

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 131

Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 5 arkadaşının Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/285, 2/282)

Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/285)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 1837/2910

11 . 9 . 1962

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sanayi Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 7.9.1962 tarihinde kararlaştırılan «Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

GEREKÇE

6309 sayılı Maden Kanunu 11.3.1954 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Sekiz yıldan beri tatbikatına devam edilmektedir.

Ana hatları itibariyle yeraltı servetlerimizin millî menfaatlerimize en uygun şekilde istismarını ve aynı zamanda bu sahada çalışmak istiyen müteşebbislerin sermayelerini emniyet ve itimat içinde yatırmalarını hedef tutan bu kanunun metninde ve tatbikatında tedvini maksadına uygun düşmeyen bâzı hususların mevcudiyeti tesbit olunmuştur.

Arama ve işletme haklarının istihsalı ve bu hakların istimali konularıyla ilgili bir kısım hükümlerin de, muamelâtın yürütülmesini engelleyici ve hattâ alâkahların haklarını tehlikeye düşürücü mahiyette oldukları müşahede edilmiştir.

Maden Kanununun, maksadına uygun şekilde ıslahı gayesiyle işbu tadil tasarısı hazırlanmıştır.

Birinci madde — Eski metinde maden kömürleri, antrasit, taş kömürü, linyit ve turp olmak üzere ayrı dört cins olarak gösterilmiştir. Tatbikatta bulunan her hangi bir kömür zuhuru bu tasnif gruplarından her hangi birine tamamen uygun evsafı haiz olmayabilir. Birbirlerinden kesin hatlarla ayrılmaları da mümkün olmayıp aralarında tedahüller mevcuttur.

Memleketimizde üçüncü jeolojik devir arazisinde buldukları halde karbonizasyon ve kalori değerleri esas alındığı takdirde taşkömürü sınıfına ithali lâzımgelen kömürlere raslanmaktadır. Ayrıca yine üçüncü jeolojik devre ait bir kömür yatağının, karbonizasyon ve kalori değerleri esasına göre, bir kısmının taşkömürü, bir kısmının linyit addedilmesi lâzımgelmektedir.

Memleketimizde bulunan kömürlerin büyük bir ekseriyeti bu kömür gruplarının içerisinde değil arasında kalmaktadır. Yani ne linyittir, ne de taş kömürüdür. Fakat her ikisinin arasında tabii bir kömürdür.

Hal böyle iken birinci maddede tabii kömürlerin ayrı dört cins halinde tefrik ve tadadedilmiş olması, bunların ayrı haklara mevzu yapılması neticesini tevlideylemiştir. Aynı saha için ayrı isimlerle yapılan müracaatların, taallük ettiği kömür çeşidi bakımından tefriki güç ve bazan da imkânsız olduğundan bunlara ait muamelâtın yürütülmesinde de müşkülâta karşılaşılmaktadır.

Bu sebeple her nevi maden kömürünün bir gurup halinde toplanması, tek hak mevzuu yapılması maksada ve mevzuun icabına uygun bulunmuş, eski metinde dört cins olarak, tadadedilen kömürlerin sadece (maden kömürü) şeklinde tadili zaruri görülmüştür.

Bu maksatla birinci madde tadil edilirken mühim ekonomik değeri olmıyan, tabiatta serbest olarak raslanmıyan diğer maddelerle mürekkep veya mahlût halde bulunan Fransiyum, Helyum Rubidyum, Sezyum, Selenyum, Tellür, Lösit, Krizolit, Germanyum ve Krizoberil'in metinde tadadında pratik bir fayda mülâhaza edilmediği için yeni madde dışında bırakılmıştır.

Bu vesile ile tatbikatta iltibasa yol açan Dor - Borasit, Fosfor Tuzu - Apatit, Mağnezyum Tuzu - Manyezit gibi mükerrer tadat mahiyetinde bulunan mâden isimleri tashih edilmiştir.

İlk metinde tadadedilmemeleri sebebiyle ikinci maddeye müsteniden kararname ile Maden Kanunu şumulüne alınmış olan çinko ve stronsiyum yeni metne ilâve edilmiştir. Bundan başka ilk metne her nasılsa ithal edilmemiş bulunan Radyum, Diopsit, Oltutaşı, Rubi, Rutil ve Safir maddeye dâhil edilmiştir. Maddenin başındaki tarif kısmında yapılmış olan değişiklik eski metni mâna bakımından değiştirmemekte ancak daha vâzih bir hale getirmektedir. Nitekim (saf) kelimesi yerine mak-sadı daha doğru ifade eden (basit) kelimesi ikame edilmiştir, hakkın taallük ettiği maddenin istih-racına imkân verebilecek jeolojik teşekküle delâlet eden tabii yatak tâbiri ilâve olunmuştur.

Tabii yatak tâbiri, her hangi bir tereddüde mahal bırakılmıyacak tarzda Alüvyon, Elüvyonu da şumulüne almış olduğundan bu tabirler madde metninden çıkarılmıştır. Bunlardan başka 6309 sayılı Maden Kanunundan sonra yürürlüğe konulan 6326 numaralı Petrol Kanunu kendi mevzuuna giren maddeleri tarif ve tadat etmek suretiyle ayrı hükümlere tabi tutmuş bulunmaktadır. Ancak petrol istihsaline elverişli bulunmamaları sebebiyle Petrol Kanunu şumulü dışında kalan bitümlü maddelerin Maden Kanununa tabi bulunacağı tabiidir. Bu cihet yeni metinde ta-dilen tavzih ve kaydolunmuştur.

İkinci maddenin ilk fıkrası tatbikat icaplarına uygun olarak tavzih edilmiştir.

Kanunun birinci maddesinde Petrol Kanununa muvazi olarak yapılan tadil dolayısıyla, ikinci maddenin petrol istihsaline elverişli olmıyan bitüm ve asfalt yataklarıyla ilgili ikinci fıkrasının muhafazasına lüzum kalmamış olduğundan metinden çıkarılmıştır.

İkinci maddeye ikinci fıkra olarak yeniden ilâve edilen hüküm şu mucip sebebe dayanmaktadır. Yurdumuzda Azot Sanayii, Demir - Çelik Sanayii, Seramik Sanayii gibi kurulmuş ve kurul-makta bulunan bâzı sanayi kollarının bir kısım ham maddesini taş ocağı maddeleri teşkil etmektedir. Bu kabil sanayiinin faaliyetlerinin aksatılmadan idamesi, diğer malzemelerle birlikte mez-kûr hammaddelerinin de devamlı olarak teminini zaruri kılmaktadır.

Diğer taraftan mermer, talk ve saire gibi bir kısım taş ocağı maddelerinin de ihraç mevzuu olduğu malûmdur. Memleket ekonomisi bakımından bâzı madeni maddelerden daha çok iktisadi kıymet taşımaktadır.

Bu maddelerin taş ocağı mevzuatına tabi bulunmaları bunların istihsal ve kıymetlendirilme-leri hususunda büyük aksaklıklar tevhit etmekte ve yurdumuzu büyük bir döviz kaynağından mahrum bırakmaktadır.

Esasen taş ocağı mevzuatına tabi bu gibi maddelerle Maden Kanununa tabi maddelerin arzdan istihracı için tatbik edilen usuller arasında önemli bir fark mevcut değildir.

Bahis konusu maddeler için müstakar birer işletme tesisini mümkün kılacak yatırımların yapılabilmesini teminen daha emnivetli usullerin tatbiki ve uzun vâdeli hakların itası lüzumlu görülmüş, bu sebeplerle bunların Maden Kanununun şümülüne alınmalarında fayda ve zaruret mütalâa edilmiştir.

Derpiş edilen yeni Hükümde Maden Kanunu şümülüne alınacak taşocağı maddesinin bir sanayiinin hammaddesini teşkil etmesi veya ihraç mevzuu olması şartı esas tutulmuştur.

Bu suretle bunların memleket menfaatlerine uygun şekilde hüsni istismarlarını temin için madenlerde olduğu gibi murakabe ve kontrolleri imkân dâhiline sokulmuş olacaktır. Maden Kanununun şümülüne taşocağı maddelerinden her hangi birisi değil ancak muayyen bir ruhsat sahası içindeki taşocağı tezahürü alınabilecektir. Meselâ Azot Sanayiinin bir kısım hammaddesini teşkil eden Ulukışla'daki alçı taşı sahası Maden Kanununa tâbi tutulurken yurdumuzdaki bütün alçı taşları Maden Kanunu şümülüne alınacak demek değildir.

Sekizinci madde — Bu madde ile derpiş edilen tadil, ilk fıkradaki kara sınırlarından itibaren ufkan «5 kilometre» olan mesafenin «500 metre» ye indirilmesinden ve kara suları ile iç suları altlarındaki yerlerin bu tahdide tâbi olmadığı ve müsadere imkânı kalmıyan ve aynı zamanda tarifedeki bedelden daha yüksek bir fiyatla satıldığı tesbit edilen cevherin satış bedelinin müsadere edilecek mal yerine kaim olacağı hususlarının tavihinden ibarettir.

Kara sınırları civarındaki aramalar, bu 5 kilometrelik tahdit sebebiyle aksamakta ve sınıra doğru devam eden bâzı yatakların olduğu gibi terk edilmesi zaruretini doğurmaktadır. Esasen memnuiyeti müstelzim yerler, bu maddenin ikinci fıkrasına göre ciheti askeriyece Askerî Yasak Bölgeler Kanununa göre takip ve temin olunacaktır. Bu itibarla 5 kilometrelik mesafenin 500 metreye indirilmesinde bir mahzur mütalâa edilmemiştir.

Kara suları ile iç sular ve altlarındaki yerlerin böyle bir tahdide tâbi olmadığı açıklanmak suretiyle bu hususta her hangi bir tereddüt ihtimali ortadan kaldırılmıştır.

Belediye imar sahaları içinde bulunan bâzı yerlerde maden aranmasına, belediyece mahzur görülmediği takdirde, alâkalı belediyenin müsaadesiyle imkân sağlamak amacıyla üçüncü fıkranın son cümlesine «ve belediyelerce müsaade edilen maden sahaları» ibaresi ithal edilmiştir.

Bu kanunun 117 nci maddesine göre Devlet Hakkı Tarifesi, her yıl her maden için bulunacak ortalama bir kıymete göre tesbit olunacağına ve bundan sonra kalite farkı nazara alınmaksızın siyyanen tatbik edileceğine göre bir lüzum ve mânası kalmamış bulunan «en yüksek derecesinin» ibaresi maddeden çıkarılmıştır. Müsadereye tâbi cevherin, istisnai ahvale munhasır olmakla beraber, tarifeden gösterilen bedelden daha yüksek bir fiyatla satıldığı tesbiti takdirinde satış bedelinin müsadere edilecek mal yerine ikame edilmesi esasının kabulü isabetli görülmüş bu hüküm maddenin son fıkrasına ilâve olunmuştur.

Onikinci madde — Bu maddenin esasında bir değiştirilme mevzuubahis değildir.

Tadil, tatbikatın suhuletle yürütülmesini temin için tavzih maksadiyle yapılmıştır. Şöyle ki; arama ruhsatnameleri yine tek cins maden için ita olunacaktır. Ancak ruhsatname talebini havi dilekçede bâzı ahvalde aranacak madenin ismi kanunun birinci maddesinde tadadi olarak irae edilen ismin aynı olarak gösterilmeyebilir. Dilekçede yazılı maden ismi, kanunda tadadedilen muayyen cins madenin isim ve tatbikat bakımından malûm ve mütearif olan diğer bir isminden ibaret ise, takaddüm hakkının sıhhatini kabul etmek lâzımgelir. Hal böyle iken tatbikatta aynı cins madene delâlet eylediği halde sırf kanunda gösterilmiş olan ismin aynen yazılmamış olması sebebiyle, takaddüm hakkının doğmıyacağı şeklinde bir içtihada yol açıldığı müşahede edilmiştir.

Bâzı ahvalde de dilekçede muayyen cins maden ismi yerine minerallerinden birisi yazılmaktadır. Birkaç istisnasiyle tabiatla madenler mürekkep halde bulunurlar, mürekkep olan bu maddeler de ihtiva ettikleri esas madenin elde edilmesi için istihracolunur.

Gaye muayyen bir madenin istihsaline imkân vererek cevherin elde edilmesi ve cevherin içerisinde aynı madenin diğer minerallerinin de mahlûtan mevcudiyeti muhtemel bulunması düşünce-

siyle tek bir mineral yerine istihsali kastedilen madenin alınması uygun olacaktır. Bu sebeplerle gerek isim ve gerekse mineral bakımından tatbikatta raslanan tereddütleri izale gayesiyle idareye tavzih ve tashih yetkisi tanınan bir fıkra ilâve edilmiştir.

Bir sahada bir cins maden için hak verildikten sonra aynı cins madeni ihtiva eden sular da bu hakkın şümülüne girdiğinden bu sular için ayrıca hak verilemeyeceği tabiidir.

Pirit'e benzeyen ve bunun gibi birer demir sülfür olan Markazit ve Pirotin (Pirotit) de aynı hak şümülünde bulunduğu mütalâa edildiğinden burada açıklanması faydalı görülmüştür.

Mahlûtiyeti veya jeolojik teşekkülü itibariyle birlikte işletilmesi zarureti hâsıl olan diğer cins madenlerin arama ruhsatnamesine derci ancak ruhsatname sahibinin talebine bağlı bulunmaktadır.

Tatbikatta arama ve bunu takiben gelen işletmenin seyri sırasında gayrın hakkı taallük etmek suretiyle tahaddüsü muhtemel ihtilâfların önlenmesi için aynı durumun her hangi bir vesile ile idarece tesbiti halinde keyfiyetin re'sen mevcut mütekaddim arama ve işletme hakkına ilâvesi yeni bir fıkra ile derpiş olunmuştur.

Onbeşinci madde — Bu maddede yapılan değışiklik 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilen sebeplerle 4 ncü fıkradan «en yüksek derecesinin» tâbirinin çıkarılmasından ve müsadereye tabi cevherin, tarifede gösterilen bedelden daha yüksek bir fiyatla satıldığıнын tesbiti halinde, satış bedelinin müsadere edilecek mal yerine ikame olunacağı hükmünün ilâvesinden ibarettir.

Onyedinci madde — Bu maddede yapılan değışiklik şunlardan ibarettir: 4 numaralı bende «sınır noktaları» ilâve edilmiş, hektar miktarına mütaallik beyan ayrı bir bent olarak tanzim edilmiştir.

Dilekçede mahsus yerinde köy adı yazılmamış olmakla beraber hudut ifadesinde köyün zikredilmesiyle sahanın yerinin tâyini mümkün olduğu takdirde mahsus yerinde köy adının yazılmamış olması hakkın reddine bir sebep teşkil etmeyeceği hususunun tavzihinde fayda mülâhaza edilmiştir.

Onsekizinci madde — Maden arama ruhsatname sahalarının çevrelenmesi için alınabilecek sınır noktaları Sanayi Bakanlığınca tesbit ve yönetmelğe dercedilecektir. Bakanlıkça bu tesbit yapılırken noktanın yer değıştirmemesi ve muayyen evsafı haiz olması şartları göz önünde tutulacaktır. Bu cihet birinci fıkra ile hüküm altına alınmıştır. Sınır noktalarının vasıflarından «değımez» yerine «yer değıştirmiyen» ve «tamamen muayyen» yerine de sadece «muayyen» tâbirlerinin ikamesi suretiyle madde sevk maksadına daha uygun hale getirilmiştir.

Akar suların bir kısmı yataklarını değıştirirler. Bunların kavşak noktalarının da yer değıştireceği tabii bir neticedir. Değışme bunların galip vasfıdır. Halbuki sınır noktaları ve hatlarının şart vasfı de değışmezliktir. Bu sebeple akar su kenarları sınır hatları ve akar sular kavşak noktaları da sınır noktaları olarak kabul edilmemiş ve yeni metne alınmamışlardır.

Göller ve adalar mevcudiyetleri itibariyle, yer değıştirmiyen ve muayyen, başka bir deyimle yerinin bulunması ve tâyini daima mümkün olan arz parçalarıdır. Ve arama ruhsatname sahalarının hakkın şümülünü tâyin ve gayrın hakkından tefrikinin temin için aranan şartları haizdir. Bu sebeple bunların tahdidi için sınır noktaları seçip aralarını vasletmeye mahal ve lüzum yoktur. Ancak suların alçalıp kabarması tabii bir hâdisedir. Göl veya ada sathının en geniş olduğu zamandaki hududu hakkın şümülü için esas kabul edilmiştir.

Müracaat sahasını göstermek üzere tanzim edilecek krokilerin tanzimi usulü Bakanlıkça bir yönetmelikle tâyin ve tesbit edileceği maddenin son fıkrasında belirtilmiştir.

Yirminci madde — Bir kısım arama ruhsatnamesi müracaatlarının esash şartları ihtiva etmemeleri itibariyle alâkalısına takaddüm hakkı sağlamadığı ve başka müracaatlar için bir mâni teşkil etmeyeceğini hüküm altına almak için vaz'edilmiş idi. Eski metinde bu cihet pek açık görülmediğinden tereddütlere yol açmıştır. İşbu tasarının 2 ve 4 ncü fıkralarıyla maksat tavzih ve tasrih edilmiştir.

Buhsatname müracaat dilekçesi ve krokisi üzerine saha genişliğinin yazılmamış olması mühim bir noksan olmadığından ve tetkiki yapan tarafından da hesaplanması mümkün bulunduğundan hakkın doğmaması sebeplerinden telâkki edilmemiş ve bu sebeple yeni metne ithal olunmamıştır.

Yirmibeşinci madde — Bu madde eski metin bakımından tatbikatta raslanan tereddütleri iza- le maksadıyla yeniden hazırlanmıştır. Birinci fıkrada tadat edilen sebeplerle tashih, ikmal veya taksiri lâzımgelen müracaatlar bakımından alâkalılarına yapılan tebligat üzerine müddetinde tevdi edilecek evrakın (taksir halinde, taksir hudutlarını havi) ek bir dilekçe ile Bakanlığa veya madenin bulunduğu İl'e verilmesi imkânı sağlanmıştır. Tashih veya ikmal veya taksir için verilen mühlet içerisinde alâkalının mütaaddit defa evrak tevdi eylemesi kabul edilmiştir.

Taksir suretiyle terk edilen kısımlar taksire ait evrakın Bakanlığa veya İl'e tevdi tarihinden itibaren aramalara serbest hale gelmektedir. Bunlar için ayrıca bir açılma tarihi tesbit ve muamele icrasına mahal olmadığı üçüncü fıkrada tasrih edilmiştir. Şu kadar ki, taksiren terk edilen kısımlar 14 ncü maddede tadadedilen sahalardan ise bunlar için elbette yukarıdaki hükmün uygulanması mümkün değildir. Bu cihet fıkrada ayrıca gösterilmiştir.

Yirmialtıncı madde — Keşif ve tahkikat ve arama ruhsatnamesi istenilen sahada dilekçe ve krodide gösterilen durumun mevcut olup olmadığını tesbit etmek maksadına dayanmaktadır.

Daha önce aynı noktalarda yapılan tetkikleri havi bilgi mevcudolması veya müracaat sahasının 1/25 000 mikyash haritalar üzerinden tesbitinin mümkün bulunması veya müracaat sahasının ada veya göllere mütaallik olması gibi ahvalde mahallinde ayrıca bir tetkik ve tahkika hükmü görülmeyebilir. Bakanlıkça tesbit edilecek bir yönetmelikle bu kabil müracaatlar bakımından keşif ve tahkikata lüzum olmayacağı yeni maddenin ikinci fıkrasında derpiş edilmiştir.

Keşif ve tahkikat masraflarının müracaat sahibi tarafından ödenmesi gerektiği ve ödemediği takdirde yapılacak muamele 144 ncü madde ile şumullü olarak tanzim edilmiş bulunmaktadır. 26 ncü maddenin 3 ncü fıkrası bir tekrardan ibaret kalmaktadır. Ayrıca 144 ncü maddede bu defa yapılan tadil ile keşif ve tahkikat masraflarının, verilmiş bulunan mehil zarfında her harcı bir sebeple ödenmemesi halinde bir mehilin daha verileceği hükmü tesis edilmiştir. Üçüncü fıkranın son cümlesi bu hüküm ile de tezat teşkil edecektir. Bu sebeplerle üçüncü fıkra tamamen kaldırılmıştır.

Yirmiyedinci madde — Sınır noktalarının ayrı ayrı köyler olduğu gibi, sahanın içerisinde birden fazla köy bulunduğu haller de vardır. Bu takdirde sahaya en yakın olan köyün tâyini mümkün olamamaktadır. Bu sebeple tahkik heyetine dâhil olacak muhtar veya ihtiyar heyeti âzasının sahaya yakın köylerden her hangi birisinden seçilmesi imkânını sağlamak üzere madde bu cihetten tashih edilmiştir.

Kanunda damga pulunun tevdiine dair bir hüküm bulunmadığından bu madde ve son fıkra olarak ilâve edilmiştir.

Yirmisekizinci madde — İlgi ve müşabeheti bakımından 25 ncü maddedeki tadilâta paralel olarak bu madde de ıslah edilmiştir.

Yirmidokuzuncu madde — Muamelesinin tamamlandığı beyaniyle Bakanlığa gönderilen müracaat dosyasında birtakım noksanlıklar veya kanuni mâniler tesbit edilebilir. Bu takdirde ruhsatnamenin itasına imkân olmayacağı tabiidir. Eski metinde bunların düzeltilmesi için gereğine tevessül edileceği gösterilmiştir. Şu kadar ki Bakanlıkça tesbit edilen kanuni mânilerin izalesi veya hataların tashihi veya noksanların ikmali her zaman mümkün olmayabilir. Bu gibi hallerde müracaatın reddi cihetine gidileceği tabiidir. Bu husus yeni maddede tasrih ve tavzih olunmuştur.

Otuzikinci madde — Madenlerin teşekkülü ve arzda bulunan tesadıflere bağlı değildir. İstenen bir madenin nerelerde bulunabileceği veya bulunamayacağının ilmen tâyini mümkündür. Diğer taraftan eseri emaresi mevcut bir madenin varlığının ortaya çıkarılması meslek mensupları tarafından bilinen ameliyelerin tatbiki ile kabildir. Maden aramalarındaki fevâz nezaret aranan cevherin bulunması için takibedilecek yolun gösterilmesi ve tatbiki lâzımgelen madencilik ameliyelerinin tâyini ve emniyetle icrası şeklinde hulâsa edilebilir. Birinci hususta jeolog en az maden

mühendisi kadar yetkili ise de ikinci yani icra safhası jeolojinin dışında kalmaktadır. Arama bir kül olup her hangi bir zamanda çeşitli ameliyelerin icrasını icabettirir tekniğine vakıf olmadığı bir husustan dolayı jeologu muhatap ve mesul tutmak için icabatına ve hakkaniyete uygun olmayacaktır. Bu sebeple jeolog tâbiri ilk fıkradan çıkarılmış, yerine jeoloji mühendisi ikame edilmiştir. Aynı fıkraya, aramada teknik direktif vermeye ehil oldukları bilinen ve fakat kanunun tedvini sırasında her nasılsa dercedilmemiş bulunan mülga Zonguldak Meslek Mektebi mezunları ilâve edilmiştir.

6309 sayılı Maden Kanununun tedvininden bu yana durgun veya akar sularda çeşitli usullerle tuzların aranma ve işletilmesi mevzuunda talepler yapılmış ve yapılmakta bulunmuş olup bunların bir kısmı ruhsatnameye bağlanmış ve diğer bir kısmı işletme hakkı talebi safhasına intikal etmiştir. Bu konuda girişilecek faaliyetin icabı olarak maddenin ilk fıkrasında gösterilen teknik elemanlara ilâveten meslekî sahalarına girmesi hasebiyle kimya mühendisi ve kimyagerlerin de mesailerinden istifade edilmesinde fayda mülâhaza edilmiş, bu maksatla yeni ikinci fıkra hazırlanmıştır.

Fennî nezaret vazifesini deruhte etmeye salâhiyetli kimseler aynı zamanda ruhsatname sahibi oldukları takdirde bu vazifeye başkalarını tâyin etmeleri mümkün olduğu gibi kendileri tarafından ifasında da bir mahzur mütalâa edilemez. Ancak fennî nezaret vazifesinin bizzat deruhte edilmesi halinde kanunen muayyen tâyin formalitesine lüzum bulunmadığı hususu nazara alınarak 4 ncü fıkra tanzim edilmiştir.

Memlekette kâfi teknik eleman bulunmaması, her arama yerinin bir teknik elemanın daimî nezaretini temin için karşılanması icabedecek maddi külfetlere tahammülü olmaması göz önünde tutularak maddede sözü geçen fennî nezaret tâbiriyle daimî bir nezaret yerine arama sahasının zaman zaman görülerek gerekli teknik direktifin verilebileceği kastolunduğu hususunu bu maddenin tadili vesilesiyle tavzihinde fayda mülâhaza olunmuştur.

Hal böyle olmakla beraber vazifenin sözde kalmayıp lâyikiyle ifa edilmesi de iktiza eder.

Diğer taraftan bir teknik elemanın fennî nezaret vazifesini lâyikiyle ifa edebileceği arama sahaları adedinin mahdut ve muayyen olması da tabiidir.

Arama sahalarının coğrafi dağılışı, adedi ve müteşebbisin durumu bu tahditte müessir olmaktadır. Bu sebeplerle tahdidin kanun yerine yönetmeliğe bırakılması, sağlayacağı seyyaliyet bakımından daha uygun bulunmuştur.

Yeni 32 nci maddenin müeyyidesi ek 1 nci madde ile tanzim edilmiş olması sebebiyle, memnu arama faaliyetini 121 nci madde ile irtibatlandıran eski 32 nci maddenin son fıkrası kaldırılmıştır.

Ötuzaltıncı madde — Bu maddede yapılan değişiklik, 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilen sebeplerle 6 ncı fıkradan «en yüksek derecesinin» tâbirinin çıkarılmasından ve müsadereye tâbi cevherin tarifede gösterilen bedelden daha yüksek bir fiyatla satıldığına tesbiti halinde satış bedelinin müsadere olunacak mal yerine ikame edileceği hükmünün ilâvesinden ibarettir.

Kırküçüncü madde — 43 ncü maddenin ilk şekli aramakla meydana çıkarılan madenin işletme hakkının istenmesi zamanını, müracaat edilecek makamı, müracaat dilekçesinin muhtevasını göstermekte idi.

İşletme hakkının istenmesi zamanı bakımından bir değişiklik bahis konusu değildir. Tatbikattan elde edilen tecrübelerle göre, müddeti içinde maden sahasının bağlı olduğu il valiliğine yapılan talebin kabulü, müteşebbise kolaylık sağlayacağından, tecviz edilmiştir. 43 ncü maddenin eski metninde dilekçe muhtevası bakımından derpiş edilen hususların mühim bir kısmı, kayıt ve dosyasında mevcut bulunduğu cihetle, işletme hakkı talebi vesilesiyle dilekçeye derci lâzımgelen bilgiler ancak lüzumlu malûmata inhisar ettirilmiştir.

Bundan önceki tatbikat, işletme hakkı talebinin yapılmasını mütaakıp verilen vesikaların nazari olarak tetkiki ve bunların yine nazari olan ikmal ve tashihleri için uzun bir zamanın ziyamı

icabettirmiştir. Bâzi sahalarda gereken her türlü arama yapıp işletmeye elverişli maden meydana çıkarılmış olduğu halde sırf vesikalardaki hata ve noksanların zamanında tashih ve ikmal edilmemiş olmaları sebebiyle taleplerin reddi lâzımgelmış, diğer bâzi sahalara ait vesikalar, zamanında şeklen uygun hale getirilmiş olmakla beraber, mahalline gidildiği zaman durumun mevdu vesikalara uymadığı ve hattâ hiçbir aramanın yapılmadığı hallerle karşılaşılmasıdır.

Gerek müteşebbis ve gerekse idare bakımından büyük bir müşkülâtı mucibolan bu sistem, aynı zamanda memleket menfaatlerine ve işin icabına da uygun bulunmadığından değiştirilmiş ve ciddi müteşebbislere büyük kolaylıklar sağlanmıştır.

Teşebbüsteki ciddiyetin tâyini ve zamanın heder edilmemesi bakımlarından işletme talebine mevzu sahada işletmeye elverişli maden varlığının meydana çıkarılıp çıkarılmadığının mahallinde tetkik ve tesbiti, vesikalar tanzimi safhasının önüne alınmıştır. Böyle bir tetkikin ifası, yapılmış olan aramaların hüsnü surette muhafaza edilmesine ve yerlerinin kolayca bulunmasına bağlıdır.

Talep sahibinin veya saha ve aramalar hakkında kifayetli bilgiye sahip salâhiyetli vekilinin huzuriyle, mahallinde yapılacak tetkikler neticesinde sahada işletmeye elverişli cevher varlığının meydana çıkarılmış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebinin yürütülmesi, aksi takdirde reddolunması Maden Kanununun ruh ve maksadına uygun düşecektir.

İşte bu hususları temin için tasarıya gerekli hükümler ilâve edilmiştir.

Kırkdördüncü madde — İşletme hakkı verilebilmesi için esas şart vesika tanzim etmek değil, arama yapmak ve işletme tesisine elverişli maden varlığını meydana çıkarmaktır. Bu görüşün ışığında işletme hakkı talebiyle tevdiî lâzımgelen vesikalarda gerek aded ve gerekse mahiyet itibarıyla müteşebbis lehine değişiklikler yapılmıştır. Meselâ, sırf madenci için lüzumlu olan maden civarının topoğrafik ve jeolojik haritasının tevdiî zarureti kaldırılmış, işletme hakkı talebedilen ruhsatname sahasının Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş ve askerî yasak bölgelerin dışında 1/25 000 mikyaslı haritası bulunduğu takdirde ayrıca sınır haritasının istenmeyeceği hükmü vaz' edilmiştir. 44 ncü madde metninden, verilecek vesikaların evsafı ve mahiyeti ile alakalı kısımlar çıkarılıp yönetmeliğe bırakılmak suretiyle, bu vesikaların evsafının şartlar ve ihtiyaçların değişmesine paralel olarak ve kolaylıkla ayarlanması imkânı sağlanmıştır. Vesikaların ne suretle tanzim edileceği işletme hakkı talebi yönetmeliğinde gösterilecektir.

Sınır haritasının tanzimine ihtiyaç hâsıl olduğu takdirde; yerleri değişmeyen ve daima tâyini mümkün olan sınır noktaları arasındaki bir sahanın haritasının tanziminde yapılmış bulunan hatalar sebebiyle gayrimuayyen sayılamıyacağı ancak muayyen bir sahanın yanlış veya eksik yapılmış bir haritasıyla karşı karşıya bulunduğu, haritanın esas rolünün arza mevcud olmakla beraber yerinin katî olarak tâyininde, civarındaki benzerleri veya evsafının değişmesi dolayısıyla, müşkülâta veya imkânsızlıkla karşılaşılması muhtemel halleri önlemek ve 2 000 hektardan geniş olan bir sahaya maden hakkı verilemeyeceği için, sahanın genişliğini hesaplamak için yapıldığı, bu haritaların hususi bir maksada hizmet için kullanılan vesikalar oldukları, normal birer harita olmadıkları ve mikyaslarına göre bir haritada aranacak hususiyetlerin bunlarda aranmaması lâzımgeldiği, meselâ semti ne kadar hatalı olursa olsun bu haritaların kullanılış maksadına hizmet edebileceği, hususlarının yönetmeliğin tanziminde göz önünde tutulması icabedecektir.

Kırkyedinci madde — Sahada gereken her türlü aramalar yapılmış ve mühim bir işletme tesisine imkân verecek maden varlığı meydana çıkartılmış da olsa son mehil içerisinde verilmiş alan vesikalardan birisinin (dairede yapılan tetkikleri neticesinde) yönetmeliğine uygun olmadığının görülmesi halinde işletme hakkının reddedilmesi işin icabına ve memleket yüksek menfaatlerine uygun görülmediğinden bu madde de değiştirilmiştir. Gerekli vesikaların hepsinin verilmesiyle iktifa olunmuş ve tetkik maden sahasına bırakılmıştır.

İlk mehil zarfında vesikalar verilmediği takdirde mevcutsa 57 nci maddeye müstenit faaliyetin durdurulacağı ve son defaya mahsus olmak üzere bir mehil daha verileceği; ancak son mehil zarfında da vesikaların hepsi verilmediği takdirde işletme hakkı talebinin reddedileceği esası muhafaza edilmiştir.

Kırksekinzi madde — İşletme hakkı talebi ile tevdi lâzımgelen vesikaların yönetmeliğine uygun olması veya verilecek mehiller içerisinde uygun hale getirilmesinden sonra arza tatbik edilebileceği hükmü birçok işletme hakkı taleplerinin yersiz bir şekilde reddini mucibolduğundan tadil edilmiştir.

Müddeti içerisinde verilen vesikaların tetkikin mahallinde yapılacağı esası vaz'olunmuştur. Görülen hata veya noksanların gösterilmesi veya izah edilmesi, yerinde çok daha kolay olacaktır. Mahalline tamamen veya kısmen uygun olan veya yeri ile hiç alâkası bulunmayan ve nazari olarak tanzim edilmiş kâğıtların yönetmeliğine uygun olup olmadığının tesbiti maksadiyle Bakanlıkta yapılan tetkiklere sarf edilen elemanların zamanları çok daha faydalı şekilde kullanılacaktır.

Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilen haritaların ve M.T.A. Enstitüsü tarafından tanzim edilmiş vesikaların mahalline tatbik edilmeden kabul edilebilmesini temin maksadiyle ikinci fıkraya tanzim edilmiştir.

Mahallinde yapılan tetkik ve tatbikler neticesinde mevdu vesikalarda görülen bircümle hata veya noksanlar tesbit olunacak, bunların yerinde tashih veya ikmal mümkün olmadığı takdirde bu ciheti teminen münasip bir mehil verilecektir. Mahallinde tesbit ve bir tetkik raporuna dercedilen ve alâkalıya tebliğ olunan hatalar tashih ve noksanlar ikmal edilmek suretiyle müddeti içerisinde bakanlığa yenilerinin tevdi lâzımdır. Tashih ve ikmal maksadiyle vesikaların yeniden tanziminin de caiz olacağı tabii görülmüş, bu cihet madde metninde ayrıca tasrih olunmamıştır.

Tashih veya ikmalen tevdi edilen vesikaların, lüzum görüldüğü takdirde, tetkiki mahallinde yapılır. Çünkü her hâdisede yerine tekrar gidilmesine lüzum kalmıyabilir. Bu kontrol neticesinde de hata veya noksanlar görüldüğü takdirde yine bir tetkik raporu ile tesbit edilip tashih veya ikmal temin için bir mehil daha verileceği dördüncü fıkra ile tanzim olunmuştur.

Beşinci fıkra ile talebin reddedileceği hususlar tâyin olunmuş ve son fıkra ile de yerinde yapılacak tetkiklerin sureti ifasının ve hazırlanacak tetkik raporunun neleri ihtiva edeceği hususunun bir yönetmelikte gösterileceği tanzim olunmuştur.

Kırkdokuzuncu madde — Bu maddede bir değişiklik yapılmamıştır. Yalnız «bulunmuş maden» vasfının sona ermesi veya kaldırılması hallerinin dışında bulunmuş madenin arama mevzuu yapılamıyacağına dair olan üçüncü fıkra ile işletme hakkı talebi sırasında çeşitli sebeplerle yapılan takirsirler neticesinde arama ruhsatnameleri sahalarından terk edilen kısımların yeniden aramalara serbest hale geleceği tarihi tasrih eden sonuncu fıkra ilâve edilmiştir.

Elliikinci madde — Maden işletme hakkı sahiplerinden alınmakta olan teminat, bâzı ahvalde Maden Kanunu ile tahmil edilen bir kısım vecaibin ifası masrafı karşılığını teşkil etmekte bâzı ahvalde de cezai şartın tatbikini mümkün kılmaktadır.

Teminatın sarfı veya irat kaydını mütaakıp eski haddine iblâğı mevzularının tanzimi zaruri görülmüş bu sebeple 52 nci maddeye ilâve olunan üçüncü fıkra ile bu husus hüküm altına alınmıştır. Bu meyanda tatbikatta tereddüdü izale için, kanunda veya şartnamede gösterilen sebeplerle işletme hakkının feshi halinde de, mevcutsa teminatın veya bakıyesinin irat kaydolunacağı maddede tasrih olunmuştur.

Elliyedinci madde — Bu madde, arama ruhsatnamesi devresinde girişilen faaliyet neticesinde meydana çıkarılan maden için kanun hükümleri dairesinde işletme hakkının istenmesini mütaakıp, alâkalının isteği halinde sahada mevcut faaliyetin inkıtaa uğratılmadan devamını temin için tedvin olunmuştur.

Tatbikatta çeşitli anlayışlara yol açıldığı için bu hükmün sevkindeki maksat kaybedilmeden tereddütlerin izalesi gayesiyle madde yeniden tanzim edilmiş bu arada mevcut faaliyetin aksatılmasını sağlayacak esaslar vaz'olunmuştur.

43 ncü maddeye göre işletme hakkı talebeden arayıcı 43 ncü maddede zikredilen vesikalari tevdi etmek, 81 ve 82 nci maddeler hükümlerini yerine getirmek ve 57 nci maddede tadadedilen hususları da ifa etmek suretiyle işletme faaliyetine devam edilebilecektir.

44 ncü maddeye göre verilen vesikalarda görülecek hata veya noksanların ikmal veya tashihi için mehil verilmesi faaliyetin durdurulmasına sebep teşkil etmiyeceği tasrih olunmuştur.

Müessil veya fennî nezaretin temin olunmaması faaliyete mâni teşkil edecektir. Alâkalı faaliyette bulunabilmek için 81 ve 82 nci maddeler tarifâtı dairesinde bu vecibeleri yerine getirmek mecburiyetindedir. Aksi takdirde haklarında 121 nci madde tatbik olunacaktır.

83 ve 84 ncü maddelerle ilgili vecibelerin müddetlerinde yerine getirilmemesi veya bunlarla ilgili olarak tevdi edilen vesikalarda hata veya noksanlar bulunması doğrudan doğruya faaliyetin durdurulmasını mucibolmıyacak ve fakat usulü dairesinde yapılacak tebligatla muayyen müddet zarfında da bu vecibelerin yerine getirilmemesi veya hata veya noksanların tamamlanmaması takdirinde vecibeler yerine getirilinceye kadar faaliyet durdurulacaktır. Şu kadar ki, mevdu vesikalardaki hata veya noksanların tashih edilmemesi sebebiyle haklarında ayrıca 85 nci madde hükümleri tatbik olunmıyacak ve zabıta hükümleri mahfuz kalacaktır.

Tecdit veya imtiyaza tahvili talebedilen işletme ruhsatnameli ve temdidi istenen işletme imtiyazlı maden sahalarındaki faaliyetin, gerekli muamelelerinin ifası sırasında, durdurulması için bir sebep mevcut bulunmadığından tatbikatta devam eden teamüle uygun olarak bu devrelerde de faaliyette bulunulması hükmü yeni metne ilâve olunmuştur.

Gerek işletme hakkı talebine ait muamelenin ve gerekse bu devredeki faaliyetle ilgili vecibelerin sureti ifası kanunun alâkalı diğer maddeleriyle işbu madde metninde tasrih edildiğinden çeşitli anlayışlara yol açan metindeki (işletme hakkının istihsaline mütaallik muamelenin gereği gibi takibedilmesi) ibaresi yeni metinde nazara alınmamıştır.

Ellisekizinci madde — Tecdit, temdit veya imtiyaza tahvil talepleri kanun hükümlerine uygun, olarak yürütüldüğü müddetçe bir nevi işletme hakkı talebi mahiyetinde bulunduğu cihetle, bunlardan mütvellit hukukun devri de zaruri görülmüş bu hususun temini için maddeye son fıkraya ilâve edilmiştir.

Altmışikinci madde — 62 nci maddenin ikinci fıkrasında mevcut hüküm bütün vecibe ve muamelelerin bir defaya mahsus olmak üzere verilecek altı aylık mühlet içerisinde ifa ve itmasını âmir bulunmaktadır.

Altı ay içinde yerine getirilmesi lüzumlu bulunan bu işler alâkalı bakımından iki ayrı safha arz etmemektedir. Harcın yatırılması, damga pulunun tevdi bulucuya ait tazminatın ödenmesi mükellefiyeti tamamen alâkalının irade ve inisiyatifine bağlı olup doğrudan doğruya kendisi tarafından takip ve tesviyesi lüzumlu ve mümkün bulunmaktadır.

Altı aylık mühletin hitamına yakın mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için müracaat eden ilgili, idarenin günlük işlerle son derece mahmûl bulunması dolayısıyla ihzârı için bekletilmekte, bâzı ahvalde yetiştirilememesi sebebiyle imza ve teati muamelesi yapılamamakta, bu suretle hakkı düşürücü durumlarla karşılaşmaktadır.

Kanuni harcı tekiye etmiş ve lüzumlu damga pulunu tevdi eylemiş bulunan alâkalının imza ve teati için gayrimuayyen zaman boyunca bekletilmesi veya hukukunun ziyaa uğratılması hakkaniyete uygun düşmemektedir.

Doğrudan doğruya alâkalı tarafından ifası lâzımgelen vecibelerin bir tebliğ ile tâyin edilecek mühlet içinde yerine getirilmesinin kendisinden istenilmesi, bunların ifasından sonra idarenin gerekli hazırlığı yaparak imza ve teati için davette bulunması suretiyle maksadın kolaylıkla istihsalı bu suretle mahzurların bertaraf edilmesi isabetli olacağı mütalâa edilmiştir.

Bu hususları temin için 62 nci maddenin eski ikinci fıkrası yeni maddenin 1 ve 3 ncü fıkraları olmak üzere iki fıkraya halinde tadil ve ıslah olunmuştur.

Maddenin eski metninin son fıkrasında işletme ruhsatnamelerinin tecdit edilemiyeceği ifade edilmiştir. Halbuki tatbikatta işletme ruhsatnamesi müddeti sona ermekle beraber sahada maddenin tükenmediği fakat kalan maden varlığının da bir işletme imtiyazına mevzu olacak vüsatte ol-

madığı hâllere sık sık raslanmaktadır. Yeni bir işletme ruhsatnamesi mevzuu olabilecek madenin muattal kalması terviç edilemeyeceği gibi bu safhaya kadar getirmiş bulunan müteşebbisten alınıp başka birisine verilmesi de hakkaniyete uygun olmayacaktır. Bu sebeple işletme ruhsatnamesi süresi sonunda sahada işletmeye elverişli maden varlığının tesbiti halinde 10 yıl ile 15 yıl arasında yeni bir işletme ruhsatnamesi verilebilmesini temin maksadiyle maddenin son fıkrası iki fıkra halinde yeniden tanzim olunmuştur.

Altmışüçüncü madde — Doksandokuz yıldan daha az müddetle ita edilen işletme imtiyazlarının müddetleri hitamında, doksandokuz yıla kadar uzatılması şartnameye dercedilen hükümlerle temin olunagelmektedir. İhtiyaca mebni şartnamelere akseden bu esas, maddenin üçüncü fıkrasına ilâve edilmiştir. Temdidedilen müddet içinde şartnamede değişiklik yapılmasını teminen dördüncü fıkra ilâve edilmiştir.

Altmışbeşinci madde — 62 nci maddenin 2 nci fıkrasının tadil ve ıslahını gerektiren mucip sebeplere dayanılarak 65 nci madde de aynı şekilde tadil olunmuştur.

Altmışaltıncı madde — 62 ve 65 nci maddelerle yapılan tadilâta muvazi olarak bu madde de ıslah olunmuştur.

Altmışyedinci madde — Maden işletme ruhsatnamelerinde tecdit ve işletme imtiyazlarında da temdit bu tasarı ile derpiş edilmiş bulunmaktadır. Bu maddeye göre işletme hakkı verilecek madenlerin, tecdide veya temdide tabi madenlerin dışında kalan madenler alacağının tanzimi maksadiyle madde tadil edilmiştir.

Altmışsekizinci madde — İşletme ruhsatnamesi sahibi işletme imtiyazı talebinde bulunduktan sonra sahada yapılan tetkikler neticesinde bir işletme imtiyazına değil ancak yeni bir işletme ruhsatnamesine mevzu teşkil edeceği Sanayi Bakanlığınca tesbit edildiği ve bu tesbit sırasında işletme ruhsatnamesinin müddeti de dolmuş olduğu takdirde mesbuk imtiyaza tahvil talebinin, işletme ruhsatnamesi tecdit talebi şeklinde kabulü alâkalının rızasına tâbi tutulmuş ve keyfiyet maddeye ilâve edilen bir fıkra ile tanzim edilmiştir.

Yetmişinci madde — İşletme imtiyazlı maden sahalarının birleştirilmesine ilâveten işletme ruhsatnameli sahaların da birbirleriyle veya imtiyazlı sahalarla birleştirilmelerini mümkün kılmak maksadiyle madde değiştirilmiştir.

Birleştirilecek sahaların mutlaka yekdiğerlerine bitişik olmaları şartı kaldırılmış müşterek birer noktalarının mevcudiyetiyle havza teşkili imkânı sağlanmıştır.

İşletme imtiyazlarının yekdiğerleriyle işletme ruhsatnamelerinin birbirleriyle veya imtiyazlı sahalarla işletme ruhsatnameli sahaların yekdiğeriyle birleştirilmesi halinde hak işletme ruhsatnamesi mevzuu teşkil ettiği takdirde Sanayi Bakanlığı kanaliyle, işletme imtiyazı mevzuu teşkil ettiği takdirde de Bakanlar Kurulu kararıyla verilebileceği tabiidir.

Birleştirilecek hakların taallük ettiği sahalardaki maden yatağının durumu, kemiyet ve keyfiyeti ile istihsal ve satış imkânları bakımından çeşitli değişiklikler arz edebilir. Bu sebeple tâbi olacakları şartların peşinen tesbiti ve kanuna derci isabetli olamaz. Bunların tüzük ve yönetmeliğe atfı suretiyle tanzimi de yine aynı mülâhazalarla doğru görülmüştür. Bu itibarla keyfiyetin her hâdiseye göre Bakanlıkça tâyini zaruretine binaen bu hususta maddeye bir hüküm ilâve edilmemiştir.

Yetmişikinci madde — Mahlûliyeti idarece tesbit edilen maden veya madenlerin, işletme hakkı sahibinin müracaatına lüzum kalmaksızın, işletme ruhsatnamesi veya imtiyaz mukavelesine ilâve edilebileceği ve ilâve edilen maden sebebiyle şartnamede değişiklik yapılabilmesi hususları maddeye ikinci ve üçüncü fıkralar olarak eklenmiştir.

Yetmişdördüncü madde — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce işletme hakkı verilmiş, veya arza tatbik neticesinde fen raporu ve ekleri mahalline uygun bulunmuş olan sahaların alâkalı dosyalarında uygun fen raporları bulunacağına göre bu sahalar için yeniden işletme projesi istenmeyeceği tabiidir. Bu safhaya kadar gelmemiş bulunan işletme talepli haklarla, bundan sonra talebedilecek işletme hakları için 44 nci maddeye göre işletme projelerinin tevdi icabedecektir.

Maddede bir değişiklik yapılmamış ancak yukarıda izah edilen duruma gelmiş haklar için dosyasında mevcut fen raporu, bu safhaya gelmemiş haklar için ileride verilecek işletme projesi dosyasında bulunacak ve maksada hizmet edeceğinden maddeye; «işletme projesi» ilâve edilmiştir.

Yetmişaltıncı madde — Bu maddedeki tadil, bu tasarı ile getirilen «işletme projesi» nin 74 ncü madde gerekçesinde izah edilen sebeple maddeye ilâvesinden ibarettir.

Yetmişsekizinci madde — Bu madde maden varlığımızın hüsnü istismarını, emniyet kaidelerine ve madencilik fennine uygun tarzda işlettilmesinin temine yarıyan hükümleri ihtiva eden maddelerden birisidir.

Madde kâfi müeyyide ile teçhiz edilmediği için beklenen gayenin elde edilemeyeceği düşünülmüştür. İşletmeciye yersiz ve ağır külfete mâruz bırakmaksızın, maksadı temin edecek müeyyide maddeye ilâve edilmiştir.

74 ncü madde gerekçesinde izah edilen sebeple «işletme projesi» maddeye ilâve edilmiştir.

Yetmişdokuzuncu madde — Faaliyetin muvakkaten tatili kararlaştırılan bir maden işletmesinde, bu devre zarfında, işletme hakkı sahibinden normal faaliyet esnasındaki vecibelerin ifasının istenmesine lüzum ve zaruret yoktur. Tatbikatta tereddüt ve yanlış anlayışlara yol açılmaması ve bir boşluğun doldurulması maksadıyla maddenin yeni ikinci fıkrası hazırlanmıştır.

Seksenbirinci madde — Maden işletmelerine has olan mesul müdürlük müessesesinin 6309 sayılı Kanunla getirilen tek şahıs ve şirket prensipleri muvacehesinde muhafazasına zaruret kalmamıştır. Ancak işletme ile ilgili tebliğler için muayyen bir ikametgâhta belli bir şahsın muhatap tutulmasının gerek idare ve gerekse işletmeci için sağladığı kolaylık ve emniyet bakımından hükmün tamamen ilgası yerine tadili derpiş edilmiş - tatbikatta iltibas yapan mesul müdür - yerine temsilci tâbiri ikame edilmiş, Türkiye Cumhuriyeti hudutları dâhilinde ikametgâh yerinin tâ-yini işletme hakkı sahibinin ihtiyarına bırakılmıştır.

Aynı şahsın mütaaddit işletmelerin mümessilliğini deruhde etmesine işbu 81 nci madde bakımından bir mâni bulunmadığının burada tanzihî faydalı mütalâa edilmiştir.

Seksenikinci madde — İşletme hakkı maden sahalarında fennî nezareti tanzim eden bu maddeye sülardan tuz istihsal eden sahalarda fennî nezaret mevzuu ile aynı şahıs tarafından vazife deruhde edilebilecek sahaların miktarı hususunda yeni 32 nci madde ile derpiş edilen tadilâta muvazi olarak gerekli hükümler konmuştur.

Maden işletmelerinde daimi olarak iş başında bulunacak şahısların kâfi miktarda mevcudolmaması, bunları yatıştırmak için okul veya kursların matlubu veçhile açılmaması, açılma yetiştirilmelerinin uzun zamana mütevakıf bulunması hasebiyle tatbikatta büyük zorluklarla karşılaşıldığı müşahede edilmektedir. Bir madenin teknik ve emniyet icaplarına uygun olarak işletilmesini teminen vazifeli mühendis tarafından verilecek direktifleri tatbik edebilecek kabiliyette bir elemanın daimi olarak iş başında bulunması zaruridir.

Arzu edilen vasıfta kâfi eleman bulunmaması sebebiyle, bu vasıfta personelin ihtiyacı karşılayacak miktarda yetiştirilmelerine kadar memleket madenciliğinde pratikte yetişmiş tecrübeli ve ehliyetli şahısların mesailerinden istifade edilmesi mümkün ve zaruri görülmüş, bu hususu teminen kanuna yeni bir hüküm konmuştur.

82 nci maddeye muhalefet halinde tatbiki gereken müeyyide maddenin son fıkrasıyla tanzih edilmiştir. Mezkûr fıkrada teyidolunan müeyyide, 82 nci madde ile derpiş edilen vecibelere riayet etmemeleri halinde maden işletme hakkı sahipleri hakkında tatbik olunacaktır.

Maden işletmelerinde fennî nezaret vazifesini deruhde eden mühendis ile daimi olarak iş başında bulunacak teknik personelin, fennî kaidelere riayet etmemeleri dolayısıyla maden sahalarında çalışanların hayat ve sıhhatlerini tehlikeye koyan kazaların vukuu mümkündür. Buna sebebolan kimse veya kimselerin de ayrıca şahsan mesul olacağı, salâhiyetli makam ve merciler tarafından bu hususun takip ve gereken müeyyidelerin tatbik olunacağı umumi hükümler icabatındandır.

İhzar kelimesi madencilikte muayyen mânası olan bir terimdir. Teknik faaliyetin tanzimi itibarıyla her türlü teknik faaliyet ifade edildiğinden, iltibas yapması muhtemel olan ihzar kelimesi madde metninden çıkarılmıştır.

Seksendördüncü madde — Bu madde maden varlıklarımızın memleket yüksek menfaatlerine en uygun şekilde istismarını temine hizmet eden maddelerden birisidir. Madde metni tanzih olunmak suretiyle sevk maksadına daha uygun bir hale getirilmiştir.

Yıllık imalât haritasıyla birlikte verilmesi istenen rapora katî ihtiyaç hissedilmektedir. Kanunî bir mecburiyet bulunmadığı halde durumu lâykiyle izah etmek maksadiyle bir kısım maden müteşebbisleri tarafından esasen tevdi edilmektedir. Bu itibarla madde metnine ilâve edilmiştir.

Seksenbeşinci madde — Bu madde müeyyideleri kademeli para cezaları şekline getirilmiş, müteşebbis kadar memleket menfaatlerine de aykırı olan faaliyetin durdurulması müeyyidesi maddeden çıkarılmıştır. Ayrıca mümessil tâyinine mütaallik 81 nci madde hükmünün tatbikini temin edecek müeyyide bu madde şumulüne ithal edilmiştir.

Seksenaltıncı madde — Müeyyidesi kâfi görülmiyen bu maddenin işlemlerini temin edecek lüzumlu müeyyide ilâve edilmiştir.

Bakanlıkça maden arama ruhsatname sahalarında da tetkik ve kontrollar yapılacağından, maddeye «aramalar» ilâve edilmiştir. Ancak tecdit ve imtiyaza tahvil talepleri de birer işletme hakkı talebi mahiyetinde olduğundan, 86 ncı madde hükümlerinin bu kabül maden sahaları hakkında da tatbiki gerekeceği tabîî mütalâa edilmiş, bu sebeple metnin birinci fıkrasında ayrıca tasrihine lüzum görülmemiştir.

Yüzdördüncü madde — Devlet hakkı, arama ruhsatnamesinden işletme imtiyazına kadar her türlü maden haklarının taallük ettiği sahalardan çıkarılacak cevherlerin FOB veya dahilî satış bedelleri ortalamasına göre her yıl tanzim edilecek olan Devlet hakkı tarifesindeki kıymetin % 1 ilâ % 3 ü olarak tahakkuk ve tahsil edileceği bu tasarı ile hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bu sebeple ihtiyaç kalmıyan 9 sayılı fıkra maddeden çıkarılmıştır. Maddede başka bir değişiklik yoktur.

Yüz beşinci madde — Maddede yapılan değişiklik 74 ncü maddenin gerekçesinde izah edilen sebeplere binaen ikinci fıkranın başına «işletme projesi veya» ibaresi ilâve edilmiştir.

Yüz dokuz, yüz on ve yüz onbirinci maddeler — Kredi temininde madenin teminatı teşkil edeceği kabul olunmak suretiyle ipotek esası 6309 sayılı Kanunla imtiyaz hakları için derpiş ve tedvin edilmiştir. Bunu teminen madenlerin tapu sicilinden ayrı bir sisteme göre tescili esası vaz'olunmuştur. Buna göre (bulunmuş maden) vafını haiz olan her maden, maden siciline müstakillen kaydedilmekte, bu maden üzerinde tesis edilecek işletme hakları hangi neviden olursa olsun aynı kayda işlenmektedir. Yani maden sicilindeki kayıtları bakımından işletme imtiyazlarıyla işletme ruhsatnameleri arasında her hangi bir fark mevcudolmayıp her ikisi de aynı hukukî hüviyet ve teminatı haiz bulunmaktadır.

Maden Kanununun işletme imtiyazları için kabul etmiş bulunduğu ipotek muamelelerinin işletme ruhsatnamelerine de teşmîli kayıt, tescil ve muamele bakımlarından hiçbir mahzur ve güçlük tevlihetmiyecektir.

Her bakımdan krediye daha çok muhtac oldukları Maden Kanununun tedvininden beyana geçen tatbikat devresinde müşahede edilmiş bulunan maden işletme ruhsatnamelerinin ipotek imkânından istifade ettirilmesi memleket iktisadiyatı bakımından lüzumlu ve faydalı mütalâa edilmiştir.

İşletmeye elverişli madene sahibolup malî yardıma muhtaç bulunan madencilere yardım gayesiyle kurulmuş bulunan Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsaları Birliğine bağlı Maden Yardım Komisyonunun elinde bu işe tahsil edilebilecek bir fon mevcuttur. Bu komisyon kuruluşunu takibeden aylar zarfında yardım talebiyle vâkı müracaatlarla alâkalı birçok madenleri tetkik ve yardıma müstahak gördüklerini tesbit eylemiş bulunmaktadırlar. Bunlar arasında işletme ruhsatnameli madenlerin büyük bir ekseriyeti teşkil ettiği görülmektedir. Beş yıl sonra senede 850 000 ton raddesinde demir cevheri işleyecek olan Ereğli Demir - Çelik Fabrikaları Müessesesi de kendisine devamlı surette cevher verebilecek olan demir madenlerinin istihraç ve sevk kapasitelerini bu müddet zarfında ihtiyacı karşılayacak seviyeye çıkarabilmelerini temin için kredi verememek zaruretini hissetmekte olup bu sahaya gerekli yardımı yapmayı karar altına almış bulunmaktadır.

Bütün bu yardımların yapılabilmesi, kredilerin sağlam esaslara ve teminata bağlanmasıyla mümkün olacaktır. Yardım edilmesi kararlaştırılan madenler arasında imtiyazlı madenler olduğu gibi işletme ruhsatnameli madenler de mevcuttur.

Yakında memleket hizmetine girecek olan Türkiye Maden Geliştirme Bankası, madencilere açacağı krediyi kanunen mümkün olan imtiyazlı madenlere inhisar ettirdiği takdirde madenciliğimizin inkişafı bakımından beklenen netice elde edilemeyecektir. Çünkü, imtiyazlı madenler yurdu-muzda mevcut madenlerin küçük bir kısmını teşkil etmektedir. Bu durum karşısında ipotek yo-liyle kredi temini inkânının işletme ruhsatnameli madenlere teşmili emri zaruret haline gelmiştir. Bu sebeplerle mühim ihtiyaca cevap vermesi maksadiyle kanunun 109, 110 ve 111 nci maddelerinde gerekli tadilat yapılmış, bu suretle maden işletme ruhsatnamelerinin de ipotek mevzuuna ithali sağlanmıştır.

Yüz onbeşinci madde — Mülga maden mevzuatının cari olduğu devrelerde madenler mukarrer resim, nispi resim, Devlet temettü hissesi, askerî teçhizat tertibi gibi muhtelif zamanlarda yekdiğ-e-rine eklenen çeşitli malî mükellefiyetlere tâbi bulunmakta idi. Madencilerden tahsil edilen meblâğ madenin maliyetinde oldukça mühim bir unsur teşkil etmekte idi, 6309 sayılı Kanunla bütün bu malî mükellefiyetler kaldırılmış, bunların yerine maden sahalarından çıkarılan cevherlerin satışı sırasında, satış bedeli üzerinden bir meblâğın Devlet hakkı namı altına tahsili derpiş olunmuştur.

Bu kanunla âzami haddin % 20 den % 5 e indirilmesinin kanunun ilk tatbikat yıllarında ma-dencilik faaliyetimizde icra ettiği müspet tesir memnuniyetle müşahede edilmiştir. Son yıllarda istihsal maliyetlerinin artması, piyasada rekabet sebebiyle satış fiyatlarının düşmesi, kâr haddini çok azaltmış ve Devlet hakkı madenciliğimiz aleyhine yeniden mühim bir unsur olarak kendisini göster-miştir.

Dünya memleketlerinin bir kısmında Devlet hakkı muhafaza edilmekle beraber büyük bir kıs-mında tamamen ilgası yoluna gidildiği müşahede olunmuştur.

Günden güne artan rekabet karşısında maliyetlerin düşürülmesi ve bu meyanda Devlet hakkı mevzuunun yeniden tetkika tâbi tutulması bir zaruret halini almıştır.

Devlet hakkının tamamen kaldırılması mülâhazası yanında bu nam altında tahsil edilecek meblâ-ğın maliyette mühim bir unsur teşkil etmeyecek seviyeye indirilmesi de düşünülebilir. Maden Ka-nunıyla derpiş edilen cevher rehni, kaçakçılığın önlenmesi, istihsalin takibi, buluculuk hakkının te-mini gibi mevzuların gereği gibi tatbiklerini temin için ikinci şıkkın tercihi isabetli görülmüş, Devlet hakkı nisbetinin yüzde bir ilâ üç olarak tesbiti yoluna gidilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan imtiyazlarla mülga maadin mevzuatı dev-resinde ita edilip de Maden Kanununa intibakı temin edilmiş işletme imtiyazları ve işletme ruhsat-namelerinin, verilmeleri sırasında tesbit edilmiş bulunan Devlet hakkı (nispi resim) nisbetlerinin yeni hükme ne suretle tâbi tutulacağı maddenin son fıkrası ile tanzim edilmiştir. Mülga Maadin Mevzuatı zamanında ita edilmiş işletme ruhsatnameleri ile işletme imtiyazlarında kullanılan nispi resim tâbirinin, Maden Kanunundaki Devlet hakkı tâbirine tekabül ettiği hususunun burada tav-zihinde fayda mülâhaza edilmiştir.

Madde metninde geçen cevher tâbiri, zenginleştirme ve izabe safhalarından da geçmiş bulunan meselâ blister bakır veya regülüs antimonu da (cevher olmadıkları malûm ve müsellemler olmakla beraber) ifade etmektedir. Bu sebeple gerek metinde ve gerekse gerekçede bazı yerlerde cevher, bazı yerlerde daha şümulü olan maden tâbiri kullanılmıştır.

Yüz onyedinci madde — FOB bedelleri hazırlamasında geçen yıl zarfında yabancı memleket-lerde cari satış fiyatları vasatisinin esas alınması iki yönden mahzurlu bulunmuştur. Birincisi, ya-bancı memleketlerden her yıl ve her maden için cari satış fiyatı temin etmek kabil olmamaktadır. İkincisi de, demir cevherinde olduğu gibi cari satış fiyatından nakliye tenzil edildikten sonra bakıye nisbetsiz şekilde düşük olmaktadır. Bu sebeplerle bu usul terk edilmiş yerine memleketimizde salâ-hiyetli mercilerce yapılan tescil bedelleriyle cari yıl fiyat tahminleri nazara alınmak suretiyle F O B bedellerin tâyin usulü vaz'edilmiştir. Tenzilâta tâbi cevherler için kullanılan kal ve izabe tâbirlerinden kal tâbirine yeni metinde yer verilmemiştir. Buna mukabil daha geniş mânada olan

zenginleştirme tâbiri alınmıştır. Bu tâbirle bir tesis ianesiyle cevher tenörünün yükseltilmesi maksadiyle yapılan her türlü zenginleştirme ameliyesi kastedilmiştir.

Yüz ondokuzuncu madde — Bu maddede mühim bir değişiklik yapılmamış ancak çeşitli anlayışa imkân veren birinci fıkra sevk maksadına uygun hale getirilmiş ve bu tasarrufların 117 nci maddesiyle her maden için tek bedel veya kıymet ihtiva edecek Devlet Hakkı Tarifesi yapılacağı hükmü tesis edildiğine göre bir mânası kalmıyan «en yüksek derecesinin» ibaresi 3 nci fıkradan çıkarılmış ve müsadereye tâbi cevherin tarifede gösterilen bedelden daha yüksek bir fiyatla satıldığına tesbiti halinde, satış bedelinin müsadere olunacak mal yerine ikame edileceği hükmü ilâve edilmiştir.

Yüz yirminci madde — Maddede yapılan değişiklik, 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilen sebeple birinci fıkradan «en yüksek derecesinin» ibaresinin çıkarılmasından ibarettir.

Yüz yirmibirinci madde — Memnuiyet hilâfına çıkarılan ve Hazine malı sayılması lâzımgelen cevherler, satış veya sair sebeplerle ortadan kalkmış olabilir. Bir boşluğun doldurulması için, kanunda mevcut benzeri hallerdeki durumlarla ilgili hükümlere müşabih olarak üçüncü fıkra ilâve edilmiş birinci ve ikinci fıkralar muhafaza olunmuştur.

Yüz yirmiikinci madde — 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilmiş olan sebeplerle üçüncü fıkradan «en yüksek derecesinin» tâbiri çıkarılmış ve müsadereye tâbi cevherin tarifede gösterilen bedelden daha yüksek bir fiyatla satıldığına tesbiti halinde, satış bedelinin müsadere olunacak mal yerine ikame edileceği hükmü eklenmiştir.

Yüz kırkıncı madde — Madenler hakkında 12 ve 72 nci maddelerle derpiş edilen esas, taşacağı maddeleri bakımından Maden Kanununun tedvini sırasında noksan bırakılmış olduğundan, bu defa 140 nci maddeye birinci, ikinci ve sonuncu fıkralar halinde ilâve edilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü fıkralar eski metnin aynıdır.

Yüz kırkbirinci madde — İşletme hakkı sona eren sahalarından çıkarılmış ve fakat imrar edilmiş olan cevherlerle bakiye yığını ve curufun üç yıl içinde, bu müddet temdit edilmişse temdit müddeti sonuna kadar, işletme hakkı sahibi veya yerine kaim olan tarafından sahadan kaldırılması; bu müddetler içinde sahadan kaldırılmıyan cevherlerle bakiye yığını ve curufun Hazineye intikal etmesi ve Maliye Bakanlığı tarafından 4 yıl zarfında, bu müddet temdit edilmişse temdit müddeti sonuna kadar 2490 sayılı Kanun hükümleri dairesinde tasfiye edilmesi esas ve usulü bu madde ile tanzim edilmiştir.

İşletme hakkı sahibince işletme hakkının sona erdiği tarih malûm olduğundan sahadan kaldırma için tanınan müddetin bu tarihten itibaren cereyan edeceği tabiidir. Fakat Hazine için tanınan müddetin işlemeye başlayacağı tarihin Maliye Bakanlığınca bilinmemesi tatbikatta tereddütleri mucibolmaktadır. Bu sebeple tasfiye müddetinin işlemeye başlayacağı tarihin, Sanayi Bakanlığınca Maliye Bakanlığına yapılacak ihbarın alınma tarihi olacağı birinci fıkranın sonuna eklenen bir cümle ile tanzim olunmuştur.

İkinci fıkra ile üçüncü fıkranın sadece yerleri değiştirilmiş ve dördüncü fıkra artık geçici bir hüviyet iktisabettiğinden madde metninden çıkarılmış ve geçici sekizinci madde olarak tanzim edilmiştir.

Çeşitli tarif ve tefsirlere yol açan «bakiye yığını» ilâve edilen son fıkra ile maddenin sevkindeki maksada uygun olarak tarif edilmiştir.

Yüz kırkdördüncü madde — Bu maddenin ilk fıkrasında yapılan tadil, usule mütaallik bir muamele sebebi ile ileri safhaya gelmiş bir hakkın düşürülmesini önlemek maksadiyle ikinci bir mehil verilmesinden ibarettir.

Yüz elliikinci madde — Taş ocağı maddelerinin işletilmeleri Taşocakları Mevzuatına tâbi bulunmaktadır. Taşocağı maddelerinden mâdüt olmakla beraber aynı zamanda çimentonun ham maddesini teşkil eden (kil, alçı, kalker) gibi bâzı taşocağı maddeleri 23 . 6 . 1942 tarihli 4268 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle, çimento yapılmasında kullanılmak şartıyla maden telâkki edilmiş ve madenler meyanına ithal olunmuştur. Şu kadar ki mezkûr maddeler 6309 sayılı Maden Kanununun şümlüne alınmamış yine Taşocağı Mevzuatı içerisinde bırakılmıştır.

Ancak Maden Kanununun meriyete vaz'edildiği 11 . 3 . 1954 tarihinden önce bahis mevzuu çimento maddelerine mütaallik olarak iktisap edilmiş bulunan arama ve işletme haklarının mahfuz bulunduğu 152 nci madde ile kabul edilmiştir. Şu kadar ki, keyfiyet 152 nci madde metninde bu hakların sona erinceye kadar yürürlükte kalacakları şeklinde ifade edildiğinden bu hakların meriyetleri hitamında bir manâ taşımayacağı yolunda bir anlayışa yol açıldığı müşahede edilmiştir.

152 nci maddenin sevkinden maksat, bahis konusu çimento maddeleri için teşebbüs edilip yatırım yapılmış olan o devrede cari mevzuata göre müktesep hak haline gelmiş bulunan bilcümle hukukun mahfuziyetini teyitten ibaret bulunduğu âşikârdır. Nitekim mezkûr maddenin Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Umumi Heyette cereyan eden müzakereleri sırasında muhtelif bölgelerde kurulması derpiş edilen çimento fabrikalarıyla ilgili teşebbüslerin aksatılmaması için bu hükmün vaz'edildiği ifade olunmuştur.

Bir işletme hakkı talebi dolayısıyla 152 nci maddenin tefsirine mütaallik sâdır olan 5 . 6 . 1959 tarihli ve 2218 sayılı kararda bu cihet ayrıca tasrih ve teyidedilmiştir.

Buna rağmen mülga maadin mevzuatına göre istihsal edilen takaddüm haklarına müsteniden alınan arama ruhsatnameleri sahalara ait tekemmül ettirilen işletme hakkı taleplerinin yürütülmesinde bâzı tereddütler izhar olunduğu görülmüştür.

Büyük yatırımlar yapılmış, muameleleri mevzuat esasları dairesinde tekemmül ettirilerek ileri bir kademeye gelmiş, halen faaliyette bulunan çimento fabrikalarının hammaddelerini temin etmekte bulunmuş olan bu kabîl hak taallûk eden sahalanın bu safhada her hangi bir mülâhaza ile hükümsüz bırakılmaları hakkaniyet kaideleri ve ekonomik icaplara asla uygun düşmeyeceği mütalâa edilmektedir.

Bu itibarla mezkûr mahzurların bertaraf edilmesi için sevkindeki maksada uygun olarak 11 . 3 . 1954 tarihinde hüküm ifade eden çimento istihsaline elverişli başlıca maddelere mütaallik takaddüm hakkı, arama ruhsatnamesi, ihale talebi, işletme ruhsatnamesi ve işletme imtiyaz haklarının mahfuz olduğu ve Maden Kanununun hükümlerine tâbi bulunduğu tasrihi maksadıyla tadil olunmuştur.

Bahis konusu çimento maddeleriyle ilgili haklar, buldukları safhalar itibariyle muamele bakımından diğer madenler misillü Maden Kanununun alâkalı hükümlerine göre yürütülecek ve muhtemel ihtilâflar önlenmiş olacaktır.

Madde 2. —

Ek madde 1. — Aramaların, mutlaka bir fennî nezaretçinin direktifi altında ve ilk yürürlük yılı içerisinde başlanmak suretiyle yapılması esası muhafaza edilmiş bu cihetin tatbikini temin maksadıyla ek madde 1 tanzim olunmuştur.

Fennî direktif temin edilmeksizin arama yapıldığı takdirde evvelâ faaliyetin durdurulmasıyla iktifa edilmiştir. 32 ve ek 1 nci maddelere muhalefet dolayısıyla 121 nci madde hükümleri tatbik edilmeyecektir. Bir fen adamının direktifi temin edilmeden lâyıkıyla arama yapılamayacağı, hatâta madenin bulunmasına kılavuzluk eden mostraların tahribedilmiş olacağı göz önünde tutularak, durdurmaya rağmen fennî nezaretçisiz aramaya devam olunması veya verilen mehil içerisinde bu vecibenin yerine getirilmemesi halinde ruhsatnamenin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

Fennî nezaretçisiz yapılan bir aramadan elde edilen cevherin imrarı, fennî nezaretçi tâyinine bağlıdır. Fennî nezaretçisi bulunmayan bir arama ruhsatnamesine müsteniden yapılan işletme hakkı talebi reddolunacaktır.

Bu maddeye göre iptal olunan veya işletme hakkı talebi reddolunan ruhsatname sahalardan çıkarılmış olan cevherin imrarına müsaade olunmayacak ve bu cevherler Hazineye geçecektir. Bu cevherlerin Hazineye geçmesi 36 ncı maddedeki usule tâbidir.

Gerek ilk yıl zarfında fennî nezaretçi tâyin edilmemesi sebebiyle 500 liralık ağır para cezasına tabi bulunan ve gerekse ilk yılı takiben yapılacak ihtarla rağmen fennî nezaretin temin edilmemesi dolayısıyla günlük ağır para cezası tatbik edilecek olan arama ruhsatnamelerinin devri talebedilmesi halinde, bu kabîl ruhsatnamelerin devri 2 000 liralık bir nakdî teminatın tevdiine bağ-

lanmıştır. Bu teminat banka mektubu şeklinde de olabilir. Ancak para cezasının ödendiği tevsik edilmişse bu teminatın istenmesine lüzum olmadığı gibi, şayet alınmış ise iade edileceği tabiidir.

Ek iki ve üçüncü maddeler — Madenler üzerinde tesis ve iktisabedilecek hakların garantili olmasını ve alâkahıların iradesi dışında bu hakların tehlikeye düşürülmemesini temin suretiyle madencilik mevzuunda çalışmak isteyen müteşebbislerin, sermayelerini bu sahaya emniyet ve itimat içinde yatırmalarına imkân sağlanması, 6309 sayılı Maden Kanunuyla getirilmek istenen esaslardandır.

Bir maden üzerinde arama veya işletme hakkı iktisabeden bir müteşebbisin, arama veya işletme faaliyetinin gerektirdiği teşebbüslere girişmesi ve cesaretle yatırım yapması iktisabettiği hakkın selâbetinden emin olmasına bağlıdır.

Hakkın itasına takaddüm eden devreye ait ve birçok ahvalde kendisinin bilmesi mümkün olmayan sebepler dolayısıyla hakkın iptali cihetine gidilmesi emniyet ve itimadı sarsar.

Maden haklarının devir ve intikal yoluyla el değiştirmesi ve bu suretle üçüncü şahısların hukukunun taallük eylemesinden sonra, ancak ilk sahibi karşı dermeyanı mümkün esbap dolayısıyla hakkın iptali cihetine gidilmesinin salâhiyetli kaza mercileri tarafından da tasvibedilmediği bu hususta ittihaz edilen kararlarda görülmektedir.

Gerekli tetkiklerden geçirildikten sonra, kanun hükmüne dayanılarak salâhiyetli bir makam tarafından ita edilmiş olan bir hakkın, yine aynı makam tarafından iptali cihetine gidilmesi idareye olan itimadı sarstığı gibi idaredeki istikrar prensibini de zedeler.

Bu sebeplerle ita edilmiş olan bir arama ruhsatnamesinin veya yürütülmesi tasvibedilmiş bir işletme hakkı talebinin, çok zaruri haller dışında, iptal veya reddedilmemesi ikinci ve üçüncü ek maddelerle tesis edilmek istenmiştir.

Madde 3. —

Geçici madde 1. — Mülga Maadin Nizamnamesinin ikinci maddesinde madenler tadadedilirken kömür cinsleri ayrı ayrı sayılmamış hepsini şümulü içine alan (envar maadin kömürü) tâbiri kullanılmıştır. Buna rağmen nizamnamenin meri bulunduğu devrede ayrı kömür cinsleri için yapılmış olan müracaatlar de yürütülmek suretiyle çeşitli haklar verilmiştir.

Tabî kömürlerin tasnifi için dünyaca kabul edilmiş bir esas mevcut olmayıp, her memleket kendi kömürlerini sınıflandırmakta faydalı olacak kıstasları nazara almıştır. Bilindiği gibi Türkiye'de yakın tarihlere kadar bu nevi işlerle vazifeli bir merci de bulunmamakta idi.

11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlüğe konulan 6309 sayılı Maden Kanunu ile hakların tek maden üzerine tesisi hükmü vaz'edildiğinden kömür neveleri de antrasit, taş kömürü, linyit ve turp olarak tadadedilmiştir. Kömür nevelerinin evsafı hakkında 156 ncı madde gerekçesi hariç gerekçede her hangi bir bilgi verilmemekle beraber yurdumuzda antrasit bulunmadığı, turpun kemiyet itibariyle ehemmiyet taşımadığı, taş kömürünün Zonguldak bölgesinde birinci devir arazisinde bulunduğu ve geri kalan kömürlerin de linyit olduğu kabul olunmak suretiyle tadat yapılmıştır. 11 . 3 . 1954 tarihinden yıllarca evvel taş kömürüne yakın vasıfları haiz bulunan birçok kömür zuhurlarının bulunduğu sahalarda linyit için arama ve işletme hakları verilmiş olduğu gibi aynı anlayışla bu tarihten sonra da verilmeye devam olunmuştur.

Arama hakkı alan maden müteşebbislerinin de bir kısmı büyük emek ve para sarfiyle madeni meydana çıkarmış, işletme hakkı talebinde bulunmuş, gerek 6309 sayılı Maden Kanunundan önce ve gerek sonra birçok linyit işletme imtiyazları ve işletme ruhsatnameleri verilmiş, bulunmuş maden kararları alınmış, 57 ncı maddeye göre faaliyet müsaadeleri verilmiş veya işletme hakkı talepleri tetkik safhasında bulunagelmıştır. Bu safhalara gelebilmek için bâzı hallerde milyonları aşan yatırımlar yapılmak suretiyle tesisler kurulmuştur.

Verilecek işletme haklarının Bakanlıkça işletme imtiyazı veya işletme ruhsatnamesi olarak tesbitinde bulunmuş olan kömür yatağının kemiyet ve keyfiyeti ve yurt ekonomisindeki yeri ve ehemmiyeti nazara alınmaktadır. Bu bakımlardan çok mühim olanlara işletme imtiyazı ve daha az mühim olanlara da işletme ruhsatnameleri verilegelmiştir.

Müktesep hakların mahfuziyeti esasına göre de emek ve para sarf etmek suretiyle meydana çıkarılmış kömür sahaları üzerine tesis edilmiş bulunan hakların ihlâl edilmemesi zaruridir.

Geçici birinci madde bu kanunun birinci maddesine intibak hükümlerini tanzim etmektedir. Her bir kömür nevi için tesis edilmiş bulunan haklar bütün kömür cinslerini şümulüne alan maden-kömürü olarak Bakanlıkça tashih olunacaktır. Ancak bu hakların taallûk ettiği sahalar arasında tedahüller zuhur ettiği takdirde bunların taksir suretiyle ref'i için haklar iki kısımda mütalâa olunmuştur. Birincisi (a) fıkrasında zikredilen işletme imtiyazı, işletme ruhsatnamesi, bulunmuş maden kararı alınmış, 57 nci maddeden istifade etmiş veya yalnız işletme hakkı talebinde bulunmuş sahalar, ikincisi (b) fıkrasında sözü geçen arama ruhsatnamesi ve takaddüm hakkı sahalarıdır.

(b) fıkrasında yazılı hakların taallûk ettiği sahalar (a) fıkrasında yazılı sahalara vâkı tedahüllerini taksir suretiyle ref ederler.

(a) fıkrasında yazılı haklar da kömür neveleri nazara alınmaksızın kendi aralarındaki tedahüllerinin fıkrada yazılış sırasına göre daha sonra olan daha önce olana tedahülünü ref eder. Meselâ 57 nci maddeden istifade etmiş bulunan bir saha işletme imtiyazı ve işletme ruhsatnamesi veya bulunmuş maden kararı alınmış sahalar tedahülünü ref eder. Sadece işletme hakkı talebedilmiş bulunan saha ise bütün diğerlerine olan tedahüllerini taksir suretiyle ref eder.

Mahiyeti aynı olan hakların taallûk ettiği sahaların birbirine tedahülünün ref'inde bu hakların doğduğu tarihler esas alınır. Yani iki işletme ruhsatnamesi sahası arasında tedahül zuhur ederse işletme haklarının ita tarihleri esas alınır.

Arama ruhsatnameleriyle takaddüm hakkı sahalarının birbirlerine vâkı tedahüllerinde, evvele-
mirde mütedahil kısımda bulunan kömürün cinsi tâyin edilir. Bu tâyinde jeolojik yaş nazara alınır. Yani şayet arazi birinci devir arazisi ise içerisindeki kömür taş kömürü, üçüncü devir arazisi ise linyit olduğu kabul edilir. Kalori değerleri ve karbonizasyon ve dünya milletlerinin münasebetlerinde kolay anlaşmayı temin maksadiyle I. S. O. tarafından hazırlanıp tatbikatta kullanılması tavsiye olunan kömür tasnifi de nazarı itibare alınmaz.

Yanlış kömür ismi kullanılmak suretiyle yapılmış olan müracaatların taallûk ettiği sahalar doğru kömür adı kullanılmak suretiyle yapılan müracaat sahalarına tedahüllerini ref ederler. Her ikisinde de doğru veya her ikisinde de yanlış isim kullanıldığı takdirde, taksirde müracaat tarihleri esas alınır. Kömür cinslerinin tâyininde raslanan müşkilât nazara alınarak yanlış isim kullanılmak suretiyle yapılan müracaatların hak sağlamamasının kabulü hakkaniyete uygun görülmemiş, şayet tedahül mevcut ise taksirden sonra kalan kısım için muteber olması esasına göre madde tanzim edilmiştir.

Geçici ikinci madde — Bu kanunun neşri tarihinde yürürlükte bulunan maden arama ruhsatnamelerinin 32 nci ve ek 1 nci maddelere intibakı geçici ikinci madde ile tanzim edilmiştir.

Bu geçici maddenin bir numaralı bendine göre, mer'i arama ruhsatnamelerinden fennî nezaretçileri mevcudolanlar için yeniden fennî nezaretçi tâyinine mahal yoktur. Nezaretçi jeolog da olsa vazifesine devam edecektir. Ancak inhilâl vukuunda nezaretçinin yeni 32 nci maddeye göre tâyini lâzımdır.

Geçici ikinci maddenin 2, 3 ve 4 ncü bentlerinde arama ruhsatnamelerinin yürürlük tarihinden bu kanunun meriyete girdiği tarihe kadar geçmiş olan müddetlere göre fennî nezaretin ne suretle temin edileceği usulü tesbit edilmiştir.

Geçici maddenin 5 nci bendi, bu kanunun neşri tarihinde meriyette bulunan arama ruhsatnamelerinin yıllık rapor hükümlerine tâbi olmayacağını ifade etmektedir. Zamanında yıllık rapor tevdi edilmemesi veya mevdu raporların talimatnamesine uygun bulunmaması mezkûr ruhsatnamelerin iptaline sebep teşkil etmeyecektir.

İşletme hakkı talebedilmekle arama ruhsatnamesinin hükümden sâkıtolacağı 42 nci madde hükümleri iktizasındandır. Arama ruhsatnamesi devresinde ifası icabeden vecibelerin yerine getirilmemiş olması, hakkın işletme talebi safhasına intikali dolayısıyla hükmü sâkit olmuş bulunan bir arama ruhsatnamesinin iptal olunamayacağı tabiidir. Bu kabül arama ruhsatnamelerine müstenit işlet-

me hakkı taleplerinin bu sebeple reddedilmemesi lâzımgeldiği geçici maddenin 61 nci bendi ile ifade edilmiştir.

Mülga 32 nci maddeye göre fennî nezaretçi temin edilmeden arama yapılması memnu bulunduğu cihetle hilâfına hareket eden arama ruhsatnameleri sahipleri hakkında 121 nci madde hükümlerinin tatbiki mevcut ise çıkarılmış cevherlerin 33 ncü madde mucibince Hazine malı sayılması yoluna gidilmekte idi.

32 nci maddenin bu hükmü tadil edilmiş, müeyyide bakımından 121 nci madde ile irtibatı kaldırılmış, yeni 32 nci madde hükümlerinin müeyyideleri ek : 1 nci madde ile derpiş edilmiş bulunmaktadır. Ek : 1 nci maddeye göre arama devresinde çıkarılan cevherlerin Hazine malı sayılması, ancak ruhsatnamenin iptaline kadar fennî nezaretçi tâyin edilmemesi şartına bağlanmıştır. Bu sebeple fennî nezaret vecibesi yerine getirilen arama ruhsatnameleri sahalarından bu kanunun neğrinden önce çıkarılıp da Hazine malı sayılmasına teşebbüs edilen cevherlerin istirdadının mesnedi ve lüzumu kalmamıştır.

Bu kabîl cevherlerin istirdada tabi olmayacağı işbu geçici maddenin 7 nci bendi ile tanzim olunmuştur.

Geçici üçüncü madde — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce, o devrede mer'î 43 ve 44 veya 45 nci maddelere müsteniden dermeyan edilip bulunmuş maden kararı verilmemiş olan işletme hakkı taleplerinin bu kanuna intibakı usulü geçici üçüncü madde ile tâyin edilmiştir.

Geçici madde 4. — 62, 65 ve 66 ncı maddelerde yapılan tadilâtla, itası kararlaştırılan işletme hakkının istihsali için lüzumlu harç ve damga pulu ve bulucuya ait tazminat vecibeleriyle imza ve teati mükellefiyeti ayrı mühletlere bağlanmış bulunmaktadır.

Bu kanunun neğrinden önce tek mühlete tabi olması sebebiyle harc ve damga pulu mükellefiyeti yerine getirildiği halde müddetinde mukavele ve şartnamenin imza ve teati olunmaması dolayısıyla eski 66 ncı madde gereğince hükümden sâkıt olmuş duruma düşen muamelelerin ıslâhı işbu muvakkat madde ile derpiş edilmiştir.

Bu kabîl hak sahiplerine yeniden iki aylık bir mühlet verilmesi suretiyle mukavele ve şartnamenin imza ve teati muamelesinin tamamlanması ve hakların sukutu cihetine gidilmesi mezkûr maddelerin tadili maksadına uygun düşmektedir.

Geçici beşinci madde — Bu madde, mülga maadin mevzuatına göre yapılp 11 . 3 . 1954 tarihinde hüküm taşıyan ihale taleplerinin 6309 sayılı Maden Kanununa intibak şeklini tanzim etmektedir.

Bahis konusu ihale taleplerinin Maden Kanununa intibakı 148 nci madde ile derpiş edilmiştir. İşte 148 nci maddenin (A) bendi gereğince müddetinde tek cins maden haline getirilmiş olan veya esasında tek cins madene mütaallik bulunan ihale taleplerinin bu tasarı ile değiştirilen 43 ve 44 veya 45 nci maddeler hükümlerine uygun hale getirilmemiş olması sukutlarını icabettirmeyecektir.

Bu kabîl ihale talepleri geçici 3 ncü madde esasları dairesinde yürütülecektir.

Geçici altıncı madde — Mülga maden mevzuatının cari olduğu devrede ita edilip 11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlükte bulunan maden işletme ruhsatnamelerinin 6309 numaralı yeni Maden Kanununa intibakı usulü 149 ncü maddede gösterilmiştir.

6309 numaralı Kanun hükümleri dairesinde yeniden işletme ruhsatnamesi iktisabedecek şahısların işletmeden önce ve işletme sırasında yerine getirmeleri gereken vecibe ve mükellefiyetler bu kanunun muhtelif maddeleriyle tanzim edilmiştir. Yerine getirilmeyen her vecibe ve mükellefiyet (mesul müdür, fennî nezaret, işletmeye başlanması, imalât haritaları gibi) için doğrudan doğruya iptal veya feshe gidilmiyerek evveleminde idarece ihtarda bulunulması, mühlet verilmesi suretiyle alâkalıların uyarılmaları esası kabul edilmiştir.

Hal böyle iken intibaka tabi eski işletme ruhsatnameleri haklarında bu mükellefiyetler için 149 ncü maddede tek müddet tanınmış, muayyen müddeti zarfında mükellefiyetin yerine getirilmemesi takdirinde hakların sukutu hükmü vaz'olunmuştur. Her ne kadar kanunen tâyin

edilen intibak müddeti içinde alâkalı hak sahiplerinin ikaz edilmelerini önleyici her hangi bir hüküm mevcut bulunmamakla beraber cari muamelâtlarla son derece mahmûl olan idare tarafından böyle bir tedbir alınması imkânı da elde edilememiştir.

Bu sebeplerle mülga mevzuat zamanında ita edilmiş olan işletme haklarından büyük bir kısmının sukutunu icabettiren durumlar hâsıl olmuştur.

Büyük emek ve masraf ihtiyariyle meydana getirilen maden işletmeleri muattal kalmış, alâkalıları maddi zararlara duçar olmuşlardır. Bu sahaların aramalara açılıp yeni haklar verilinceye kadar geçecek devre zarfında her hangi bir faaliyette bulunulması mümkün değildir. Gayrın hakkı da taallûk etmeyen bu işletme haklarının sukutu ile hem alâkalı müteşebbisler, hem de memleket ekonomisi büyük zararlar görecektir.

Kanunun vecibe ve mükellefiyetlerin yerine getirilmesi babında umumiyetle kabul ve takib ettiği sisteme aykırı olarak 149 ncu maddede derpiş edilen ağır hükümler neticesinde karşılaşılan bu durum umumi veya hususi hiçbir kazanç temin etmediği gibi hakkaniyete de uygun düşmektedir.

İşletme haklarının tek şahıs uhdesine tevdi, 6309 sayılı Kanunun ana prensiplerinden birisini ve belki de başlıcasını teşkil etmektedir. Tek şahıs uhdesine devri temin edilmiş olan eski bir işletme ruhsatnamesinin esas itibariyle yeni Maden Kanununa intibakı yapılmış sayılmak lâzımgelir.

Bu itibarla 11 . 3 . 1954 tarihinden itibaren bir yıl zarfında hukukun tamamı, 149 ncu maddenin A, B ve C bentleri hükümleri dairesinde mâni hali bulunmayan tek şahıs uhdesine devri temin edilen veya esasen tek şahıs uhdesinde olması itibariyle devir mükellefiyetine tâbi bulunmayan eski işletme ruhsatnamelerinin 6309 numaralı Maden Kanununa intibak ettiği kabul olunmuş, bu husus geçici 6 ncı madde ile teyidedilmiştir.

Bu kabîl işletme ruhsatnamelerinin, 149 ncu maddede tadadedilen diğer vecibeleri kanunen muayyen müddet zarfında kısmen veya tamamen yerine getirmemiş olmaları bunların sukutu için bir sebep teşkil etmiyecektir.

Diğer taraftan mülga maadin Mevzuatı zamanında işletme ruhsatnamelerinin hemen hepsi beş yıl müddetle ita edilmekte idi. 6309 numaralı Maden Kanunu ile işletme ruhsatnameleri müddeti 10 ilâ 15 yıl olarak kabul edilmiş bulunmaktadır. Alâkalıların lehine olan asgari 10 yıllık müddetin eski işletme ruhsatnamelerine de şamil olacağı yolundaki vaki talepler tevali etmiş, bu husus Danıştay Genel Kurulunun istişari mütalâasıyla de teyit olunmuştur. Buna göre mülga Maadin Mevzuatı zamanında verilmiş olup 11 . 3 . 1954 tarihinde meriyette bulunan işletme ruhsatnamelerinde yazılı beş yıllık müddetin 10 yıl olarak itibar edilmesi bu tasarı ile kabul ve tasarih edilmiştir.

Geçici Yedinci Madde — 149 ncu maddenin tadili vesilesiyle geçici ikinci maddenin gerekçesinde kaydedilen mucip sebeplere binaen 150 nci maddenin de tadili zarureti hâsıl olmuştur.

6309 numaralı Maden Kanununun yürürlüğe girdiği 11 . 3 . 1954 tarihinde meri bulunan maden imtiyazlarından 150 nci maddenin (A) bendi ve bu bendi tadil edilen 6662 numaralı Kanunla muayyen müddet zarfında 64 ncü maddede yazılı hükmi şahıslardan biri uhdesine devri temin edilmiş olan veya durumları itibariyle devir hükümlerine tabi bulunmayanların Maden Kanununa intibak ettiği kabul edilmiş; bu cihet geçici 7 nci Madde ile tanzim olunmuştur.

150 nci maddenin diğer bentlerinde gösterilen vecibelerin kısmen veya tamamen müddetinde yerine getirilmemiş olması fesih sebebi sayılmıyacaktır.

Binnetice 6309 numaralı Maden Kanununun 150 nci maddesine göre intibakı temin edilmiş işletme imtiyazlarının tabi bulunduğu (İ) ve (J) bentleri hükümlerinin bu kabîl işletme imtiyazları hakkında da uygulanması zaruri görülmüş, dolayısıyla gerek Devlet hakkı, mukarrer resim, askerî teçhizat tertibi ve gerekse maden sicil kütüğüne kayıtların işlenmesi konularında farklı tatbikatın devamı önlenmiştir.

Diğer taraftan bahis mevzuu imtiyazlı maden sahalarında işletme faaliyetinin başlaması, devamı ve diğer vecibelerin ifası hususlarında Maden Kanununun alâkalı hükümlerinin tatbik olunacağı tabiidir.

Geçici Sekizinci madde — İşletme hakkı sona ermiş bulunan sahalarda, işletme hakkı sahibi tarafından müddetleri içerisinde' sahadan kaldırılmamış olmaları sebebiyle 11 . 4 . 1954 tarihinde mevcut olan cevherlerle, bakiye yığını ve curufun Maliye Bakanlığınca 4 yıl içerisinde tasfiye edileceği 6309 sayılı Maden Kanununun 141 nci maddesinin 4 ncü fıkrası ile hüküm altına alınmış idi.

Maliye Bakanlığınca temdit talebinde bulunulmamış olduğu takdirde, 4 yıllık müddetin 11 . 4 . 1958 tarihinde sona ereceği ve sahada mevcut cevherlerle bakiye yığını ve curufun sahanın maden hukuku noktasından tabi olduğu ahkâmın şumulüne gireceği de aynı maddenin ikinci fıkrası ahkâmındadır.

Böylece müddetini doldurmuş bulunan dördüncü fıkra 141 nci madde metninden bu defa çıkarılmış olmakla beraber, Maliye Bakanlığınca tasfiyesine başlanmış olan muamelelerin sona erdirilmesini temin ve 11 . 4 . 1954 tarihiyle bu kanunun yürürlük tarihi arasında sona ermiş bulunan işletme haklarının taallük ettikleri sahalarda bulunan cevherlerle bakiye yığını ve curufun tasfiyesi için 141 nci maddenin birinci fıkrasında kaydedilen müddetlerin cereyanından sonra da gerek eski işletme hakkı sahibi gerekse Maliye Bakanlığınca tasfiye edilmemiş bulunan cevherlerle bakiye yığını ve curufun sahanın maden hukuku noktasından tabi olduğu ahkâmın şumulüne girmesini temin maksadiyle bu geçici madde tanzim edilmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra nihayete erecek işletme haklarının taallük ettikleri sahalarda cevher, bakiye yığını veya curuf mevcut olduğu ve müddeti içerisinde eski işletme hakkı sahibi tarafından kaldırılmadığı veya tasfiye edilmediği takdirde Sanayi Bakanlığınca Maliye Bakanlığına ihbarda bulunulacağı hükmü yeni 141 nci maddeye ilâve edilmiş ise de eskiden sona ermiş bulunan işletme hakkı sahaları için bu ihbarın yapılması imkânı bulunmadığından 141 nci maddede yazılı müddetlerden Maliye Bakanlığınca tanınan müddet, eski işletme hakkı sahibine tanınan müddeti takiben ve otomatik olarak cereyan etmiş olacaktır.

Geçici dokuzuncu madde — Arama ruhsatnamesine müsteniden aramakla bulunan maddenin işletme hakkının ruhsatname yürürlük süresi içerisinde bir dilekçe ile istenmesi 43 ncü maddenin âmir hükümlerindedir. Bu dilekçenin Sanayi Bakanlığına verileceği aynı maddede gösterilmiştir. Tatbikatta bir kısım arayıcıların dilekçelerini müddeti içinde maden sahasının bulunduğu il valiliğine verdikleri görülmektedir. Bu hal arama devresinde ruhsatname sahiplerinin birçok muameleleri sebebiyle il ile yakın irtibat ve temaslarının bulunmasından ileri gelmektedir. Halbuki il'e sunulan bu taleplerden bir kısmı ruhsatname yürürlük süresinin dolmasından sonra Sanayi Bakanlığına intikal edebileceği müşahede edilmektedir. Bu kabil müracaatların müddetinde yapılmamış telâkki edilerek retleri yoluna gidilmesi şeklinde bir anlayış husule gelmiştir. Esasa müessir olmıyan bu halin hakkın reddine meydan bırakmaması için 43 ncü maddede gerekli değişiklik yapılmış bulunmaktadır.

Bu değişikliğe paralel olarak bu kanunun yürürlüğünden önce maden sahasının bulunduğu il'e ruhsatname yürürlük süresi içinde tevdi edilmiş olduğu halde, Bakanlığa müddeti dolduktan sonra intikal ettirilmiş ilan taleplerin reddedilmemesi işbu madde ile hükme bağlanmıştır.

Bir kısım müracaatlarda Bakanlıkça görülen hata ve noksanların tashih ve ikmaline mütaallik vesikaların verilen mühletler dolduktan sonra tevdi edildiği, diğer bir kısım taleplerin de müddetinden sonra yapıldığı haller de mevcuttur. Bu sebeple reddi lâzımgelen bazı talepler normal bir müracaat gibi yürütülmüş ve gerek dosyasının tekemmülü ve gerekse sahadaki faaliyet ve yatırım bakımından çok ileri safhalara ulaşmış bulunmaktadır. Devir ve intikal suretiyle, bunlardan bazılarının üzerinde üçüncü şahısların hakları da taallük eylemiştir.

Zamanında dermeyan edilmemiş bulunan usulî bir ret sebebi üzerinde durularak bunların iptalleri yoluna gidilmesi İdaredeki istikrar prensiplerine ve itimat esaslarına ve iktisadi mülâhazalara

uygun düşmieceği ve hattâ bâzı kazai kararlara da aykırı olacağı mütalâa edilmiş, bunların, bir defaya mahsus olmak üzere mevzuun müsaadesi nisbetinde yürütülmeleri hususu işbu geçici madde ile tanzim olunmuştur. Aynı esasların benzeri tecdit veya imtiyaza tahvil talepleri hakkında da tatbik olunacağı maddede gösterilmiştir.

Geçici onuncu madde — Bu kanunun tadilinden önce mevcut işletme hakkı, tecdit veya imtiyaza tahvil taleplerinin bir kısmı muamele bakımından arza tatbik safhasına kadar tekemmül ettirildiği, hattâ 57 nci madde hükümlerinden faydalanmak suretiyle geniş şekilde istihsal faaliyeti de bulunduğu halde arza tatbik için gerekli yolluk avansının müddeti içerisinde tevdi edilmediği için reddedilmiş veya reddi zarureti ortaya çıkmıştır.

Bu defa 144 ncü maddenin ilk fıkrasında yapılan tadil ile yolluk avansını ilk mühlet zarfında tevdi etmeyen talep sahiplerine 2 nci bir mühlet daha verilmesi derpiş edilmiş olduğundan, bundan önce 144 ncü maddenin ilk fıkrası tatbikatına dâhil olmuş bulunan talep sahiplerinin getirilen yeni hükümden faydalandırılmaları hakkaniyete uygun mütalâa edilmiştir.

İşbu geçici maddenin (a) bendine göre, mühleti zarfında yolluk avansını tevdi etmemiş olan talep sahiplerine re'sen iki aylık bir mühlet daha verilecek, buna rağmen yolluk avansının mal sandığına yatırılmaması halinde talep reddolunacaktır. (b) bendine göre yolluk avansının mühleti zarfında tevdi edilmemesi sebebiyle 144 ncü maddenin ilk fıkrasına göre reddedilmiş bulunan talep sahiplerinin yeni hükümden faydalanabilmeleri iki şartın tahakkukuna bağlanmıştır :

Talep sahibi bu kanunun yürürlüğe konulduğu tarihten itibaren altı ay zarfında Sanayi Bakanlığına yolluk avansını tevdi edeceğini bildirecek, talebe mevzu saha 61 nci maddeye göre henüz aramalara açılmamış olacaktır.

Bu iki şartın mevcudiyeti halinde, talep sahibine iki aylık bir mühlet daha verilecek, bu mühlet içinde yolluk avansının mal sandığına yatırılması takdirinde, muamelesinin bulunduğu noktadan itibaren yürütülmesi yoluna g' dilecektir.

Bu kabül talep sahiplerinin altı ay içinde müracaat etmeleri veya verilen iki aylık mühlet zarfında yolluk avansını tevdi eylememeleri halinde ayrıca bir karara lüzum kalmaksızın usulü dairesinde sahalar serbest hale getirilecektir.

Madde 4. — Kaldırılan hükümler :

a) Arama ruhsatnamesinin ilk yılında aramalara başlanmasını kontrol maksadiyle tanzim edilmiş bulunan 33 ncü maddenin, 8 yıllık tatbikati sonunda hiçbir fayda sağlamadığı gibi, gerek idareye ve gerekse arayıcıya lüzumsuz külfetler tahmil ettiği ve muvazaalara yol açtığı görüldüğünden, kaldırılması uygun mütalâa edilmiştir.

b) Birinci maddenin gerekçesinde izah olunan sebeplerle bütün kömür neveleri tek hak mevzu haline getirilince küçük linyit zuhurları için hususi bir muamele tatbik etmek imkânı ortadan kalkmış bulunacaktır. 45 nci madde ile sağlanan kolaylık saha sınır haritası yerine «ölçüye müstenit kroki» verilmesinden ibarettir. Bu defa getirilen tasarı ile zaruret hâsıl olmadıkça sınır haritası tanzimi külfeti her türlü maden için, bertaraf edilmiştir. Ayrıca sahanın lâyıkıyla tahdidini ve tanzim edilen vesikanın arza tatbikini temin maksadiyle müteşebbislerin mühim bir kısmı 45 nci maddeden istifade etmemeyi tercih ile 44 ncü maddeye göre vesaik vermektedirler.

Bundan önce yalnız 45 nci maddeye tabi madenlere mütaallik işletme ruhsatnamelerine tanınan tecdit hakkı bu tasarı ile bütün işletme ruhsatnamelerine teşmil edilmiş bulunmaktadır. 45 nci maddeye tabi bir maden için verilmiş olan işletme ruhsatnamesinin sahasında müddetin sonunda işletmeye salih cevher kalması takdirinde tecdidine mâni de yoktur.

Bu sebeplerle artık muhafazasına lüzum kalmıyan 45 nci madde kaldırılmıştır.

5 ve 6 ncü maddeler kanunun yürürlük tarihini ve yürütme organını göstermektedir.

Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 5 arkadaşının, Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair teklifi (2/282)

C. SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerinizi saygılarımızla arz ederiz.

23 . 6 . 1962

Mehmet Ali Demir
C. Senatosu
Tunceli

Kudret Bayhan
C. Senatosu
Niğde

Fikret Turhangil
C. Senatosu
Aydın

Şevket Köksal
C. Senatosu
Ordu

Tarık Baltan
C. Senatosu
Zonguldak

Vahap Kışoğlu
C. Senatosu
Tunceli

G E R E K Ç E

6309 sayılı Maden Kanunu 11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Sekiz yıldan beri tatbikatına devam edilmektedir.

Ana hatları itibariyle yeraltı servetlerimizin millî menfaatlerimize en uygun şekilde istismarını ve aynı zamanda bu sahada çalışmak isteyen müteşebbislerin sermayelerini emniyet ve itimat içinde yatırmalarını hedef tutan bu kanunun metninde ve tatbikatında tedvini maksadına uygun düşmeyen bâzı hususların mevcudiyeti tesbit olunmuştur.

Arama ve işletme haklarının istihsalı ve bu hakların istimali konularıyla ilgili bir kısım hükümlerin de, muamelâtın yürütülmesini engelleyici ve hattâ alâkalıların haklarını tehlikeye düşürücü mahiyette oldukları müşahade edilmiştir.

Maden Kanununun, maksadına uygun şekilde ıslâhı gayesiyle işbu tadil tasarısı hazırlanmıştır.

Birinci madde — Eski metinde maden kömürleri, antrasit, taş kömürü, linyit ve turp olmak üzere ayrı dört cins olarak gösterilmiştir. Tatbikatta bulunan her hangi bir kömür zühuru bu tasnif gruplarından her hangi birine tamamen uygun evsafi haiz olmayabilir. Birbirlerinden kesin hatlarla ayrılmaları da mümkün olmayıp aralarında tedahüller mevcuttur.

Memleketimizde üçüncü jeolojik devir arazisinde buldukları halde karbonizasyon ve kalori değerleri esas alındığı takdirde taş kömürü sınıfına ithali lâzımgelen kömürlere rastlanmaktadır. Ayrıca yine üçüncü jeolojik devre ait bir kömür yatağının, karbonizasyon ve kalori değerleri esasına göre, bir kısmının taş kömürü, bir kısmının linyit addedilmesi lâzımgelmektedir.

Memleketimizde bulunan kömürlerin büyük bir ekseriyeti bu kömür gruplarının içerisinde değil arasında kalmaktadır. Yani ne linyittir, ne de taş kömürüdür. Fakat her ikisinin arasında tabii bir kömürdür.

Hal böyle iken birinci maddede tabii kömürlerin ayrı dört cins halinde tefrik ve tadadedilmiş olması, bunların ayrı haklara mevzu yapılması neticesini tevlideylemiştir. Aynı saha için ayrı isimlerle yapılan müraaatlerin, taallük ettiği kömür çeşidi bakımından tefriki güç ve bazan da imkânsız bulunduğundan bunlara ait muamelâtın yürütülmesinde de müşkülâtle karşılaşılacaktır.

Bu sebeple her nevi maden kömürünün bir grup halinde toplanması, tek hak mevzuu yapılması maksada ve mevzuun icabına uygun bulunmuş, eski metinde dört cins olarak, tadadedilen kömürlerin sadece (maden kömürü) şeklinde tadili zaruri görülmüştür.

Bu maksatla birinci madde tadil edilirken mühim ekonomik değeri olmayan, tabiatta serbest olarak raslanmayan diğer maddelerle mürökkep veya mahlût halde bulunan fransiyum, helyum, rubidyum, sezyum, selenyum, tellür, lösit, krizolit, germanyum ve krizoberilin metinde tadadında pratik bir fayda mülâhaza edilmediği için yeni madde dışında bırakılmıştır.

Bu vesile ile tatbikatta iltibasa yol açan bor - borasit, fosfor tuzu - apatit, mağnezyum tuzu - manyezit gibi mükerrer tadat mahiyetinde bulunan maden isimleri tashih edilmiştir.

İlk metinde tadadedilmemeleri sebebiyle ikinci maddeye müsteniden kararname ile Maden Kanunu şümulüne alınmış olan çinko ve stronsiyum yeni metne ilâve edilmiştir. Bundan başka ilk metne her nasılsa ithal edilmemiş bulunan radyum, diopsit, oltutaşı, rubi, rutil ve safir maddeye dâhil edilmiştir. Maddenin başındaki tarif kısmında yapılmış olan değişiklik eski metni mâna bakımından değiştirmemekte ancak daha vazih bir hale getirmektedir. Nitekim (saf) kelimesi yerine maksadı daha doğru ifade eden (basit) kelimesi ikame edilmiştir, hakkın taallük ettiği maddenin istihracına imkân verebilecek jeolojik teşekküle delâlet eden tabii yatak tâbiri ilâve olunmuştur.

Tabii yatak tabiri, her hangi bir tereddüde mahâl bırakılmıyacak tarzda alüvyon, elüvyonu da şümulüne almış bulunduğundan bu tabirler madde metninden çıkarılmıştır. Bunlardan başka 6309 sayılı Maden Kanunundan sonra yürürlüğe konulan 6326 numaralı Petrol Kanunu kendi mevzuuna giren maddeleri tarif ve tadadetmek suretiyle ayrı hükümlere tabi tutmuş bulunmaktadır. Ancak petrol istihsaline elverişli bulunmamaları sebebiyle Petrol Kanunu şümulü dışında kalan bitümlü maddelerle hidrokarbür gazlarının Maden Kanununa tabi bulunacağı tabiidir. Bu cihet yeni metinde tadilen tazvih ve kaydolunmuştur.

Şu kadar ki, bitümlü maddelerle hidrokarbür gazlarının ayrı birer hak mevzuu yapılması göz önünde tutulması lâzımgelir.

İkinci madde — Maddenin ilk fıkrası tatbikat icaplarına uygun olarak tazvih edilmiştir.

Kanunun birinci maddesinde Petrol Kanununa muvazi olarak yapılan tadil dolayısıyla, ikinci maddenin petrol istihsaline elverişli olmayan bitüm ve asfalt yataklarıyla ilgili 2 nci fıkrasının muhafazasına lüzum kalmamış olduğundan metinden çıkarılmıştır.

İkinci maddeye 2 nci fıkra olarak yeniden ilâve edilen hüküm şu mucip sebebe dayanmaktadır. Yurdumuzda Azot Sanayii, Demir - Çelik Sanayii, Seramik Sanayii gibi kurulmuş ve kurulmakta bulunan bâzı sanayi kollarının bir kısım ham maddesini taşocağı maddeleri teşkil etmektedir. Bu kâbil sanayiinin faaliyetinin aksatılmadan idamesi, diğer malzemelerle birlikte mezkûr hammaddelerinin de devamlı olarak teminini zaruri kılmaktadır.

Diğer taraftan mermer, talk ve saire gibi bir kısım taşocağı maddelerinin de ihraç mevzuu olduğu malûmdur. Memleket ekonomisi bakımından bâzı medeni maddelerden daha çok iktisadi kıymet taşımaktadır.

Bu maddelerin taşocağı mevzuatına tabi bulunmaları bunların istihsal ve kıymetlendirilmeleri hususunda büyük aksakhklar tevliedmekte ve yurdumuzu büyük bir döviz kaynağından mahrum bırakmaktadır.

Esasen taşocağı mevzuatına tabi bu gibi maddelerle Maden Kanununa tabi maddelerin arzdan istihracı için tatbik edilen usuller arasında önemli bir fark mevcut değildir.

Bahis konusu maddeler için müstakar birer işletme tesisini mümkün kılacak yatırımların yapılabilmesini teminen daha emniyetli usullerin tatbiki ve uzun vâdeli hakların itası lüzumlu görülmüş, bu sebeplerle bunların Maden Kanununun şümulüne alınmalarında fayda ve zaruret mütalâa edilmiştir.

Derpiş edilen yani hükümde Maden Kanunu şümulüne alınacak taş ocağı maddesinin bir sayıniin hammaddesini teşkil etmesi veya ihraç mevzuu olması şartı esas tutulmuştur.

Bu suretle bunların memleket menfaatlerine uygun şekilde hüsnü istismarlarını temin için madenlerde olduğu gibi murakabe ve kontrolleri imkân dâhiline sokulmuş olacaktır. Maden Kanununun şümulüne taş ocağı maddelerinin her hangi birisi değil ancak muayyen bir ruhsat sahası içindeki taş ocağı tezahürü alınabilecektir. Meselâ Azot Sanayiinde bir kısım hammaddesini teşkil eden Ulukışla'daki alçı taşı sahası Maden Kanununa tabi tutulurken yurdumuzdaki bütün alçı taşları Maden Kanunu şümulüne alınacak demek değildir.

Sekizinci madde — Bu madde ile derpiş edilen tadil, ilk fıkradaki kara sınırlarından itibaren ufkan «5 kilometre» olan mesafenin «500 metre» ye indirilmesinden ve karasuları ile altındaki yerlerin bu tahdide tabi olmadığına tanzihinden ibarettir.

Kara sınırları civarındaki aramalar, bu 5 kilometrelik tahdit sebebi ile aksamakta ve sınıra doğru devam eden bâzı yatakların olduğu gibi terk edilmesi zaruretini doğurmaktadır. Esasen memnuniyeti müstelzim yerler, bu maddenin ikinci fıkrasına göre ciheti askeriyece Askerî yasak bölgeler Kanununa göre takip ve temin olunacaktır. Bu itibarla 5 kilometrelik mesafenin 500 metreye indirilmesinde bir mahzur mütalâa edilmemiştir.

Karasuları ile altındaki yerlerin böyle bir tahdide tabi olmadığı açıklanmak suretiyle bu hususta her hangi bir tereddüt ihtimali ortadan kaldırılmıştır.

Belediye imar sahaları içinde bulunan bâzı yerlerde maden aranmasında, belediyece mahzur görülmediği takdirde, alâkalı belediyenin müsaadesiyle imkân sağlamak amacıyla üçüncü fıkranın son cümlesine «ve belediyelere müsaade edilen maden sahaları» ibaresi ithal edilmiştir.

Bu kanunun 117 nci maddesine göre, Devlet hakkı tarifesi, her yıl her maden için bulunacak ortalama bir kıymete göre tesbit olunacağına ve bundan sonra kalite farkı nazara alınmaksızın sıyyanen tatbik edileceğine göre bir lüzum ve mânası kalmamış bulunan «en yüksek derecesinin» ibaresi maddeden çıkarılmıştır.

Onikinci madde — Bu maddenin esasında bir değiştirilme mevzuubahis değildir.

Tadil, tatbikatın suhuletle yürütülmesini temin için tanzih maksadiyle yapılmıştır. Şöyle ki; arama ruhsatnameleri yine tek cins maden için ita olunacaktır. Ancak ruhsatname talebini havi dilekçede bâzı ahvalde aranacak madenin ismi kanunun birinci maddesinde tadadî olarak irae edilen ismin aynı olarak gösterilmiyebilir. Dilekçede yazılı maden ismi, kanunda tadadedilen muayyen cins madenin ilim ve tatbikat bakımından malûm ve mütearif olan diğer bir isminden ibaret ise, takaddüm hakkının sıhhatini kabul etmek lâzımgelir. Hal böyle iken tatbikatta aynı cins madene delâlet eylediği halde sırf kanunda gösterilmiş olan ismin aynen yazılmamış olması sebebiyle, takaddüm hakkının doğmayacağı şeklinde bir içtihada yol açıldığı müşahede edilmiştir.

Bâzı ahvalde de dilekçede muayyen cins maden ismi yerine minerallerinden birisi yazılmaktadır. Birkaç istisnasiyle tabiatla madenler mürekkep halde bulunurlar, mürekkep olan bu maddeler de ihtiva ettikleri esas madenin elde edilmesi için istihracolunur.

Gaye muayyen bir madenin istihsaline imkân verecek cevherin elde edilmesi ve cevherin içerisinde aynı maddenin diğer minerallerinin de mahlûten mevcudiyeti muhtemel bulunması düşüncesiyle tek bir mineral yerine istihsali kastedilen madenin alınması uygun olacaktır. Bu sebeplerle gerek isim ve gerekse mineral bakımından tatbikatta raslanan tereddütleri izale gayesiyle idareye tanzih ve tashih yetkisi tanınan bir fıkra ilâve edilmiştir.

Bir sahada bir cins maden için hak verildikten sonra aynı cins madeni ihtiva eden sular da bu hakkın şümulüne girdiğinden bu sular için ayrıca hak verilemeyeceği tabiidir.

Prite benziyen ve bunun gibi birer demir sülfür olan markazit ve pirotin (pirotit) de aynı hak şümülünde bulunduğu mütalâa edildiğinden burada açıklanması faydalı görülmüştür.

Mahlûliyeti veya jeolojik teşekkülü itibariyle birlikte işletilmesi zarureti hâsıl olan diğer cins madenlerin arama ruhsatnamesine derci ancak ruhsatname sahibinin talebine bağlı bulunmaktadır.

Tatbikatta arama ve bunu takiben gelen işletmenin seyri sırasında gayrin hakkı taallük etmek suretiyle tahaddüsü muhtemel ihtilâfların önlenmesi için aynı durumun her hangi bir vesile ile İdarce tesbiti halinde keyfiyetin re'sen mevcut mütekaddim arama ve işletme hakkına ilâvesi yeni bir fıkra ile derpiş olunmuştur.

Onbeşinci madde — Bu maddede yapılan değişiklik 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilen sebeple dördüncü fıkradan «en yüksek derecesinin» tâbirinin çıkarılmasından ibarettir.

Onyedinci madde — Bu maddede yapılan değişiklik şunlardan ibarettir : 4 numaralı bende «sınır noktaları» ilâve edilmiş, hektar miktarına mütâallik beyan ayrı bir bent olarak tanzim edilmiştir.

Dilekçede mahsus yerinde köy adı yazılmamış olmakla beraber hudut ifadesinde köyün zikredilmesiyle sahanın yerinin tâyini mümkün olduğu takdirde mahsus yerinde köy adının yazılmamış olması hakkın reddine bir sebep teşkil etmeyeceği hususunun tanzihinde fayda mülâhaza edilmiştir.

Onsekizinci madde — Maden arama ruhsatname sahalarının çevrenin için alınabilecek sınır noktaları Sanayi Bakanlığınca tesbit ve yönetmeliğe dercedilecektir. Bakanlığa bu tesbit yapılırken noktanın yer değiştirmemesi ve muayyen evsafı haiz olması şartları göz önünde tutulacaktır. Bu cihet birinci fıkra ile hüküm altına alınmıştır. Sınır noktalarının vasıflarından «değişmez» yerine «yer değiştirmiyen» ve «tamamen muayyen» yerine de sadece «muayyen» tâbirlerinin ikamesi suretiyle madde sevk maksadına daha uygun hale getirilmiştir.

Akar suların bir kısmı yataklarını değiştirirler. Bunların kavşak noktalarının da yer değiştireceği tabii bir neticedir. Değişme bunların galip vasfıdır. Halbuki sınır noktaları ve hatlarının şart vasfı da değişmezliktir. Bu sebeple akar su kenarlarının sınır hatarı ve akar sular kavşak noktaları da sınır noktaları olarak kabul edilmemiş ve yeni metne alınmamışlardır.

Göller ve adalar mevcudiyetleri itibariyle, yer değiştirmiyen ve muayyen, başka bir deyimle yerinin bulunması ve tâyini daima mümkün olan arz parçalarıdır. Ve arama ruhsatname sahalarının hakkın şümülünü tâyin ve gayrin hakkından tefrikını temin için aranan şartları haizdir. Bu sebeple bunların tahdidini için sınır noktaları seçip aralarını vasletmeye mahal ve lüzum yoktur. Ancak suların alçalıp kabarması tabii bir hâdisedir. Göl veya ada sathının en geniş olduğu zamandaki hududu hakkın şümülü için esas kabul edilmiştir.

Müracaat sahasını göstermek üzere tanzim edilecek krokilerin tanzimi usulü Bakanlığa bir yönetmelikle tâyin ve tesbit edileceği maddenin son fıkrasında belirtilmiştir.

Yirminci madde — Bir kısım arama ruhsatnamesi müracaatlarının esaslı şartları ihtiva etmemeleri itibariyle alâkalısına takaddüm hakkı sağlamadığı ve başka müracaatlar için bir mâni teşkil etmeyeceğini hüküm altına almak için vaz'edilmiş idi. Eski metinde bu cihet pek açık görülmediğinden tereddütlere yol açmıştır. İşbu tasarrufların 2 ve 4 nci fıkralarıyla maksat tanzih ve tasrih edilmiştir.

Ruhsatname müracaat dilekçesi ve krokisi üzerine saha genişliğinin yazılmamış olması mühim bir noksan olmadığından ve tekkiki yapan tarafından da hesaplanması mümkün bulunduğundan hakkın doğmaması sebeplerinden telâkki edilmemiş ve bu sebeple yeni metne ithal olunmamıştır.

Yirmibeşinci madde — Bu madde eski metin bakımından tatbikatta rastlanan tereddütleri izale maksadiyle yeniden hazırlanmıştır. Birinci fıkrada tadadedilen sebeplerle tashih, ikmal veya taksiri lâzımgelen müracaatlar bakımından alâkahlarına yapılan tebligat üzerine müddetinde tevdi edilecek evrakın (taksir halinde, taksir hudutlarını da havi) ek bir dilekçe ile Bakanlığa veya madenin bulunduğu vilâyete verilmesi imkânı sağlanmıştır. Tashih veya ikmal veya taksir için verilen mühlet içerisinde alâkahının mütâaddit defa evrak tevdi eylemesi kabul edilmiştir.

Taksir suretiyle terk edilen kısımlar taksire ait evrakın Bakanlığa veya vilâyete tevdi tarihinden itibaren aramalara serbest hale gelmektedir. Bunlar için ayrıca bir açılma tarihi tesbit ve muamele icrasına mahal olmadığı üçüncü fıkrada tasrih edilmiştir. Şu kadar ki taksiren terk edilen kısımlar 14 ncü maddede tadadedilen sahalardan ise bunlar için elbette yukardaki hükmün uygulanması mümkün değildir. Bu cihet fıkra da ayrıca gösterilmiştir.

Yirmialtıncı madde — Keşif ve tahkikat ve arama ruhsatnamesi istenilen sahada dilekçe ve krokide gösterilen durumun mevcudolup olmadığını tesbit etmek maksadına dayanmaktadır.

Daha önce aynı noktalarda yapılan tetkikleri havi bilgi mevcudolması veya müracaat sahasının 1/25.000 mikyaslı haritalar üzerinden tesbitinin mümkün bulunması veya müracaat sahasının ada veya göllere mütaallik olması gibi ahvalde mahallinde ayrıca bir tetkik ve tahkike lüzum görülmiyebilir. Bakanlıkça tesbit edilecek bir yönetmelikle bu kabil müracaatler bakımından keşif ve tahkikata lüzum olmayacağı yeni maddenin ikinci fıkrasında derpiş edilmiştir.

Keşif ve tahkikat masraflarının müracaat sahibi tarafından ödenmesi gerektiği ve ödenmediği takdirde yapılacak muamele 144 ncü madde ile şümulü olarak tanzim edilmiş bulunmaktadır. 26 ncü maddenin üçüncü fıkrası bir tekrardan ibaret kalmaktadır. Ayrıca 144 ncü maddede bu defa yapılan tadil ile keşif ve tahkikat masraflarının, verilmiş bulunan mehil zarfında her hangi bir sebeple ödenmemesi halinde bir mehlin daha verileceği hükmü tesis edilmiştir. Üçüncü fıkranın son cümlesi bu hüküm ile de tezat teşkil edecektir. Bu sebeplerle üçüncü fıkra tamamen kaldırılmıştır.

Yirmiyedinci madde — Sınır noktalarının ayrı ayrı köyler olduğu gibi, sahanın içerisinde birden fazla köy bulunduğu haller de vardır. Bu takdirde sahaya en yakın olan köyün tâyini mümkün olamamaktadır. Bu sebeple tahkik heyetine dâhil olacak muhtar veya ihtiyar heyeti âzasının sahaya yakın köylerden her hangi birisinden seçilmesi imkânını sağlamak üzere madde bu cihetten tashih edilmiştir.

Kanunda damga pulunun tevdiine dair bir hüküm bulunmadığından bu maddeye son fıkra olarak ilâve edilmiştir.

Yirmisekizinci madde — İlgî ve müşâbeheti bakımından yirmibeşinci maddedeki tadilat muvazi olarak bu madde de ıslah edilmiştir.

Yirmidokuzuncu madde — Muamelesinin tamamlandığı beyaniyle Bakanlığa gönderilen müracaat dosyasında birtakım noksanlıklar veya kanuni mâniler tesbit edilebilir. Bu takdirde ruhsatnamenin itasına imkân olmayacağı tabiidir. Eski metinde bunların düzeltilmesi için gereğine tevessül edileceği gösterilmiştir. Şu kadar ki, Bakanlıkça tesbit edilen kanuni mânilerin izalesi veya hataların tashihi veya noksanların ikmalî her zaman mümkün olmayabilir. Bu gibi hallerde müracaatın reddi cihetine gidileceği tabiidir. Bu husus yeni maddede tasrih ve tazvîh olunmuştur.

Otuzikinci madde — Madenlerin teşekkülü ve arzda bulunuşu tesadüflere bağlı değildir. İstenen bir maddenin nerelerde bulunabileceği veya bulunamayacağının ilmen tâyini mümkündür. Diğer taraftan eseri ve emaresi mevcut bir madenin varlığının ortaya çıkarılması meslek mensupları tarafından bilinen ameliyelerin tatbikiyle kabildir. Maden aramalarındaki fennî nezaret aranan cevherin bulunması için takip edilecek yolun gösterilmesi ve tatbiki lâzımgelen madencilik ameliyelerinin tâyini ve emniyetle icrası şeklinde hulâsa edilebilir. Birinci hususta jeolog en az maden mühendisi kadar yetkili ise de ikinci yani icra safhası jeolojinin dışında kalmaktadır. Arama bir kül olup her hangi bir zamanda çeşitli ameliyelerin icrasını icap ettirir, tekniğine vâkıf olmayacaktır. Bu sebeple jeolog tâbiri ilk fıkradan çıkarılmış, yerine jeoloji mühendisi ikame edilmiştir. Aynı fıkraya, aramada teknik direktif vermeye ehil oldukları bilinen ve fakat kanunun tedvini sırasında her nasılsa dercedilmemiş bulunan mülga Zonguldak Meslek Mektebi mezunları ilâve edilmiştir.

6309 sayılı Maden Kanununun tedvininden bu yana durgun veya akar sulara çeşitli usullerle tuzların aranma ve işletilmesi mevzuunda talepler yapılmış ve yapılmakta bulunmuş olup bunların bir kısmı ruhsatnameye başlanmış ve diğer bir kısmı işletme hakkı talebi safhasına intikal eyle-

miştir. Bu konuda girişilecek faaliyetin icabı olarak maddenin ilk fıkrasında gösterilen teknik elemanlara ilâveten meslekî sahalarına girmesi hasebiyle kimya mühendisi ve kimyagerlerin de mesailerinden istifade edilmesinde fayda mülâhaza edilmiş; bu maksatla yeni 2 nci fıkra hazırlanmıştır.

Fennî nezaret vazifesini deruhte etmeye salâhiyetli kimseler aynı zamanda ruhsatname sahibi oldukları takdirde bu vazifeye başkalarını tâyin etmeleri mümkün olduğu gibi kendileri tarafından ifasında da bir mahzur mütalâa edilemez. Ancak fennî nezaret vazifesinin bizzat deruhte edilmesi halinde kanunen muayyen tâyin formalitesine lüzum bulunmadığı hususu nazara alınarak 4 ncu fıkra tanzim edilmiştir.

Memlekette kâfi teknik eleman bulunmaması, her arama yerinin bir teknik elemanın daimî nezaretini temin için karşılanması icabedecek maddi külfetlere tahammülü olmaması göz önünde tutularak maddede sözü geçen fennî nezaret tâbiriyle daimî bir nezaret yerine arama sahasının zaman zaman görülebilen gerekli teknik direktifin verilebileceği kastolunduğu hususunun bu maddenin tadili vesilesiyle tadvizinde fayda mülâhaza olunmuştur.

Hal böyle olmakla beraber vazifenin sözde kalmayıp lâyikiyle ifa edilmesi de iktiza eder.

Diğer taraftan bir teknik elemanın fennî nezaret vazifesini lâyikiyle ifa edebileceği arama sahaları adedinin mahdut ve muayyen olması databiüdür.

Arama sahalarının coğrafi dağılışı, adedi ve müteşebbisin durumu bu tahdit de müessir olmaktadır. Bu sebeplerle tahdidin kanun yerine yönetmeliğe bırakılması, sağlayacağı seyyaliyet bakımından daha uygun bulunmuştur.

Yeni 32 nci maddenin müeyyidesi ek 1 inci madde ile tanzim edilmiş olması sebebiyle, memnu arama faaliyetini 121 nci madde ile irtibatlandırılan eski 32 nci maddenin son fıkrası kaldırılmıştır.

Otuzaltıncı madde — Bu maddede yapılan değişiklik, 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilen sebeple altıncı fıkrada «en yüksek derecesinin» tâbirinin çıkarılmasından ibarettir.

Kırküçüncü madde : Arama ruhsatnamesinin yürürlük süresi içerisinde gerekli aramaları yaptığını beyan ile işletme hakkı talebinde bulunmuş olan alâkalının usulüne uygun olarak dilekçeyi hazırlaması, müspet netice vermiş olan aramalar hakkında bilgi veren bir beyanname ile arama yerlerinin işaret edildiği saha sınır krokisini bu dilekçeye eklemesi, yerinde tetkiklerin yapılabilmesini teminen harcırah avansını peşinen yatırması ve mahallinde tetkikleri yapacak Bakanlık vazifelilerine sahanın fennî nezaretçisi ile işletme hakkı tâlibinin katılması lâzımgelmektedir. Bu hususlardan her hangi biri veya daha fazlası yerine getirilmediği takdirde ancak bir defa mehil verileceği, bu mehil zarfında da yerine getirilmediği takdirde işletme hakkı talebi reddolunacağı 43 ncu madde ile tanzim olunmuştur.

Bu maddede sözü geçen aramalar hakkındaki beyanname ile arama yerlerinin işaret edildiği saha sınır krokisi fennî nezaretçi tarafından tanzim ve işletme hakkı tâlibi ile müştereken imza edilecektir. Vazifeli Bakanlık heyeti bu beyannameye dercedilmemiş veya saha sınır krokisinde yeri işaret edilmemiş bir arama yerini tetkik mecburiyetinde olmaksızın diğer aramaların tetkiki neticesinde kararını verebilir. Ancak 57 nci maddeden istifade edilmek suretiyle sonradan açılmış ve vazifeli Bakanlık heyeti sahaya hareket etmeden önce Bakanlığa bildirilmiş ve mahiyetleri tevdi edilen ek bir beyannameyle etraflıca izah edilmiş olan arama yerlerinin de tetkik edilmesi lâzımgelir.

Arama yerleri hakkındaki beyanname ve üzerinde arama yerleri işaret edilmiş saha sınır krokisi sahada Bakanlık heyeti tarafından yapılacak tetkiklere bir istikamet verecek, fennî nezaretçiyi ve işletme hakkı tâlibini bu vesikalar ilzam edecektir. Heyet bu vesikalarda gösterilen arama yerlerini tetkikle mükelleftir; ancak ikinci fıkrada bildirilen usule göre, hakkında Bakanlığa gerekli bilgi verilmemiş olan arama yerlerini, tetkik etmek mecburiyetinde değildir.

Sahanın fennî nezaretçisi ve işletme hakkı tâlibinin huzuriyle Bakanlık vazifelilerince sahada, bir işletme tesisine imkân verecek maden varlığının meydana çıkarılıp çıkarılmadığı hususunun tetkiki ve neticenin bir tetkik raporu ile tesbit olunacağı, bu tetkiklerin ne suretle yapılacağı ve ra-

por ile tetkik raporunun neleri ihtiva edeceğinin yönetmelikle tâyin olunacağı hususları 43 nci madde ile tanzim edilmiştir.

Kırkdördüncü madde — İşletme hakkı verilebilmesi için esas şart vesika tanzim etmek değil, arama yapmak ve işletme tesisine elverişli maden varlığını meydana çıkarmaktır. Bu görüşün ışığında işletme hakkı talebi ile tevdiî lâzımgelen vesikalarda gerek aded ve gerekse mahiyet itibarıyla müteşebbis lehine değişiklikler yapılmıştır. Meselâ sırf madenci için lüzumlu olan maden civarının topoğrafik ve jeolojik haritasının tevdiî zarureti kaldırılmış, işletme hakkı talebedilen ruhsatname sahasının Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş ve askerî yasak bölgelerin dışında 1/25 000 mikyaslı haritası bulunduğu ve talep sahasının bu haritalar üzerinden tesbit ve tâyini mümkün olduğu takdirde ayrıca sınır haritasının istenmiyeceği hükmü vaz'edilmiştir. 44 nci madde metninden, verilecek vesikaların evsafı ve mahiyeti ile alâkalı kısımlar çıkarılıp yönetmeliğe bırakılmak suretiyle, bu vesikaların evsafının şartlar ve ihtiyaçların değişmesine paralel olarak ve kolaylıkla ayarlanması imkânı sağlanmıştır. Vesikaların ne suretle tanzim edileceği işletme hakkı talebi yönetmeliğinde gösterilecektir.

Sınır haritasının tanzime ihtiyaç hâsıl olduğu takdirde; yerleri değişmeyen ve daima tâyini mümkün olan sınır noktaları arasındaki bir sahanın haritasının tanziminde yapılmış bulunan hatalar sebebiyle gayrimuayyen sayılamıyacağı ancak muayyen bir sahanın yanlış veya eksik yapılmış bir haritası ile karşı karşıya bulunduğu, haritanın esas rolünün arzda mevcudolmakla beraber yerinin katî olarak tâyiniinde, civarındaki benzerleri veya evsafının değişmesi dolayısıyla, müşkülâtlarla veya imkânsızlıkla karşılaşılması muhtemel halleri önlemek ve 2 000 hektardan geniş olan bir sahaya maden hakkı verilemiyeceği için, sahanın genişliğini hesabetmek için yapıldığı, bu haritaların hususi bir maksata hizmet için kullanılan vesikalar oldukları, normal birer harita olmadıkları ve mikyaslarına göre bir haritada aranacak hususiyetlerin bunlarda aranması lâzımgeldiği, mese-lâ semti ne kadar hatalı olursa olsun bu haritaların kullanılış maksadına hizmet edebileceği, hususlarının yönetmeliğin tanziminde göz önünde tutulması icabedecektir.

Kırkyedinci madde — Sahada gereken her türlü aramalar yapılmış ve mühim bir işletme tesisine imkân verecek maden varlığı meydana çıkartılmış da olsa son mehil içerisinde verilmiş olan vesikalardan birisinin (Dairede yapılan tetkikleri neticesinde) yönetmeliğine uygun olmadığını görülmesi halinde işletme hakkının reddedilmesi işin icabına ve memleket yüksek menfaatlerine uygun görülmediğinden bu madde de değiştirilmiştir. Gerekli vesikaların hepsinin verilmesi ile iktifa olunmuş ve tetkik maden sahasına bırakılmıştır.

İlk mehil zarfında vesikalar verilmediği takdirde mevcutsa 57 nci maddeye müstenit faaliyetin durdurulacağı ve son defaya mahsus olmak üzere bir mehil daha verileceği; ancak son mehil zarfında da vesikaların hepsi verilmediği takdirde işletme hakkı talebinin reddedileceği esasî muhafaza edilmiştir.

Kırksekininci Madde — İşletme hakkı talebi ile tevdiî lâzımgelen vesikaların yönetmeliğine uygun olmas veya verilecek mehiller içerisinde uygun hale getirilmesinden sonra arza tatbik edilebileceği hükmü birçok işletme hakkı taleplerinin yersiz bir şekilde reddini mucibolduğundan tadil edilmiştir.

Müddeti içerisinde verilen vesikaların tetkikinin mahallinde yapılacağı esasî vaz'olunmuştur. Görülen hata veya noksanların gösterilmesi veya izah edilmesi, yerinde çok daha kolay olacaktır. Mahalline tamamen veya kısmen uygun olan veya yeri ile hiç alâkası bulunmayan ve nazari olarak tanzim edilmiş kâğıtların yönetmeliğine uygun olup olmadığının tesbiti maksadiyle bakanlıkta yapılan tetkiklere sarf edilen elemanların zamanları çok daha faydalı şekilde kullanılacaktır.

Harita Genel Müdürlüğünün tanzim edilen haritaların ve M. T. A. Enstitüsü tarafından tanzim edilmiş vesikaların mahalline tatbik edilmenden kabul edilebilmesini temin maksadiyle ikinci fıkra tanzim edilmiştir.

Mahallinde yapılan tetkik ve tatbikler neticesinde mevdu vesikalarda görülen bilcümle hata veya noksanlar tesbit olunacak, bunların yerinde tashih veya ikmalî mümkün olmadığı takdirde bu ciheti teminen münasip bir mehil verilecektir. Mahallinde tesbit ve bir tetkik raporuna dercedilen ve alâkalıya tebliğ olunan hatalar tashih ve noksanlar ikmal edilmek suretiyle müddeti içerisinde bakanlığa yenilerinin tevdi lâzımdır. Tashih ve ikmal maksadiyle vesikaların yeniden tanziminin de caiz olacağı tabii görülmüş bu cihet madde metninde ayrıca tasrih olunmamıştır.

Tashih veya ikmalen tevdi edilen vesikaların, lüzum görüldüğü takdirde, tetkiki mahallinde yapılır; çünkü her hâdisede yerine tekrar gidilmesine lüzum kalmıyabilir. Bu kontrol neticesinde de hata veya noksanlar görüldüğü takdirde yine bir tetkik raporu ile tesbit edilip tashih veya ikmalî temin için bir mehlin daha verileceği dördüncü fıkra ile tanzim olunmuştur.

Beşinci fıkra ile talebin reddedileceği hususlar tâyin olunmuş ve son fıkra ile de yerinde yapılacak tetkiklerin sureti ifasının ve hazırlanacak tetkik raporunun neleri intiva edeceği hususunun bir yönetmelikte gösterileceği tanzim olunmuştur.

Kırkdokuzuncu madde — Bu maddede bir değişiklik yapılmamıştır. Yalnız «bulunmuş maden» vasfının sona ermesi veya kaldırılması halleri dışında «bulunmuş maden» in arama mevzuu yapılamıyacağına dair olan üçüncü fıkra ilâve edilmiştir.

Ellikinci madde — Maden işletme hakkı sahiplerinden alınmakta olan teminat, bâzı ahvalde Maden Kanunu ile tahmil edilen bir kısım vekaibin ifası masrafı karşılığını teşkil etmekte bâzı ahvalde de cezai şartın tatbikini mümkün kılmaktadır.

Teminatın sarfı veya irat kaydını mütaakıp eski haddine iblâğı mevzularının tanzimi zaruri görülmüş bu sebeple 52 nci maddeye ilâve olunan üçüncü fıkra ile bu husus hüküm altına alınmıştır.

Elliyedinci madde — Bu madde, arama ruhsatnamesi devresinde girişilen faaliyet neticesinde meydana çıkarılan maden için kanun hükümleri dairesinde işletme hakkının istenmesini mütaakıp, alâkalının isteği halinde sahada mevcut faaliyetin inkıtaa uğratılmadan devamını temin için tedvin olunmuştur.

Tatbikatta çeşitli anlayışlara yol açıldığı için bu hükmün sevkindeki maksat kaybedilmeden tereddütlerin izalesi gayesiyle madde yeniden tanzim edilmiş bu arada mevcut faaliyetin aksatılmamasını sağlayacak esaslar vazolunmuştur.

43 ncü maddeye göre işletme hakkı talebeden arayıcı 43 ncü maddede zikredilen vesikaları tevdi etmek, 81 ve 82 nci maddeler hükümlerini yerine getirmek ve 57 nci maddede tadadedilen hususları da ifa etmek suretiyle işletme faaliyetine devam edilecektir.

44 ncü maddeye göre verilen vesikalarda görülecek hata veya noksanların ikmal veya tashihi için mehil verilmesi faaliyetin durdurulmasına sebep teşkil etmiyeceği tasrih olunmuştur.

Mümessil veya fennî nezaretin temin olunmaması faaliyete mâni teşkil edecektir. Alâkalı faaliyette bulunabilmek için 81 ve 82 nci maddeler tarifati dairesinde bu vecibeleri yerine getirmek mecburiyetindedir. Aksi takdirde haklarında 121 nci madde tatbik olunacaktır.

83 ve 84 ncü maddelerle ilgili vecibelerin müddetlerinde yerine getirilmemesi, veya bunlarla ilgili olarak tevdi edilen vesikalarda hata veya noksanlar bulunması doğrudan doğruya faaliyetin durdurulmasını mucibolmıyacak ve fakat usulü dairesinde yapılacak tebligatla muayyen müddet zarfında da bu vecibelerin yerine getirilmemesi veya hata veya noksanların tamamlanmaması takdirinde vecibeler yerine getirilinceye kadar faaliyet durdurulacaktır. Şu kadar ki, mevdu vesikalardaki hata veya noksanların tashih edilmemesi sebebiyle haklarında ayrıca 85 nci madde hükümleri tatbik olunmıyacak ve zabıta hükümleri mahfuz kalacaktır.

Tecdit veya imtiyaza tahvili talebedilen işletme ruhsatnameli ve temdidi istenen işletme imtiyazı maden sahalarındaki faaliyetin, gerekli muamelelerinin ifası sırasında, durdurulması için bir sebep mevcut bulunmadığından tatbikatta devam eden teamüle uygun olarak bu devrelerde de faaliyette bulunulması hükmü yeni metne ilâve olunmuştur.

.Gerek işletme hakkı talebine ait muamelenin ve gerekse bu devredeki faaliyetle ilgili vecibelerin sureti ifası kanunun alâkalı diğer maddeleriyle işbu madde metninde tasrih edildiğinden çeşitli anlayışlara yol açan metindeki (işletme hakkının istihsaline mütaallik muamelelenin gereği gibi takibedilmesi) ibaresi yeni metinde nazara alınmamıştır.

Ellisekizinci madde — Tecdit, temdit veya imtiyaza tahvil talepleri kanun hükümlerine uygun olarak yürütüldüğü müddetçe, bir nevi işletme hakkı talebi mahiyetinde bulunduğu cihetle, bunlardan mütevellit hukukun devri de zaruri görülmüş, bu hususun temini için maddeye son fıkra ilâve edilmiştir.

Altmışikinci madde — 62 nci maddenin 2 nci fıkrasında mevcut hüküm bütün vecibe ve muamelelerin bir defaya mahsus olmak üzere verilecek altı aylık mühlet içerisinde ifa ve itmasını âmir bulunmaktadır.

Altı ay içinde yerine getirilmesi lüzumlu bulunan bu işler alâkalı bakımından iki ayrı safha arz etmektedir. Harcın yatırılması, damga pulunun tevdi, bulucuya ait tazminatın ödenmesi mükellefiyeti tamamen alâkalının irade ve insiyatıfine bağlı olup doğrudan doğruya kendisi tarafından takip ve tesviyesi lüzumlu ve mümkün bulunmaktadır.

Altı aylık mühletin hitamına yakın mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için müracaat eden ilgili, idarenin günlük işlerle son derece mahmul bulunması dolayısıyla ihzarı için bekletilmekte, bâzı ahvalde yetiştirilememesi sebebiyle imza ve teati muamelesi yapılamamakta, bu suretle hakkı düşürücü durumlarla karşılaşmaktadır.

Kanuni harcı tekiye etmiş ve lüzumlu damga pulunu tevdi eylemiş bulunan alâkalının imza ve teati için gayrimuayyen zaman boyunca bekletilmesi veya hukukunun ziyaa uğratılması hakkaniyete uygun düşmemektedir.

Doğrudan doğruya alâkalı tarafından ifası lâzımgelen vecibelerin bir tebliğ ile tâyin edilecek mühlet içinde yerine getirilmesinin kendisinden istenilmesi, bunların ifasından sonra idarenin gerekli hazırlığı yaparak imza ve teati için davette bulunması suretiyle maksadın kolaylıkla istihsali, bu suretle mahzurların bertaraf edilmesi isabetli olacağı mütalâa edilmiştir.

Bu hususları temin için 62 nci maddenin eski 2 nci fıkrası yeni maddenin 2 ve 3 ncü fıkraları olmak üzere iki fıkra halinde tadil ve ıslah olunmuştur.

Maddenin eski metninin son fıkrasında işletme ruhsatnamelerinin teçdidilemeyeceği ifade edilmiştir. Halbuki tatbikatta işletme ruhsatnamesi müddeti sona ermekle beraber sahada maddenin tükenmediği fakat kalan maden varlığının da bir işletme imtiyazına mevzu olacak vüsatte olmadığı hallere sık sık raslanmaktadır. Yeni bir işletme ruhsatnamesi mevzuu olabilecek maddenin muattal kalması tervecidilemeyeceği gibi, bu safhaya kadar getirmiş bulunan müteşebbisten alınıp başka birisine verilmesi de hakkaniyete uygun olmayacaktır. Bu sebeple işletme ruhsatnamesi süresi sonunda sahada işletmeye elverişli maden varlığının tesbiti halinde 10 yıl ile 15 yıl arasında yeni bir işletme ruhsatnamesi verilebilmesini temin maksadiyle maddenin son fıkrası iki fıkra halinde yeniden tanzim olunmuştur.

Altmışüçüncü madde — Doksan dokuz yıldan daha az müddetle ita edilen işletme imtiyazlarının müddetleri hitamında, doksan dokuz yıla kadar uzatılması şartnameye dercedilen hükümlerle temin olunagelmektedir. İhtiyaca mebnî şartnamelere akseden bu esas, maddenin üçüncü fıkrasına ilâve edilmiştir. Temdidedilen müddet için şartnamede değişiklik yapılmasını teminen dördüncü fıkra ilâve edilmiştir.

Altmışbeşinci madde — 62 nci maddenin 2 nci fıkrasının tadil ve ıslahını gerektiren mucip sebeplere dayanılarak 65 nci maddede aynı şekilde tadil olunmuştur.

Altmışaltıncı madde — 62 ve 65 nci maddelerle yapılan tadilâta muvazi olarak bu madde de ıslah olunmuştur.

Altmışyedinci madde — Maden işletme ruhsatnamelerinde tecdit ve işletme imtiyazlarında da temdit bu tasarı ile derpiş edilmiş bulunmaktadır. Bu maddeye göre işletme hakkı verilecek madenlerin, teçdide veya temdide tabi madenlerin dışında kalan madenler alacağının tavzihi maksadiyle madde tadil edilmiştir.

Altmışsekizinci madde — İşletme ruhsatnamesi sahibi işletme imtiyazı talebinde bulunduktan sonra sahada yapılan tetkikler neticesinde bir işletme imtiyazına değil ancak yeni bir işletme ruhsatnamesine mevzu teşkil edeceği Sanayi Bakanlığınca tesbit edildiği ve bu tesbit sırasında işletme ruhsatnamesinin müddeti de dolmuş olduğu takdirde mesbuk imtiyaza tahvil talebinin, işletme ruhsatnamesi teedit talebi şeklinde kabulü alâkalının rızasına tabi tutulmuş ve keyfiyet maddeye ilâve edilen bir fıkra ile tanzim edilmiştir.

Yetmişinci madde — İşletme imtiyazlı maden sahalarının birleştirilmesine ilâveten işletme ruhsatnameli sahaların da birbirleri ile veya imtiyazlı sahalarla birleştirilmelerini mümkün kılmak maksadiyle madde değiştirilmiştir.

Birleştirilecek sahaların mutlaka yekdiğerine bitişik olmaları şartı kaldırılmış, müşterek birer noktalarının mevcudiyetiyle havza teşkili imkânı sağlanmıştır.

İşletme ihtiyaçlarının yekdiğerleriyle işletme ruhsatnamelerinin birbirleriyle veya imtiyazlı sahalarla işletme ruhsatnameli sahaların yekdiğerleriyle birleştirilmesi halinde hak işletme ruhsatnamesi mevzuu teşkil ettiği takdirde Sanayi Bakanlığı kanaliyle, işletme imtiyazı mevzuu teşkil ettiği takdirde de Bakanlar Kurulu kararıyla verilebileceği tabiidir.

Birleştirilecek hakların taallûk ettiği sahalardaki, maden yatağının durumu, kemiyet ve keyfiyeti ile istihsal ve satış imkânları bakımından çeşitli değişiklikler arz edebilir. Bu sebeple tâbi olacakları şartların peşinen tesbiti ve kanuna derci isabetli olamaz. Bunların nizamname ve talimatnameye atfı suretiyle tanzimi de yine aynı mülâhazalarla doğru görülmemiştir. Bu itibarla keyfiyetin her hâdiseye göre bakanlıkça tâyini zaruretine binaen bu hususta maddeye bir hüküm ilâve edilmemiştir.

Yetmişikinci madde — Mahlûtiyeti idarece tesbit edilen maden veya madenlerin, işletme hakkı sahibinin müracaatına lüzum kalmaksızın, işletme ruhsatnamesi veya imtiyaz mukavelesine ilâve edilebileceği ve ilâve edilen maden sebebi ile şartnamede değişiklik yapılabileceği hususları maddeye ikinci ve üçüncü fıkralar olarak eklenmiştir.

Yetmişdördüncü madde — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce işletme hakkı verilmiş, veya arza tatbik neticesinde fen raporu ve ekleri mahalline uygun bulunmuş olan sahaların alâkalı dosyalarında uygun fen raporları bulunacağına göre bu sahalar için yeniden işletme projesi istenmiyeceği tabiidir. Bu safhaya kadar gelmemiş bulunan işletme talepli haklarla, bundan sonra talebedilecek işletme hakları için 44 ncü maddeye göre işletme projelerinin tevdi icabedecektir.

Maddede bir değişiklik yapılmamış ancak yukarda izah edilen duruma gelmiş haklar için dosyasında mevcut fen raporu, bu safhaya gelmemiş haklar için ilerde verilecek işletme projesi dosyasında bulunacak ve maksada hizmet edeceğinden maddeye «işletme projesi» ilâve edilmiştir.

Yetmişaltıncı madde — Bu maddedeki tadil, bu tasarı ile getirilen «işletme projesi» nin 74 ncü madde gerekçesinde izah edilen sebepler maddeye ilâvesinden ibarettir.

Yetmişsekizinci madde — Bu madde, maden varlığımızın hüsnü istismarını, emniyet kaidelerine ve madencilik fennine uygun tarzda işletilmesini temine yarıyan hükümleri ihtiva eden maddelerden birisidir.

Madde kâfi müeyyide ile teşhiz edilmediği için beklenen gayenin elde edilemeyeceği düşünülmüştür. İşletmeciyi yersiz ve ağır külfete mâruz bırakmaksızın, maksadı temin edecek müeyyide maddeye ilâve edilmiştir.

74 ncü madde gerekçesinde izah edilen sebeple «işletme projesi» maddeye ilâve edilmiştir.

Yetmişdokuzuncu madde — Faaliyetin muvakkaten tatili kararlaştırılan bir maden işletmesinde, bu devre, zarfında, işletme hakkı sahibinden normal faaliyet esnasındaki vecibelerin ifasının istenmesine lüzum ve zaruret yoktur. Tatbikatta tereddüt ve yanlış anlayışlara yol açılmaması ve bir boşluğun doldurulması maksadiyle maddenin yeni ikinci fıkrası hazırlanmıştır.

Sekseninci madde — Her hangi kanuni bir sebeple bir madendeki faaliyetin durdurulmasından önce lâzımgelen zaruri emniyet tedbirlerinin kaldırılmasını temin maksadiyle madde bu şekilde tadil edilmiştir.

Seksenbirinci madde — Maden işletmelerine has olan mesul müdürlük müessesesinin 6309 sayılı Kanunla getirilen tek şahıs ve şirket prensipleri muvacehesinde muhafazasına zaruret kalmamıştır. Ancak işletme ile ilgili tebliğler için muayyen bir ikâmetgâhta belli bir şahsın muhatap tutulmasının gerek idare ve gerekse işletmeci için sağladığı kolaylık ve emniyet bakımından hükmün tamamen ilgası yerine tedilî derpiş edilmiş - tatbikatta iltibas yapan mesul müdür - yerine temsilci tâbiri ikame edilmiş, Türkiye Cumhuriyeti hudutları dâhilinde ikâmetgâh yerinin tâyini işletme hakkı sahibinin ihtiyarına bırakılmıştır.

Aynı şahsın mütaaddî işletmelerin mümessilliğini deruhde etmesine işbu 81 nei madde bakımından bir mâni bulunmadığının burada tavzihi faydalı mütalâa edilmiştir.

Seksenikinci madde — İşletme hakkı maden sahalarında fennî nezareti tanzim eden bu maddeye sulardan tuz istihsal eden sahalarda fennî nezaret mevzuuyla aynı şahıs tarafından vazife deruhde edilebilecek sahaların miktarı hususunda yeni 32 nei madde ile derpiş edilen tadilâta muvazi olarak gerekli hükümler konmuştur.

Maden işletmelerinde daimî olarak iş başında bulunacak şahısların kâfi miktarda mevcudolmaması, bunları yetiştirecek okul veya kursların matlubu veçhile açılmaması, açılrsa bile yetiştirilmelerinin uzun zamana mütevakıf bulunması hasebiyle tatbikatta büyük zorluklarla karşılaşıldığı müşahede edilmektedir. Bir madenin teknik ve emniyet icaplarına uygun olarak işletilmesini teminen vazifeli mühendis tarafından verilecek direktifleri tatbik edebilecek kabiliyette bir elemanın daimî olarak iş başında bulunması zaruridir.

Arzu edilen vasıfta kâfi eleman bulunamaması sebebiyle, bu vasıfta personelin ihtiyacı karşılayacak miktarda yetiştirilmelerine kadar memleket madencilğinde pratikte yetişmiş tecrübeli ve ehliyetli şahısların mesailerinden istifade edilmesi mümkün ve zaruri görülmüş, bu hususu teminen kanuna yeni bir hüküm konmuştur.

82 nei maddeye muhalefet halinde tatbiki gereken müeyyide maddenin son fıkrasıyla tavzih edilmiştir.

İhzar kelimesi madencilikte muayyen mânası olan bir terimdir. Teknik faaliyetin tanzimi tâbiriyle her türlü teknik faaliyet ifade edildiğinden, iltibas yapması muhtemel olan ihzar kelimesi madde metninden çıkarılmıştır.

Seksendördüncü madde — Bu madde maden varlıklarımızın memleket yüksek menfaatlerine en uygun şekilde istismarını temine hizmet eden maddelerden birisidir. Madde metni tavzih olunmak suretiyle sevk maksadına daha uygun bir hale getirilmiştir.

Yıllık imalât haritası ile birlikte verilmesi istenen rapora katî ihtiyaç hissedilmektedir. Kanunî bir mecburiyet bulunmadığı halde durumu lâyıkıyla izah etmek maksadiyle bir kısım maden müteşebbisleri tarafından esasen tevdi edilmektedir. Bu itibarla madde metnine ilâve edilmiştir.

Seksenbeşinci madde — Bu madde müeyyideleri kademeli para cezaları şekline getirilmiş, müteşebbis kadar memleket menfaatlerine de aykırı olan faaliyetin durdurulması müeyyidesi maddeden çıkarılmıştır. Ayrıca mümessil tâyinine mütaallik 81 nei madde hükmünün tatbikini temin edecek müeyyide bu madde şümülüne ithal edilmiştir.

Seksenaltıncı madde — Müeyyidesi kâfi görülmiyen bu maddenin işlemlerini temin edecek lüzumlu müeyyide ilâve edilmiştir.

Bakanlıkça maden arama ruhsatname sahalarında da tetkik ve kontroller yapılacağından, maddeye «aramalar» ilâve edilmiştir. Ancak, teedit ve imtiyaza tahvil talepleri de birer işletme hakkı talebi mahiyetinde olduğundan, 86 nei madde hükümlerinin bu kabîl maden sahaları hakkında da tatbiki gerekeceği tabîi mütalâa edilmiş, bu sebeple metnin birinci fıkrasında ayrıca tasrihine lüzum görülmemiştir.

Yüzdördüncü madde — Devlet hakkı, arama ruhsatnamesinden işletme imtiyazına kadar her türlü maden haklarının taallük ettiği sahalardan çıkarılacak cevherlerin F. O. B. veya dahilî satış bedelleri ortalamasına göre her yıl tanzim edilecek olan Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymetin yüzde biri olarak tahakkuk ve tahsil edileceği bu tasarı ile hüküm altına alınmış bulunmaktadır.

Ayrıca bir kararname ile tesbitine lüzum kalmadığı gibi bu kanunun neşrinden önce verilmiş bulunan işletme hakları da % 1 Devlet hakkına tabi olacaklardır. Bu sebeple ihtiyaç kalmıyan 9 sayılı fıkra maddeden çıkarılmıştır. Maddede başka bir değişiklik yoktur.

Yüzbeşinci madde — Maddede yapılan değişiklik 74 ncü maddenin gerekçesinde izah edilen sebeplere binaen ikinci fıkranın başına «işletme projesi veya» ibaresi ilâve edilmiştir.

Yüzsekizinci madde — Bir madende tesbit edilen görünür veya katî rezerv miktarı çok fazla olduğu halde sırf malî imkânsızlıklar sebebiyle çıkmış cevher miktarı aksine çok az olabilecek bunun terhini karşılığında temin edilecek kredi de bittabi cüzi olacaktır. Krediyeye en çok muhtaç ve lâıyk olan bir maden terhin yoluyla yeni bir imkâna kavuşamayacaktır. Halbuki, rehmin devamı müddetince çıkacak cevherlerden de rehne dâhil olduğu takdirde, bir taraftan kredi miktarının diğer taraftan da istihsal miktarının artması temin ve teşvik edilecektir.

İdrak edilecek zirai mahsuller rehne mevzu teşkil ettiğine göre, istihsale elverişli olan maden yatağından çıkarılacak cevherler çok daha emniyetli bir teminat teşkil edeceğinden terhinde nazara alınması isabetli mütalâa edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasına göre, merhun cevherlerin inrarı mürtehinin yazılı muvafakatine bağlı bulunduğuna göre, çıkacak cevherlerin çıkmış olanlardan ayrı olarak muhafazası veya sevki bakımından devamlı bir kontrole lüzum kalmıyacağı gibi vukuu ihtimal dışı olıyan muvazaalar da önlenmiş olacaktır.

Bu sebeplerle maddenin birinci fıkrasına «ve rehmin devamı müddetince çıkarılacak olan» ibaresi eklenmiştir.

Yüzdokuz, yüzon ve yüzonbirinci maddeler — Kredi temininde maddenin teminatı teşkil edeceği kabul olunmak suretiyle ipotek esası 6309 sayılı Kanunla imtiyaz hakları için derpiş ve tedvin edilmiştir. Bunu teminen madenlerin tapu sicilinden ayrı bir sisteme göre tescili esası vaz'olunmuştur. Buna göre (bulunmuş maden) vasfını haiz olan her maden, maden siciline müstakillen kaydedilmekte, bu maden üzerinde tesis edilecek işletme hakları hangi neviden olursa olsun aynı kayda işlenmektedir. Yani maden sicilindeki kayıtları bakımından işletme imtiyazlarıyla işletme ruhsatnameleri arasında her hangi bir fark meveudolmayıp her ikisi de aynı hukuki hüviyet ve teminatı haiz bulunmaktadır.

Maden Kanununun işletme imtiyazları için kabul etmiş bulunduğu ipotek muamelelerinin işletme ruhsatnamelerine de teşmili kayıt, tescil ve muamele bakımlarından hiçbir mahzur ve güçlük tevlihetmiyecektir.

Her bakımdan krediyeye daha çok muhtac oldukları Maden Kanununun tedvininden bu yana geçen tatbikat devresinde müşahede edilmiş bulunan maden işletme ruhsatnamelerinin ipotek imkânından istifade ettirilmesi memleket ikitsadiyatı bakımından lüzumlu ve faydalı mütalâa edilmiştir.

İşletmeye elverişli madene sahibolup malî yardıma muhtaç bulunan madencilere yardım gayesiyle kurulmuş bulunan Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsaları Birliğine bağlı Maden Yardım Komisyonunun elinde bu işe tahsis edilebilecek bir fon mevcuttur. Bu komisyon kuruluşunu takibeden aylar zarfında yardım talebiyle vâkı müracaatlarla alâkalı birçok madenleri tetkik ve yardıma müstahak gördüklerini tesbit eylemiş bulunmaktadırlar. Bunlar arasında işletme ruhsatnameli madenlerin büyük bir ekseriyeti teşkil ettiği görülmektedir. Beş yıl sonra senede 850 000 ton raddesinde demir cevheri işliyecek olan Ereğli Demir - Çelik Fabrikaları Müessesesi de kendisine devamlı surette cevher verebilecek olan demir madenlerinin istihsal ve sevk kapasitelerini bu müddet zarfında ihtiyacı karşılayacak seviyeye çıkarabilmelerini temin için kredi vermek zaruretini hissetmekte olup bu sahaya gerekli yardımı yapmayı karar altına almış bulunmaktadır.

Bütün bu yardımların yapılabilmesi, kredilerin sağlam esaslara ve teminata bağlanmasıyla mümkün olacaktır. Yardım edilmesi kararlaştırılan madenler arasında imtiyazlı madenler olduğu gibi işletme ruhsatnameli madenler de mevcuttur.

Yakında memleket hizmetine girecek olan Türkiye Maden Geliştirme Bankası, madencilere açacağı krediyi kanunen mümkün olan imtiyazlı madenlere inhisar ettirdiği takdirde madencilüğimizin inkişafı bakımından beklenen netice elde edilemeyecektir. Çünkü imtiyazlı madenler yurdumuz

da mevcut madenlerin küçük bir kısmını teşkil etmektedir. Bu durum karşısında ipotek yoluyla kredi temini imkânının işletme ruhsatnameli madenlere teşmili emri zaruret haline gelmiştir. Bu sebeplerle mühim ihtiyaca cevap vermesi maksadiyle kanunun 109, 110 ve 111 nci maddelerinde gerekli tadilât yapılmış, bu suretle maden işletme ruhsatnamelerinin de ipotek mevzuuna ithali sağlanmıştır.

Yüzonbeşinci madde — Mülga maden mevzuatının cari olduğu devrelerde madenler mukarrer resim, nispi resim, Devlet temettü hissesi, askerî teçhizat tertibi gibi muhtelif zamanlarda yekdiğerine eklenen çeşitli malî mükellefiyetlere tabi bulunmakta idi. Madencilik tahsil edilen meblâğ madenin maliyetinde oldukça mühim bir unsur teşkil etmekteydi. 6309 sayılı Kanunla bütün bu malî mükellefiyetler kaldırılmış, bunların yerine maden sahalarından çıkarılan cevherin satışı sırasında, satış bedeli üzerinden bir meblâğın Devlet hakkı namı altında tahsili derpiş olunmuştur.

Bu kanunla âzami haddin % 20 den % 5 e indirilmesinin kanunun ilk tatbikat yıllarında madencilik faaliyetimizde icra ettiği müspet tesir memnuniyetle müşahede edilmiştir. Son yıllarda istihsal maliyetlerinin artması, piyasada rakabet sebebi ile satış fiyatlarının düşmesi, kâr haddini çok azaltmış ve Devlet hakkı madencilüğümüz aleyhine yeniden mühim bir unsur olarak kendisini göstermiştir.

Dünya memleketlerinin bir kısmında Devlet hakkı muhafaza edilmekle beraber büyük bir kısmında tamamen ilgası yoluna gidildiği müşahede olunmuştur.

Günden güne artan rakabet karşısında maliyetlerin düşürülmesi ve bu meyanda Devlet hakkı mevzuunun yeniden tetkika tabi tutulması bir zaruret halini almıştır.

Devlet hakkının tamamen kaldırılması mülâhazası yanında bu nam altında tahsil edilecek, meblâğın maliyette mühim bir unsur teşkil etmeyecek seviyeye indirilmesi de düşünülebilir. Maden Kanunıyla derpiş edilen cevher rehni, kaçakçılığın önlenmesi, istihsalin takibi, buluculuk hakkının temini gibi mevzuların gereği gibi tatbiklerini temin için ikinci şıkkın tercihi isabetli görülmüş, Devlet hakkı nisbetinin yüzde bir olarak tesbiti yoluna gidilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan imtiyazlarla mülga maadin mevzuatı devresinde ita edilip de Maden Kanununa intibakı temin edilmiş işletme imtiyazları ve işletme ruhsatnamelerinin, verilmeleri sırasında tesbit edilmiş bulunan Devlet hakkı (nispi resim) nisbetlerinin yeni hükme tabi tutulmasını teminen maddenin son fıkrası tanzim edilmiştir. Mülga maadin mevzuatı zamanında ita edilmiş işletme ruhsatnameleri ile işletme imtiyazlarında kullanılan nispi resim tâbirinin, Maden Kanunundaki Devlet hakkı tâbirine tekabül ettiği hususunun burada tavzihinde fayda mülâhaza edilmiştir.

Madde metninde geçen cevher tâbiri, zenginleştirme ve izabe safhalarından da geçmiş bulunan meselâ blister bakır veya regülüş antimonu da (cevher olmadıkları malûm ve müsellemler olmakla beraber) ifade etmektedir. Bu sebeple gerek metinde ve gerekse gerekçede bâzı yerlerde cevher, bâzı yerlerde daha şümulü olan maden tâbiri kullanılmıştır.

Devlet hakkı asgari seviyeye indirildiği için çeşitli maden haklarının ayrı ayrı nisbetlere tabi tutulması lüzumu kalmamış ve hepsi aynı nisbete tabi olacağı ve her hangi bir maksatla kararname alınmasına da ihtiyaç olmayacağı cihetle ikinci ve üçüncü fıkralara yeni metinde yer verilmiştir.

Yüzyedinci madde — FOB bedelleri hazırlanmasında geçen yıl zarfında yabancı memleketlerde cari satış fiyatları vasatisinin esas alınması iki yönden mahzurlu bulunmuştur. Birincisi, yabancı memleketlerden her yıl ve her maden için cari satış fiyatı temin etmek kabil olmamaktadır. İkincisi de, demir cevherinde olduğu gibi, cari satış fiyatından nakliye tenzil edildikten sonra bakıye nisbetsiz şekilde düşük olmaktadır. Bu sebeplerle bu usul terk edilmiş yerine memleketimizde salâhiyetli mercilerce yapılan tescil bedelleri ile cari yıl fiyat tahminleri nazara alınmak suretiyle FOB bedellerin tâyin usulü vaz'edilmiştir. Tenzilâta tabi cevherler için kullanılan kal ve izabe tâbirlerinden kal tâbirine yeni metinde yer verilmemiştir. Buna mukabil daha geniş

mânada olan zenginleştirme tâbiri alınmıştır. Bu tâbirle bir tesis ianesiyle cevher tanörünün yükseltilmesi maksadiyle yapılan her türlü zenginleştirme ameliyesi kastedilmiştir.

Yüzdokuzuncu madde — Bu maddede mühim bir değişiklik yapılmamış, ancak çeşitli anlayışa imkân veren birinci fıkra sevk maksadına uygun hale getirilmiş ve bu tasarının 117 nci maddesi ile her maden için tek bedel veya kıymet ihtiva edecek Devlet hakkı târifesi yapılacağı hükümü tesis edildiğine göre bir mânası kalmıyan «en yüksek derecesinin» ibaresi üçüncü fıkradan çıkarılmıştır.

Yüzyirminci madde — Maddede yapılan değişiklik, 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilen sebeple birinci fıkradan «en yüksek derecesinin» ibaresinin çıkarılmasından ibarettir.

Yüzyirmi'birinci Madde — Memnuiyet hilâfına çıkarılan ve Hazine malı sayılması lâzımgelen cevherler, satış veya sair sebeplerle ortadan kalkmış olabilir. Bir boşluğun doldurulması için, kanunda mevcut benzeri hallerdeki durumlarla ilgili hükümlere müşabih olarak üçüncü fıkra ilâve edilmiş birinci ve ikinci fıkralar muhafaza olunmuştur.

Yüzyirmiikinci Madde — 8 nci maddenin gerekçesinde izah edilmiş olan sebeple üçüncü fıkra «en yüksek derecesinin» tâbiri çıkarılmış ve madde aynen muhafaza edilmiştir.

Yüzkırkıncı Madde — Madenler hakkında 12 ve 72 nci maddelerle derpiş edilen esas, taşocağı madenleri bakımından Maden Kanununun tedvini sırasında noksan bırakılmış olduğundan, bu defa 140 nci maddeye birinci, ikinci ve sonuncu fıkralar halinde ilâve edilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü fıkralar eski metnin aynıdır.

Yüzkırkbirinci Madde — Çeşitli tarif ve tefsirlere yol açan bakiye yığını, ilâve edilen son fıkra ile, maddenin sevkindeki maksada uygun olarak tarif edilmiştir.

Yüzkırkdördüncü Madde — Bu maddenin ilk fıkrasında yapılan tadil, usule mütaallik bir muamele sebebi ile ileri safhaya gelmiş bir hakkın düşürülmesini önlemek maksadiyle ikinci bir mehil verilmesinden ibarettir.

Yüzelliikinci Madde — Taşocağı maddelerinin işletilmeleri taşocakları mevzuatına tabi bulunmaktadır. Taşocağı maddelerinden madudolmakla beraber aynı zamanda çimento hammaddesini teşkil eden (kil, alçı, kalker) gibi bâzı taşocağı maddeleri 23 . 6 . 1942 tarihli 4268 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle, çimento yapılmasında kullanılmak şartıyla maden telâkki edilmiş ve madenler meyana ithal olunmuştur. Şu kadar ki, mezkûr maddeler 6309 sayılı Maden Kanununun şumulüne alınmamış yine Taşocağı Mevzuatı içerisinde bırakılmıştır.

Ancak Maden Kanununun meriyete vaz'edildiği 11 . 3 . 1954 tarihinden önce bahis mevzuu çimento maddelerine mütaallik olarak iktisabedilmiş bulunan arama ve işletme haklarının mahfuz bulunduğu 152 nci madde ile kabul edilmiştir. Şu kadar ki, keyfiyet 152 nci madde metninde bu hakların sona erinceye kadar yürürlükte kalacakları şeklinde ifade edildiğinden bu hakların meriyetleri hitamında bir mâna taşımayacağı yolunda bir anlayışa yol açıldığı müşahade edilmiştir.

152 nci maddenin sevkinden maksat, bahis konusu çimento maddeleri için teşebbüs edilip yatırım yapılmış olan o devrede câri mevzuata göre müktesep hak haline gelmiş bulunan bileümle hukukun mahfuziyetini teyitten ibaret bulunduğu aşikârdır. Nitekim mezkûr maddenin Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Umumi Heyette cereyan eden müzakereleri sırasında muhtelif bölgelerde kurulması derpiş edilen çimento fabrikalarıyla ilgili teşebbüslerin aksatılmaması için bu hükmün vaz'edildiği ifade olunmuştur.

Bir işletme hakkı talebi dolayısıyla 152 nci maddenin tefsirine mütaallik sâdır olan 5 . 6 . 1959 tarihli ve 2218 sayılı Kararda bu cihet ayrıca tasrih ve teyidedilmiştir.

Buna rağmen mülga maadin mevzuatına göre istihsal edilen takaddüm haklarına müsteniden alınan arama ruhsatnameleri sahalarına ait tekemmül ettirilen işletme hakkı taleplerinin yürütülmesinde bâzı tereddütler izhar olunduğu görülmüştür.

Büyük yatırımlar yapılmış, muameleleri mevzuat esasları dairesinde tekemmül ettirilerek ileri bir kademeye gelmiş, halen faaliyette bulunan çimento fabrikalarının hammadelerini temin et-

mekte bulunmuş olan bu kabil hak taallük eden sahaların bu safhada her hangi bir mülâhaza ile hükümsüz bırakılmaları hakkaniyet kaideleri ve ekonomik icaplara asla uygun düşmeyeceği mütalâa edilmektedir.

Bu itibarla mezkûr mahzurların bertaraf edilmesi için sevkindeki maksada uygun olarak 11 . 3 . 1954 tarihinde hüküm ifade eden çimento istihsaline elverişli başlıca maddelere mütaallik takaddüm hakkı, arama ruhsatnamesi, ihale talebi, işletme ruhsatnamesi ve işletme imtiyaz haklarının mahfuz olduğu ve Maden Kanununun hükümlerine tabi bulunduğunun tasrihi maksadiyle tadil olunmuştur.

Bahis konusu çimento maddeleriyle ilgili haklar, buldukları safhalar itibariyle muamele bakımından diğer madenler misillü Maden Kanununun alâkalı hükümlerine göre yürütülecek ve muhtemel ihtilâflar önlenmiş olacaktır.

Madde 2. —

Ek madde 1. — Aramaların, mutlaka bir fennî nezaretçinin direktifi altında ve ilk yürürlük yılı içerisinde başlanmak suretiyle yapılması esası muhafaza edilmiş ve cihetin tatbikini temin maksadiyle ek madde 1 tanzim olunmuştur.

Fennî direktif temin edilmeksizin arama yapıldığı takdirde evvelâ faaliyetin durdurulması ile iktifa edilmiştir. 32 ve ek 1 nci maddelere muhalefet dolayısıyla 121 nci madde hükümleri tatbik edilmeyecektir. Bir fen adamının direktifi temin edilmeden lâyıkrıyla arama yapılamayacağı, hattâ madenin bulunmasına, kılavuzluk eden mostraların tahribedilmiş olacağı göz önünde tutularak, durdurmaya rağmen fennî nezaretçisiz aramaya devam olunması veya verilen mehil içerisinde bu vecibenin yerine getirilmemesi halinde ruhsatnamenin iptal edileceği hükmüne bağlanmıştır.

Fennî nezaretçisiz yapılan bir aramadan elde edilen cevherin imrarı, fennî nezaretçi tâyinine bağlıdır. Fennî nezaretçisi bulunmayan bir arama ruhsatnamesine müsteniden yapılan işletme hakkı talebi reddolunacaktır.

Bu maddeye göre iptal olunan veya işletme hakkı talebi reddolunan ruhsatname sahalarından çıkarılmış olan cevherin imrarına müsaade olunmayacak ve bu cevherler Hazineye geçecektir. Bu cevherlerin Hazineye geçmesi 36 nci maddedeki usule tabidir.

Gerek ilk yıl zarfında fennî nezaretçi tâyin edilmemesi sebebiyle 500 liralık ağır para cezasına tabi bulunan ve gerekse ilk yılı takiben yapılacak ihtarla rağmen fennî nezaretin temin edilmemesi dolayısıyla günlük ağır para cezası tatbik edilecek olan arama ruhsatnamelerinin devri talebedilmesi halinde, bu kabil ruhsatnamelerin devri 2 000 liralık bir nakdi teminatın tevdiine bağlanmıştır. Bu teminat banka mektubu şeklinde de olabilir. Ancak para cezasının ödendiği tevsiik edilmişse bu teminatın istenmesine lüzum olmadığı gibi, şayet alınmış ise iade edileceği tabiidir.

Ek iki ve üçüncü maddeler — Madenler üzerinde tesis ve iktisabedilecek hakların garantili olmasını ve alâkahların iradesi dışında bu hakların tehlikeye düşürülmemesini temin suretiyle madencilik mevzuunda çalışmak isteyen müteşebbislerin, sermayelerini bu sahaya emniyet ve itimat içinde yatırmalarına imkân sağlanması, 6309 sayılı Maden Kanuniyle getirilmek istenen esaslardandır.

Bir maden üzerinde arama veya işletme hakkı iktisabeden bir müteşebbisin arama veya işletme faaliyetinin gerektirdiği teşebbüslere girişmesi ve cesaretle yatırım yapması iktisabettiği hakkın salâbetinden emin olmasına bağlıdır.

Hakkın itasına takaddüm eden devreye ait ve birçok ahvalde kendisinin bilmesi mümkün olmayan sebepler dolayısıyla hakkın iptali cihetine gidilmesi emniyet ve itimatı sarsar.

Maden haklarının devir ve intikal yoluyla el değiştirmesi ve bu suretle üçüncü şahısların hukukunun taallük eylemesinden sonra, ancak ilk sahabe karşı dermeyanı mümkün esbap dolayısıyla hakkın iptali cihetine gidilmesinin salâhiyetli kaza mercileri tarafından da tasvibedilmediği bu hususta ittihaz edilen kararlarda görülmektedir.

Gerekli tetkiklerden geçirildikten sonra, kanun hükmüne dayanılarak salâhiyetli bir makam tarafından ita edilmiş olan bir hakkın, yine aynı makam tarafından iptali cihetine gidilmesi idareye olan itimadı sarstığı gibi idaredeki istikrar prensibini de zedeler.

Bu sebeplerle ita edilmiş olan bir arama ruhsatnamesinin veya yürütülmesi tasvibedilmiş bir işletme hakkı talebinin, çok zaruri haller dışında, iptal veya reddedilmemesi ikinci ve üçüncü ek maddelerle tesis edilmek istenmiştir.

Madde 3. —

Geçici madde 1.' — Mülga Maadin Nizamnamesinin ikinci maddesinde madenler tadadedilirken kömür cinsleri ayrı ayrı sayılmamış hepsini şümulü içine alan (envai maadin kömürü) tâbiri kullanılmıştır. Buna rağmen nizamnamenin mer'i bulunduğu devrede ayrı kömür cinsleri için yapılmış olan müracaatlar de yürütülmek suretiyle çeşitli haklar verilmiştir.

Tabii kömürlerin tasnifi için dünyaca kabul edilmiş bir esas mevcudolmayıp, her memleket kendi kömürlerini sınıflandırmakta faydalı olacak kıstasları nazara almıştır. Bilindiği gibi Türkiye'de yakın tarihlere kadar bu nevi işlerle vazifeli bir merci de bulunmamakta idi.

11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlüğe konulan 6309 sayılı Maden Kanunuyla hakların tek maden üzerine tesisi hükmü vaz'edildiğinden kömür neveleri de antrasit, taş kömürü, linyit ve turp olarak tadadedilmiştir. Kömür nevelerinin evsafı hakkında 156 nci madde gerekçesi hariç gerekçede her hangi bir bilgi verilmemekle beraber yurdumuzda antrasit bulunmadığı, turpun kemiyet itibariyle ehemmiyet taşımadığı, taş kömürünün Zonguldak bölgesinde birinci devir arazisinde bulunduğu ve geri kalan kömürlerin de linyit olduğu kabul olunmak suretiyle tadat yapılmıştır. 11 . 3 . 1954 tarihinden yıllarca evvel taş kömürüne yakın vasıfları haiz bulunan birçok kömür zuhurlarının bulunduğu sahalarda linyit için arama ve işletme hakları verilmiş olduğu gibi aynı anlayışta bu tarihten sonra da verilmeye devam olunmuştur.

Arama hakkı alan maden müteşebbislerin de bir kısmı büyük emek ve para sarfiyle madeni meydana çıkarmış, işletme hakkı talebinde bulunmuş, gerek 6309 sayılı Maden Kanunundan önce ve gerek sonra birçok linyit işletme imtiyazları ve işletme ruhsatnameleri verilmiş, bulunmuş maden kararları alınmış, 57 nci maddeye göre faaliyet müsaadeleri verilmiş veya işletme hakkı talepleri tetkik safhasında buluna gelmiştir. Bu safhalara gelebilmek için bâzı hallarda milyonları aşan yatırımlar yapılmak suretiyle tesisler kurulmuştur.

Verilecek işletme haklarının Bakanlıkça işletme imtiyazı veya işletme ruhsatnamesi olarak tesbitinde bulunmuş olan kömür yatağının kemiyet ve keyfiyeti ve yurt ekonomisindeki yeri ve ehemmiyeti nazara alınmaktadır. Bu bakımlardan çok mühim olanlara işletme imtiyazı ve daha az mühim olanlara da işletme ruhsatnameleri verilegelmiştir.

Müktesep hakların mahfuziyeti esasına göre de emek ve para sarf etmek suretiyle meydana çıkarılmış kömür sahaları üzerine tesis edilmiş bulunan hakların ihlâl edilmemesi zaruridir.

Geçici birinci madde bu kanunun birinci maddesine intabak hükümlerini tanzim etmektedir. Her bir kömür nevi için tesis edilmiş bulunan haklar bütün kömür cinslerini şümulüne alan maden kömürü olarak Bakanlıkça tashih olunacaktır. Ancak bu hakların taallük ettiği sahalarda arasında tedahüller zuhur ettiği takdirde bunların taksir suretiyle ref'i için haklar iki kısımda mütalâa olunmuştur. Birincisi (a) fıkrasında zikredilen işletme imtiyazı, işletme ruhsatnamesi, bulunmuş maden kararı alınmış, 57 nci maddeden istifade etmiş veya yalnız işletme hakkı talebinde bulunmuş sahalarda, ikincisi (b) fıkrasında sözü geçen arama ruhsatnamesi ve takaddüm hakkı sahalarıdır.

(b) fıkrasında yazılı hakların taallük ettiği sahalarda (a) fıkrasında yazılı sahalara vaki tedahüllerini taksir suretiyle ref'ederler.

(a) fıkrasında yazılı haklar da kömür neveleri nazara alınmaksızın kendi aralarında ki tedahüllerinin fıkrada yazılı sırasına göre daha sonra olan daha önce olana tedahülünü ref eder. Meselâ 57 nci maddeden istifade etmiş bulunan bir saha işletme imtiyazı ve işletme ruhsatnamesi

veya bulunmuş maden kararı alınmış sahalara tedahülünü ref eder. Sadece işletme hakkı talebedilmiş bulunan saha ise bütün diğerlerine olan tedahüllerini taksir suretiyle ref eder.

Mahiyeti aynı olan hakların taallük ettiği sahaların birbirine tedahülünün ref'inde bu hakların doğduğu tarihler esas alınır. Yani iki işletme ruhsatnamesi sahası arasında tedahül zahir ederse işletme haklarının ita tarihleri esas alınır.

Arama ruhsatnameleriyle takaddüm hakkı sahalarının birbirlerine vâkı tedahüllerinde, evvelimirdе mütedahil kısımda bulunan kömürün einsi tâyin edilir. Bu tâyinde jeolojik yaş nazara alınır. Yani şayet arazi birinci devir arazisi ise içerisindeki kömür taş kömürü, üçüncü devir arazisi ise linyit olduğu kabul edilir. Kalori değerleri ve karbonizasyon ve dünya milletlerinin münasebetlerinde kolay anlaşmayı temin maksadıyla İ. S. O. tarafından hazırlanıp tatbikatta kullanılması tavsiye olunan kömür tasnifi de nazarı itibara alınmaz.

Yanlış kömür ismi kullanılmak suretiyle yapılmış olan müracaatların taallük ettiği sahalar doğru kömür adı kullanılmak suretiyle yapılan müracaat sahalarına tedahüllerini ref'ederler. Her ikisinde de doğru veya her ikisinde de yanlış isim kullanıldığı takdirde, taksirde müracaat tarihleri esas alınır.

Kömür einslerinin tâyinde raslanan müşkülât nazara alınarak yanlış isim kullanılmak suretiyle yapılan müracaatların hak sağlamamasının kabulü hakkaniyete uygun görülmemiş, şayet tedahül mevcut ise taksirden sonra kalan kısım için muteber olması esasına göre madde tanzim edilmiştir.

Geçici ikinci madde — Bu kanunun neşri tarihinde yürürlükte bulunan maden arama ruhsatnamelerinin 32 nci ve Ek: 1 nci maddelere intibakı geçici ikinci madde ile tanzim edilmiştir.

Bu geçici maddenin 1 numaralı bendine göre, mer'i arama ruhsatnamelerinden fennî nezaretçileri mevcudolanlar için yeniden fennî nezaretçi tâyinine mahal yoktur. Nezaretçi jeolog da olsa vazifesine devam edecektir. Ancak inhilâl vukuunda nezaretçinin yeni 32 nci maddeye göre tâyini lâzımdır.

2 nci bende göre, meriyet müddetinin bir yılını doldurmuş olan arama ruhsatnamelerinin fennî nezaretçisi yoksa sahiplerine yazı ile ihtar yapılmak suretiyle 15 gün zarfında vecibenin yerine getirilmesi istenecektir. Buna rağmen fennî nezaretçi tâyin edilmezse 15 günlük mühletin hitamından itibaren bu tâyin yapılınca kadar geçecek her gün için 50 lira ağır para cezası alınacaktır. Ek: 1 nci maddenin 4 nü fıkrasına göre bu şekildeki cezalı müddet otuz günü aşamaz. Otuz günden sonra ruhsatnamenin iptali icabeder.

Geçici 2 nci maddenin 3 numaralı bendine göre bu kanunun neşri tarihinde henüz meriyet müddetinin on ayı geçmemiş olan arama ruhsatnameleri fennî nezaret bakımından birinci ek madde hükümlerine tabidir. Şu kadar ki meriyet müddetinin on ayı geçmiş bulunan ruhsatnameler hakkında, bir yılını doldurmuş ruhsatnameler misillü telâkki olunarak 15 günlük ihtar yapılacak ve buna göre mütaakıp muamele takip olunacaktır.

Geçici maddenin 4 nü bendi, bu kanunun neşri tarihinde meriyette bulunan arama ruhsatnamelerinin yıllık rapor hükümlerine tabi olmayacağını ifade etmektedir. Zamanında yıllık rapor tevdi edilmemesi veya mevdu raporların talimatnamesine uygun bulunmaması mezkûr ruhsatnamelerin iptaline sebep teşkil etmiyecektir.

İşletme hakkı talebedilmekle arama ruhsatnamesinin hükümden sâkit olacağı 42 nci madde nükmeleri iktizasındandır. Arama ruhsatnamesi devresinde ifası icabeden vecibelerin yerine getirilmemiş olması, hakkın işletme talebi safhasına intikali dolayısıyla hükmü sâkit olmuş bulunan bir arama ruhsatnamesinin iptal olunamayacağı tabiidir. Bu kabül arama ruhsatnamelerine müstenit işletme hakkı taleplerinin bu sebeple reddedilmemesi lâzımgeldiği geçici maddenin 5 nci bendiyle ifade edilmiştir.

Mülga 32 nci maddeye göre fennî nezaretçi temin edilmeden arama yapılması memnu bulunduğu cihetle hilâfına hareket eden arama ruhsatnameleri sahipleri hakkında 121 nci madde hüküm-

lerinin tatbiki, mevcut ise çıkarılmış cevherlerin 33 nci madde mucibince Hazine malı sayılması yoluna gidilmekte idi.

32 nci maddenin bu hükmü tadil edilmiş, müeyyide bakımından 121 nci madde ile irtibatı kaldırılmış, yeni 32 nci madde hükümlerinin müeyyideleri Ek - 1. madde ile derpiş edilmiş bulunmaktadır. Ek : 1. maddeye göre arama devresinde çıkarılan cevherlerin Hazine malı sayılması, ancak ruhsatnamenin iptaline kadar fennî nezaretçi tâyin edilmemesi şartına bağlanmıştır. Bu sebeple fennî nezaret vecibesi yerine getirilen arama ruhsatnameleri sahalarından bu kanunun neşrinden önce çıkarılıp da Hazine malı sayılmasına teşebbüs edilen cevherlerin istirdadının mesnedi ve lüzumu kalmamıştır.

Bu kabül cevherlerin istirdada tâbi olmayacağı işbu geçici maddenin 6 ncı bendiyle tanzim olunmuştur.

Geçici üçüncü madde — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce, o devrede mer'î 43 ve 44 veya 45 nci maddelere müsteniden dermeyan edilip bulunmuş maden kararı verilmemiş olan işletme hakkı taleplerinin bu kanuna intibakı usulü geçici üçüncü madde ile tâyin edilmiştir.

Geçici madde 4. — 62, 65 ve 66 nci maddelerde yapılan tadilâtla, itası kararlaştırılan işletme hakkının istihsali için lüzumlu harc ve damga pulu ve bulucuya ait tazminat vecibeleriyle imza ve teati mükellefiyeti ayrı mühletlere bağlanmış bulunmaktadır.

Bu kanunun neşrinden önce tek mühlete tabi olması sebebiyle harc ve damga pulu mükellefiyeti yerine getirildiği halde müddetinde mukavele ve şartnamenin imza ve teati olunmaması dolayısıyla eski 66 nci madde gereğince hükümden sâkit olmuş duruma düşen muamelelerin ıslahı işbu muvakkat madde ile derpiş edilmiştir.

Bu kabül hak sahiplerine yeniden iki aylık bir mühlet verilmesi suretiyle mukavele ve şartnamenin imza ve teati muamelesinin tamamlanması ve haklarının sukutu cihetine gidilmemesi mezkûr maddelerin tadili maksadına uygun düşmektedir.

Geçici beşinci madde — Bu madde, mülga Maadin Mevzuatına göre yapıлып, 11 . 3. 1954 tarihinde hüküm taşıyan ihale taleplerinin 6309 sayılı Maden Kanununa intibak şeklini tanzim etmektedir.

Bahis konusu ihale taleplerinin Maden Kanununa intibakı 148 nci madde ile derpiş edilmiştir. İşte 148 nci maddenin (A) bendi gereğince müddetinde tek cins maden haline getirilmiş olan veya esasında tek cins madene mütaallik bulunan ihale taleplerinin bu tasarı ile değiştirilen 43 ve 44 veya 45 nci maddeler hükümlerine uygun hale getirilmemiş olması sükutlarını icap ettirmeyecektir.

Bu kabül ihale talepleri geçici 3 nci madde esasları dairesinde yürütülecektir.

Geçici altıncı madde — Mülga Maden Mevzuatının cari olduğu devrede ita edilip 11 . 3 1954 tarihinde yürürlükte bulunan maden işletme ruhsatnamelerinin 6309 numaralı yeni Maden Kanununa intibakı usulü 149 nci maddede gösterilmiştir.

6309 numaralı Kanun hükümleri dairesinde yeniden işletme ruhsatnamesi iktisabedecek şahısların işletmeden önce ve işletme sırasında yerine getirmeleri gereken vecibe ve mükellefiyetler bu kanunun muhtelif maddeleriyle tanzim edilmiştir. Yerine getirilmeyen her vecibe ve mükellefiyet (mesul müdür, fennî nezaret, işletmeye başlanması, imalât haritaları gibi) için doğrudan doğruya iptal veya feshe gidilmiyerek evveleminde idarece ihtarda bulunulması, mühlet verilmesi suretiyle alâkalıların uyarılmaları esası kabul edilmiştir.

Hal böyle iken intibaka tabi eski işletme ruhsatnameleri haklarında bu mükellefiyetler için 149 nci maddede tek müddet tanınmış, muayyen müddeti zarfında mükellefiyetin yerine getirilmemesi takdirinde hakların sukutu hükmü vaz'olunmuştur. Her ne kadar kanunen tâyin edilen intibak müddeti içinde alâkalı hak sahiplerinin ikaz edilmelerini önleyici her hangi bir hüküm mevcut bulunmamakla beraber cari muamelâtla son derece mahlûl olan idare tarafından böyle bir tedbir alınması imkânı da elde edilememiştir.

Bu sebeplerle mülga mevzuat zamanında ita edilmiş olan işletme haklarından büyük bir kısmının sukutunu icabettiren durumlar hâsıl olmuştur.

Büyük emek ve masraf ihtiyarıyla meydana getirilen maden işletmeleri muattal kalmış, alâkaları maddi zararlara duçar olmuşlardır Bu sahaların aramalara açılıp yeni haklar verilinceye kadar geçecek devre zarfında her hangi bir faaliyette bulunması mümkün değildir. Gayrın hakkı da taallük etmiyen bu işletme haklarının sukutiyle hem alâkalı müteşebbisler, hem de memleket ekonomisi büyük zararlar görecektir.

Kanunun vecibe ve mükellefiyetlerin yerine getirilmesi babında umumiyetle kabul ve takip ettiği sisteme aykırı olarak 149 ncu maddede derpiş edilen ağır hükümler neticesinde karşılaşılın bu durum umumi veya hususi hiçbir kazanç temin etmediği gibi hakkaniyete de uygun düşmemektedir.

İşletme haklarının tek şahıs uhdesine tevdi, 6309 sayılı Kanunun ana prensiplerinden birisini ve belki başlangıcını teşkil etmektedir. Tek şahıs uhdesine devri temin edilmiş olan eski bir işletme ruhsatnamesinin esas itibarıyla yeni Maden Kanununa intibakı yapılmış sayılmak lâzımdır.

Bu itibarla 11 . 3 . 1954 tarihinden itibaren bir yıl zarfında hukukun tamamı, 149 ncu maddenin A, B ve C bentleri hükümleri dairesinde mâni hali bulunmayan tek şahıs uhdesine devri temin edilen veya esasen tek şahıs uhdesinde olması itibarıyla devir mükellefiyetine tabi bulunmayan eski işletme ruhsatnamelerinin 6309 numaralı Maden Kanununa intibak ettiği kabul olunmuş, bu husus geçici altıncı madde ile teyid edilmiştir.

Bu kabül işletme ruhsatnamelerinin, 149 ncu maddede tadad edilen diğer vecibeleri kanunen muayyen müddet zarfında kısmen veya tamamen yerine getirmemiş olmaları bunların sükütu için bir sebep teşkil etmeyecektir.

Diğer taraftan mülga Maadin mevzuatı zamanında işletme ruhsatnamelerinin hemen hepsi beş yıl müddetle ita edilmekte idi. 6309 numaralı Maden Kanunıyla işletme ruhsatnameleri müddeti 10 ilâ 15 yıl olarak kabul edilmiş bulunmaktadır. Alâkalarının lehine olan asgari on yıllık müddetin eski işletme ruhsatnamelerine de şâmil olacağı yolundaki vâkı talepler tevali etmiş, bu husus Devlet Şûrası Umumi Heyetinin istişari mütalâasıyla de teyid olunmuştur. Buna göre mülga Maadin mevzuatı zamanında verilmiş olup 11 . 3 . 1954 tarihinde meiryette bulunan işletme ruhsatnamelerinde yazılı beş yıllık müddetin on yıl olarak itibar edilmesi bu tasarıyla kabul ve tasrih edilmiştir.

Geçici madde 7. — 149 ncu maddenin tadili vesilesiyle geçici ikinci maddenin gerekçesinde kaydedilen mucip sebeplere binaen yüzellinci maddenin de tadili zarureti hâsıl olmuştur.

6309 numaralı Maden Kanununun yürürlüğe girdiği 11 . 3 . 1954 tarihinde mer'i bulunan maden imtiyazlarından 150 nci maddenin (A) bendi ve bu bendi tadil eden 6662 numaralı Kanunla muayyen müddet zarfında 64 ncü maddede yazılı hükmi şahıslardan biri uhdesine devri temin edilmiş olan veya durumları itibarıyla devir hükümlerine tabi bulunmayanların Maden Kanununa intibak ettiği kabul edilmiş; bu cihet geçici 3 ncü madde ile tanzim olunmuştur.

150 nci maddenin diğer bentlerinde gösterilen vecibelerin kısmen veya tamamen müddetinde yerine getirilmemiş olması, fesih sebebi sayılmıyacaktır.

Binnette 6309 numaralı Maden Kanununun 150 nci maddesine göre intibakı temin edilmiş işletme imtiyazlarının tabi bulunduğu (İ) ve (J) bentleri hükümlerinin bu kabül işletme imtiyazları hakkında da uygulanması zaruri görülmüş, dolayısıyla gerek devlet hakkı, mukarrer resim, askerî teçhizat tertibi ve gerekse maden sicili kütüğüne kayıtların işlenmesi konularında farklı tatbikatın devamı önlenmiştir.

Diğer taraftan bahis mevzuu imtiyazlı maden sahalarında işletme faaliyetinin başlaması, devamı ve diğer vecibelerin ifası hususlarında Maden Kanununun alâkalı hükümlerinin tatbik olunacağı tabiidir.

Madde 4. — Kaldırılan hükümler;

a) Arama ruhsatnamesinin ilk yılında aramalara başlanmasını kontrol maksadiyle tanzim edilmiş bulunan 33 ncü maddenin, 8 yıllık tatbikatı sonunda hiçbir fayda sağlamadığı gibi, gerek ida-

reye ve gerekse arayıcıya lüzumsuz külfetler tahmil ettiği ve muvazaalara yol açtığı görüldüğünden, kaldırılması uygun mütalâa edilmiştir.

b) Birinci maddenin gerekçesinde izah olunan sebeplerle bütün kömür neveleri tek hak mevzuu haline getirilince küçük linyit zuhurları için hususi bir muamele tatbik etmek imkânı ortadan kalkmış bulunacaktır. 45 nci madde ile sağlanan kolaylık saha sınır haritası yerine «ölçüye müstenit kroki» verilmesinden ibarettir. Bu defa getirilen tasarı ile zaruret olmadıkça sınır haritası tanzimi külfeti her türlü maden için, bertaraf edilmiştir. Ayrıca sahanın lâyikiyle tahdidini ve tanzim edilen vesikanın arza tatbikini temin maksadiyle müteşebbislerin mühim bir kısmı 45 nci maddeden istifade etmemeyi tercih ile 44 neü maddeye göre vesaik vermektedirler.

Bundan önce yalnız 45 nci maddeye tabi maddelere mütaallik işletme ruhsatnamelerine tanınan teedit hakkı bu tasarı ile bütün işletme ruhsatnamelerine teşmil edilmiş bulunmaktadır. 45 nci maddeye tabi bir maden için verilmiş olan işletme ruhsatnamesinin sahasında müddetin sonunda işletmeye salih cevher kalması takdirinde teeditine mâni de yoktur.

Bu sebeplerle artık muhafazasına lüzum kalmıyan 45 nci madde kaldırılmıştır.

5 ve 6 nci maddeler kanunun yürürlük tarihini ve yürütme organını göstermektedir.

C. SENATOSU TUNCELİ ÜYESİ MEHMET ALİ DEMİR VE BEŞ ARKADAŞININ TEKLİFİ

Maden Kanununun bâzı maddelerinin değıştiriilmesi ve kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 3.3.1954 tarih ve 6309 sayılı Maden Kanununun 1, 2, 8, 12, 15, 17, 18, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 36, 43, 44, 47, 48, 49, 52, 57, 58, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 115, 117, 119, 120, 121, 122, 140, 141, 144 ve 152 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir.

Madde 1. — Basit, mürekkep veya mahlût halde bulunan, aşağıda yazılı maddelerin tabii yatakları bu kanuna göre maden sayılır.

Altın, gümüş, plâtin, iridyum, palladyum, osmiyum, rutenyum, rhodyum,

Bakır, kurşun, çinko, kadmiyum, kalay, alüminyum,

Demir, krom, manganez, kobalt, nikel,

Molipden, tungsten,

Vanadyum, titan, niyop, tantal, zirkon,

Antimon, arsenik, bizmut, civa,

Uranyum, toryum, radyum,

Maden kömürü (truptan antrasite kadar her nevi kömür dâhil), petrol istihsaline elverişli olmayan bitümlü maddeler ve hidrokarbür gazları,

Sodyum, potasyum, lityum, stronsiyum, mağnezyum, bor, fosfor tuzları, şap, (Tuz Kanunu hükümleri mahfuzdur).

Pirit, kükürt, grafit, flüorit, amiyant, mika, lületaşı, zımpara, korund, barit,

İtriyum, lanthan, neodyum, praseodyum, seryum,

Agat, Ametist, beril, diopsit, elmas, kalsedon, kehribat, Oltutaşı, krizopraz, kuars kristalleri, oniks, opal, rubi, rutil, safir, spinel, topaz, turmalin, türkuaz, yakut, zümrüt,

İçerisinde işlenecek miktar ve keyfiyette yukardaki maddeleri ihtiva eden sular.

Madde 2. — Bu kanunun birinci maddesinde, taş ocakları mevzuatında veya mahsus kanunlarında da zikredilmemiş bulunan maddeler veya taş ocakları mevzuatında veya mahsus kanunlarında zik-

redilmekle beraber terkip veya vasıfları bakımından bu kanunlardan hengisine tabi olması lâzımgeldiği hususunda tereddüt ve ihtilâf edilen maddeler Sanayi Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Maden Kanunu hükümlerine tabi tutulabilir.

Sanayiin hammaddesi veya ihraç mevzuu olabilecek taş ocağı maddeleri, taş ocağı ruhsatı sahibinin Sanayi Bakanlığına müracaatı halinde adı geçen Bakanlığın teklifi üzerine o ruhsata munhasır olmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararıyla Maden Kanunu şümulüne alınabilir.

Bu kabil taş ocakları ruhsatlarının mevzuunu teşkil eden maddelerin Maden Kanunu şümulüne alınması için yapılacak müracaatın usulün, intibak ve intikal şekil ve şartları ile daha sonraki safhalara ait muameleler Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelik ile tesbit olunur.

Madde 8. — Memleket kara sınırlarından itibaren ufkan 500 metre mesafedeki yerlerde maden arama ve işletme hakkı verilmez; karasuları ve altında bulunan yerler bu tahdide tabi değildir.

Maden arama ve işletme hakkı taallük eden sahalarda içinde kalan askerî yasak bölgelerde maden aranması veya işletilmesi Askerî yasak bölgeler Kanununa tabidir.

Maden arama veya işletme hakkı verilen sahalarda şehir veya kasaba belediyeleri imar sahalari sınırları içinde kalan kısımlarında maden arama veya işletme faaliyeti yapılamaz. Şu kadar ki, maden havzaları ile, arama veya işletme hakkı verildikten veya bulunmuş sayıldıktan sonra belediye imar sınırları içine alınan maden sahalari ve belediyelerce müsaade edilen maden sahalari bu fıkra hükmünden müstesnadır.

Yukardaki hükümlere muhalif olarak maden arama veya işletme faaliyetinde bulunanlar hakkında, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur. Faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherlerin, Devlet hakkı târifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli, müsadere olunacak mal yerine geçer.

Madde 12. — Arama ruhsatnamesi bir cins maden için verilir.

Arama ruhsatnamesi talebinin birinci maddede tadadedilen veya ikinci maddeye müsteniden bu kanunun şümulüne alınan maden isimlerine göre yapılması lâzımdır. Dilekçede maden isminin namı diğerinin veya bunun minerallerinden birisinin yazılması halinde, ruhsatname talebinin Maden Kanununun birinci maddesinde yazılı madenlerden hangisine intibak edeceği Bakanlıkça tesbit edilir, ruhsatname talebi tesbit olunan bu maden için yapılmış sayılır.

Şu kadar ki, arama esnasında arama hakkına mevzu teşkil eden madenle mahlût olarak zuhur eden veya jeolojik teşekkülü bu madenle birlikte işletilmesini zaruri kılan madenler çıkarsa, arama hakkı sahibi tarafından gerekli fennî malûmat İdareye bildirilmek, keyfiyet tesbit olunmak ve kanuni mahzur bulunmamak şartıyla bu madenlerin de arama ruhsatnamesinin şümulüne girdiği ruhsatnamesine dercolunur.

Üçüncü fıkradaki vasıfları haiz bulunduğu re'sen tesbit olunan arama sahalari için, ruhsatname sahibinin müracaatına hacet kalmaksızın keyfiyet, doğrudan doğruya ruhsatnameye ilâve edilebilir.

Madde 15. — Maden arama ruhsatnamesi sahasına dâhil arazide bulunan âmme hizmetine veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde veya bu mahiyetteki tesislere ufkan 60 metre mesafe dâhilinde arama yapılabilmesi için Sanayi Bakanlığının haberdar edilmesi mecbûridir.

Arama amelîyatının bu mahallere veya tesislere zarar vermemesi için arazinin jeolojik bünyesi ve tatbik olunacak arama usulleri göz önünde bulundurularak arama yapılamıyacak ufki ve umki sınırlar ve riayeti icabeden hususlar, bu mahaller veya tesislerle alâkalı makamların mütalâası da alınmak suretiyle Sanayi Bakanlığınca tesbit ve arayıcıya tebliğ edilir.

Yukarda yazılı mahal ve mesafeler içinde bu tebliğden evvel faaliyette bulunanlar veya Bakanlıkça yapılacak tebliğe muhalif şekilde arama yapanlar hakkında, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur, faa-

liyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli, müsadere olunacak mal yerine geçer.

Madde 17. — Arama ruhsatnamesi, arama yapılacak sahanın bağlı bulunduğu vilâyetin valiliğine verilecek dilekçe ile istenir.

Bu dilekçeye yazılacak hususlar ve eklenecek vesikalar aşağıda gösterilmiştir.

1. Ruhsatname istiyen hakiki şahıs ise adı, soyadı, ve ikametgâhı, hükmi şahıs ise adı veya ticaret ünvanı ve ikametgâhı,
2. Aranacak maden cinsi,
3. Maden aranacak sahanın bağlı bulunduğu köy, nahiye, kaza ve vilâyet,
4. Sahanın 18 nci maddeye uygun sınır noktaları ve sınırları,
5. Sahanın, hektar olarak yüz ölçümü,
6. Sahayı gösterir kroki,

Müracaat sahibi hakiki şahıs ise nüfus hüviyet cüzdanının, hükmi şahıs ise kuruluşuna ait statünün ve imza sirkülerinin asılları veya tasdikli suretlerini dilekçeye bağlar.

Dilekçe ve krokinin dörder nüsha olarak verilmesi lâzımdır.

Madde 18. — Maden arama ruhsatnamesi istenecek sahanın çevrelenmesi için alınabilecek sınır noktaları, muayyen ve yer değiştirmiyen evsafı haiz olmak şartıyla, Sanayi Bakanlığı tarafından yönetmelik ile tesbit ve ilân olunur.

Sahanın sınırları, birinci fıkraya göre seçilecek noktalar arasını birleştiren doğru hatlar veya deniz, göl kenarları veya demiryolu eğri hatlarıyla çevrelenir.

Bu saha 2 000 hektarı geçemez. Yüz ölçümü 2 000 hektarı aşmıyan göllerle adalar için, tamamı bir ruhsat mevzuu yapılması halinde, ayrıca sınır noktaları aranmaz.

Sahayı gösterir krokinin tanzimi usulü birinci fıkrada sözü geçen yönetmelik ile belirtilir.

Madde 20. — Arama ruhsatnamesi talebini havi dilekçenin 10 veya 12 nci maddelere muhalif olması veya 17 nci maddenin ikinci fıkrasının 1, 2, 3, 4 ve 6 ncı bentlerindeki hususlardan birini veya vesikayı ihtiva etmemesi veya harc teminatının tevdi edilmemiş bulunması veya sahanın 3 000 hektarı aşması veya dilekçe ve krokide gösterilen sınır noktalarının bir veya birkaçının hakikatte mevcudolmaması takdirinde takaddüm hakkı doğmaz.

Bu kabül talep sahiplerine, müracaatinin takaddüm hakkı sağlamadığı Bakanlıkça tebliğ olunur.

Şu kadar ki alâkalı, sahanın 3 000 hektardan fazla olmadığını beyan ile masrafı kendisine aidolmak üzere mahallinde ölçülmesini, tebliğ tarihinden itibaren bir ay zarfında isteyebilir.

Takaddüm hakkı sağlamıyan bu nevi müracaatların taallük ettiği sahalarda, 41 nci maddenin son fıkrası hükmüne tabi olmayıp müracaatin yapıldığı tarihten itibaren aramalara serbesttir.

Madde 25. — Dilekçe veya kroki dörder nüsha olarak verilmemiş veya kroki talimatname hükümlerine uygun şekilde tanzim edilmemiş veya nüfus hüviyet cüzdanı, statü imza sirküleri örnekleri gibi vesikalar dilekçeye bağlanmamış veya bunlar muhteva itibariyle eksik veya hatalı bulunmuş veya arama ruhsatnamesi talebedilen saha aynı cins maden için takaddüm, arama ruhsatnamesi, işletme talebi, işletme ruhsatnamesi, işletme imtiyazı hakkı taallük eden veya bulunmuş maden sahalarına kısmen tedahül etmiş veya saha genişliği 3 000 hektarı aşmamakla beraber 2 000 hektardan fazla ise iki aydan az olmamak üzere tâyin olunacak münasip mehil zarfında eksiklerin tamamlanması veya hataların tashihi veya tedahülün ref'i veya sahanın 2 000 hektarı geçmiyecek şekilde taksiri lüzumu müracaat sahibine tebliğ olunur.

Tashih, ikmal veya taksir neticesi hazırlanan evrakın, müracaatin yapıldığı vilâyet valiliğine veya Sanayi Bakanlığına müddetinde tevdi lâzımdır. Verilen mehil içinde bir defadan fazla evrak tevdi caizdir.

Müracaat sahibi tarafından taksir suretiyle terk edilen kısımlar, 14 ncü madde hükümleri mahfuz olmak kaydıyla, 41 nci maddenin son fıkrasına göre ayrıca bir muameleye tabi tutulmaksızın taksire ait evrakın tevdi tarihinden itibaren aramalara serbes hale gelir.

Verilen mehil içinde hiç evrak tevdi edilmemesi veya evrak verilip de bildirilen noksanların tamamlanmamış veya hataların tashih edilmemiş veya mevcut tedahülün ref'edilmemiş veya sahanın 2 000 hektarı aşmıyacak şekilde taksir edilmemiş bulunması hallerinde müracaat reddolunur.

Madde 26. — Arama ruhsatnamesi talebine ait müracaat evrakı uygun görülmüş veya 25 nci madde gereğince eksikleri tamamlattırılmış ise mahallen keşif ve tahkikat yaptırılır.

Durumları itibariyle mahallen keşif ve tahkikat yaptırılması lâzım gelmiyecek müracaatler yönetmelikle tesbit edilir.

Madde 27. — Mahallindeki keşif ve tahkikat, sahanın bağlı bulunduğu valiliğin vazifelendi- receği aşağıda yazılı âzalardan müteşekkil heyet tarafından yapılır :

Vilâyet maden işleri mühendisi veya memuru,

Vilâyet tapu veya fân memuru,

Vilâyet orman teşkilâtına mensup salâhiyetli bir memur,

Sahaya yakın köylerden birinin muhtarı veya ihtiyar heyetinden bir âza.

Heyet maden aranacak sahaya giderek bu kanun hükümlerini göz önünde bulundurmamak suretiyle gerekli keşif ve tahkikatı yapar. Keşif ve tahkikat neticesi bir zabıtla tesbit edilir.

Usulü dairesinde davet edilmiş müracaat sahibi veya vekili keşif ve tahkikat sırasında hazır bulunur. Tebliğe rağmen müracaat sahibi veya vekili hazır bulunmazsa keşif ve tahkikat netice- lerin itiraz edemez.

Keşif ve tahkikatın ne suretle yapılacağı ve zabıtın neleri ihtiva edeceği yönetmelikte gös- terilir.

Keşif ve tahkikatın yapılmasını mütaakıp, iki aydan az olmamak üzere tâyin edilecek mühlet zarfında, gerekli damga pulunun verilmesi müracaat sahibine tebliğ olunur. Mühleti içinde dam- ga pulunun tevdi edilmemesi halinde ruhsatname talebi reddolunur.

Madde 28. — Keşif ve tahkikat neticesinde krokinin uygun şekilde tanzim edilmediği veya arazideki vaziyete intibak etmediği veya sahanın aynı cins maden için takaddüm, arama ruhsat- namesi, işletme talebi, işletme ruhsatnamesi, işletme imtiyazı hakkı taallük eden veya bulunmuş maden sahalarına refi kabul olacak şekilde tedahül ettiği veya saha genişliğinin 3 000 hektarı aşmamakla beraber 2 000 hektardan fazla olduğu tesbit edilir ve bunların mahallinde taksir, tas- hih veya ikmalî kaabil olmazsa, bunlar hakkında 25 nci maddedeki usul ve hükümler tatbik olunur.

Lüzum görüldüğü takdirde mahallinde yeniden keşif ve tahkikat yaptırılabilir.

Madde 29. — Her bir muamelesi tamamlanan müracaata ait dosya Sanayi Bakanlığına gön- derilir.

Bakanlıkça, kanuni mâni veya noksan görülmediği takdirde, dosyanın vürudundan itibaren en geç iki ay zarfında arama ruhsatnamesinin itasına karar verilir.

Kanuni mâni, hata veya noksan görülen hallerde, mümkün olduğu takdirde mâniin izalesine, hatanın tashihine veya noksanın ikmaline tevessül edilir. Bu takdirde bu iki aylık müddet izale veya ikmaline tevessül edilen muameleye mütaallik cevap evrakının Bakanlığa vürudundan iti- baren cereyan eder.

Yukardaki fıkralarda gösterilen müddetleri zarfında Bakanlıkça gereğine tevessül edilmeme- si takdirinde müddetin hitamında ruhsatname itası kararlaştırılmış sayılır.

Arama ruhsatnamesi, itası kararı tarihinden itibaren bir hafta zarfında, müracaat edilmesi halinde makbuz mukabilinde, aksi takdirde tebligat Kanunu hükümleri dairesinde müracaat sa- hihine tevdi olunur.

Arama ruhsatnamesi tevdi tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 32. — Maden arama faaliyetinin bir maden mühendisinin veya jeoloji mühendisinin veya maden tekniker veya maden mühendisi diplomasını haiz veya mülga Zonguldak Maden Meslek Mektebi mezunu bir fennî nezaretçinin direktifi altında yapılması şarttır.

Şu kadar ki, tuz ihtiva eden sulardan çeşitli usullerle tuzların istihsalı maksadiyle yapılan aramalarda bu direktif kimya mühendisi veya kimyagerler tarafından da verilebilir.

Arama ruhsatnamesi sahibi arama faaliyetine başlamadan evvel teknik direktif verecek elemanın, faaliyet sırasında inhilâl vukuunda yerine gelenin isim ve ikametgâhını Sanayi Bakanlığına bildirmeye ve bu şahsın mezkûr vazifeyi kabul ettiğini gösterir noterlikten tasdikli bir beyannameyi tevdi eylemeye mecburdur.

Birinci ve ikinci fıkralarda sözü geçen kimselerden her hangi birisi bir maden arama ruhsatnamesine sahip bulunduğu takdirde, başka bir fennî nezaretçi tâyin etmemişse, ayrıca bir muameleye lüzum kalmaksızın kendisi bu vazifeyi deruhde etmiş sayılır.

Yukarda sözü geçen teknik elemanların, bu maksatla vazife deruhde edebilecekleri sahalardan adedi Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tesbit olunur.

Madde 36. — Arama devresi içinde 35 nci maddede gösterilen haddin üstünde maden çıkarılması halinde bu fazla miktar cevher Hazinesinin malı sayılır.

Sanayi Bakanlığınca bu hususta tanzim ve mahallin en büyük malmemuruna tevdi edilecek zabıt varakası malmemuru tarafından tedbir talebi ile birlikte sahanın yeri bakımından salâhiyetli sulh mahkemesine, saha birden fazla sulh mahkemesinin kaza sınırları içinde ise bunlardan birisine verilir. Mahkemece bu fazla miktar cevher ihtiyati tedbir olarak yediadile tevdi edilir.

İhtiyati tedbirin icrasını mübeyyin zabıt varakasının arama hakkı sahibine, veya bu cevherler üzerinde 3 ncü şahıs lehine bir aynı hak tesis edilmiş ise ona, tebliğinden itibaren 10 gün içinde arama hakkı sahibi veya üçüncü şahıs aynı sulh mahkemesi nezdinde istihkak dâvası açmadığı takdirde Hazinesinin iddiası kabul edilmiş sayılır.

Aynı hak sahibi olan üçüncü şahsın imrariye tezkeresini namına ciro ettirmeksizin vâkı iktisabı suiniyete karine teşkil eder.

Dâva sabit usulü mahkemeye tabidir.

Hazinesinin malı sayılan cevherlerin istirdadına imkân kalmamış ise bedeli Devlet hakkı tarifesinde gösterilen nevinin kıymeti üzerinden tanzim ettirilir. Bu hususta doğan Devlet alacağı, Âmme alacaklarının Tahsili Usulü Kanununa tevfikân tahsil olunur.

Madde 43. — Maden arama ruhsatnamesi sahibi aramakla meydana çıkardığı madenin işletme hakkının kendisine verilmesini, arama ruhsatnamesi yürürlük süresi içerisinde, Sanayi Bakanlığınca vereceği bir dilekçe ile istiyebilir. Bu dilekçenin, aynı süre içerisinde, madenin bulunduğu vilâyet valiliğine verilmesi de caizdir.

Bu dilekçeye, işletme hakkı isteğine mesnedolan arama ruhsatnamesinin tarih ve sayısı, işletme hakkı tevhidten veya taksiren veya tevhidten ve taksiren istendiği takdirde, yeni sahanın sınır noktaları, sınırları ve genişliği de dercedilir.

İşletme hakkı talebi müspet neticeye ulaşmış aramalar hakkında bilgi veren bir beyanname ile bunların yerleri işaret edilmiş saha sınır krokisini dilekçe ile birlikte tevdi eder.

İşletme hakkının verilmesi talebine ait dilekçeye 2 nci fıkrada yazılı hususlar dercedilmediği veya üçüncü fıkrada yazılı beyanname ile saha sınır krokisi eklenmediği veya mahallinde Bakanlıkça yapılacak tetkikata 9 ncü fıkra hükmüne göre alâkalılar katılmadığı takdirde, bunların yerine getirilmesi için bir defaya mahsus olmak üzere münasip bir mehil verilir.

Bu mehil içerisinde eksikler tamamlanmadığı veya alâkalılar hazır bulunmadığı takdirde işletme hakkı talebi reddolunur.

İşletme hakkı talebedilen ruhsatname sahasında işletme tesisine elverişli maden varlığının mey-

dana çıkarılıp çıkarılmadığı Bakanlıkça mahallinde tetkik ve netice bir tetkik raporu ile tesbit ettirilir. Mahallinde yapılan tetkikler neticesinde :

a) Beyanname ve krokide görülen hataların tashihi ve noksanların ikmali mahallinde yaptırılır.

b) Ruhsatname sahasında kemiyet ve keyfiyet bakımlarından bir işletme tesisine elverişli maden varlığının meydana çıkarılmamış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

c) Ruhsatname sahasında işletme tesisine elverişli maden varlığının meydana çıkarılmış olduğunun tesbiti takdirinde işletme hakkı talebine ait muamele yürütülür.

Mahallinde Bakanlıkça yaptırılacak bu tetkike, işletme hakkı isteyen ile sahanın fennî nezaretçisi de hazır bulunur.

Üçüncü fıkrada sözü geçen beyanname ve kroki ile altıncı fıkrada zikredilen tetkik raporunun tarzı tanzimi ve neleri ihtiva edeceği ve mahallinde yapılacak tetkiklerin sureti ifası bir yönetmelikle tâyin olunur.

Madde 44. — İşletmeye elverişli maden varlığının tesbiti halinde iki aydan az ve bir yıldan fazla olmamak üzere tâyin edilecek mühlet zarfında aşağıdaki vesikaların tevdi talep sahibinden istenir.

a) Saha sınır haritası,

b) Ocakların son durumunu gösterir plân, kesit veya projeksiyonlar,

c) Madenin işletme projesi,

Bu vesikaların ne suretle tanzim edileceği ve neleri ihtiva edeceği Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tâyin olunur.

İşletme hakkı talebedilen sahanın Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş ve askerî yasak bölgelerin dışında 1/25.000 mikyashı haritası bulunduğu ve talep sahasının bu haritalar üzerinden tesbit ve tâyini mümkün olduğu takdirde ayrıca sınır haritası istenmez. Adı geçen haritalar üzerinden kopya edilecek kısım bu maksatla istenecek harita yerine kaim olur ve bu kabil haritalar arza tatbik olunmaz.

Madde 47. — İşletme hakkı talebedilen saha için alâkalıdan istenilen vesikaların 44 nci maddeye göre verilen ilk mehil zarfında tevdi edilmemesi halinde, mevcutsa sahada 57 nci maddeye müstenit faaliyet durdurulur ve son defaya mahsus olmak üzere bir mehil daha verilir.

Son mehil içerisinde vesikaların hepsi tevdi edilmediği takdirde işletme hakkı talebi reddolunur.

Madde: 48. — Müddeti içerisinde tevdi edilmiş bulunan vesikaların mahallinde tetkik ve kontrolü Sanayi Bakanlığınca yaptırılır ve netice bir tetkik raporu ile tesbit ettirilir.

Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş bulunan haritalar ve M. T. A. Enstitüsü tarafından tanzim edilmiş bulunan vesikalar, mahallinde tetkik ve kontrole tabi tutulmaksızın kabul edilebilir.

Bu tetkik ve kontroller neticesinde saha sınır haritası, ocaklar plân kesit veya projeksiyonları ve madenin işletme projesinin yönetmeliğine ve mahalline aykırılığı tesbit edildiği ve bunların düzeltilmesi mümkün olmadığı takdirde, hataların tashihi, noksanların ikmali veya vesikaların yeniden tanzimi için talep sahibine iki aydan az ve bir yıldan çok olmamak üzere mehil verilir.

Mehil içerisinde vesikaların tevdi edilmesi halinde icabında birinci fıkrada kaydolunduğu gibi mahallinde tetkik ve kontrolü yapılır. Bu tetkik ve kontrol neticesinde de hata veya noksanlar görüldüğü takdirde bunların tashih veya ikmali için, son defaya mahsus olmak üzere münasip bir mehil daha verilir.

Verilen mehiller zarfında istenen vesikaların tevdi edilmemesi veya son mehil içerisinde verilmiş olan vesikaların matlup veçhile ikmal veya tashih edilmemiş olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

Yerinde yaptırılacak tetkik ve kontrollerin sureti ifası ve tetkik raporunun neleri ihtiva edeceği yönetmelikte gösterilir.

Madde 49. — İşletme hakkı talebi ile ilgili vesikalar ve yerinde yaptırılan tetkikleri havi rapor Sanayi Bakanlığınca incelenir.

Maden sahasının muayyenliği ve madenin kemiyet ve keyfiyet itibariyle bir işletme tesisine elverişli cevheri ihtiva ettiği tahakkuk etmiş ise, o madenin (bulunmuş maden) sayılmasına ve arayıcısının da o madenin (bulucu) su olduğuna karar verilir.

Bu vashın 137 nci maddeye göre zevahı veya 138 nci maddeye göre kaldırılması halleri dışın-da bulunmuş maden, maden arama ruhsatnamesi mevzuu yapılamaz.

Bulunmuş madenin sicili tesis edilir.

Arama ruhsatnamesine müstenidolmaksızın da 2 nci fıkradaki vasıfları haiz olan her hangi bir cins madenin (bulunmuş maden) sayılmasına Sanayi Bakanlığınca karar verilebilir.

Bu maden, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce bulunmuş ise, arama masrafları işletme hakkını iktisabeden tarafından Enstitüye ödenir. Arama masraflarının miktarı ve bunların tedi ye şartları Sanayi Bakanlığınca tesbit olunur.

Madde 52. — Tabi olacağı işletme şekli kararlaştırılan bulunmuş maden için Sanayi Bakanlığınca, işletmenin teknik, iktisadi ve malî şartları ve işletme hakkı sahibinden alınacak teminatın miktarını gösterir şartname hazırlanır.

Arama ruhsatnamesine müsteniden bulunmuş sayılan madenler için hazırlanan şartname bulucuya tebliğ olunur. Bulucusu tarafından bir ay zarfında bu hususta Bakanlık nezdinde yapılacak itirazlar Danıştayca tetkik edilir. Bu kabil madenlere ait şartname esasları, müddetinde itiraz olunmamak veya itiraz üzerine Danıştayca tadil veya tasdik edilmek suretiyle kati şeklini alır.

Teminatın Maden Kanunu veya şartname hükümlerinin tatbıkı maksadiyle kısmen veya tamamen sarfı veya irat (kaydı hallerinde, Bakanlıkça yazı ile vâkı tebliğe rağmen tâyin olunan müddet içinde teminatın eski haddine iblâğ edilmemesi takdirinde işletme hakkı fesholunur.

Madde 57. — 43 ncü maddeye uygun şekilde işletme hakkı talebinde bulunan ve işletme hakkı verilmeye kadar geçecek devre zarfında faaliyete devam etmek isteyen arayıcı :

- a) 43 ncü maddede zikredilen vesikaları tevdi etmek,
- b) 81 nci maddeye göre mümessil tâyin etmek,
- c) 82 nci maddeye göre fennî nezaretçi tâyin etmek,
- d) 83 ncü maddeye göre istihsal ve sevk defterlerini tutmak ve aylık ve yıllık cetvelleri zamanında tevdi etmek,
- e) 84 ncü maddeye göre imalât defterini tutmak ve yıllık imalât haritalarını zamanında tevdi etmek,

f) Madenin çalıştırılmasında fennî ve teknik icaplara riayet etmek.

şartlariyle madende işletme faaliyetine geçebilir ve istihsal ettiği cevherleri imrar edebilir.

44 ncü maddeye göre verilen vesikalarda görülecek hata veya noksanların ikmal veya tashihi için 48 nci madde hükümlerinin tatbıkı istihsal faaliyetinin devamına ve imrarata mâni teşkil etmez.

(a) (b) ve (c) fıkraları hükümleri yerine getirilmeksizin faaliyette bulunulamaz.

(d), (e) ve (f) fıkraları hükümlerinin yerine getirilmemesi veya bu fıkralarda sözü geçen vesikalarda hata veyahut noksanlar görülmesi halinde bu vecibeler yerine getirilmek, hatalar tashih veya noksanlar ikmal edilmek üzere arayıcıya münasip bir mehil verilir. Bu mehil zarfında da gereği yerine getirilmediği takdirde sahadaki faaliyet durdurulur.

Maden zabitasına mütaallik hükümler mahfuzdur.

Tecdidi veya imtiyaza tahvili istenen işletme ruhsatnamelerinin veya temdidi talebedilen işletme imtiyazlarının taallük ettiği sahalardaki faaliyetler de yukardaki hükümlere tabidir.

Madde 58. — Maden işletme hakkının verilmesini istiyen arayıcı bu talepten husule gelen hukukunu, Sanayi Bakanlığınca kanuni bir mâni görülmediği takdirde, devredebilir.

Bu hukuku devralacak şahsın, işletme hakkının verilmesini istiyenin devlete karşı haiz olduğu hukuk ve tabi bulunduğu vecibe, taahhüt ve mükellefiyetleri aynen ve tamamen kabul ettiğini, devretmek istiyenin de devre muvafakat eylediğini dilekçe ile bildirmeleri şarttır.

Devir muamelesi, ikinci fıkrada yazılı hususları tarafların Sanayi Bakanlığında yetkili memur huzurunda beyan ve tutulacak zabtı imza etmeleri ile tekemmül eder.

İşletme ruhsatnamesi tecdit talepleriyle imtiyaza tahvil ve imtiyazın temdidi taleplerinden mütevellit hukukun devri de yukardaki hükümlere tabidir.

Madde 62. — Maden işletme ruhsatnamesi, medenî haklarını kullanmaya ehil yalnız bir vandaşa veya madencilik yapabileceği statüsünde, yazılı ve Türk kanunlarına göre kurulmuş yalnız bir hükmi şahsa veya bu hususta yetkiyi haiz İktisadi Devlet Teşekkülü ve müessesesine veya âmme idaresine Sanayi Bakanlığınca verilir.

İşletme ruhsatnamesinin verilmesi Bakanlıkça kararlaştırılması üzerine altı ay içinde, kanuni harcin tediyesi, damga pulunun tevdi, madenin işletme ruhsatnamesinin bulucusundan başkasına itası halinde arama devresindeki masraflardan cevher satışıyla karşılanmıyan kısmına ait tazminatı bulucuya ödemesi alâkalıdan istenir.

Müddeti içinde ikinci fıkra hükümleri yerine getirildiği takdirde, tebliğ tarihinden itibaren iki ay zarfında, mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için, Bakanlığa müracaat etmesi lüzumu ilgiliye bildirilir.

Bu tebligata uyan alâkalı ile Bakanlık arasında mukavele ve şartname imza ve teati edilir ve işletme ruhsatnamesi (maden siciline kaydı yapılarak işletme ruhsatnamesi sahibine verilir. Bu ruhsatname maden siciline kaydedildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

İşletme ruhsatnamesi müddeti on yıldan az ve on beş yıldan fazla olamaz. Müddeti biten işletme ruhsatnamesi tecdidedilebilir. Tecdit talebinin işletme ruhsatnamesinin yürürlük süresi içerisinde yapılması şarttır.

Bakanlıkça işletme ruhsatnamesinin tevidine karar verilirken, şartname hükümlerinde, yeni duruma intibakı temin maksadiyle değişiklik yapılabilir. 52 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Madde 63. — Maden işletme imtiyazı verilebilmesi için Sanayi Bakanlığınca hazırlanan mukavename ve şartname metinleri bu hususta cereyan eden muameleyi gösteren mazbatasıyla birlikte Danıştayca tetkik edilmek üzere Başbakanlığa gönderilir. Danıştay yaptığı tetkik neticesini Başbakanlığa bildirir.

Maden işletme imtiyazı Bakanlar Kurulu kararıyla verilir.

İşletme imtiyazı müddeti kırk yıldan az, doksan dokuz yıldan fazla olamaz. Doksan dokuz yıldan daha az müddetle verilmiş olan işletme imtiyazı müddeti, icabında yapılacak temditlerle 99 yıla iblâğ edilebilir.

Bakanlıkça imtiyaz müddetinin temdidine karar verilirken şartname hükümlerinde, yeni duruma intibakı temin maksadiyle değişiklik yapılması caizdir. 52 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Madde 65. — Maden işletme imtiyazı verilmesinin Bakanlar Kurulu kararına iktiran etmesi üzerine altı ay içinde, kanuni harcin tediyesi, damga pulunun tevdi, madenin işletme imtiyazının bulucusundan başkasına itası halinde arama devresindeki masraflardan cevher satışı ile karşılanmıyan kısmına ait tazminatı bulucuya ödemesi alâkalıdan istenir.

Yukardaki fıkra hükümleri yerine getirildiği takdirde, tebliğ tarihinden itibaren iki ay zarfında mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için, Bakanlığa müracaat etmesi lüzumu ilgiliye bildirilir.

Bu tebliğata uyan işletme imtiyazı talebi ile Bakanlık arasında mukavele ve şartname imza ve teati edilir ve işletme imtiyazı kararı, maden siciline kaydı yapılarak imtiyaz sahibine verilir. İşletme imtiyazı kararı maden siciline kaydedildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Madde 66. — 62 ve 65 nci maddelerde yazılı müddetler zarfında, kanuni harcın yatırılmaması veya damga pulunun tevdi olunmaması veya maddenin işletme hakkının bulucusundan başkasına verilmesi takdirinde arama devresindeki masraflardan cevher satışıyla karşılanmayan kısmına ait tazminatın bulucuya ödenmemesi veya mukavele ve şartnamenin imza ve teati edilmemesi hallerinde işletme hakkı verilmesine ait karar iptal edilir.

Madde 67. — İşletme hakkı sona eren fakat tecdit veya temdidedilmeyen veya 49 ncu maddenin 5 nci fıkrasına göre bulunmuş sayılan madenler için 54 ncu maddede gösterilen usul ve esaslar dairesinde zuhur edecek talibine işletme hakkı verilir.

Madde 68. — İşletme ruhsatnamesine müsteniden faaliyette bulunan bir madenin durumunda ehemmiyetli inkişaf lar husule gelmesi halinde, re'sen veya işletme ruhsatnamesi sahibinin müracaati üzerine madenin imtiyaz mevzuuna ithal edilip edilmemesi mahallinde tetkikler yaptırılmak suretiyle 51 nci madde hükümleri dairesinde Sanayi Bakanlığınca kararlaştırılır.

Mahallinde yapılan tetkikat neticesinde sahadaki cevher rezervinin kemiyet ve keyfiyet itibariyle ancak işletme ruhsatnamesine mevzu olabileceği tesbit edildiği ve bu durumun alâkahiya tebliğinden önce de işletme ruhsatnamesi müddeti sona erdiği takdirde, yapılacak yeni tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde imtiyaza tahvil talebinin tecdit talebi olarak yürütülmesi istenilebilir.

Madde 70. — Aynı cins madene ait ve en az birer noktaları müşterek olan işletme hakları alâkalarının müracaati üzerine tek bir işletme hakkı halinde, bu kanunun imtiyaz işletmesi veya işletme ruhsatnamesi verilmesi hakkındaki hükümlerine göre, birleştirilebilir.

Birleştirme kararı verilirken bir havza halinde toplanacak olan işletme hakkının süresi ve tabi olacağı şartlar ayarlanır.

Birleştirilen madenlerin münferit sicilleri kapatılarak açılacak tek sicile kaydolunur.

Madde 72. — İşletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı verilen bir sahada işletme hakkına mevzu teşkil eden madenle mahlût olarak veya jeolojik teşekkül itibariyle bu madenle birlikte işletilmesi zaruri bulunan başka cins madenler çıkarsa, işletme hakkı sahibi tarafından gerekli fennî malûmat idareye bildirilmek ve keyfiyet tesbit olunmak ve kanuni mahzur bulunmamak şartıyla bu madenlerin de işletme hakkının şümulüne girdiği işletme ruhsatnamesine veya imtiyaz mukavelesine dercolunur.

Yukardaki vasıfları haiz bulunduğu re'sen tesbit olunan işletme hakkı sahaları için, işletme hakkı sahibinin müracaatine hacet kalmaksızın keyfiyet doğrudan doğruya işletme ruhsatnamesine veya imtiyaz mukavelesine ilâve edilebilir.

İşletme hakkı şümulüne ithal edilen başka cins madenler bakımından şartname hükümlerinde değişiklik yapılabilir. 52 nci maddenin ikinci bendi hükümleri mahfuzdur.

Madde 74. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahibi işletme hakkının tescili tarihinden itibaren bir yıl içinde, madenin işletme mevcut projesinde veya fen raporunda (avan - proje) ve madenin işletme şartnamesinde yazılı esaslar dairesinde, madende işletme faaliyetine başmaya, 57 nci madde gereğince madende faaliyet devam ediyorsa faaliyeti bu esaslara göre tanzime mecburdur.

Madde 76. — Madenin işletilmesi sırasında, madenin işletme projesinde veya fen raporunda (avan proje) değişiklikler yapılması icabettiği takdirde keyfiyet mucip sebepleriyle birlikte Sanayi Bakanlığına bildirilir. Bakanlıkça icabında tamamlayıcı izahat alındıktan ve mahallinde gerekli tet-

kikler yapıldıktan sonra lüzum görülürse, işletme projesi veya fen raporu, bu esaslara göre tadil edilir.

Şu kadar ki, tadil teklifinden itibaren bir ay zarfında Bakanlıkça hilâfına bir ihtar yapılması halinde, işletme hakkı sahibi tadil teklifi karara bağlanıncaya kadar, teklifi dairesinde faaliyete devam edebilir.

Madde 78. — Bir maden işletmesinde, işletme projesi veya fen raporu (avan proje) veya işletme şartnamesi veya bunların tadili şekillerine riayet edilmediğinin tesbiti halinde, Sanayi Bakanlığınca, maden işletme hakkı sahibine verilecek münasip mehil zarfında işletme faaliyetinin işletme projesi veya fen raporu (avan proje) veya işletme şartnamesi esaslarına, uygun hale getirilmesi ihtar olunur ve riayetsizlik izale edilinceye kadar işletme faaliyeti işin icabına göre kısmen veya tamamen durdurulabilir.

Gereğinin yerine getirilmemesi halinde, teminatın yarısı irad kaydolunur ve işletme hakkı sahibine keyfiyet tekrar ihtar edilir.

Son ihtara rağmen de gereğinin yapılmaması takdirinde işletme hakkı fesholunur.

Madde 79. — Mücbir sebep veya beklenilmeyen haller dolayısıyla bir madenin işletme faaliyetinin muvakkaten tatiline, işletme hakkı sahibinin talebi üzerine Sanayi Bakanlığınca karar verilebilir.

Faaliyetin tatiline karar verildiği takdirde işletme hakkı sahibinin bu müddet zarfında istisna edileceği vecibeler ve şartlar Bakanlıkça tâyin ve alâkalıya tebliğ olunur.

Şu kadar ki, işletme hakkı sahibi, muvakkat tatili gerektiren halin ortadan kalkmasından itibaren bir yıl zarfında madende normal faaliyete geçmeye mecburdur. Aksi takdirde işletme hakkının feshi yoluna gidilebilir.

Madde 80. — Bu kanunda yazılı hallerden gayrı her hangi bir kanuni sebeple maden arama veya işletme sahalarında madencilik faaliyetinin kısmen veya tamamen durdurulması alâkalı makamlar tarafından Sanayi Bakanlığınca bildirilir. Bu teklif Bakanlıkça uygun görüldüğü takdirde faaliyet kısmen veya tamamen durdurulabilir.

Madde 81. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahibi, işletme hakkının tescilli tarihinden itibaren üç ay içinde Türkiye hudutları dâhilinde sarîh bir ikametgâh göstermeye ve bir mümessil tâyin etmeye, mümessilin bu vazifeyi kabul ettiğini, tatbik imzasını ve ikametgâhını gösterir noterlikten tasdikli bir beyannameyi Sanayi Bakanlığınca vermeye, inhiâl vukuunda bir ay içinde bu usul dairesinde yeni mümessil tâyin etmeye mecburdur.

Maden işlerine mütâalîk hususat hakkında bu ikametgâhdaki mümessile yapılmış olan tebligat, aynen maden işletme hakkı sahibine yapılmış sayılır.

Madde 82. — İşletme ruhsatnameli veya imtiyazlı maden sahalarındaki teknik faaliyetin tanzim ve idamesi işlerinin en az bir maden mühendisinin nezareti altında yapılması şarttır.

Tuz ihtiva eden sulardan çeşitli usullerle tuzların istihsali maksadiyle yapılan işletmelerde fennî nezaretçi vazifesi kimya mühendisi veya kimyager tarafından da deruhte edilebilir.

Ayrıca, fennî nezareti deruhte eden kimse tarafından maden tekniği ve mevzuatı esasları dairesinde verilecek emir ve talimatı yürütmek maksadiyle iş başında daimî olarak asgari bir maden teknisyeni veya teknikeri veya müfîga Zonguldak Maden Meslek Mektebi mezunu bir eleman veya Maden Başçavuş Okulu bitirmiş bir maden başçavuşu bulundurulması lâzımdır.

Şu kadar ki, bu vazife, fennî nezareti deruhte eden şahıs tarafından tavzif edilecek ehliyetli bir kimseye de tevdi olunabilir.

İşletme ruhsatnamesi veya imtiyaz sahibi işletme faaliyetine başlamadan mühendis veya kimyager ile iş başında daimî olarak bulunacak kimsenin, inhiâl vukuunda yerine gelenlerin, isim ve ikametgâhlarını Sanayi Bakanlığınca bildirmeye, bu şahısların mezkûr vazifeleri kabul ettiklerini gösterir noterlikten tasdikli birer beyannameyi tevdi etmeye mecburdur.

Birinci ve ikinci fıkralarda sözü geçen şahısların fenni nezaret deruhte edebilecekleri saha veya sahaların adedi ile dördüncü fıkraya göre fenni nezaretçi tarafından daimi olarak iş başında bulunmak maksadiyle tanzim edilecek kimselerde tahsil, tecrübe ve kıdem bakımlarından aranacak ehliyet şartları Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tesbit olunur.

İşletme ruhsatnamesi veya imtiyazı sahibi yukarıdaki şartları yerine getirmeksizin sahada faaliyette bulunamaz. Hilâfına hareketin anlaşılması halinde, faaliyet durdurulur ve 121 nci madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 84. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahibi işletmede bir imalât defteri tutar ve bir imalât haritası tanzim eder. Tanzim olunan imalât haritasının bir nüshasını, esbabı mucibe raporu eklemek suretiyle, her yılın Ocak ayında Sanayi Bakanlığınca tevdi eder.

İmalât defteri, imalât haritası ve esbabı mucibe raporunun ne suretle tanzim olunacağı ve neleri ihtiva edeceği Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tesbit olunur.

Madde 85. — İşletme hakkı sahibi 81, 83 ve 84 nci maddelerde yazılı mükellefiyetlerden her hangi birini ifa etmediği veya bunlarla ilgili vesikalarda hata ve noksanlar görüldüğü takdirde münasip mehil verilerek mükellefiyetin yerine getirilmesi veya görülen hata ve noksanların tashih ve ikmal edilmesi yazı ile ihtar olunur.

Verilen mehil zarfında mükellefiyetin yerine getirilmemesi veya hata ve noksanların tashih ve ikmal edilmemesi halinde teminatın dörtte biri irad kaydolunur. Ve ikinci bir mehil verilir. Teminatın eski haddine iblâğı hakkındaki hükümler mahfuzdur.

İkinci mehil zarfında da tebliğ edilen hususların yerine getirilmemesi takdirinde, teminatın yarısı irad kaydolunur ve üçüncü bir mehil verilir. Teminatın eski haddine iblâğı hakkındaki hükümler mahfuzdur. Bu müddet zarfında da tedbiğ edilen hususların yerine getirilmemesi halinde işletme hakkı feshedilir.

81, 83 ve 84 nci maddelerde yazılı vesikaların hususi bir maksatla hakikata aykırı şekilde tanzim edilmiş olmaları takdirinde, işletme hakkı fesholunur.

Madde 86. — Maden aramalarını veya işletmelerini tetkik ve teftiş üzere Sanayi Bakanlığınca gönderilecek yetkili memurlara, lâzımgelen kolaylıkların ve matlûp olan defter ve haritaların ve yeraltı veya yerüstü arama ve işletmelerini bunlara müteferri tesislerin gösterilmesi ve işletme ile ilgili bilcümle tafsilâtın verilmesi mecburidir.

Bu mecburiyete muhalefet veya imtina halinde alâkalıya bakanlıkça ihtarda bulunulur. Muhalefet veya imtinanın devamı takdirinde arama hakkı iptal, işletme hakkı fesh veya işletme hakkı talebi reddolunabilir.

Madde 104. — Sicil kütüğü aşağıdaki hususları ihtiva eder :

1. Madenin cinsi, nev'i ve işletme hakkının verilmesine mesnet olan vesati tenörü,
2. Bu madenle mahlût olarak zuhur eden veya birlikte işletilmesi zaruri bulunan madenler,
3. Maden sahasının sınırı, mevki, bağlı bulunduğu köy, nahiye, kaza ve vilâyet,
4. Bulunmuş maden sayılmasına karar verildiği tarih,
5. Bulunmuş maden vasfının zeval bulduğu veya kaldırıldığı tarih,
6. Bulucunun adı, soyadı, ikâmetgâhı, buluculuk hakkının sone ermesi sebebi ve tarihi,
7. İşletme hakkının nev'i ve müddeti,
8. İşletme hakkının verilmesine esas teşkil eden Bakanlık veya Bakanlar Kurulu kararının tarihi ve numarası,
9. İşletme hakkı sahibinin unvanı veya adı, soyadı ve ikametgâhı,
10. Devir ve intikal muameleleri,
11. Rehin edilmiş ise mürtehinin adı, soyadı, ikametgâhı, rehinin sıra ve derecesi,

12. İşletme, başka işletme ile birleştirilmiş ise hangi sicil numarasında kayıtlı madenle birleştirildiği,
13. İşletme hakkının sone ermesi hali ve sebepleri,
14. Şerh sütunu.

Madde 105. — Sicil kütüğünde kaydı açılan ve işlenen madenin bu kayda mesnet teşkil eden aşağıda yazılı vesikaları ayrı bir sicil dosyasında saklanır.

İşletme projesi veya fen raporu, tahlil raporu, sınır haritası veya krokisi, bulunmuş maden sayılması kararı, bulunmuş maden vasfının zevalini veya kaldırıldığını gösterir vesika, buluculuk hakkının sone ermesi sebebini gösteren vesika işletme hakkının verilmesine ait karar, devlet hakkı nisbetine ait karar, işletme hakkı sahibi hakiki şahıs ise hüviyet cüzdanının, hükmi şahıs ise kuruluşuna ait statünün tasdikli sureti, ticaret sicil kaydı, devre ait takrir zaptı, intikale mesnet teşkil eden vesikalar, terhin muamelesine ait talep ve muvafakat beyanlarıyla rehnin fekkine ait vesikalar, mahlûtiyet veya birlikte çalıştırılması zaruri olan madenlere ait vesika, işletmenin diğer bir işletme ile birleştirilmesine ait karar sureti, işletme hakkının sone ermesine ait karar.

Madde 108. — Madenlerden çıkarılan ve rehnin devamı müddetince çıkarılacak olan cevherler, onları çıkaran arama veya işletme hakkı sahiplerinin Sanayi Bakanlığına vâkı yazılı müracaatları üzerine, Bakanlıkta tutulacak mahsus siciline kayıt ve işaret edilmek suretiyle mezkûr müracaatlarda bildirilecek hakiki veya hükmi şahıslara; bunlar tarafından kabzedilmeksizin, rehne dileyebilir.

Merhun cevherlerin imrarı, mürtehinin yazılı muvafakati alınmak şartıyla kabildir. Bu muvafakatnamenin ibrazı üzerine mezkûr cevherlerin imrarına müsaade olunur.

Maden cevherlerinin rehnine ait mahsus sicilin nasıl tutulacağı ve neleri ihtiva edeceği bir ni-zamname ile gösterilir.

Madde 109. — Maden işletme hakkı sahibinin maden için yapmış olduğu istikrazdan mütevellit borcunu veya ileride bu maksatla vücut bulacak veya vücut bulması muhtemel olan borçlarını temin için maden üzerinde bir veya mütaaddit derece ve sırada ipotek tesis olunabilir.

İpotekle takyidedilmiş işletme hakkının, ipotekli alacağın vâdesinin hitamından önce, işletme ruhsatnamesinin teçdidi veya imtiyaza tahvili veya imtiyazın temdidi veyahut işletme haklarının birleştirilmesi halinde; mevcut ipotek, hiçbir muameleye tevessül edilmeden, yeniden ita edilen işletme hakkı üzerinde de aynı şartlarla devam eder.

İşletme hakkı ile bir kül teşkil eden 113 ncü maddenin birinci fıkrasında yazılı tesis, vasıta, alât ve malzemenin heyeti umumiyesi ipotegin şümulüne girer.

İpotek alacaklısı, maden işletme hakkıyla kül teşkil eden ve tapu sicilinde kayıtlı bulunan gayrimenkuller üzerinde işletme hakkı sahibinin tasarrufuna mâni olmak için umumi hükümler dairesinde tapu siciline şerh verilmesini isteyebilir.

Maden işletme hakkının sone ermesi halinde ipotegin hükmü 100 ncü maddenin birinci fıkrası şümulü dışında kalan tesis, vasıta, alât ve malzemeye inhisar eder.

Maden ipotegi sicil kütüğündeki ipotek kaydının terkinin ile sâkıt olur.

Madde 110. — Maden ipotegi ile temin edilen alacaktan dolayı maden işletme hakkı sahibi şahsan da mesuldür.

İpotekle takyidedilmiş bir maden işletme hakkının ahara devri halinde, bu hakkı devreden borçluluk durumunda bir değişiklik husule gelmeyeceği gibi, alacağın teminatını teşkil eden ipotek de avnen baki kalır.

Ancak, maden işletme hakkını devralan şahıs ipotekle temin edilmiş olan borcu da şahsan kabul ve taahhüt ettiği ve alacaklı, keyfiyetin Bakanlıkça kendisine tebliğinden itibaren, bir yıl içinde hakkını evvelki borçluya karşı muhafaza eylediğini yazı ile bildirmedeği takdirde işletme hakkını devreden evvelki borçlu borcundan kurtulur.

Madde 111. — İpoteğin vâdesi hâzînde veya alacağın muacceliyet kesbetmiş olması halinde alacaklı alacağının tahsili için ipoteğin taallûk ettiği maden işletme hakkını umumi hükümler dairesinde sattırabilir.

Maden işletme hakkını iktisabetmek isteyen talibin bu hakkın iktisabı için aranan kanuni şartları haiz olması lâzımdır. Talip bu şartları haiz bulunduğunu Sanayi Bakanlığından alacağı vesika ile ispat eder. İcra Dairesi bu vesikayı ibraz etmiş olan talipler arasında satışı yapar.

Satışın neticesi icra dairesi tarafından Sanayi Bakanlığına bildirilir. Keyfiyet madenin sicil kütüğüne şerh ve ipotek kaydı terkin edilir. Devir muamelesi bu suretle tekemmül eder.

Madde 115. — Maden sahalarından çıkarılan cevherlerin imrarı Devlet hakkının ödenmesine bağlıdır.

Devlet hakkı, yabancı memleketlere imrar edilecek maden cevherlerinin ihraç iskelesindeki F O B bedelleri vasatısı, memleket içine imrar olunacak maden cevherlerinin muhtelif bölgelerdeki maden işletmelerinin satış bedellerinin vasatısı üzerinden yüzde bir nisbetinde alınır.

Maden cevherinden alınacak devlet hakkı, cevherlerin imrarı sırasında, cari tarifeye göre hesaplanır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan maden imtiyazları da (nispi resim esasına bağlanmış olanlar dâhil) yukardaki hükümlere tabidir.

Madde 117. — Devlet hakkının alınmasına mesnet teşkil edecek olan F O B veya dahilî satış bedelleri vasatısını gösteren tarife (Devlet hakkı tarifesi), maden cinslerine göre, her takvim yılının ilk iki ayı içerisinde, geçen yıl zarfında salâhiyetli mercilerce tescil edilen bedeller ile fiyatların geçen yılda takibettiği seyir göz önünde tutulmak suretiyle yapılan cari yıl fiyat tahminleri nazara alınmak suretiyle, her maden nevi için tek bedel olmak üzere Sanayi Bakanlığına hazırlanır.

Mevcudolan hallerde tenzil edilmek üzere zenginleştirme ve izabe masrafları ortalaması da hesap ve aynı tarifeye dercedilir.

Madde 119. — Maden arama veya işletme hakkına sahip bulunmadığı sahadan maden cevheri çıkarılanlar 100 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Çıkarılan cevherler müsadere edilir.

Çıkarılan cevher ehemmiyetli olduğu veya madene esası zarar îka edildiği takdirde ağır para cezasının haddi 1 000 liradan eksik olmaz

Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli, müsadere olunacak cevher yerine geçer.

Madde 120. — Arama veya işletme hakkını haiz olmakla beraber devlet hakkını tedîye etmeden cevher imrar edenlerden imrar olunan cevhere tekabül eden devlet hakkı, cevherin mensubolduğu nev'in devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden üç kat olarak alınır. Bu hususta Sanayi Bakanlığına tanzim olunacak zabıt varakası mahallî en büyük mal memuruna tevdi edilir. Üç kat olarak alınacak devlet hakkından doğan ihtilâfın hallinde 5432 sayılı Vergi Usulü ve bu hakkın tahsilinde Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü kanunları hükümleri tatbik olunur.

Yukardaki fıkra gereğince alınacak devlet hakkının katileşmesinden itibaren arama safhasında bir sene, işletme safhasında beş sene içinde fiilen tekrarı halinde, mezkûr fıkra hükmü tatbik edilmekle beraber arama hakkı iptal veya işletme hakkı fesholunur.

57 nci maddeye tevfiikan faaliyette bulunan maden sahalarından devlet hakkı verilmeden cevher imrarı halinde de bu madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 121. — Kanunun veya Maden Emniyet Nizamnamesinin verdiği salâhiyete istinaden, Sanayi Bakanlığı tarafından veya bu kanun mucibince kısmen veya tamamen arama veya iş-

letme faaliyetinden menedilmiş madenlerde, bu memnuiyete riayetsizlik halinde çıkarılan cevherler, Hazine malı sayılır. Bu hususta 36 ncı madde esasları dairesinde muamele ifa olunur.

Yazılı ihtarla rağmen riayetsizliğin devamı veya beş yıl içinde tekrarı halinde arama ruhsatnamesi iptal veya işletme hakkı talebi ret veyahut işletme hakkı fesholunur.

İstirdat imkânı ortadan kalkmış alan cevherin, devlet hakkı târifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli, Hazine malı sayılacak cevher yerine geçer.

Madde 122. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahasına dâhil arazide bulunan âmme hizmetine veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde veya bu mahiyetteki tesislere ufkan 60 metre mesafe dâhilinde maden işletilmesi veya tesisleri yapılabilmesi için Sanayi Bakanlığının haberdar edilmesi mecburidir.

İşletmenin bu mahallere veya tesislere zarar vermemesi için arazinin jeolojik bünyesi ve tatbik olunacak işletme usulleri göz önünde bulundurulur işletme yapılamıyacak ve tesisat kuru lamıyacak ufki veya umki sınırlar ve riayeti icabeden hususlar bu mahaller veya tesislerle alâkalı makamların mütalâası da alınmak suretiyle Sanayi Bakanlığınca tesbit ve işletme hakkı sahibine tebliğ edilir.

Yukarda yazılı mahal ve mesafeler içinde, bu tebliğden evvel veya bakanlıkça yapılacak tebliğe muhalif şekilde işletme faaliyetinde bulunanlar veya tesisat kuranlar hakkında fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur, faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli, müsadere olunacak mal yerine geçer.

57 nci maddeye müsteniden faaliyette bulunan madenler de bu hükümlere tabidir.

Madde 140. — İşletme hakkı mevzuu olan madenle mahlûdolarak zuhur eden veya jeolojik teşekkülü bu madenle birlikte işletilmesini zaruri kılan, başkasının hakkı taallük etmiyen taşocağı maddeleri çıkarsa, işletme hakkı sahibi tarafından gerekli fennî malûmat idareye bildirilmek, keyfiyet tesbit olunmak ve kanuni mahzur bulunmamak şartıyla, mezkûr taşocağı maddeleri işletme hakkı şümülüne alınır.

Birinci fıkra hükmü, henüz işletme hakkına bağlanmamış madenler hakkında, ancak bulunmuş maden kararı alındıktan sonra tatbik olunur.

Maden sahalarındaki ruhsatnameli taşocaklarının işletilmesi madene zarar verilmemesine bağlıdır.

Madene zarar ikai vârit ise Sanayi Bakanlığınca bu zararı önleyici tedbirler tesbit ve alâkalılara tebliğ olunur. Tebliğ hükümlerine riayet edilmemesi veya zararın tedbirle önlenmesine imkân bulunmaması hallerinde Sanayi Bakanlığınca taşocağı faaliyeti kısmen veya tamamen durdurulur, taşocağı ruhsatı durdurulan kısma şâmil olmak üzere hükümden sâkıt olur.

Taşocakları bakımından yukarda gösterilen kararların alınması halinde Sanayi Bakanlığınca keyfiyet alâkalı vilâyete de bildirilir.

Madde 141. — İşletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahasından çıkarılmış fakat henüz imrar edilmemiş cevherlerle bakiye yığını ve curuf, işletme hakkının sona ermesinden itibaren üç yıl içinde işletme hakkı sahibi veya hukukan yerine geçen tarafından sahadan kaldırılmadığı takdirde, Maliye Bakanlığınca dört sene zarfında 2490 sayılı Kanun hükümleri dairesinde tasfiye olunur.

Bu müddet içinde tasfiye edilemiyen bu cevherlerle bakiye yığını ve curuf, sahanın maden hukuku noktasından tabi olduğu ahkâmın şümülüne girer.

Birinci fıkrada yazılı cevherlerle bakiye yığını ve curuf için konulmuş olan müddetler bunların kaldırılmasına kâfi gelmediği takdirde Sanayi Bakanlığınca temdid edilir. Temdit talebinin mezkûr müddet içinde yapılması şarttır.

Bu kanunun neğrinden önce müddetinde kaldırılmamış cevherlerle bakiye yığını ve curuf, Maliye Bakanlığınca, birinci fıkrada yazılı müddet zarfında tasfiye edilir.

Curuf ve çıkarılmış cevher tâbirleri şümulü dışında kalan ve menşei bakımından cevherle alâkalı olan ve sahada terk edilmiş bulunan mamul ve gayrimamul maddeler bu kanunun tatbikatında bakiye yığını sayılır.

Madde 144. — Maden arama veya işletme hakkı talebolunan sahalarda bu hakkın verilebilmesi için kanun gereğince yapılması lüzumlu keşif, tetkik ve tahkiklere ait bircümle masraflar verilecek mehil içinde alâkalı tarafından avans olarak peşinen ödenir. Her hangi bir sebeple ödenmemesi halinde, yeni bir mehil tâyin ve tebliğ edilmek suretiyle masrafın tediyesi lüzumu alâkalıya ihtar edilir. İhtara rağmen bu vecibenin yerine getirilmemesi takdirinde arama ve işletme hakkı talebi reddolunur.

Maden sahalarna ait hudut ihtilâfları ve sair şikâyetler dolayısıyla mahallinde yaptırılacak tetkik ve tahkiklerin masrafı şikâyette bulunan tarafça avans olarak peşinen yatırılır ve bu masraf, yapılacak tetkik neticesinde haksız çıkacak tarafa yükletilir. Her iki tarafın da ihtilâfta methaldar olmaları halinde masraf aralarında taksim olunur. Bu suretle ödenmesi icabeden masraflar ödenmediği takdirde alâkalının teminatından mahsubedilir ve teminatın verilecek mehil içinde eski hadde iblâğı istenir. Teminatı eski hadde iblâğ etmemesi veya teminatın bu masrafları karşılamaya kâfi gelmemesi veya hiç teminatı mevcut bulunmaması hallerinden maden üzerindeki hakkı iptal veya fesih olunur.

Maden sahalalarında vukuu iddia edilen her türlü yolsuzluklara ait ihbarlar dolayısıyla yaptırılacak tetkik ve tahkiklerin masrafı ihbarın mahiyetine göre ya, Devlet tarafından veya ihbarı yapan tarafından ödenir. Masrafın ihbarı yapan tarafından ödenmesi icabeden hallerde bu masrafın avans olarak peşinen ödenmesi lâzımdır. Aksi takdirde ihbar nazara alınmaz.

İhbarın doğru çıkması halinde masraflar, hakkında ihbar yapılmış olana yükletilir ve ödenmemesi halinde ikinci fıkraya göre muamele yapılır.

Madde 152. — 11 . 3 . 1954 tarihinden önce çimento yapılmasında kullanılan başlıca maddeler için verilmiş olan işletme imtiyazları, işletme ve arama ruhsatnameleri ile yapılmış bulunan arama ve işletme taleplerinden mütevellit haklar mahfuz olup bu kanun hükümlerine tabidir.

MADDE 2. — Aynı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir. :

32 nci maddeye muhalefet

EK MADDE 1. — Arayıcı arama ruhsatnamesinin ilk yılı zarfında fennî nezaretçi tâyin etmeye ve arama yapmaya mecburdur.

Fennî nezaretçi tâyin edilmeden arama yapıldığı takdirde, bu vecibe yerine getirilinceye kadar arama faaliyeti durdurulur ve imrariye müsaadesi verilmez. Fennî nezaretçi tâyin edilmeksizin aramaya devam edilmesi halinde ruhsatname iptal olunur.

İlk yıl zarfında fennî nezaretçi tâyin edilmeyen arama ruhsatnameleri için, ruhsatname sahibinden (500) lira ağır para cezası alınır. Ve 15 gün içinde bu vecibenin ifası lüzumu ruhsatname sahibine yazı ile ihtar olunur.

İhtara rağmen vecibenin yerine getirilmemesi halinde, mehilin hitamından itibaren fennî nezaretçi tâyin edilinceye kadar, geçecek her gün için (50) lira ağır para cezası alınır. Bu şekilde ağır para cezasına tabi müddet (30) günü geçemez. Bu müddetin hitamında da fennî nezaretçi tâyin edilmeyen arama ruhsatnamesi iptal olunur.

Fennî nezaretçi temin edilmeksizin yapılan işletme hakkı talebi reddedilir.

İkinci ve üçüncü fıkralara göre iptal edilen arama ruhsatnameleri, sahalardan çıkarılan cevherler hakkında 36 nci madde hükümleri tatbik olunur.

Fennî nezaretin temin edilmemesi sebebiyle ağır para cezalarına tabi arama ruhsatnamelerinin veya bu gibi ruhsatnamelere müstenit işletme hakkı talebinden mütevellit hukukun devri 2 000 lira-

lık nakdi teminatın (veya banka teminat mektubu) tevdiine bağlıdır. Şu kadar ki, para cezalarının ödendiğinin tevsiki halinde bu teminat alınmaz. Alınmışsa iade olunur.

Iptal edilmeyecek arama ruhsatnameleri

EK MADDE 2. — Bir maden arama ruhsatnamesinin yürürlüğe girmesinden sonra bu ruhsatnamenin, takaddüm hakkı devresinde müracaatın reddini icabettiren sebepler dolayısıyla iptali cihetine gidilmez. Harc tediyesi, sahanın 2 000 hektara taksir ettirilmesi, 14 ncü maddede sayılan sahalara vâkı kısmi tedahülün ref'i gibi hususlar ikmal ettirilir.

7 nci maddeye göre memnu kimseler veya medeni haklarını kullanmaya ehil olmıyan Türk vatandaşları veya ecnebi tâbiyetini haiz hakiki veya hükmi şahıslar uhdesinde bulunan veya tamamı 14 ncü maddede sayılan sahalarda içinde kalan veya sınırları gayrimuayyen olan arama ruhsatnameleri yukardaki hükümden faydalanamaz.

Tedahül edilen sahalardan, hukuku ret veya iptal veya feshedilmiş bulunanlar yeni ruhsatnamenin şümülüne dâhil olur, bu bakımdan taksir veya iptal bahis mevzuu olamaz.

Reddedilmeyecek işletme hakkı talepleri

Ek madde 3. — Bir saha için işletme hakkı talebedildikten sonra mezkûr işletme hakkı talebinin, talebe mesnet teşkil eden arama ruhsatnamesinin iptalini icabettiren sebepler dolayısıyla reddi cihetine gidilmez.

43 ncü maddeye müsteniden yapılan tetkikatta kemiyet ve keyfiyet itibarıyla işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarıldığı tesbit olunan işletme hakkı talepli bir sahanın, sınır noktalarının ya müracaat tarihinde veya ahlen yerlerinin tâyini mümkün olmak ve gayrinin hakkı taallük etmemek şartlarıyla bâzı sınır noktalarının matlup evsafı haiz bulunmaması sebebiyle de o işletme hakkı talebi reddedilmez. Sahanın usulü dairesinde tahdidi yoluna gidilir.

MADDE 3. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce antrasit, taşkömürü, linyit ve turp için doğmuş bulunan her türlü haklar maden kömürü için doğmuş sayılır ve re'sen Bakanlıkça kayıtları tashih olunur.

Ancak, bu suretle muamele ifası sırasında tedahüller zuhur ettiği takdirde :

a) İşletme imtiyazı veya işletme ruhsatnamesi verilmiş veya bulunmuş maden kararı alınmış veya 57 nci maddeye göre işletme müsaadesi verilmiş veya işletme hakkı talebedilmiş bulunan sahalarda arasındaki tedahülün ref'ine işbu bentteki yazılı sırası esas alınır ve sonra olanın evvel olana tedahülü ref'ettirilir.

b) Arama ruhsatnamesi ve takaddüm hakkı sahalalarının (a) bendinde sözü geçen sahalarda tedahülleri ref'ettirilir.

c) Arama ruhsatnameleri arasında veya arama ruhsatnameleriyle takaddüm hakkı sahalaları arasında veya yalnız takaddüm hakkı sahalaları arasındaki tedahüllerin ref'i için evvelâ memlekette mevcut ve müteamil esaslara göre mütedahil kısımda bulunan kömür cinsi tâyin edilir :

1. Yanlış kömür ismi kullanmak suretiyle yapılmış olan müracaatların doğru kömür adıyla yapılmış müracaatlara tedahülleri ref'ettirilir.

2. Doğru adıyla müracaat edenlerin kendi aralarında veya yanlış isim kullanmak suretiyle müracaat etmiş olanların kendi aralarındaki tedahüllerinin ref'inde takaddüm hakkı tarihleri esas alınır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun neşri tarihinden önce verilmiş olan arama ruhsatnamelerinin 32 ve ek 1 nci maddelere intibakı usulü aşağıda gösterilmiştir :

1. Bu kanunun neşri tarihinde meriyette bulunan arama ruhsatnamelerinden fennî nezaret-

çisi olanların sahipleri 32 nci madde hükmünü yerine getirmiş sayılır. Fennî nezaretin inhilâline mütaallik hükümler mahfuzdur.

2. Bu kanunun neşri tarihinde iki yıllık meriyet müddetinin 1,5 yılı geçmiş olan maden arama ruhsatnamelerinin sahipleri fennî nezaretçi tâyin etmekle 32 nci madde hükümlerini yerine getirmiş sayılır. Fennî nezaretin inhilâline mütaallik hükümler mahfuzdur.

3. Bu kanunun neşri tarihinde meriyet müddetinin bir yılını doldurmuş olan arama ruhsatnamelerinin sahiplerine 15 gün zarfında fennî nezaretçi temin etmeleri lüzumu yazı ile ihtar edilir. Hilâfına hareket halinde ek 1 nci maddenin 4 ncu fıkrası hükümleri tatbik olunur.

4. Bu kanunun neşri tarihinde meriyet müddetinin ilk yılını henüz doldurmamış olan arama ruhsatnameleri ek 1 nci madde hükümlerine tabidir.

Şu kadar ki, bunlardan meriyet müddetinin 10 ayı geçmiş bulunan arama ruhsatnamelerinin sahipleri hakkında işbu geçici maddenin 2 nci bendi hükümleri tatbik edilir.

5. Bu kanunun neşri tarihinde meriyette bulunan arama ruhsatnameleri, zamanında yıllık rapor tevdi edilmemesi veya mevdu raporların talimatnamesine uygun olmaması sebepleriyle, iptal edilmez.

6. Bu kanunun neşri tarihine kadar yapılmış olan işletme hakkı taleplerinin yürütülmesine, bu işletme taleplerine mesnet teşkil eden arama ruhsatnamelerine fennî nezaretçi tâyin edilmiş olması veya talimatnamesine uygun yıllık rapor verilmemiş bulunması sebepleri mâni teşkil etmez.

7. İşbu maddeye göre 32 nci madde hükümleri yerine getirilen arama ruhsatnameleri sahalardan bu kanunun neşri tarihinden önce çıkarılıp da fennî nezaretçisi tâyin edilmemesi sebebiyle 121 nci maddeye müsteniden Hazine malı sayılmasına teşebbüs edilen cevherler istirdada tabi tutulmaz.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe konulmasından önce 6309 sayılı Kanunun 43 ve 44 veya 45 nci maddelerine göre yapılmış ve reddedilmemiş bulunan işletme hakkı taleplerinin 43, 44, 47 ve 48 nci maddelere intibakı aşağıda gösterilmiştir :

I - Arza tatbiki yapılmış olup bunun neticesinde,

a) Kemiyet ve keyfiyet bakımından bir işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarılmamış olan işletme hakkı talebi reddolunur.

b) Mevdu vesikalarının mahalline uygun olduğu tesbit edilenlerin, ayrıca bir vesika verilmesine hacet kalmaksızın, muameleleri yürütülür.

c) Mevdu vesikalarında hata veya noksanlar tesbit edilenler hakkında 48 nci madde hükümleri tatbik olunur.

II - Mevdu vesikaları tarzı tanzim itibariyle kanun ve talimatnamesine uygun görülmüş fakat arza tatbikleri yapılmamış olan işletme hakkı taleplerine ait vesikalar mahalinde tetkik ve tahkik olunur. Bunun neticesinde,

a) Kemiyet ve keyfiyet bakımından bir işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarılmamış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

b) Vesikalarının mahalline uygun olduğu tesbit edilenlerin, ayrıca bir vesika verilmesine hacet kalmaksızın muameleleri yürütülür.

c) Vesikalarında hata veya noksanlar tesbit edilenler hakkında 48 nci madde hükümleri tatbik olunur.

III - I ve II nci bentlerinin şümulü dışında kalan bilcümle işletme hakkı talepleri hakkında 43 ve mütaakıp maddeler hükümleri tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun neşri tarihinde, işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı itası kararlaştırılması üzerine altı ay zarfında kanunî harcın tediyesi, damga pulunun tevdi ve Bakanlığa müracaatle mukavele ve şartnamenin imzası ve teati edilmesi lüzumu bildirilenlerden gerekli harcı yatırıp damga pulunu tevdi ettiği halde imza ve teati için müddetinde Bakanlı-

ğa müracaat etmemiş olmaları sebebiyle 66 ncı madde mucdibince işletme kararı hükümden sâkıt olmuş duruma düşenlere Bakanlıkça imza ve teati için iki aylık bir müddet daha verilir.

Bu müddet içinde Bakanlığa müracaatle mukavele ve şartnameyi imza ve teati edenlere ait işletme hakkı muameleleri tekemmül ettirilir. Aksi takdirde işletme hakkı verilmesine ait karar iptal olunur.

GEÇİCİ MADDE 5. — Tek cins madene munhasır olan veya 148 nci maddenin (A) bendi gereğince müddetinde tek cins maden haline getirilen ihale taleplerinden 11 . 9 . 1954 tarihine kadar 6309 sayılı Kanununun 43 ve 44 veya 45 nci maddelerine uygun hale getirilmemiş olanlar hükümden sâkıt olmuş sayılamaz ve bu kabül talepler hakkında geçici 3 ncü madde hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 6. —

I - Mülga Maadin Mevzuatı zamanında ita edilmiş olup, 11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlükte bulunanına uygun şekilde yerine getirenler,

a) 6309 sayılı Maden Kanununun 149 ncu maddesinin (A) ve (B) bentleri hükümlerini (C) bendine uygun şekilde yerine getirenler,

b) Veya durumları itibariyle bahis konusu devir hükümlerine tabi olmayanlar,

149 ncu maddenin (D) ve (E) bentleri ile faaliyete mütaallik son fıkrası hükümleri yerine getirilmemiş dahi olsa aynı maddenin son fıkrası gereğince hükümleri sâkıt olmuş sayılmaz:

Bu kabül işletme ruhsatnamelerine müsteniden yapılmış olan tecdit veya imtiyaza tahvil talepleri usulü dairesinde yürütülür. Şu kadarki, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte itasından itibaren on yılı geçmemiş olan işletme ruhsatnamesine müstenit tecdit veya imtiyaza tahvil talebi sahipleri en geç üç ay içinde Sanayi Bakanlığına bir dilekçe ile müracaatle vâkı talebinden vazgeçebilir. Bu vazgeçme alâkalının işletme ruhsatnamesinin itasından itibaren 10 yılın son gününe kadar yeniden tecdit veya imtiyaza tahvil talebinde bulunmasına mâni teşkil etmez.

II - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, itasından itibaren on yıl geçmemiş olan ve yukarıdaki fıkranın (a) ve (b) bentlerinde zikredilen durumda bulunan işletme ruhsatnamelerinden;

a) 149 ncu maddenin (D) ve (E) bentleri ile faaliyete mütaallik son fıkrası hükümlerinin yerine getirilmemesi veya beş yıllık sürenin sona ermiş olması sebebiyle muameleden kaldırılanlar,

b) Veya vâkı tecdit veya imtiyaza tahvil talepleri kabul edilmeyen veya reddedilenler,

Aramalara serbest bırakılmış dahi olsalar üçüncü şahısların hakları taallük etmediği ve en geç üç ay içinde bir dilekçe ile Sanayi Bakanlığına müracaat edildiği takdirde bunlar hakkında yukarıda (I) numaralı fıkrada yazılı hükümler uygulanır.

III - Bahis mevzuu tecdit veya imtiyaza tahvil taleplerine müsteniden maden sahasında istihsal faaliyetinde bulunulması ve istihsal edilen cevherlerin imrarı talep edildiği takdirde, bu talepler hakkında Maden Kanununun 57 nci maddesi hükümleri tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 7. — Mülga Maadin Mevzuatı zamanında ita edilmiş olup 11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlükte bulunan ve 6309 sayılı Maden Kanununun 150 nci maddesinin yalnız muaddel (A) bendi hükmünü yerine getirmiş olan işletme imtiyazlarının Maden Kanununa intabakı temin edilmiş sayılır. Bunlar hakkında 150 nci maddenin (I) ve (J) bentleri hükümleri tatbik olunur.

Bu kabül imtiyazlı madenlerde 150 nci maddenin (C), (D), (E) ve (F) bentleri hükümlerinin yerine getirilmemesi sebebiyle işletme imtiyazı feshedilmez, (D) bendi hükmü tatbik olunmaz. Mütessil, fennî nezaret ve faliyet bakımlarından 81, 82, 74 ve mütaakıp maddeler hükümleri uygulanır.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 33 ve 45 nci maddeleri kaldırılmıştır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No: 1/285
Karar No: 2

1 . 4 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında Hükümetçe hazırlanan kanun tasarısı ile Tunceli Senatörü Mehmet Ali Demir ve arkadaşları tarafından yapılan kanun teklifinin tetkiki, bu maksatla kurulmuş bulunan Geçici Komisyonumuza tevdi edilmiştir.

Kanun tasarısı ile ilgili olarak muhtelif teşekkül ve müesseselerden ve bu meyanda Türkiye Maden Mühendisleri Odası tarafından bâzı talep ve temenniler izhar olunmuştur.

Mevzuun önemi itibariyle, bu talep ve temenniler de nazara alınmak suretiyle tasarının evvel-emirde bir su komisyonu tarafından incelenmesi isabetli görülmüştür.

Teşkil edilen su komisyonun hazırladığı rapor esas alınmak suretiyle tasarı Geçici Komisyon tarafından Hükümet temsilcilerinin de hazır bulunduğu mütaaddit toplantılarda tetkik ve müzakere edildi :

Kanun tasarısının çok şümulü olması, yeraltı servetlerimizin hüsnü istismarı ile ilgili bulunması, kalkınma plânı ile derpiş edilen önemli konular meyanında bulunması göz önünde tutularak ve aynı zamanda mevzuat hükümleri arasında ahenk sağlayacağı umularak tetkikler, Maden Kanununun tümüne teşmil olunmuştur.

Kanun tasarısında dermeyen edilen gerekçeye iltihak olunmakla beraber, maden haklarının iktisabı ile ilgili usuli muameleleri kolaylaştırmak, madenciye muhtacolduğu teknik hizmet ve yardımı sağlamak, müktesep hakları himaye etmek, madencilik sahasına yatırımı engelleyici ve itimadı sarsıcı halleri ortadan kaldırmak, maliyeti indirmek ve maden istihsalini artırmak maksadiyle bâzı maddeler üzerinde değişiklikler yapılması uygun bulunmuştur.

Ezcümle Hükümet tasarısında derpiş olunmayan 7, 24, 40, 53, 59 ve 88 nci maddelerin tadili 32 nci ve ek birinci maddelerin ilgası, yeni iki ek madde ilâve edilmesi zaruri ve isabetli görülmüştür.

Hükümet tasarısının 12, 17, 25, 28, 29, 47, 58, 65, 67, 68, 70, 72, 74, 76, 79, 81, 84, 104, 105, 109, 110, 111, 117, 120, 140, 152 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının 1, 2, 8, 15, 18, 20, 26, 27, 36, 43, 44, 48, 49, 52, 57, 62, 63, 66, 78, 82, 85, 86, 115, 119, 121, 122, 141, 144 ncü maddeleri üzerinde bâzı tadil ve tashihler yapılmıştır. Şöyle ki :

Tasarının, Maden Kanununun değiştirilen maddelerini tadadeden birinci maddesine komisyonca değiştirilmesi uygun bulunan 7, 24, 40, 53, 59 ve 88 nci maddeleri ilâve olunmuş, kaldırılan 32 nci maddenin numarası ise çıkarılmıştır.

Birinci madde — Maden sayılan maddeleri tarif eden birinci maddenin ilk fıkrası tatbikatta te-reddüde mahal kalmıyacak şekilde düzeltilmiştir.

Metindeki tadatta Tungsten madeni yurdumuzda maruf ismi olan volfram olarak değiştirilmiş, birçok arama ve işletme hakkı alınmış olan manyezit metne ilâve olunmuş, tuzların tadadına ait kısmı daha da açıklanmıştır.

Kanun tasarısında unutulmuş olan gazlar ilâve edilmiştir. Şu kadar ki, muayyen bir sahada ma-den ihtiva eden gaz ve suların Maden Kanununa tabi olabilmesi için muhtevi buldukları madeni maddelerin işletmeye elverişli bulunmaları icabedeceği tabiidir.

Her hangi bir maden tezahürünü taşıyan bir sahada aynı zamanda o madeni ihtiva eden su veya gaz da mevcudolduğu takdirde bunların ayrı ayrı haklara mevzu teşkil etmiyeceği, tek bir arama veya işletme hakkı konusu olacağı, meselâ bakır madeni için alınan bir arama hakkının bu saha-daki bakırlı suya da şâmil olacağı hususunun tavzihi faydalı görülmüştür.

Maddede tadadedilen maden ve tuzlar, ayrıca tadadedilmemiş bulunan bütün mürekkeplerine şamildir. Metinde ayrıca tasrih olunan mürekkebat üzerinde hak iktisabı munhasıran bunların talebedilmesine bağlı olacaktır.

Oniks, esasî silis olan bir madde olup mermer teşekkülâtıyla ilgili değildir.

Maden taleplerinde maden isimlerinin namı diğerlerinin yazılmış olması halinde 12 nci madde hükümlerinin nazara alınacağı tabiidir.

İkinci madde — Taşocaklarının işletme ve istismarı taşocağı ilmühâberi ve taşocağı ruhsatı istihsaline bağlı bulunduğu cihetle maddeye taşocağı ilmühâberi de ilâve olunmuştur.

Taşocaklarının işletilmesinde madenlerde olduğu üzere arama devresi mevcut değildir. İlmühâber veya ruhsat istihsal edilmiş taşocağı sahasında girişilen faaliyet madenlerdeki işletme faaliyetine müşabihdir. Bu itibarla, Maden Kanunu şümulüne alacak taşocağı ilmühâber ve ruhsatlarının arama muamelesine tabi tutulmasına lüzum yoktur. Bu kabîl taşocağı sahalalarının işleme hakkı mevzuu yapılması isabetli ve faydalı görülmüştür. Bunların bulunmuş maden haline getirilmesi suretiyle maden siciline tescilini temin etmek lâzımdır. Bu husus için muktazi vesikaların ihzarı ve tevdiî usulü talimatname ile tesbit olunacaktır.

Diğer taraftan bir kısım taşocağı ilmühâberi sahiplerinin arazi sahip ve zilyetleriyle bâzı malî münasebetleri mevcudolabilir. Müktesep hak halinde bulunan bu gibi hakların o ilmühâberin müddetine munhasır olmak kaydıyla devamı maddeye ilâve olunmuştur.

Taşocaklarına ait mukarrer ve nispi resimlerle, müzayede ile ita olunan ruhsatlara ait tesbit edilen diğer malî taahhütler il özel idarelerine ait bulunmaktadır. Maden Kanunu şümulüne alınan bir taşocağı ilmühâberi ve ruhsatına ait bu gibi malî mükellefiyetler bunların müddetleri ile mukayyet olmak şartıyla yine il özel idaresine ödenecektir. Bu devre zarfında alâkalı ayrıca devlet hakkına tabi tutulmayacaktır. Şu kadar ki, ruhsat veya ilmühâberin müddeti bitimden sonra alâkalı taşocakları ile ilgili malî mükellefiyetlere bağlı olmayacak, diğer madenciler gibi devlet hakkına tabi tutulacaktır. Bunlara ait muamelelerin tatbik şekli ve usulü talimatnamede gösterilecektir.

Yedinci madde — Resmî vazifeleri ve bunlara yakınlıkları dolayısıyla madenler üzerinde hak iktisabetmesi memnu bulunan hakiki şahıslar mülga Maden Mevzuatıyla çok geniş tutulmakta idi.

1322 tarihli Maadin Nizamnamesinin 30 ncu maddesiyle derpiş edilen konudaki hüküm, şümülü daraltılmak suretiyle 6309 numaralı Maden Kanununun yedinci maddesinde yer almıştır.

Bu mevzudaki hükmün şümulünün daraltılması tatbikatta, bir mahzur ve aksaklık tevlihetmemiştir.

Bu itibarla, maden arama veya işletme haklarını iktisabı memnuiyetinin sadece devlet memurlarına inhisar ettirilmesi uygun mütalâa edilmiş ve yedinci madde buna göre tadilen tanzim olunmuştur.

Teklif edilen metindeki memur tabiriyle, Memurin Kanununda tarifi yapılmış olan memur kastedilmiştir.

Sekizinci madde — Müsadereye tabi cevherlerin icabında bedelinin alınması suretiyle alâkalıya bırakılması hususunda kabul edilen hüküm maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

Onbeşinci madde — Müsadereye tabi cevherlerin icabında bedelinin alınması suretiyle alâkalıya bırakılması hususunda kabul edilen hüküm maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

Onsekizinci madde — Maden arama ruhsatnamesi istihsalini engelleyen sebeplerin başında, sahayı çevrelemek için alınması iktiza eden sınır noktalarının muayyen vasıf ve şartları haiz olmaması veya 1/200 000 lik paftalar üzerinde seçilen bâzı noktaların mahallinde mevcut bulunmaması gelmektedir.

Gerek müteşebbisleri ve gerekse idareyi büyük müşüşköllere sokan ve bir sürü tedahül ve hudut ihtilâflarına yol açan bu kanunun halli yurdun belli parsellere ayrılması ve maden haklarının bu muayyen parsellere göre itası usulünün tahakkuk ve tatbikine bağlı olacağı bilinmektedir.

Şu kadar ki, bu usulün tatbiki evveleminde yurdumuzun sıhhatli bir haritasının yapılmış olmasına mütevakkıf bulunmaktadır.

İdeal olan bu usule bir başlangıç olmak üzere Harita Genel Müdürlüğüne ait 1/25.000 lik haritaların mevcutlarından istifade edilmesi faydalı görülmüş ve maddeye bu hususu temin için hükümler konmuştur.

Yirminci madde — Arama ruhsatnamesi müracaat dilekçesinde ve bilhassa krokide sahanın bağlı bulunduğu mülki taksimat hakkında kâfi bilgi mevcudolacağı cihetle, dilekçede, il, ilçe, bucak ve köyün tamamının yazılmış bulunmaması müracaatın keenklemeyekün sayılması isabetli bulunmamış, bu husus maddeden çıkarılmıştır.

Yirmidördüncü madde — Bâzi vilâyetlerimizin müsterek hudutlarının henüz katî surette tahdid edilmediği, bir kısmında ise ihtilâflar hâsıl olduğu görülmektedir. Diğer taraftan vilâyetler arasındaki hudutlar ekseriya maden sahaları sınırlarını tahdide elverişli muayyen hatlar şeklinde bulunmamaktadır.

Bu durumlar, vilâyetlerin mücavir kısımlarında maden arama müracaatlarını zorlaştırmakta, takaddüm hakkı iktisabını ve ruhsatname istihsalini zorlaştırmakta ve hattâ bâzi ahvalde imkânsız kılmaktadır.

Bu mahzurların bertaraf edilmesi maksadiyle tadil lâyihasında gösterilmeyen 24 nci madde ele alınmış, yeni bir şekil verilmiştir.

Şu kadar ki, maddenin ikinci fıkrasında tadilen derpiş edilen yeni hükümle, ilk fıkrada mevcut esasın bertaraf edilmesi düşünülmemiştir.

Tatbikatta, komşu vilâyetler hududu civarında yapılan müracaatların durumu ve takaddüm hakkının şümulü tâyin edilirken bu hususa dikkat ve itina gösterilecektir.

Yirmialtıncı madde — 18 nci maddenin ikinci fıkrasına ilâve edilen hükümle 1/25.000 lik haritalar üzerinden sınır noktaları seçilmesi kabul edilmiş bulunmaktadır. Ölçüye dayanan bu noktalar bakımından mahallinde ayrıca bir keşif ve tahkikat icrasına lüzum olmadığı düşünülmüş, bu kabil noktalarla çevrelenmiş sahaların keşif ve tahkikattan istisna edilmesi lüzumunu bu maddeye eklenmiştir.

Yirmiyedinci madde — Keşif ve tahkik heyetine, tapu fen memuru ile orman teşkilâtına mensup salâhiyetli bir şahsın iştirak ettirilmesinin sebebi, iller hududu ile olan durumun tâyini ve kroideki ölçü ve beyanın uygun olup olmadığının tetkiki ve ormanlık bölgelerde alınacak tedbirlerin tesbiti hususlarını temin gayesine mâtufl bulunmaktadır. Ormanlık bölgelerde heyete sadece orman idaresine mensup bir teknik elemanın, vilâyet hudutları civarındaki müracaatlarda ise tapu fen memurunun heyete katılması maksadı temine kâfi gelecektir.

Üyelerinin adedinin çoğaltılması heyetin teşkilini zorlaştıracığı gibi yolluk bakımından da külfeti artıracaktır. Bu sebeple sahanın ormanlık bölgede bulunup bulunmaması veya birden fazla vilâyet hudutlarını alâkalandırıp alâkalandırmaması durumlarına göre valiliğin bu teknik elemanlardan sadece birini seçerek heyete dâhil etmesi uygun bulunmuş, gerekli hüküm maddeye konulmuştur.

Otuzaltıncı madde — Müsadereye tabi cevherin icabında bedelinin alınması suretiyle alâkaliya bırakılması hususunda kabul edilen hüküm maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

Kırkıncı madde — Hükümet lâyihasında mevcudolmayan bu madde, tatbikatta hâsıl olan bir tereddüdü izale ve aynı zamanda yeni yedinci maddeye tevafuku temin maksadiyle tadil edilmiştir.

Şöyle ki; ölüm tarihinden itibaren altı ay içinde hukukun tamamı tek şahıs uhdesinde toplanması temin olunan hallerde ayrıca mümessil tâyinine lüzum bulunmayacağı cihetle keyfiyet maddenin üçüncü fıkrasında tasrih edilmiştir.

Yedinci madde ile ilgili hususa maddenin ikinci fıkrasında yer verilmiştir.

Kırküçüncü madde — Sahada yapılacak tetkikat sırasında arama yerlerini göstermek üzere arayıcı veya vekilinin heyete katılması lüzumlu bir keyfiyettir. Ancak, arama yerlerinin kolaylıkla bulunması mümkün olan hallerde arayıcı veya vekilinin heyete katılmasına zaruret olmayabilir. Bu takdirde bunların heyete katılmamasının talebin reddine sebep teşkil etmemesi gerektir.

Diğer taraftan ilk davete mazereti sebebiyle iştirak edemiyen arayıcı veya vekiline mazeretlerinin zevaline kadar imkân bırakılması hakkaniyete uygun düşecektir. Bu cihetler maddede tasrih olunmuştur.

Bundan başka alâkaliya verilecek mühletler hususundaki takdiri hüküm, kanuna tek müddet konulmak suretiyle değiştirilmiş, isabetsiz takdire mâtuf istikrazlar önlenmek istenmiştir.

Kırkdördüncü madde — Bu maddedeki tadil, mühletin haddinin kanunda gösterilmesi ve yöneltmeliğin Sanayi Bakanlığınca hazırlanması hususlarından ibarettir.

Kırksekinzi madde — Bâzı sahalarda ilk tetkikler neticesinde toplanan malûmat, işletme talebi vesikalarının mahallinde tekrar tetkikme lüzum bırakmıyacak şümul ve kifayette olabilir. Usulî bir hüküm mülâhazası ile mahalline tekrar gidilmesi külfet olacağından bu cihet maddeye konulan hükümle önlenmek istenmiştir. Alâkaliya vesikalarını ikmal ve tashih zmnında verilecek mehiller, idarenin takdirine bırakılmak istenmemiş, kanunda gösterilmesi uygun bulunmuş ve maddede buna göre düzeltmeler yapılmıştır.

Kırkdokuzuncu madde — Bu maddedeki tadil, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce bulunan madenlere ait arama masraflarının tâynini ile ilgili bulunmaktadır.

Enstitüce girişilen aramalar sırasında bâzı sahalara büyük masraflar yapılmış olduğu halde meydana çıkarılan tezahür önemli bulunmıyabilir. İhtiyar edilen bütün masrafın tahsili istenildiği takdirde madeni işletmeye talip çıkmıyacağı aşikârdır. İşletme şartları meyanına ithal edilecek masrafın o sahadaki rezervin durumu ile kemiyet ve keyfiyeti ile mütenasip bulunması tabii ve zaruridir. Bu cihetlerin takdiri ve ödenecek meblâğın tâynini Sanayi Bakanlığınca bırakılmıştır.

Ellikinci madde — Kanunda ve şartnamede gösterilen hallerde teminatın sarfiyat yapılması lâzımgeldiğine göre, teminatın nakit olarak tevdiî zarurî görülmüştür.

Bu madde ile derpiş edilen teminatın nakdi olması, eski madde iblâğı veya yeniden teminat tevdiî için alâkaliya ne kadar mühlet verileceği hususları maddede tasrih ve tavzih olunmuştur.

Elliuçüncü madde — Kanun tasarisında mevcudolmayan bu maddedeki tadil ise, tatbikatta hasıl olan bir tereddüdü izale maksadiyle ilk fıkrada yapılan bir tavzihten ibarettir.

Bulucuya rüçhan hakkını istimal için tebliğ edilecek şartname, 52 nci maddeye göre hazırlanıp itiraz edilmemek, veya Devlet Şûrasınca tasdik veya tadil edilmek suretiyle kati şeklini alan şartnamedir. Bu cihet ilk fıkraya tavzihen ilâve olunmuştur.

Elliyedinci madde — Bu maddedeki tadil mühletle ilgilidir.

Ellidokuzuncu madde — Hükümet lâyihasında gösterilmeyen bu madde, kırkıncı maddede bildirilen sebeplerle tashih ve tavzih maksadiyle komisyonca tadil olunmuştur.

Altmışikinci madde — Bu maddedeki tadil, işletme ruhsatnamelerinin tevdidinde mürtaallik bulunmaktadır. Sahada işlenecek rezervin mevcud olması ve işletme ruhsatnamesi müddeti içinde tevdit talebedilmesi halinde bu talebin kabulü uygun bulunmuş ve lâyihada idareye takdir hakkı tanıyan hüküm değiştirilmiştir. Bundan başka tevdit taleplerinde, işletme projesi ve makta plânları gibi birtakım vesikaların tevdiî icabedecektir. Ancak sınırdaki bir değişiklik olmayacağı cihetle ayrıca sınır haritası istenmesine lüzum görülmemiştir.

Şu kadar ki; mülga mevzuat zamanında ita edilmiş bulunan işletme ruhsatnamelerinde harita aranması icabedebilir. Bu cihetler göz önünde tutularak tevdit talepleri hakkında işletme taleplerine ait hükümlerin tatbik olunacağı maddeye ilâve edilmiştir.

Altmışüçüncü madde — İdareye takdir hakkı tanıyan hüküm tadil edilmiştir.

Altmışaltıncı madde — Bütün sahalardan geçerek tekemmül etmiş bir işletme hakkı talebinin usulî bir muamele dolayısıyla reddine yol açılması için maddede bir tavzih yapılmıştır.

Yetmişsekizinci madde — İşletme ruhsatnamesi ve imtiyazlardan alınan teminatların miktarları ayrı olduğu cihetle, bu maddeye ait müeyyidenin tatbikinde eşitliği temin için (teminatın yarısı) tabiri (500 lira) olarak değiştirilmiştir.

Seksenikinci madde — Bu maddedeki değişiklik daimî olarak iş başında bulunması iktiza eden teknik personele aittir.

Bu personelin tahsil ve tecrübe bakımlarından istihdam edileceği vazifeyi ifaya liyakatli ve ehliyetli bulunması tabii ve zaruri görülmüş, hüküm buna göre düzeltilmiştir.

Ancak bu kabil teknik personelin aded itibariyle de mevcut işletmelerimizde yeteri kadar bulunmaları lâzımgeldiğini kayda hacet yoktur.

Bu sebeple bu hükmün tatbiki, Devletçe okullar veya kurslar açılmak suretiyle bunların kâfi miktarda yetiştirilmelerinin temini zamanına talik olunmuştur.

Seksenbeşinci madde — Bu maddede geçen teminattan irad kaydı, hükümleri cezada eşitliği temin maksadiyle muayyen meblâğlar şeklinde tashiî olunmuş, fesih müeyyidesi yerine faaliyetin tatili ikame edilmiştir.

Seksenaltıncı madde — Maddedeki fesih müeyyidesi çok ağır bulunduğundan faaliyetin tatili şeklinde değiştirilmiştir.

Sensesekizinci madde — Hükümet lâyihasında gösterilmeyen bu madde, kırkıncı maddede bildirilen sebeplerle tashiî ve taviî maksadiyle komisyonca tadil olunmuştur.

Yüz onbeşinci madde — Dünya memleketlerinin birçoğunda madenlerden alınmakta olan Devlet hakkının tamamen kaldırıldığı ve madenlerden beklenen Hazine menfaatinin gelir vergileri yolu ile sağlandığı malumdur.

Son yıllardaki dış rekabet karşısında maden ihracatımızın temini ve maden istihsal sanayimizin himayesi gayesiyle maliyete müessir olan Devlet hakkının asgari bir seviyeye indirilmesi bir zaruret halini almıştır.

Diğer taraftan Devlet hakkı yolu ile Hazineye sağlanan vâridatın büyük kısmının İktisadi Devlet Teşekküllerine ait madenlerden sağlandığı görülmektedir.

Bundan başka halen faaliyette bulunan madenlerden birçoğu % 1 Devlet hakkına tabi bulunmaktadır.

Bu sebeplerle Devlet hakkının nisbetinin % 1 olarak tesbiti uygun görülmüştür.

Yüz ondokuzuncu madde — Usulü dairesinde arama veya işletme hakkı alınmaksızın her hangi bir sahadan çıkarılan cevherlerin müsadereye tabi olacağı bu madde ile tanzim edilmektedir. Usulsüz cevheri çıkaran şahıs hakkında girişilen takibat neticesine kadar bu cevherlerin imrari kabil olamamaktadır. Ek dördüncü maddenin gerekçesinde de açıklandığı üzere bunların zamanla bozulmasına veya israf edilmesine yol açılması doğru görülmemektedir.

Diğer taraftan bâzi ahvalde usulsüz çıkarılan cevher miktarı itibariyle cüzi bulunmakta, Hazinece bunun zapt ve müsadere için değerinden fazla masraf yapılması lâzımgelmektedir.

İşte bu durumlara yol açılmaması için maddeye ilâve edilen son fıkra ile gerekli hükümler getirilmiştir.

Yüz yirmibirinci madde — Müsadereye tâbi cevherin icabında bedelinin alınması suretiyle alâkalıya bırakılması hususunda kabul edilen hüküm maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

Yüz yirmiikinci madde — Bu maddedeki tadil, müsadereye tabi cevherlere mütaallik son fıkranın ilâvesinden ibarettir.

Yüz kırkbirinci madde — Bu maddede geçen (2490 sayılı Kanun) tâbiri (Hazine emvalinin satışı hakkındaki Kanun) şeklinde taviî ve tashiî olunmuştur.

Yüz kırkdördüncü madde — Bu maddedeki değişiklik; harcıraî avansının malsandığı dışındaki idarece bildirilecek bir bankaya tevdiini temin etmek ve alâkalıya verilecek mühletin haddini kanunda tasriî eylemekten ibarettir.

MADDE 2. — Ek maddelerden bahseden bu maddedeki tadilât şunlardır;

Hükümetçe hazırlanan tadil tasarısında üç ek madde mevcuttu. Birinci ek madde, arama devresindeki fennî nezarete mütaallik bulunmaktadır. Arama devresine ait fennî nezaret hükümlerini taşıyan 32 nci madde komisyonca tamamen kaldırılmış olduğundan teklif edilen ek birinci maddenin de muhafazasına lüzum kalmamış ve bu madde tasarıdan çıkarılmıştır.

Bu sebeple Hükümet tasarısının ek ikinci maddesi birinci ek madde ve bunu takibeden ek üçüncü maddesi de ikinci ek madde olarak sıralanmıştır.

Komisyonca yeniden kabul edilen ayrı iki ek madde üç ve dördüncü ek maddeler şeklinde tasarıya ithal olunmuştur.

Ek birinci madde — Bu maddedeki değişiklik, üçüncü ve dördüncü fıkralarla ilgili bulunmaktadır. Yürürlüğe giren bir arama ruhsatnamesinin, kendisinden önce istihsal edilip de iptal olunan bir hak sahasına tedahülü sebebiyle hükümsüz sayılmıyacağı üçüncü fıkra ile tanzim olunmuştur. Bu hükmün tedvininden maksat, kendisinden önce vâkı olmakla beraber ret, iptal veya feshedilen ve binnetice aramalara serbest bırakılması lâzımgelen geçmiş bir muamelenin, mer'i bir hakkın reddine yol açmamasını temin gayesine mâtufl bulunmaktadır.

Aramalara serbest bırakılması lâzımgelen saha tâbiriyle, açılma zamanı ve usulü Maden Kanununun muhtelif maddelerinde derpiş edilen sahalara kastedilmiştir.

Tatbikatta iltibas ve tereddütlere yol açılmaması için üçüncü fıkra teklif sebebine uygun şekilde yeniden ve açık olarak tanzim edilmiştir.

Bu maddenin ikinci fıkrası hükmünün tatbikini sağlayacak mâceyyide dördüncü fıkraya ilâve olunmuştur.

Ek ikinci madde — Bu maddede, kendisine takaddüm eden ve fakat ret, iptal veya feshedilmiş bulunan bir hakkın binnetice aramalara açılması lâzımgelen bir sahanın, işletme hakkı talebinin reddine sebep teşkil etmeyeceğini göstermektedir.

Aramalara serbest bırakılması lâzımgelen saha tâbiriyle, açılma zamanı ve usulü, Maden Kanununun muhtelif maddelerinde derpiş edilen sahalara kastedilmiştir.

Böyle bir işletme talebinin dayandığı arama ruhsatnamesi bakımından ek ikinci madde ile tanzim olunan hususlardan da faydalanacağı tabii görülmekle beraber keyfiyetin ayrıca maddede tasrihi tereddüdü izale bakımından faydalı mülâhaza edilmiştir.

Ek üçüncü madde — Maden sahalarından çıkarılan cevherler üzerinde bunları çıkaran şahsın mülkiyeti hakkı taallük etmekle beraber, Devlet hakkına tabi bulunması ve döviz mevzuu teşkil etmesi bakımlarından umumun menfaatiyle de yakinen ilgili bulunmaktadır.

Sahalardan çıkarılıp imrar edilmek üzere stok edilen cevherlerden, bâzıları zamanla bozulmaya müsaidolduğu gibi, diğer bir kısım cevherler de harici tesirat sebebiyle ziyaa mâruz bulunmaktadır.

Bundan başka ihraç konusu teşkil eden cevherlerin satışı, dış piyasaların talebine bağlı bulunmaktadır. Bu sebeplerle istihsal edilmiş cevherlerin istihsalî mütâakıp imrarı her bakımdan lâzım ve isabetli olacağı aşikârdır.

Hal böyle iken usulsüz çıkarılması (Maden Kanunu madde 8, 15, 36, 119, 121, 122) sebep ve mülâhazasıyla bir kısım cevherlerin, alâkalı hakkında girişilen takibatın intacına kadar bekletilmesi yolu tutulmaktadır. Diğer bir kısım cevherlerin ise sahalara arasındaki hudut ihtilâfları yüzünden hak sahibinin tâyini hususunda tereddüt hâsıl olmakta, kaza mercilerine intikal eden ihtilâfların halline intizaren imrarat müsaadesi verilmemektedir.

Her iki halde de gaye, çıkarılan cevherlerin bedelini istihdaf ettiğine göre, bu bedelin peşinen temin ve emanete alınması suretiyle, millî servetin heder edilmemesi her bakımdan uygun mülâhaza edilmiştir. Bu hususları teminen ek üçüncü madde ilâve edilmiştir.

Ek dördüncü madde — Bu madde ile Maden Kanununun tatbikatına memur daireye ve madencilliğimize bir yenilik ve kolaylık getirilmektedir. Tesis edilen mütedavil sermaye ile, idare madenciler için lüzumlu birtakım hizmetleri ifaya imkân bulacaktır. Mütedavil sermaye mevzuu ile ilgili hizmetler için yapılacak bağışlar, Hazineye iadesi icabeden kâr ve hesaba ithal olunmıyacaktır.

MADDE 3. — Tadil tasarisına eklenen geçici on maddeden 1, 2, 3, 4 ve 7 nei maddelerde bâzı tadil ve tashihler yapılmış; 5, 6, 8, 9 ve 10 neu maddeler de aynen kabul edilmiştir.

Geçici birinci madde — Bu maddedeki değişiklik (C) bendi ile ilgilidir. Aynı mahalde çeşitli cins kömür için arama ruhsatnamesi istihsal edilmiş veya takaddüm hakkı alınmış sahalarda üzerindeki muteber olacak hakkın tâyini mezkûr sahalara arasındaki tedahüllerin ref'i hususunda o arazinin jeolojik yaşına göre taşıdığı kömür cinsinin esas alınması uygun bulunmuştur.

Bu maksatla evvelemerde Bakanlıkça mütedahil bölgelerde gerekli tetkikler yaptırılacak ve o arazinin jeolojik yaşı tesbit ettirilmek suretiyle buradaki kömür zuhurunun cinsi tâyin olunacaktır.

Mevcut ruhsatname veya takaddüm haklarından tâyin edilen kömür einsine tevafuk eden esas alınacak ve muamelesi yürütülecektir. Diğerleri, esas alınan bu ruhsatname veya takaddüm hakkına tedahülleri nisbetinde gerekli taksirleri yapacaktır. Taksir suretiyle ref'i kabil olmayacak şekilde tedahül edenlerin ret veya iptali cihetine gidileceği tabiidir.

Geçici ikinci madde — Maden Kanununun 33 nci maddesinin ilgası Hükümetçe, 32 nci maddesinin kaldırılması da komisyonca teklif edilmiş bulunmaktadır.

Bu iki maddenin ilgası karşısında geçici ikinci madde yeniden tertip edilmek suretiyle hazırlanmıştır. Bu tasarı ile takibedilen esasa muvazi olarak 32 ve 33 nci maddelere muhalefet sebebiyle reddedilmiş olup sahaları henüz aramalara açılmamış bulunan işletme talepleri hakkında gerekli hüküm maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

Geçici üçüncü madde — Vesikalarının uygun bulunmaması sebebiyle reddedilmiş bulunan işletme hakkı taleplerinin de bu tasarı ile getirilen hükümlerden istifadesi düşünülmüş maddeye son bir fıkra ilâve edilmiştir.

Bu kabil işletme taleplerinin yeni hükümlerden faydalanması sahalının aramalara açılmamış olması ve talep sahibinin altı ay zarfında müracaat etmesi şartlarına bağlanmıştır.

Geçici dördüncü madde — İşbu kanunun beşinci maddesinde yürürlük tarihi bakımından kabul edilen esasa göre geçici dördüncü maddede gereken düzeltme yapılmıştır.

Geçici yedinci madde — Mülga Mevzuat zamanında verilen imtiyazların intibak durumlarıyla ilgili geçici yedinci maddeye Hükümet gerekçesine uygun olarak vuzuh verilmiştir.

Bu meyanda Maden Kanununun 150 nci maddesinin muaddel (A) bendi hükümlerinin yerine getirilmesi maksadıyla bu bentte gösterilen dört yıllık müddet içinde limitet veya anonim şirket teşkili suretiyle madenin bu şirketlere sermaye olarak vaz'edildiği halde devir beyannamesi tevdi etmemiş bulunanların durumu üzerinde durulması lüzumu hâsıl olmuştur.

Madenin şirkete sermaye olarak vaz'ı halinde bunları ayrıca devir formalitesinden istisna eden Ticaret Kanununun 139 ve 140 nci maddeleri hükümlerinin bu durumun hudusuna yol açtığı anlaşılmaktadır.

Kanunun esas gayesine uygun olarak birleşmeyi temin eden madencilerin, sırf usulî muameleden ibaret olan devir beyannamesini müddetinde tevdi etmemiş olmaları dolayısıyla haklarında fesih müeyyidesinin tatbiki kanunun maksadına uygun düşmeyecektir. Bu sebeple bunlarla ilgili son fıkranın tanzimi yoluna gidilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetçe ilgası teklif edilen 33 ve 45 nci maddelere ilâveten komisyonca 32 nci maddenin de kaldırılması uygun bulunmuştur.

Maden Kanununun 32 nci maddesi arama ruhsatnamesinin yürürlük devresine aitt fennî nezarete mütaallik bulunmaktadır.

Mülga Mevzuatta mevudolmayan bu hüküm, 6309 sayılı Kanunla getirilmiştir. Sekiz yıllık tatbikat devresi, gerek yurdumuzda mevcut teknik personelin adedce kifayetsizliği gerekse fiilen vazife almış olanlardan bir kısmının yetersizliği, mevzu hükümle güdülen gayenin temin edilmediğini açıkça göstermiştir.

Esasen ciddî ve basiretli bir maden arayıcısı, teşebbüsünü müspet neticeye ulaştırmak için arama sahasında vâkı faaliyetlerini fennin ve tekniğin icaplarına göre yürütmek mecburiyetindedir. Böyle bir müteşebbisin ayrıca kanunla takyidedilmesi doğru olmayacağı gibi tatbikatta bunun ameli bir faydası olmadığını göstermiştir.

Bu itibarla 32 nci maddenin kaldırılması büyük bir mahzur tevlidetmeyecek, aksine maden arama müteşebbisleri için bir kolaylık ve ferahlık sağlayacaktır.

32 nci maddenin ilgası teklif edildiği için, lâyihamın ek birinci maddesinin tatbik yeri kalmamaktadır. Bu itibarla mezkûr ek maddenin de lâyihadan çıkarılması uygun bulunmuştur.

MADDE 5. — Tadil tasarısının kanuniyet iktisabı halinde, neşri tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi teklif olunmuştur. Yeni hükümlerin tedvini maksadına uygun şekilde tatbiki için gerekli bâzı hazırlıkların yapılması, yönetmeliklerin hazırlanması zaruri bulunmaktadır.

Bu hususların ikmali için yürürlük tarihinin neşri tarihinden üç ay sonraya bırakılması uygun görülmüş, işbu kanunun beşinci maddesi buna göre düzeltilmiştir.

İvedilik ve öncelikle görüşülmesi teklifiyle Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Bşk.
Kayseri
M. Göker

Sözcü
Yozgat
Söz hakkım mahfuz
İ. H. Akdoğan

Kâtip
Hatay
A. S. Hocaoğlu

Aydın
N. Müren

Çankırı
R. İnceler

Erzurum
C. Önder

Bilecik
O. Tuğrul

İçel
M. Arıkan

Kars
K. Okyay

Kırşehir
Söz hakkım mahfuz
A. Bilgin

Kocaeli
C. Babac

Konya
İhsan Kabadayı
İmzada bulunamadı

Kütahya
S. Sarpaşar

Van
Ş. Kösereisioğlu

Zonguldak
S. T. Müftüoğlu

HÜKÜMETİN TUKLİFİ

Maden Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 3.3.1954 tarih ve 6309 sayılı Maden Kanununun 1, 2, 8, 12, 15, 17, 18, 20, 25, 26, 28, 29, 32, 36, 43, 44, 47, 48, 49, 52, 57, 58, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 79, 81, 82, 84, 85, 86, 104, 105, 109, 110, 111, 117, 119, 120, 121, 122, 140, 141, 144 ve 152 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 1. — Basit, mürekkep veya mahlût halde bulunan, aşağıda yazılı maddelerin tabii yatakları bu kanuna göre maden sayılır.

Altın, gümüş, plâtin, iridyum, palladyum, osmiyum, rutenyum, rhodyum,

Bakır, kurşun, çinko, kadmiyum, kalay, alüminyum,

Demir, krom, manganez, kobalt, nikel,

Molipden, tungsten,

Vanadyum, titan, niyop, tantal, zirkon,

Antimon, arsenik, bizmut, civa,

Uranium, toryum, radyum,

Maden kömürü (Turptan antresite kadar her nevi kömür dâhil), petrol istihsaline elverişli olmayan bitümlü maddeler.

Sodyum, potasyum, lityum, stronsiyum, magnezyum, or, fosfor tuzları, şap, (Tuz Kanunu hükümleri mahfuzdur.)

Pirit, kükürt, grafit, flüorit, amyant, mika, lületaşı, zımpara, korund, barit,

İtriyum, lanthan, neodym, praseodym, seryum,

Agat, ametist, beril, diopsit, elmas, kalsedon, kehribar, oltu taşı, krizopraz, kuars kristalleri, oniks, opal, rubi, rutil, safir, spenel, topaz, turmalin, türkuaz, yakut, zümrüt,

İçerisinde işlenecek miktar ve keyfiyette yukarıdaki maddeleri ihtiva eden sular.

Madde 2. — Bu kanunun birinci maddesinde, taşocakları mevzuatında veya mahsus kanunlarında zikredilmemiş bulunan maddeler veya taşocakları mevzuatında veya mahsus kanunlarında zikredilmekle beraber tertip veya vasıfları bakımından bu kanunlardan hangisi-

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Maden Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

Değiştirilen maddeler

MADDE 1. — 3.3.1954 tarih ve 6309 sayılı Maden Kanununun 1, 2, 7, 8, 12, 15, 17, 18, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 36, 40, 43, 44, 47, 48, 49, 52, 53, 57, 58, 59, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 79, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 104, 105, 109, 110, 111, 115, 117, 119, 120, 121, 122, 140, 141, 144 ve 152 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 1. — Tabiatta basit, mürekkep veya mahlût halde bulunan, aşağıda yazılı maddeler bu kanuna göre maden sayılır.

Altın, gümüş, plâtin, iridyum, palladyum, osmiyum, rhodyum, rutenyum.

Bakır, kurşun, çinko, kadmiyum, kalay, alüminyum, demir, krom, manganez, kobalt, nikel,

Molipden, volfram,

Vanadyum, titan, niyop, tantal, zirkon,

Antimon, arsenik, bizmut, civa,

Uranium, toryum, daryum,

Maden kömürü (Turptan antrasite kadar her nevi kömür dâhil), petrol istihsaline elverişli olmayan bitümlü maddeler,

(Sodyum, potasyum, lityum, stronsiyum, magnezyum, bor, fosfor) tuzları şap, (Tuz Kanunu hükümleri mahfuzdur.)

Pirit, kükürt, grafit, flüorit, amyant, mika, manyezit, lületaşı, zımpara, korund, barit,

İtriyum, lanthan, neodym, praseodym, seryum,

Agat, ametist, beril, Diopsit, elmas, kalsedon, kehribar, oltu taşı, Krizopraz, kuars kristalleri, oniks, opal, rubi, rutil, safir, spinel, topaz, turmalin, türkuaz, yakut, zümrüt.

Bu madenlerle, bunları ihtiva eden sular ve gazlar bu kanun hükümlerine tabidir.

Madde 2. — Bu kanunun 1 nci maddesinde, taşocakları mevzuatında veya mahsus kanunlarında zikredilmemiş bulunan maddeler veya taşocakları mevzuatında veya mahsus kanunlarında zikredilmekle beraber terkip veya vasıfları bakımından bu kanunlardan hangisine tabi olması

Hü.

Geçici Ko.

ne tâbi olması lâzımgeldiği hususunda tereddüt edilen veya ihtilâfa düşülen maddeler Sanayi Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Maden Kanunu hükümlerine tâbi tutulabilir.

Sanayiın hammaddesi veya ihraç mevzuu olabilecek taşocağı maddeleri, taşocağı ruhsatı sahibinin Sanayi Bakanlığına müracaatı halinde adı geçen Bakanlığın teklifi üzerine o ruhsata münhasır olmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararıyla Maden Kanunu şümulüne alınabilir.

Bu kabül taşocakları ruhsatlarının mevzuunu teşkil eden maddelerin Maden Kanunu şümulüne alınması için yapılacak müracaatın usulü, intibak ve intikal ile müktesep hakların tasfiyesi şekil ve şartları ve daha sonraki safhalara ait muameleler Sanayi Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının müştereken hazırlıyacakları bir yönetmelik ile tesbit olunur.

lâzımgeldiği hususunda tereddüdedilen veya ihtilâfa düşülen maddeler Sanayi Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Maden Kanunu hükümlerine tabi tutulabilir.

Sanayiın hammaddesi veya ihraç mevzuu olabilecek taşocağı maddeleri, taşocağı ilmühberi veya ruhsatı sahibinin Sanayi Bakanlığına müracaatı halinde bu Bakanlığın teklifi üzerine o ilmühber veya ruhsat sahasına münhasır olmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararıyla Maden Kanunu şümulüne alınabilir.

Bu husustaki müracatla birlikte, o saha ve tezahürün bulunmuş maden haline getirilmesini temine elverişli vesikaların ihzar ve tevdi şarttır.

Maden Kanunu şümulüne alınan taşocaklarına ait ilmühaberlerde ocak sahibi ile arazi sahibi arasında evvelce yapılmış olan mukavele hükümleri, o ilmühaber müddetine münhasır olmak kaydıyla mahfuzdur.

Bahis konusu taşocağı ilmühberi veya ruhsatlarına mütaallik taşocakları rüsumu, ilmühber veya ruhsatların müddeti ile mukayyedolmak üzere il özel idarelerine aittir. Şu kadar ki bu devre zarfında ayrıca devlet hakkı alınmaz.

Bu kabül taşocakları için yapılacak müracaatın şekli, intibak ve intikal muameleleri, taşocakları rüsumunun tahsili usulü ve sonraki safhalara ait işlemler Sanayi Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının müştereken hazırlıyacakları yönetmelikte tesbit olunur.

Madde 7. — Devlet memurları maden arama ve işletme hakkı iktisabedemez. Maden Kanununun tatbikatiyle vazifeli dairenin merkez ve taşra teşkilâtında çalışan yevmiyeli ve mukaveleli personel de bu hükme tabidir.

Maden arama ve işletme hakkını haiz iken memur olanlar, memuriyete intisaplarından itibaren altı ay zarfında bu haklarını devretmeye mecburdurlar. Takaddüm hakkının devri 40 ncı maddedeki usule tabidir. Müddetinde devredilmeyen haklar ret, iptal veya fesh olunur.

Madde 8. — Memleket kara sınırlarından itibaren ufkan 500 metre mesafedeki yerlerde maden arama ve işletme hakkı verilmez. Kara

Madde 8. — Memleket kara sınırlarından itibaren ufkan 500 metre mesafedeki yerlerde maden arama ve işletme hakkı verilmez; kara

Hü.

Geçici Ko.

suları, iç sular ve bunların altında bulunan yerler bu tahdide tâbi değildir.

Maden arama ve işletme hakkı taallük eden sahalar içinde kalan askerî yasak bölgelerde maden aranması veya işletilmesi Askerî Yasak Bölgeler Kanununa tâbidir.

Maden arama veya işletme hakkı verilen sahaların şehir veya kasaba belediyeleri imar sahaları sınırları içinde kalan kısımlarında maden arama veya işletme faaliyeti yapılamaz. Şu kadar ki, maden havzaları ile arama veya işletme hakkı verildikten veya bulunmuş sayıldıktan sonra belediye imar sınırları içine alınan maden sahaları ve belediyelerce müsaade edilen maden sahaları bu fıkra hükmünden müstesnadır.

Yukardaki hükümlere muhalif olarak maden aramak veya işletme faaliyetinde bulunanlar hakkında, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur. Faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherlerin, Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli müsadere olunacak mal yerine geçer.

Madde 12. — Arama ruhsatnamesi bir cins maden için verilir.

Arama ruhsatnamesi talebinin birinci maddede tadadedilen veya ikinci maddeye müsteniden bu kanunun şümülüne alınan maden isimlerine göre yapılması lâzımdır. Dilekçede maden isminin namı diğerinin veya bunun minerallerinden birisinin yazılması halinde, ruhsatname talebinin Maden Kanununun birinci maddesinde yazılı madenlerden hangisine intibak edeceği Bakanlıkça tesbit edilir, ruhsatname talebi tesbit olunan bu maden için yapılmış sayılır.

Şu kadar ki, arama esnasında arama hakkına mevzu teşkil eden madenle mahlût olarak zu-

suları, iç sular ve bunların altında bulunan yerler bu tahdide tabi değildir.

Maden arama ve işletme hakkı taallük eden sahalar içinde kalan askerî yasak bölgelerde maden aranması veya işletilmesi Askerî Yasak Bölgeler Kanununa tabidir.

Maden arama veya işletme hakkı verilen sahaların şehir veya kasaba belediyeleri imar sahaları sınırları içinde kalan kısımlarında maden arama veya işletme faaliyeti yapılamaz. Şu kadar ki, maden havzaları ile arama veya işletme hakkı verildikten veya bulunmuş sayıldıktan sonra belediye imar sınırları içine alınan maden sahaları ve belediyelerce müsaade edilen maden sahaları bu fıkra hükmünden müstesnadır.

Yukardaki hükümlere muhalif olarak maden arama veya işletme faaliyetinde bulunanlar hakkında, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur. Faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherlerin, devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli müsadere olunacak mal yerine geçer.

Müsadereye tabi cevherler hakkında 119 ncu maddenin son fıkrası hükümleri de mahfuzdur.

Madde 12. — Kanun tasarılarının 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

hur eden veya jeolojik teşekkülü bu madenle birlikte işletilmesini zaruri kılan madenler çıkarsa, arama hakkı sahibi tarafından gerekli fennî malûmat idareye bildirilmek, keyfiyet tesbit olunmak ve kanuni mahzur bulunmamak şartıyla bu madenlerin de arama ruhsatnamesinin şümulüne girdiği ruhsatnamesine dercolunur.

Üçüncü fıkradaki vasıfları haiz bulunduğu re'sen tesbit olunan arama sahaları için, ruhsatname sahibinin müracaatına hacet kalmaksızın keyfiyet, doğrudan doğruya ruhsatnameye ilâve edilebilir.

Madde 15. — Maden arama ruhsatnamesi sahasına dâhil arazide bulunan âmme hizmetine veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde veya bu mahiyetteki tesislere ufkan 60 metre mesafe dâhilinde arama yapılabilmesi için Sanayi Bakanlığının haberdar edilmesi mecburidir.

Arama ameliyatının bu mahallere veya tesislere zarar vermemesi için arazinin jeolojik bünyesi ve tatbik olunacak arama usulleri göz önünde bulundurularak arama yapılamıyacak ufki ve umki sınırlar ve riayeti icabeden hususlar, bu mahaller veya tesislerle alâkalı makamların mütalâası da alınmak suretiyle Sanayi Bakanlığınca tesbit ve arayıcıya tebliğ edilir.

Yukarda yazılı mahal ve mesafeler içinde bu tebliğden evvel faaliyette bulunanlar veya Bakanlıkça yapılacak tebliğe muhalif şekilde arama yapanlar hakkında, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur, faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli müsadere olunacak mal yerine geçer.

Madde 15. — Maden arama ruhsatnamesi sahasına dâhil arazide bulunan âmme hizmetine veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde veya bu mahiyetteki tesislere ufkan 60 metre mesafe dâhilinde arama yapılabilmesi için Sanayi Bakanlığının haberdar edilmesi mecburidir.

Arama ameliyatının bu mahallere veya tesislere zarar vermemesi için arazinin jeolojik bünyesi ve tatbik olunacak arama usulleri göz önünde bulundurularak arama yapılamıyacak ufki ve umki sınırlar ve riayeti icabeden hususlar, bu mahaller veya tesislerle alâkalı makamların mütalâası da alınmak suretiyle Sanayi Bakanlığınca tesbit ve arayıcıya tebliğ edilir.

Yukarda yazılı mahal ve mesafeler içinde bu tebliğden evvel faaliyette bulunanlar veya Bakanlıkça yapılacak tebliğe muhalif şekilde arama yapanlar hakkında, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur, faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli müsadere olunacak mal yerine geçer.

Müsadereye tabi cevherler hakkında 119 ncu maddenin son fıkrası hükümleri de mahfuzdur.

Madde 17. — Arama ruhsatnamesi, arama yapılacak sahanın bağlı bulunduğu ilin valiliğine verilecek dilekçe ile istenir.

Bu dilekçeye yazılacak hususlar ve eklenecek vesikalar aşağıda gösterilmiştir :

1. Ruhsatname istiyen hakiki şahıs ise adı, soyadı ve ikametgâhı, tüzel kişi ise adı veya ticaret unvanı ve ikametgâhı,

2. Aranacak madenin cinsi,

3. Maden aranacak sahanın bağlı bulunduğu köy, bucak, ilçe ve il,

4. Sahanın 18 nci maddeye uygun sınır noktaları ve sınırları,

5. Sahanın, hektar olarak yüzölçümü,

6. Sahayı gösterir kroki,

Müracaat sahibi hakiki şahıs ise nüfus hüviyet cüzdanının, tüzel kişi ise kuruluşuna ait statünün ve imza sirkülerinin asılları veya tasdikli suretlerini dilekçeye bağlar.

Dilekçe ve krokinin dörder nüsha olarak verilmesi lâzımdır.

Madde 18. — Maden arama ruhsatnamesi istenecek sahanın çevrenmesi için alınabilecek sınır noktaları, muayyen ve yer değiştirmiyen evsafı haiz olmak şartıyla Sanayi Bakanlığı tarafından yönetmelik ile tesbit ve ilân olunur.

Sahanın sınırları, birinci fıkraya göre seçilecek noktalar arasını birleştiren doğru hatlar veya deniz, göl kenarları veya demiryolu eğri hatlarıyla çevrenir.

Bu saha 2 000 hektarı geçemez. Yüzölçümü 2 000 hektarı aşmayan göllerle adalar için, tamamı bir ruhsat mevzuu yapılması halinde, ayrıca sınır noktaları aranmaz.

Sahayı gösterir krokinin tanzimi usulü birinci fıkrada sözü geçen yönetmelik ile belirtilir.

Madde 17. — Kanun tasarısının 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 18. — Maden arama ruhsatnamesi istenecek sahanın çevrenmesi için alınabilecek sınır noktaları, muayyen ve yer değiştirmiyen evsafı haiz olmak şartıyla Sanayi Bakanlığı tarafından yönetmelikle tesbit ve ilân olunur.

Şu kadar ki, Harita Genel Müdürlüğünce hazırlanıp Sanayi Bakanlığına tevdi edilmiş ve peyderpey tevdi edilecek olan 1/25 000 mikyashlı haritalar üzerinde gösterilen noktalar arasından bu Bakanlıkça seçilecek noktalar ilk fıkra hükmüne uygun nokta olarak kabul edilir.

Sahanın sınırları, yukarıki fıkralara göre alınacak noktalar arasını birleştiren doğru hatlar veya deniz, göl, ırmak, nehir ve demiryolu kenar hatlarıyla çevrenir.

Bu saha 2 000 hektarı geçemez. Yüzölçümü 2 000 hektarı aşmayan göllerle adalar için, tamamı bir ruhsat mevzuu yapılması halinde, ayrıca sınır noktaları aranmaz.

Sahayı gösterir krokinin tanzimi ve 1/25 000 lik haritalar üzerinde alınacak sınır noktalarının seçilmesi usulü, ilk fıkrada sözü geçen yönetmelik ile belirtilir.

Hü.

Madde 20. — Arama ruhsatnamesi talebini havi dilekçenin 10 veya 12 nci maddelere muhalif olması veya 17 nci maddenin ikinci fıkrasının 1, 2, 3, 4 ve 6 ncı bentlerindeki hususlardan birini veya vesikayı ihtiva etmemesi veya harç teminatının tevdi edilmemiş bulunması veya sahanın 3 000 hektarı aşması veya dilekçe ve krokide gösterilen sınır noktalarının bir veya bir kaçının hakikatte mevcudolmaması takdirinde takaddüm hakkı doğmaz.

Bu kabil talep sahiplerine, müracaatinin takaddüm hakkı sağlamadığı Bakanlıkça tebliğ olunur.

Şu kadar ki alâkalı, sahanın 3 000 hektardan fazla olmadığını beyan ile masrafı kendisine aid olmak üzere mahallinde ölçülmesini, tebliğ tarihinden itibaren bir ay zarfında istiyebilir.

Takaddüm hakkı sağlamıyan bu nevi müracaatların taallük ettiği sahalarda, 41 nci maddenin son fıkrası hükmüne tabi olmayıp müracaatin yapıldığı tarihten itibaren aramalara serbesttir.

Madde 25. — Dilekçe veya kroki dörder nüsha olarak verilmemiş veya kroki talimatname hükümlerine uygun şekilde tanzim edilmemiş veya nüfus hüviyet cüzdanı, statü imza sirküleri örnekleri gibi vesikalar dilekçeye bağlanmamış veya bunlar muhteva itibariyle eksik veya hatalı bulunmuş veya arama ruhsatnamesi talebedilen saha aynı cins maden için takaddüm, arama ruhsatnamesi, işletme talebi, işletme ruhsatnamesi, işletme imtiyazı hakkı taallük eden veya bulunmuş maden sahalarına kısmen tedahül etmiş veya saha genişliği 3 000 hektarı aşma-

Geçici Ko.

Madde 20. — Arama ruhsatnamesi talebini havi dilekçenin 10 veya 12 nci maddelere muhalif olması veya 17 nci maddenin 2 ncı fıkrasının 1, 2, 4 ve 6 ncı bentlerindeki hususlardan birini veya vesikayı ihtiva etmemesi veya harç teminatının tevdi edilmemiş bulunması veya sahanın 3 000 hektarı aşması veya dilekçe ve krokide gösterilen sınır noktalarının bir veya birkaçının hakikatte mevcudolmaması takdirinde takaddüm hakkı doğmaz.

Bu kabil talep sahiplerine, müracaatinin takaddüm hakkı sağlamadığı Bakanlıkça tebliğ olunur.

Şu kadar ki alâkalı, sahanın 3 000 hektardan fazla olmadığını beyanla masrafı kendisine aid olmak üzere mahallinde ölçülmesini, tebliğ tarihinden itibaren bir ay zarfında istiyebilir.

Takaddüm hakkı sağlamıyan bu nevi müracaatların taallük ettiği sahalarda, 41 nci maddenin son fıkrası hükmüne tabi olmayıp müracaatin yapıldığı tarihten itibaren aramalara serbesttir.

Madde 24. — Her hangi bir vilâyet valiliğine maden aramak için ruhsatname itası talebini havi yapılacak müracaat ve bu müracaat üzerine iktisabedilecek takaddüm hakkı o vilâyet hudutları dâhilinde kalan saha için muteberdir.

Şu kadar ki, vilâyet hududunun henüz kati olarak tesbit edilmemesi veya ihtilâflı bulunması veya sınır hattının müracaat sahasını tahdide elverişli olmaması hallerinde, müracaatin durumu ve takaddüm hakkı sahasının şümulü Sanayi Bakanlığınca tâyin olunur.

Madde 25. — Kanun tasarısının 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

makla beraber 2 000 hektardan fazla ise iki aydan az olmamak üzere tâyin olunacak münasip mehil zarfında eksiklerin tamamlanması veya hataların tashihi veya tedahülün ref'i veya sahanın 2 000 hektarı geçmeyecek şekilde taksiri lüzumu müracaat sahibine tebliğ olunur.

Tashih, ikmâl veya taksir neticesi hazırlanan evrakın, müracaatın yapıldığı il valiliğine veya Sanayi Bakanlığına müddetinde tevdi lâzımdır. Verilen mehil içinde bir defadan fazla evrak tevdi caizdir.

Müracaat sahibi tarafından taksir suretiyle terk edilen kısımlar, 14 nci madde hükümleri mahfuz olmak kaydıyla, 41 nci maddenin son fıkrasına göre ayrıca bir muameleye tabi tutulmaksızın taksire ait evrakın tevdi tarihinden itibaren aramalara serbest hale gelir.

Verilen mehil içinde hiç evrak tevdi edilmemesi veya evrak verilip de bildirilen noksanların tamamlanmamış veya hataların tashih edilmemiş veya mevcut tedahülün ref'edilmemiş veya sahanın 2 000 hektarı aşmıyacak şekilde taksir edilmemiş bulunması hallerinde müracaat reddolunur.

Madde 26. — Arama ruhsatnamesi talebine ait müracaat evrakı uygun görülmüş veya 25 nci madde gereğince eksikleri tamamlattırılmış ise mahallen keşif ve tahkikat yaptırılır.

Durumları itibariyle mahallen keşif ve tahkikat yaptırılması lâzımgelmeyecek müracaatlar yönetmelikle tesbit edilir.

Madde 27. — Mahallindeki keşif ve tahkikat, sahanın bağlı bulunduğu valiliğin vazifelendireceği aşağıda yazılı üyelerden müteşekkil heyet tarafından yapılır :

İl maden işleri mühendisi veya memuru,

İl tapu veya fen memuru,

İl orman teşkilâtına mensup salâhiyetli bir memur,

Sahaya yakın köylerden birinin muhtarı veya ihtiyar meclisinden bir üye,

Heyet maden aranacak sahaya giderek bu kanun hükümlerini göz önünde bulundurmamak suretiyle gerekli keşif ve tahkikatı yapar. Keşif ve tahkikat neticesi bir zabıtla tesbit edilir.

Madde 26. — Arama ruhsatnamesi talebine ait müracaat evrakı uygun görülmüş veya 25 nci madde gereğince eksikleri tamamlattırılmış ise mahallen keşif ve tahkikat yaptırılır.

18 nci maddenin 2 nci fıkrasına müsteniden seçilecek noktalara göre yapılan müracaatlarla, durumları itibariyle mahallen keşif ve tahkikat yaptırılması lâzımgelmeyecek diğer müracaatlar yönetmelikle tesbit edilir.

Madde 27. — Mahallindeki keşif ve tahkikat yapacak heyet, sahanın bağlı bulunduğu valiliğin, il maden irtibat memuru veya maden mühendisi ile sahaya yakın köylerden birisinin muhtarı veya ihtiyar meclisi üyesinden başka seçeceği il tapu veya fen memuru veya il orman teşkilâtına mensup bir teknik elemandan teşekkül eder.

Heyet maden aranacak sahaya giderek bu kanun hükümlerini göz önünde bulundurmamak suretiyle gerekli keşif ve tahkikatı yapar. Keşif ve tahkikat neticesi bir zabıtla tesbit edilir.

Usulü dairesinde dâvet edilmiş müracaat

Hü.

Geçici Ko.

Usulü dairesinde davet edilmiş müracaat sahibi veya vekili keşif ve tahkikat sırasında hazır bulunur. Tebliğe rağmen müracaat sahibi veya vekili hazır bulunmazsa keşif ve tahkikat neticelerine itiraz edemez.

Keşif ve tahkikatın ne suretle yapılacağı ve zaptın neleri ihtiva edeceği yönetmelikte gösterilir.

Keşif ve tahkikatın yapılmasını mütaakıp, iki aydan az olmamak üzere tâyin edilecek mühlet zarfında, gerekli damga pulunun verilmesi müracaat sahibine tebliğ olunur. Mühleti içinde damga pulunun tevdi edilmemesi halinde ruhsatname talebi reddolunur.

Madde 28. — Keşif ve tahkikat neticesinde krokinin uygun şekilde tanzim edilmediği veya arazideki vaziyete intibak etmediği veya sahanın aynı cins maden için takaddüm, arama ruhsatnamesi, işletme talebi, işletme ruhsatnamesi, işletme imtiyazı hakkı taallük eden veya bulunmuş maden sahalarına ref'i kabil olacak şekilde tedahül ettiği veya saha genişliğinin 3 000 hektarı aşmamakla beraber 2 000 hektardan fazla olduğu tesbit edilir ve bunların mahallinde taksir, tashih veya ikmalî kabil olmazsa, bunlar hakkında 25 nci maddedeki usul ve hükümler tatbik olunur.

Lüzum görüldüğü takdirde mahalli de yeniden keşif ve tahkikat yaptırılabilir.

Madde 29. — Her bir muamelesi tamamlanan müracaata ait dosya Sanayi Bakanlığına gönderilir.

Bakanlıkça, kanuni mâni veya noksan görülmediği takdirde, dosyanın vürudundan itibaren en geç iki ay zarfında arama ruhsatnamesinin itasına karar verilir.

Kanuni mâni, hata veya noksan görülen hallerde, mümkün olduğu takdirde mâniin izalesi, hatanın tashihine veya noksanın ikmaline tevessül edilir. Bu takdirde bu iki aylık müddet izale veya ikmaline tevessül edilen muameleye mütaallik cevap evrakının Bakanlığa vürudundan itibaren cereyan eder.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen müddetleri zarfında Bakanlıkça gereğine tevessül edilmemesi takdirinde müddetin hitamında ruhsatname itası kararlaştırılmış sayılır.

sahibi veya vekili keşif ve tahkikat sırasında hazır bulunur. Tebliğe rağmen müracaat sahibi veya vekili hazır bulunmazsa keşif ve tahkikat neticelerine itiraz edemez.

Keşif ve tahkikatın ne suretle yapılacağı ve zaptın neleri ihtiva edeceği yönetmelikte gösterilir.

Keşif ve tahkikatın yapılmasını mütaakıp, iki aydan az olmamak üzere tâyin edilecek mühlet zarfında, gerekli damga pulunun verilmesi müracaat sahibine tebliğ olunur. Mühleti içinde damga pulunun tevdi edilmemesi halinde ruhsatname talebi reddolunur.

Madde 28. — Kanun tasarısının 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 29. — Kanun tasarısının 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Arama ruhsatnamesi, itası kararı tarihinden itibaren bir hafta zarfında müracaat edilmesi halinde makbuz mukabilinde, aksi takdirde tebligat kanunu hükümleri dairesinde müracaat sahibine tevdi olunur.

Arama ruhsatnamesi tevdi tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 32. — Maden arama faaliyetinin bir maden mühendisinin veya jeoloji mühendisinin veya maden tekniker veya maden teknisyeni diplomasını haiz veya mülga Zonguldak Maden Meslek Mektebi mezunu bir fennî nezaretçinin direktifi altında yapılması şarttır.

Şu kadar ki, tuz ihtiva eden sulardan çeşitli usullerle tuzların istihsali maksadiyle yapılan aramalarda bu direktif kimya mühendisi veya kimyagerler tarafından da verilebilir.

Arama ruhsatnamesi sahibi arama faaliyetine başlamadan evvel teknik direktif verecek elemanın, faaliyet sırasında inhilâl vukuunda yerine gelenin isim ve ikametgâhını Sanayi Bakanlığına bildirmeye ve bu şahsın mezkûr vazifeyi kabul ettiğini gösterir noterlikten tasdikli bir beyannameyi tevdi eylemeye mecburdur.

Birinci ve ikinci fıkralarda sözü geçen kimşelerden her hangi birisi bir maden arama ruhsatnamesine sahip bulunduğu takdirde, başka bir fennî nezaretçi tâyin etmemişse, ayrıca bir muameleye lüzum kalmaksızın kendisi bu vazifeyi deruhte etmiş sayılır.

Yukarıda sözü geçen teknik elemanların, bu maksatla vazife deruhte edebilecekleri sahaların adedi Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tesbit olunur.

Madde 36. — Arama devresi içinde 35 nci maddede gösterilen haddin üstünde maden çıkarılması halinde bu fazla miktar cevher Hazine'nin malı sayılır.

Sanayi Bakanlığınca bu hususta tanzim ve mahallin en büyük mal memuruna tevdi edilecek zabıt varakası mal memuru tarafından tedbir talebi ile birlikte sahanın yeri bakımından salâhiyetli Sulh Mahkemesine, saha birden fazla Sulh Mahkemesinin kaza sınırları içinde ise bunlardan birisine verilir. Mahkemece bu fazla

Madde 36. — Arama devresi içinde 35 nci maddede gösterilen haddin üstünde maden çıkarılması halinde bu fazla miktar cevher Hazine'nin malı sayılır.

Sanayi Bakanlığınca bu hususta tanzim ve mahallin en büyük mal memuruna tevdi edilecek zabıt varakası mal memuru tarafından tedbir talebi ile birlikte sahanın yeri bakımından salâhiyetli Sulh Mahkemesine, saha birden fazla Sulh Mahkemesinin kaza sınırları içinde ise bunlardan birisine verilir. Mahkeme-

Hü.

miktar cevher ihtiyatı tedbir olarak yediadde tevdi edilir.

İhtiyatı tedbirin icrasını mübeyyin zabıt varakasının arama hakkı sahibine veya bu cevherler üzerinde üçüncü şahıs lehine bir aynı hak tesis edilmiş ise ona, tebliğinden itibaren 10 gün içinde arama hakkı sahibi veya üçüncü şahıs aynı Sulh Mahkemesi nezdinde istihkak davası açmadığı takdirde Hazinesinin iddiası kabul edilmiş sayılır.

Aynı hak sahibi olan üçüncü şahsın imrariye tezkeresini namına ciro ettirmeksizin vâkı iktisabı suiniyete karine teşkil eder.

Dâva basit usulü muhakemeye tabidir.

Hazinesinin malı sayılan cevherlerin istirdadına imkân kalmamış ise bedeli, Devlet Hakkı Tarifesinde gösterilen nev'inin kıymeti üzerinden veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde, satış bedeli üzerinden tazmin ettirilir. Bu hususta doğan Devlet alacağı, Âmme Alacaklarının Tahsili Usulü Kanununa tevfikân tahsil olunur.

Geçici Ko.

ce bu fazla miktar cevher ihtiyatı tedbir olarak yediadde tevdi edilir.

İhtiyatı tedbirin icrasını mübeyyin zabıt varakasının arama hakkı sahibine veya bu cevherler üzerinde üçüncü şahıs lehine bir aynı hak tesis edilmiş ise ona, tebliğinden itibaren 10 gün içinde arama hakkı sahibi veya üçüncü şahıs aynı sulh mahkemesi nezdinde istihkak davası açmadığı takdirde Hazinesinin iddiası kabul edilmiş sayılır.

Aynı hak sahibi olan üçüncü şahsın imrariye tezkeresini namına ciro ettirmeksizin vâkı iktisabı suiniyete karine teşkil eder.

Dâva basit usulü muhakemeye tabidir.

Hazine malı sayılan cevherlerin istirdadına imkân kalmamış ise bedeli, Devlet Hakkı Tarifesinde gösterilen nev'inin kıymeti üzerinden veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde, satış bedeli üzerinden tazmin ettirilir. Bu hususta doğan Devlet alacağı, Âmme Alacaklarının tahsili usulü Kanununa tevfikân tahsil olunur.

Müsadereye tabi cevherler hakkında 119 ncu maddenin son fıkrası hükümleri de mahfuzdur.

Madde 40. — Maden arama ruhsatnamelerinden mütevellit haklar ve vecibeler miras yoluyla intikal eder.

Bu kanunun 7 nci maddesindeki memnuiyete tâbi bulunan miraçısı altı ay zarfında durumunlaki mâni zail olmadığı takdirde hukukunu aynı müddet içinde başkasına devretmeye mecburdur.

Mirasçının taaddüt etmesi ve tamamının bu maddenin ikinci fıkrası hükmüne tâbi olmaması ve aynı zamanda ruhsatname hukukunun tek şahıs uhdesinde toplanmasının temin olunmaması takdirinde bu hakların bir bütün halinde mirasçılar adına istimali, vecibelerin ifası ve yapılabak tebligatın kabulü için ölüm tarihinden itibaren en geç altı ay içinde mirasçılar rızaen veya kazâen aralarından veya hariçten birisini mümessil tayin ve keyfiyeti mümessilin muvafakat beyanıyla birlikte noter marifetiyle Sanayi Bakanlığına ihbar ederler. İnhilâl vukuunda bir ay zarfında bu esaslar dairesinde yeni mümessilin tayin ve ihbarı lâzımdır.

Ruhsatname muamelâtından mütevellit hukuki mesuliyet mirasçılara, cezai mesuliyet mümessilin şahsına raci olur. Mirasçılarının umumi hükümler dairesinde mümessile rücu hakları mahfuzdur.

Ölümün ruhsatname meriyet müddetinin son altı ayı içinde vukua gelmesi halinde, mümessil tâyinine ait hükümler mahfuz kalmak şartıyla mirasçılardan birisi tarafından kanuni müddeti zarfında bütün mirasçılar adına usulü dairesinde işletme hakkı talebinde bulunulması caizdir.

Mirasçılarının yukardaki hükümleri yerine getirmemeleri halinde hiçbir ihtara lüzum kalmaksızın arama ruhsatnamesi hükmü veya yapılmış ise işletme hakkı talebi sâkıt olur.

Maden arama ruhsatnamesinden mütevellit haklar ve vecibeler mirasçılar arasında rızaen veya kazaen taksim edilmez. Mirasçılarının ittifakla verecekleri karar üzerine içlerinden veya hariçten bir şahsa bir bütün halinde devredilir.

Mirasçılarının ittifak edememeleri halinde mahkeme bu hukuk ve vعاibin mirasçılardan en ehil olana tahsisine bu mümkün olmazsa satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit mahkeme usulüyle halleder.

Mirasçının arama ruhsatnamesi almaktan memnu bulunması sebebiyle veya hukukun tek şahıs uhdesinde toplanması maksadiyle yapılacak devirler için mirasçılarının ruhsatnameden mütevellit Devlete karşı olan hukuk ve vعاibi tamamen devrettiklerini, devralacak şahsın da bu hukuk ve vعاibi aynen ve tamamen kabul ettiğini gösterir noterlikçe tasdik edilmiş beyanname ile keyfiyeti Sanayi Bakanlığına bildirmeleri lâzımdır. Bakanlıkça, kanuni bir mâni görülmediği takdirde, durum ruhsatname kaydına serh edilir. Devir muamelesi bu suretle tekemmül eder.

Mirasçının arama ruhsatnamesi almaktan memnu bulunması sebebiyle veya hukukun tek şahıs uhdesinde toplanması maksadiyle yapılacak devirlerin her halde arama ruhsatnamesinin verilmesinden önce tekemmül ettirilmesi şartıyla, maden arama ruhsatnamesi talebini havi müracaatlardan doğan takaddüm haklarının intikali de bu hükümlere tabidir.

Madde 43. — Maden arama ruhsatnamesi sahibi aramakla meydana çıkardığı madenin işletme hakkının kendisine verilmesini, arama ruhsatnamesi yürürlük süresi içerisinde, Sanayi Bakanlığına vereceği bir dilekçe ile istiyebilir. Bu dilekçenin, aynı süre içerisinde, madenin bulunduğu il valiliğine verilmesi de caizdir.

Bu dilekçeye işletme hakkına mesnet olan arama ruhsatnamesinin tarihi ve sayısı, işletme hakkı tevhidden veya taksiren veya tevhidden ve taksiren istenildiği takdirde yeni sahanın sınır noktaları, sınırları ve genişliği de dercedilir.

Müspet neticeye ulaşmış aramalar hakkında bilgi veren bir beyanname ile bunların yerleri işaret edilmiş saha sınır krokisi aynı dilekçe ile tevdi edilir.

İşletme hakkının verilmesi talebine ait dilekçe ikinci fıkrada yazılı hususları ihtiva etmediği veya üçüncü fıkrada gösterilen vesikalar kısmen veya tamamen tevdi edilmediği veya bu vesikalar uygun bulunmadığı takdirde iki aydan az olmamak üzere tâyin edilecek mühlet zarfında bunların ikmal ve tashihi lüzumu talep sahibine tebliğ olunur. Bu mühlet zarfında, tebligat dairesinde gereğinin yapılmaması halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

İşletme hakkı talebedilen ruhsatname sahasında işletmeye elverişli maden varlığının meydana çıkarılıp çıkarılmadığı, Sanayi Bakanlığınca mahallinde tetkik ve neticesi bir tetkik raporu ile tesbit ettirilir.

Bu maksatla yaptırılacak tetkikler için arama yerlerinin hazır bulundurulması lâzımdır. Tetkikat sırasında sınır noktalarını ve arama yerlerini vazifelilere göstermek üzere işletme hakkı talibinin veya bu bilgiye sahip salâhiyetli vekilinin tetkikata memur heyete katılması icabeder.

Arama yerlerinin tetkikata elverişli bir şekilde hazır bulundurulmaması veya işletme hakkı talibi veya salâhiyetli vekillerinin tetkikata memur heyete katılmaması halinde keyfiyet yazı ile talep sahibine ihtar olunur. İhtara rağmen bu vecibelere riayet edilmemesi takdirinde işletme hakkı talebi reddolunur.

Mahallinde yapılan tetkikler neticesinde : Ruhsatname sahasında işletmeye elverişli maden

Madde 43. — Maden arama ruhsatnamesi sahibi aramakla meydana çıkardığı madenin işletme hakkının kendisine verilmesini, arama ruhsatnamesi yürürlük süresi içerisinde, Sanayi Bakanlığına vereceği bir dilekçe ile istiyebilir. Bu dilekçenin, aynı süre içerisinde, madenin bulunduğu il valiliğine verilmesi de caizdir.

Bu dilekçeye işletme hakkına mesnedolan arama ruhsatnamesinin tarihi ve sayısı, işletme hakkı tevhidden veya taksiren veya tevhidden ve taksiren istenildiği takdirde yeni sahanın sınır noktaları, sınırları ve genişliği de dercedilir.

Müspet neticeye ulaşmış aramalar ve bu aramalarla açılan ocakların yerlerinin kolayca bulunması hakkında bilgi veren bir beyanname ile bunların yerleri işaret edilmiş saha sınır krokisi aynı dilekçe ile tevdi edilir.

İşletme hakkının verilmesi talebine ait dilekçe 2 nci fıkrada yazılı hususları ihtiva etmediği veya 3 ncü fıkrada gösterilen vesikalar kısmen veya tamamen tevdi edilmediği veya bu vesikalar uygun bulunmadığı takdirde 6 ay zarfında bunların ikmal ve tashihi lüzumu talep sahibine tebliğ olunur. Bu müddet zarfında, tebligat dairesinde gereğinin yapılmaması halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

İşletme hakkı talebedilen ruhsatname sahasında işletmeye elverişli maden varlığının meydana çıkarılıp çıkarılmadığı, Sanayi Bakanlığınca mahallinde tetkik ve neticesi bir rapor ile tesbit ettirilir.

Bu maksatla yaptırılacak tetkikler için arama yerlerinin hazır bulundurulması lâzımdır. Tetkikat sırasında sınır noktalarını ve arama yerlerini vazifelilere göstermek üzere işletme hakkı talibinin veya bu bilgiye sahip salâhiyetli vekilinin tetkikata memur heyete katılması icabeder.

Arama yerlerinin tetkikata elverişli bir şekilde hazır bulundurulmaması veya işletme hakkı talibi veya salâhiyetli vekilinin tetkikata memur heyete katılmaması halinde keyfiyet yazı ile talep sahibine ihtar olunur. Mâzereti halinde bu hususlar için kendisine son defaya mahsus olmak üzere bir ihtar daha yapılır. Son ihtara rağmen bu hususlara riayet edil-

varlığının meydana çıkarılmış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi yürütülür. Aksi takdirde, yani sahada işletmeye elverişli maden varlığının meydana çıkarılmamış olduğunun anlaşılması halinde, işletme hakkı talebi reddolunur.

Üçüncü fıkrada sözü geçen beyanname ve kroki ile beşinci fıkrada derpiş edilen tetkik raporunun tanzimi usulü ve neleri ihtiva edeceği ve mahallinde yapılacak tetkiklerin sureti ifası Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tâyin olunur.

Madde 44. — İşletmeye elverişli maden varlığının tesbiti halinde iki aydan az ve bir yıldan fazla olmamak üzere tâyin edilecek mühlet zarfında aşağıdaki vesikaların tevdi talebi sahibinden istenir.

- a) Saha sınır haritası,
- b) Ocakların son durumunu gösterir plân, kesit veya projeksiyonlar,
- c) Madenin işletme projesi,

Bu vesikaların ne suretle tanzim edileceği ve neleri ihtiva edeceği Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tâyin olunur.

İşletme hakkı talebedilen sahanın Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş ve askerî yasak bölgelerin dışında 1/25 000 mikyashlı haritası bulunduğu takdirde ayrıca sınır haritası istenmez. Adı geçen haritalar üzerinden, Sanayi Bakanlığı ile Genel Kurmay Başkanlığı arasında tesbit edilecek esaslar dairesinde, kopye edilecek kısım bu maksatla istenecek harita yerine kaim olur. Ve bu kabil haritalar arza tatbik olunmaksızın kabul edilebilir.

Madde 47. — İşletme hakkı talebedilen saha için alâkalıdan istenilen vesikaların 44 ncü maddeye göre verilen ilk mehil zarfında tevdi edilmemesi halinde, mevcutsa sahada 57 nci maddeye müstenit faaliyet durdurulur ve son defaya mahsus olmak üzere bir mehil daha verilir.

Son mehil içerisinde vesikaların hepsi tevdi

memesi veya sahada tetkikat yapılmasının ve ocakların yerlerinin tesbit edilmesinin mümkün olmaması takdirinde işletme hakkı talebi reddolunur.

Mahalinde yapılan tetkikler neticesinde, ruhsatname sahasında işletmeye elverişli maden varlığının meydana çıkarılmış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi yürütülür. Aksi takdirde, yani sahada işletmeye elverişli maden varlığının meydana çıkarılmamış olduğunun anlaşılması halinde, işletme hakkı talebi reddolunur.

3 ncü fıkrada sözü geçen beyanname ve kroki ile 5 nci fıkrada derpiş edilen tetkik raporunun tanzimi usulü ve neleri ihtiva edeceği ve mahallinde yapılacak tetkiklerin sureti ifası Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tâyin olunur.

Madde 44. — İşletmeye elverişli maden varlığının tesbiti halinde bir yıllık mühlet zarfında aşağıdaki vesikaların tevdi talep sahibinden istenir.

- a) Saha sınır haritası,
- b) Ocakların son durumunu gösterir plân, kesit ve projeksiyonlar,
- c) Madenin işletme projesi.

Bu vesikaların ne suretle tanzim edileceği ve neleri ihtiva edeceği Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tâyin olunur.

İşletme nakkı talebedilen sahanın Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş ve askerî yasak bölgelerin dışında 1/25.000 mikyashlı haritası bulunduğu takdirde ayrıca sınır haritası istenmez. Adı geçen haritalar üzerinden, Sanayi Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dairesinde, kopye edilecek kısım bu maksatla istenecek harita yerine kaim olur. Ve bu kabil haritalar arza tatbik olunmaksızın kabul edilebilir.

Madde 47. — Kanun tasarısının 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

edilmediği takdirde işletme hakkı talebi reddolunur.

Madde 48. — Müddeti içerisinde tevdi edilmiş bulunan vesikaların mahallinde tetkik ve kontrolü Sanayi Bakanlığınca yaptırılır ve netice bir tetkik raporu ile tesbit ettirilir.

Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş bulunan haritalar ve M. T. A. Enstitüsü tarafından tanzim edilmiş bulunan vesikalar, mahallinde tetkik ve kontrole tâbi tutulmaksızın kabul edilebilir.

Bu tetkik ve kontroller neticesinde saha sınırı haritası, ocaklar plân kesit veya projeksiyonları ve madenin işletme projesinin yönetmeliğine ve mahalline aykırılığı tesbit edildiği ve bunların düzeltilmesi mümkün olmadığı takdirde, hataların tashihi, noksanların ikmali veya vesikaların yeniden tanzimi için talep sahibine iki aydan az ve bir yıldan çok olmamak üzere mehil verilir.

Mehil içerisinde vesikaların tevdi edilmesi halinde icabında birinci fıkrada kaydolunduğu gibi mahallinde tetkik ve kontrolü yapılır. Bu tetkik ve kontrol neticesinde de hata veya noksanlar görüldüğü takdirde bunların tashih veya ikmali için, son defaya mahsus olmak üzere münasip bir mehil daha verilir.

Verilen mehiller zarfında istenen vesikaların tevdi edilmemesi veya son mehil içerisinde verilmiş olan vesikaların matlup veçhile ikmal veya tashih edilmemiş olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

Yerinde yaptırılacak tetkik ve kontrollerin sureti ifası ve tetkik raporunun neleri ihtiva edeceği yönetmelikte gösterilir.

Madde 49. — İşletme hakkı talebi ile ilgili vesikalar ve yerinde yaptırılan tetkikleri havi rapor Sanayi Bakanlığınca incelenir.

Maden sahasının muayyenliği ve madenin kemiyet ve keyfiyet itibariyle bir işletme tesisine elverişli cevheri ihtiva ettiği tahakkuk etmiş ise, o madenin (bulunmuş maden) sayılmasına ve arayıcısının da o madenin (bulucu) su olduğuna karar verilir.

Bu vasfın 137 nci maddeye göre zevali veya 138 nci maddeye göre kaldırılması halleri dışın-

Madde 48. — Müddeti içerisinde tevdi edilmiş bulunan vesikaların mahallinde tetkik ve kontrolü Sanayi Bakanlığınca yaptırılır. Ve netice bir tetkik raporu ile tesbit ettirilir.

Ancak, Harita Genel Müdürlüğünce tanzim edilmiş olan haritalar, M. T. A. Enstitüsü tarafından ihzar edilmiş bulunan vesikalar ve 43 nci maddeye müsteniden yapılan tetkikleri kâfi görülen taleplere ait mevdu vesikalar mahallinde tetkik ve kontrole tabi tutulmaksızın kabul edilebilir.

Bu tetkik ve kontroller neticesinde saha sınırı haritası, ocaklar, plân kesit ve projeksiyonları ve madenin işletme projesinin Yönetmeliğine ve mahalline aykırılığı tesbit edildiği ve bunların düzeltilmesi mümkün olmadığı takdirde, hataların tashihi, noksanların ikmali veya vesikaların yeniden tanzimi için talep sahibine bir yıl mehil verilir.

Mehil içerisinde vesikaların tevdi edilmesi halinde icabında birinci fıkrada kaydolunduğu gibi mahallinde tetkik ve kontrolü yapılır. Bu tetkik ve kontrol neticesinde de hata veya noksanlar görüldüğü takdirde bunların tashih veya ikmali için, son defaya mahsus olmak üzere altı yıllık bir mehil daha verilir.

Verilen mehiller zarfında istenen vesikaların tevdi edilmemesi veya son mehil içerisinde verilmiş olan vesikaların matlup veçhile ikmal veya tashih edilmemiş olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

Yerinde yaptırılacak tetkik ve kontrollerin sureti ifası ve tetkik raporunun neleri ihtiva edeceği Yönetmelikte gösterilir.

Madde 49. — İşletme hakkı talebi ile ilgili vesikalar ve yerinde yaptırılan tetkikleri havi rapor Sanayi Bakanlığınca incelenir.

Maden sahasının muayyenliği ve madenin kemiyet ve keyfiyet itibariyle bir işletme tesisine elverişli cevheri ihtiva ettiği tahakkuk etmiş ise, o madenin (bulunmuş maden) sayılmasına ve arayıcısının da o madenin (bulucu) su olduğuna karar verilir.

Bu vasfın 137 nci maddeye göre zevali veya 138 nci maddeye göre kaldırılması halleri dışın-

Hü.

Geçici Ko.

sında bulunmuş maden, maden arama ruhsatnamesi mevzuu yapılamaz.

Bulunmuş madenin sicili tesis edilir.

Arama ruhsatnamesine müstenidolmaksızın da ikinci fıkradaki vasıfları haiz olan her hangi bir cins madenin (bulunmuş maden) sayılmasına Sanayi Bakanlığınca karar verilebilir.

Bu maden, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce bulunmuş ise, arama masrafları işletme hakkını iktisabeden tarafından enstitüye ödenir. Arama masraflarının miktarı ve bunların tediye şartları Sanayi Bakanlığınca tesbit olunur.

İşletme hakkı isteğine mevzu teşkil eden arama ruhsatnameleri sahalarından taksir suretiyle talebedilen sahalar dışında bırakılan kısımlar, talebe mevzu saha ve madenin bulunmuş maden sayılmasının kararlaştırıldığı tarihten itibaren, hiçbir muameleye lüzum kalmaksızın aramalara serbest hale gelir.

Madde 52. — Tabi olacağı işletme şekli kararlaştırılan bulunmuş maden için Sanayi Bakanlığınca, işletmenin teknik, iktisadi ve malî şartlarını ve işletme hakkı sahibinden alınacak teminatın miktarını gösterir şartname hazırlanır.

Arama ruhsatnamesine müsteniden bulunmuş sayılan madenler için hazırlanan şartname bulucuya tebliğ olunur. Bulucusu tarafından bir ay zarfında bu hususta Bakanlık nezdinde yapılacak itirazlar Danıştayca tetkik edilir. Bu kabil madenlere ait şartname esasları, müddetinde itiraz olunmamak veya itiraz üzerine Danıştayca tadil veya tasdik edilmek suretiyle katî şeklini alır.

Teminatın, Maden Kanunu veya şartname hükümlerinin tatbiki maksadiyle kısmen veya tamamen sarfı veya irat kaydı hallerinde verilecek mehil içinde eski hadde iblâğı veya yeni teminat tevdi işletme hakkı sahibinden istenir. Gereğinin yerine getirilmemesi halinde son bir mehil tâyin ve tebliğ edilmek suretiyle keyfiyet tekrar ihtar edilir. Bu ihtara rağmen de teminatın eski haddine iblâğ edilmemesi veya yeni teminat tevdi olunmaması takdirinde işletme hakkı fesholunur ve teminattan bakiye kalmış-

da bulunmuş maden, maden arada ruhsatnamesi mevzuu yapılamaz.

Bulunmuş madenin sicili tesis edilir.

Arama ruhsatnamesine müstenit olmaksızın da ikinci fıkradaki vasıfları haiz olan her hangi bir cins madenin (bulunmuş maden) sayılmasına Sanayi Bakanlığınca karar verilebilir.

Bu maden, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce bulunmuş ise, arama masrafları işletme hakkını iktisabeden tarafından Enstitüye ödenir. Bu husustaki masraflardan Enstitüye ödenmesi lâzımgelen meblâğın miktarı ile bunların tediye şartları Sanayi Bakanlığınca tâyin ve tesbit olunur.

İşletme hakkı isteğine mevzu teşkil eden arama ruhsatnameleri sahalarından taksir suretiyle talebedilen sahalar dışında bırakılan kısımlar, talebe mevzu saha ve madenin bulunmuş maden sayılmasının kararlaştırıldığı tarihten itibaren, hiçbir muameleye lüzum kalmaksızın aramalara serbest hale gelir.

Madde 52. — Tabi olacağı işletme şekli kararlaştırılan bulunmuş maden için Sanayi Bakanlığınca, işletmenin teknik, iktisadi ve malî şartlarının ve işletme hakkı sahibinden alınacak nakdî teminatın miktarını gösterir şartname hazırlanır.

Arama ruhsatnamesine müsteniden bulunmuş sayılan madenler için hazırlanan şartname bulucuya tebliğ edilir. Bulucusu tarafından bir ay zarfında bu hususta bakanlık nezdinde yapılacak itirazlar Danıştayca tetkik edilir. Bu kabil madenlere ait şartname esasları, müddetinde itiraz olunmamak veya itiraz üzerine Danıştayca tadil veya tasdik edilmek suretiyle katî şeklini alır.

Teminatın, Maden Kanunu veya şartname hükümlerinin tatbiki maksadiyle kısmen veya tamamen sarfı veya irat kaydı hallerinde verilecek iki aylık mühlet içinde eski hadde iblâğı veya yeni teminat tevdi işletme hakkı sahibinden istenir. Gereğinin yerine getirilmemesi halinde son defaya mahsus olmak üzere bir aylık mehil daha verilmek suretiyle keyfiyet tekrar ihtar edilir. Bu ihtara rağmen de teminatın eski haddine iblâğ edilmemesi veya yeni teminat tevdi olunmaması takdirinde

sa irat kaydedilir. İşletme hakkının her hangi bir sebeple feshi halinde mevcutsa teminat irat kaydolunur.

işletme hakkı fesholunur ve teminattan bakıye kalmışsa irat kaydedilir. İşletme hakkının her hangi bir sebeple feshi halinde mevcutsa teminat irat kaydolunur.

Madde 53. — Arama ruhsatnamesine müsteniden bulunmuş sayılan maden için 52 nci maddede gereğince hazırlanıp katî şeklini alan şartname bulucuya tebliğ olunur.

Bulucu, madenin işletme ruhsatnamesine mevzu teşkil etmesi halinde, şartname hükümlerine uygun şekilde madeni işletmeye talibolduğunu tebliğ tarihinden itibaren üç ay zarfında Sanayi Bakanlığına bildirmeye ve şartnamede yazılı teminatı tevdi mecburdur.

Madenin işletme imtiyazına mevzu teşkil etmesi halinde bulucu 64 ncü maddede yazılı hükmi şahıslardan ve matlup şartları haiz ise şartname hükümlerine uygun şekilde madeni işletmeye talibolduğunu tebliğ tarihinden itibaren altı ay zarfında Sanayi Bakanlığına bildirmeye ve şartnamede yazılı teminatı tevdi mecburdur.

Bulucu 64 ncü maddede yazılı hükmi şahıslardan ve matlup şartları haiz değilse tebliğ tarihinden itibaren bir sene zarfında hukukunu matlup evsafı haiz ve aynı zamanda şartname hükümlerine uygun şekilde madeni işletmeye tâlip bir hükmi şahsa devreder.

2 nci ve 3 ncü veya 4 ncü fıkra hükümlerinin yerine getirilmemesi halinde bulucunun buluculuk hakkı mahfuz kalmak kaydıyla işletme hakkı talebi reddolunur.

Madde 57. — 43 ncü maddeye uygun şekilde işletme hakkı talebinde bulunan ve işletme hakkı verilinceye kadar geçecek devre zarfında faaliyete devam etmek isteyen arayıcı :

a) 43 ncü maddede zikredilen vesikaları tevdi etmek,

b) 81 nci maddeye göre mümessil tâyin etmek,

c) 82 nci maddeye göre fennî nezaretçi tâyin etmek,

d) 83 ncü maddeye göre istihsal ve sevk defterlerini tutmak ve aylık ve yıllık cetvelleri zamanında tevdi etmek,

e) 84 ncü maddeye göre imalât defterini

Madde 57. — 43 ncü maddeye uygun şekilde işletme hakkı talebinde bulunan ve işletme hakkı verilinceye kadar geçecek devre zarfında faaliyete devam etmek isteyen arayıcı :

a) 43 ncü maddede zikredilen vesikaları tevdi etmek,

b) 81 nci maddeye göre mümessil tâyin etmek,

c) 82 nci maddeye göre fennî nezaretçi tâyin etmek,

d) 83 ncü maddeye göre istihsal ve sevk defterlerini tutmak ve aylık ve yıllık cetvelleri zamanında tevdi etmek,

e) 84 ncü maddeye göre imalât defterle-

tutmak ve yıllık imalât haritalarını zamanında tevdi etmek,

f) Madenin çalıştırılmasında ilmi ve teknik icaplara riayet etmek.

Şartlariyle madende işletme faaliyetine geçebilir ve istihsal ettiği cevherleri imrar edebilir.

44 ncü maddeye göre verilen vesikalarda görülecek hata veya noksanların ikmal veya tashihi için 48 nci madde hükümlerinin tatbiki istihsal faaliyetinin devamına ve imrarata mâni teşkil etmez.

(a), (b) ve (c) fıkraları hükümleri yerine getirilmeksizin faaliyette bulunulamaz.

(d), (e) ve (f) fıkraları hükümlerinin yerine getirilmemesi veya bu fıkralarda sözü geçen vesikalarda hata veyahut noksanlar görülmesi halinde bu vecibeler yerine getirilmek, hatalar tashih veya noksanlar ikmal edilmek üzere arayıcıya münasip bir mehil verilir. Bu mehil zarfında da gereği yerine getirilmediği takdirde sahadaki faaliyet durdurulur.

Maden zabıtasına mütaallik hükümler mahfuzdur.

Tecdidi veya imtiyaza tahvili istenen işletme ruhsatnamelerinin veya temdidi talebedilen işletme imtiyazlarının taallük ettiği sahalardaki faaliyetler de yukarıdaki hükümlere tâbidir.

Madde 58. — Maden işletme hakkının verilmesini isteyen arayıcı bu talepten husule gelen hukukunu, Sanayi Bakanlığınca kanuni bir mâni görülmediği takdirde, devredebilir.

Bu hukuku devralacak şahsın, işletme hakkının verilmesini isteyen Devlete karşı haiz olduğu hukuk ve tâbi bulunduğu vecibe, taahhüt ve mükellefiyetleri aynen ve tamamen kabul ettiğini, devretmek isteyen de devre muvafakat eylediğini dilekçe ile bildirmeleri şarttır.

Devir muamelesi, ikinci fıkrada yazılı hususları tarafların Sanayi Bakanlığında yetkili memur huzurunda beyan ve tutulacak zaptı imza etmeleriyle tekemmül eder.

İşletme ruhsatnamesi tecdit talepleriyle imtiyaza tahvil ve imtiyazın temdidi taleplerinden mütevellit hukukun devri de yukarıdaki hükümlere tabidir.

rini tutmak ve yıllık imalât haritalarını zamanında tevdi etmek,

f) Madenin çalıştırılmasında ilmi ve teknik icaplara riayet etmek,

Şartlariyle madende işletme faaliyetine geçebilir ve istihsal ettiği cevherleri imrar edebilir.

44 ncü maddeye göre vesikalarda görülecek hata veya noksanların ikmal veya tashihi için mühlet verilmesi veya 48 nci madde hükümlerinin tatbiki, istihsal faaliyetinin devamına ve imrarata mâni teşkil etmez.

(a), (b) ve (c) fıkraları hükümleri yerine getirilmeksizin faaliyette bulunulamaz.

(d), (e) ve (f) fıkraları hükümlerinin yerine getirilememesi veya bu fıkralarda sözü geçen vesikalarda hata veyahut noksanlık görülmesi halinde bu vecibeler yerine getirilmek, hatalar tashih veya noksanlar ikmal edilmek üzere arayıcıya iki aylık bir mehil verilir. Bu mehil zarfında da gereği yerine getirilmediği takdirde sahadaki faaliyet durdurulur.

Maden zabıtasına mütaallik hükümler mahfuzdur.

Tecdidi veya imtiyaza tahvili istenen işletme ruhsatnamelerinin veya temdidi talep edilen işletme imtiyazlarının taallük ettiği sahalardaki faaliyetler de yukarıdaki hükümlere tabidir.

Madde 58. — Kanun tasarisının 58 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 59. — Maden işletme hakkının verilmesi talebinden mütevellit haklar ve vecibeler miras yoluyla intikal eder.

Bu kanunun 7 nci maddesindeki memnuiyete tabi bulunan mirasçı, ölüm tarihinden itibaren altı ay zarfında durumundaki mâni zail olmadığı takdirde, hukukunu aynı müddet içinde başkasına devretmeye mecburdur.

Mirasçının taaddüt etmesi ve tamamının bu maddenin 2 nci fıkrası hükmüne tabi olmaması ve aynı zamanda işletme talebinden doğan hukukun tek şahıs uhdesinde toplanmasının temin olunamaması takdirinde, bu hakların bir bütün halinde mirasçılar adına istimali, vecibelerin ifası ve yapılacak tebligatın kabulü için ölüm tarihinden itibaren en geç altı ay içinde mirasçılar rızaen veya kazaen aralarından veya hariçten birisini mümessil tâyin ve keyfiyeti mümessilin muvafakat beyaniyle birlikte noter marifetiyle Sanayi Bakanlığına ihbar ederler. İn-hilâl vukuunda bir ay zarfında bu esaslar dairesinde yeni bir mümessilin tâyin ve ihbarı lâzımdır.

İşletme hakkı talebi muamelâtından mütevellit hukuki mesuliyet mirasçılara, cezai mesuliyet mümessilin şahsına raci olur. Mirasçıların umumi hükümler dairesinde mümessile rücu hakları mahfuzdur.

Mümessil tâyin etmiyen mirasçılar 57 nci madde hükmünden istifade edemezler.

Mirasçıların yukarıda yazılı hükümleri yerine getirmemeleri halinde hiçbir ihtara lüzum kalmaksızın işletme hakkı talebi sâkit olur. Şu kadar ki, madenin bulunmuş maden sayılmasına karar verilmiş ise buluculuk hakkı mahfuz kalır.

İşletme hakkı talebinden mütevellit haklar ve vecibeler mirasçılar arasında rızaen veya kazaen taksim edilemez. Mirasçıların ittifakla verecekleri karar üzerine içlerinden veya hariçten bir şahsa bütün halinde devredilir.

Mirasçıların ittifak edememeleri halinde mahkeme bu hukuk ve vعاibin mirasçılardan en ehil olana tahsisine bu mümkün olmazsa satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit muhakeme usuliyle hal eyler.

Mirasçının maden işletmesi memnu bulunması sebebiyle veya hukukun tek şahıs uhdesin-

Hü.

Geçici Ko.

Madde 62 — Maden işletme ruhsatnamesi, medeni haklarını kullanmaya ehil yalnız bir vatandaş veya madencilik yapabileceği statüsünde yazılı ve Türk kanunlarına göre kurulmuş yalnız bir tüzel kişiye veya bu hususta yetkiyi haiz İktisadi Devlet Teşekkülü ve müessesesine veya âmme idaresine Sanayi Bakanlığınca verilir.

İşletme ruhsatnamesinin verilmesi Bakanlıkça kararlaştırılması üzerine altı ay içinde, kanuni harcın tediyesi, damga pulunun tevdi, madenin işletme ruhsatnamesinin bulucusundan başkasına itası halinde arama devresindeki masraflardan cevher satışı ile karşılanmıyan kısmına ait tazminatı bulucuya ödenmesi alâkalıdan istenir.

Müddeti içinde ikinci fıkra hükümleri yerine getirildiği takdirde, tebliğ tarihinden itibaren iki ay zarfında, mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için, Bakanlığa müracaat etmesi lüzumu ilgiliye bildirilir.

Bu tebligata uyan alâkalı ile Bakanlık arasında mukavele ve şartname imza ve teati edilir ve işletme ruhsatnamesi maden siciline kaydı yapılarak işletme ruhsatnamesi sahibine verilir. Bu ruhsatname maden siciline kaydedildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

de toplanması maksadiyle yapılacak devirler için mirasçılardan işletme hakkı talebinden mütevellit Devlete karşı olan hukuk ve vekaibini tamamen devrettiklerini, devralacak şahsın da bu hukuk ve vekaibi aynen ve tamamen kabul ettiğini gösterir noterlikçe tasdik edilmiş beyanname ile keyfiyeti Sanayi Bakanlığınca bildirmeleri lâzımdır. Bakanlıkça kanuni bir mahzur görülmediği takdirde, durum madenin kaydına şerhedilir. Devir muamelesi bu suretle tekemmül eder.

Mirasçılardan 53 ncü maddeye göre ruçhan hakkını istimali, işletme hakkı talebinden mütevellit hukuk ve vekaibin matlup evsafı haiz ve aynı zamanda şartname hükümlerine uygun şekilde madeni işletmeye tâlip hakiki veya hükmi tek şahıs uhdesine devredilmesine bağlıdır.

İşletme ruhsatnamelerinin tecdidi ve imtiyaza tahvili taleplerinden doğan hakların intikali de yukarıki hükümlere tabidir.

Madde 62. — Maden işletme ruhsatnamesi, medeni haklarını kullanmaya ehil yalnız bir Türk vatandaşına veya madencilik yapabileceği statüsünde yazılı ve Türk kanunlarına göre kurulmuş yalnız bir tüzel kişiye veya bu hususta yetkiyi haiz İktisadi Devlet Teşekkülü ve müessesesine veya âmme idaresine Sanayi Bakanlığınca verilir.

İşletme ruhsatnamesinin verilmesi Bakanlıkça kararlaştırılması üzerine altı ay içinde, kanuni harcın tediyesi, damga pulunun tevdi, madenin işletme ruhsatnamesinin bulucusundan başkasına itası halinde arama devresindeki masraflardan cevher satışı ile karşılanmıyan kısmına ait tazminatı bulucuya ödemesi alâkalıdan istenir.

Müddeti içinde ikinci fıkra hükümleri yerine getirildiği takdirde, tebliğ tarihinden itibaren iki ay zarfında, mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için, Bakanlığa müracaat etmesi lüzumu ilgiliye bildirilir.

Bu tebligata uyan alâkalı ile Bakanlık arasında mukavele ve şartname imza ve teati edilir. Ve işletme ruhsatnamesi maden siciline kaydolunarak sahibine verilir. Bu ruhsatname maden siciline kaydedildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

İşletme ruhsatnamesi müddeti 10 yıldan az ve 15 yıldan fazla olamaz. Müddeti biten işletme ruhsatnamesi tecdidedilebilir. Tecdit talebinin işletme ruhsatnamesinin yürürlük süresi içerisinde yapılması şarttır.

Bakanlıkça işletme ruhsatnamesinin tecdidine karar verilirken, şartname hükümlerinde, yeni duruma intibakı temin maksadiyle değişiklik yapılabilir. 52 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Madde 63. — Maden işletme imtiyazı verilebilmesi için Sanayi Bakanlığınca hazırlanan mukavelename ve şartname metinleri bu hususta cereyan eden muameleyi gösteren mazbatasıyla birlikte Danıştayca tetkik edilmek üzere Başbakanlığa gönderilir. Danıştay yaptığı tetkik neticesini Başbakanlığa bildirir.

Maden işletme imtiyazı Bakanlar Kurulu kararıyla verilir.

İşletme imtiyaz müddet 40 yıldan az 99 yıldan fazla olamaz. 99 yıldan daha az müddetle verilmiş olan işletme imtiyazı müddeti, icabında yapılacak temditlerle 99 yıla iblâğ edilebilir.

Bakanlıkça imtiyaz müddetinin temdidine karar verilirken şartname hükümlerinde, yeni duruma intibakı temin maksadiyle değişiklik yapılması caizdir. 52 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Madde 65. — Maden işletme imtiyazı verilmesinin Bakanlar Kurulu kararına iktiran etmesi üzerine altı ay içinde, kanuni harcın tediyesi, damga pulunun tevdi, madenin işletme imtiyazının bulucusundan başkasına itası halinde arama devresindeki masraflardan cevher satışı ile karşılanmıyan kısmına ait tazminatı bulucuya ödemesi alâkalıdan istenir.

Yukardaki fıkra hükümleri yerine getirildiği takdirde, tebliğ tarihinden itibaren iki ay zarfında mukavele ve şartnamenin imza ve teatisi için, Bakanlığa müracaat etmesi lüzumu ilgiliye bildirilir.

İşletme ruhsatnamelerinin müddeti 10 yıldan az ve 15 yıldan fazla olamaz. Müddeti biten işletme ruhsatnameleri tecdidedilir. Tecdit için, sahada daha işlenecek rezervin mevcut olması, talebin işletme ruhsatnamesi yürürlük süresi içinde yapılması şarttır. 68 nci madde hükümleri mahfuzdur. Tecdit muamelesi işletme hakkı talebinin tabi olduğu usul dairesinde yürütülür. Ancak bunlarda sınır haritası aranmaz.

Bakanlıkça işletme ruhsatnamesinin tecdidine karar verilirken, şartname hükümlerinde yeni duruma intibakı temin maksadiyle değişiklik yapılabilir. Bu takdirde 52 nci maddenin 2 nci fıkrası hükümleri mahfuzdur.

Madde 63. — Maden işletme imtiyazı verilebilmesi için Sanayi Bakanlığınca hazırlanan mukavelename ve şartname metinleri bu hususta cereyan eden muameleyi gösteren mazbatasıyla birlikte Danıştayca tetkik edilmek üzere Başbakanlığa gönderilir. Danıştay yaptığı tetkik neticesini Başbakanlığa bildirir.

Maden işletme imtiyazı Bakanlar Kurulu kararıyla verilir.

İşletme imtiyazı müddeti 40 yıldan az 99 yıldan fazla olamaz. 99 yıldan daha az müddetle verilmiş olan işletme imtiyazı müddeti, icabında yapılacak temditlerle 99 yıla iblâğ edilir.

Bakanlıkça imtiyaz müddetinin temdidine karar verilirken şartname hükümlerinde, yeni duruma intibakı temin maksadiyle değişiklik yapılması caizdir. 52 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Madde 65. — Kanun tasarısının 65 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bu tebligata uyan işletme imtiyazı talebi ile Bakanlık arasında mukavele ve şartname imza ve teati edilir ve işletme imtiyazı kararı, maden siciline kaydı yapılarak imtiyaz sahibine verilir.

İşletme imtiyazı kararı maden siciline kaydedildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Madde 66. — 62 ve 65 nci maddelerde yazılı müddetler zarfında, kanuni harcın yatırılmaması veya damga pulunun tevdi olunmaması veya madenin işletme hakkının bulucusundan başkasına verilmesi takdirinde arama devresindeki masraflardan cevher satışı ile karşılanmayan kısma ait tazminatın bulucuya ödenmemesi veya mukavele ve şartnamenin imza ve teati edilmemesi hallerinde işletme hakkı verilmesine ait karar iptal edilir.

Madde 67. — İşletme hakkı sona eren fakat tecdit veya temdit edilmeyen veya 49 ncu maddenin 5 nci fıkrasına göre bulunmuş sayılan madenler için 54 ncü maddede gösterilen usul ve esaslar dairesinde zuhur edecek talibine işletme hakkı verilir.

Madde 68. — İşletme ruhsatnamesine müstenden faaliyette bulunan bir madenin durumuna ehemmiyetli inkişaf lar husule gelmesi halinde, re'sen veya işletme ruhsatnamesi sahibinin müracaati üzerine madenin imtiyaz mevzuuna ithal edilip edilmemesi mahallinde tetkikler yaptırılmak suretiyle 51 nci madde hükümleri dairesinde Sanayi Bakanlığınca kararlaştırılır.

Mahallinde yapılan tetkikat neticesinde sahadaki cevher rezervinin kemiyet ve keyfiyet itibariyle ancak işletme ruhsatnamesine mevzu olabileceği tesbit edildiği ve bu durumun alâkalıya tebliğinden önce de işletme ruhsatnamesi müddeti sona erdiği takdirde, yapılacak yeni tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde imtiyaza tahvil talebinin tecdit talebi olarak yürütülmesi istenilebilir.

Madde 70. — Aynı cins madene ait ve en az birer noktaları müşterek olan işletme hakları alâkahıların müracaati üzerine tek bir işletme hakkı halinde, bu kanunun imtiyaz işletmesi veya işletme ruhsatnamesi verilmesi hakkındaki hükümlerine göre, birleştirilebilir.

Birleştirme kararı verilirken bir havza halin-

Madde 66. — 62 ve 65 nci maddelerde yazılı müddetler zarfında, kanuni harcın yatırılmaması veya damga pulunun tevdi olunmaması veya madenin işletme hakkının bulucusundan başkasına verilmesi takdirinde arama devresindeki masraflardan cevher satışı ile karşılanmayan kısma ait tazminatın bulucuya ödenmemesi veya alâkalının taksiri sebebiyle mukavele ve şartnamenin imza ve teati edilememesi hallerinde işletme hakkı verilmesine ait karar iptal edilir.

Madde 67. — Kanun tasarısının 67 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 68. — Kanun tasarısının 68 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 70. — Kanun tasarısının 70 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

de toplanacak olan işletme hakkının süresi ve tabii olacağı şartlar ayarlanır.

Birleştirilen madenlerin münferit sicilleri kapatılarak açılacak tek sicile kaydolunur.

Madde 72. — İşletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı verilen bir sahada işletme hakkına mevzu teşkil eden madenle mahfûz olarak veya jeolojik teşekkül itibariyle bu madenle birlikte işletilmesi zaruri bulunan başka cins madenler çıkarsa, işletme hakkı sahibi tarafından gerekli fennî malûmat idareye bildirilmek ve keyfiyet tesbit olunmak ve kanuni mahzur bulunmamak şartıyla bu madenlerin de işletme hakkının şümulüne girdiği işletme ruhsatnamesine veya imtiyaz mukavelenamesine dercolunur.

Yukardaki vasıfları haiz bulunduğu re'sen tesbit olunan işletme hakkı sahaları için, işletme hakkı sahibinin müracaatine hacet kalmaksızın keyfiyet doğrudan doğruya işletme ruhsatnamesine veya imtiyaz mukavelesine ilâve edilebilir.

İşletme hakkı şümulüne ithal edilen başka cins madenler bakımından şartname hükümlerinde değişiklik yapılabilir. 52 nci maddenin 2 nci bendi hükümleri mahfuzdur.

Madde 74. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahibi işletme hakkının tescilli tarihinden itibaren bir yıl içinde, madenin mevcut işletme projesinde veya fen raporunda (avan - proje) ve madenin işletme şartnamesinde yazılı esaslar dairesinde, madende işletme faaliyetine başlamaya, 57 nci madde gereğince madende faaliyet devam ediyorsa faaliyeti bu esaslara göre tanzime mecburdur.

Madde 76. — Madenin işletilmesi sırasında madenin işletme projesinde veya fen raporunda (avan proje) değişiklikler yapılması icabettiği takdirde keyfiyet mucip sebepleriyle birlikte Sanayi Bakanlığına bildirilir. Bakanlıkça icabında tamamlayıcı izahat alındıktan ve mahallinde gerekli tetkikler yapıldıktan sonra lüzum görülürse, işletme projesi veya fen raporu, bu esaslara göre tadil edilir.

Şu kadar ki, tadil teklifinden itibaren bir ay zarfında bakanlıkça hilâfına bir ihtar yapılmaması halinde, işletme hakkı sahibi tadil tekli-

Madde 72. — Kanun tasarisinin 72 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 74. — Kanun tasarisinin 74 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 76. — Kanun tasarisinin 76 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

fi karara bağlanıncaya kadar, teklifi dairesinde faaliyete devam edebilir.

Madde 78. — Bir maden işletmesinde, işletme projesi veya fen raporu (avan proje) veya işletme şartnamesi veya bunların tadilli şekillerine riayet edilmediğinin tesbiti halinde, Sanayi Bakanlığınca, maden işletme hakkı sahibine verilecek münasip mehil zarfında işletme faaliyetinin işletme projesi veya fen raporu (avan proje) veya işletme şartnamesi esaslarına, uygun hale getirilmesi ihtar olunur ve riayetsizlik izale edilinceye kadar işletme faaliyeti için icabına göre kısmen veya tamamen durdurulabilir.

Gereğinin yerine getirilmemesi halinde, teminatın yarısı irat kaydolunur ve işletme hakkı sahibine keyfiyet tekrar ihtar edilir.

Son ihtara rağmen de gereğinin yapılmaması takdirinde işletme hakkı fesholunur.

Madde 79. — Mücbir sebep veya beklenilmeyen haller dolayısıyla bir madenin işletme faaliyetinin muvakkaten tadiline, işletme hakkı sahibinin talebi üzerine Sanayi Bakanlığınca karar verilebilir.

Faaliyetin tadiline karar verildiği takdirde işletme hakkı sahibinin bu müddet zarfında istisna edileceği vecibeler ve şartlar Bakanlıkça tâyin ve alâkalıya tebliğ olunur.

Şu kadar ki, işletme hakkı sahibi muvakkat tatili gerektiren halin ortadan kalkmasından itibaren bir yıl zarfında madende normal faaliyete geçmeye mecburdur. Aksi takdirde işletme hakkının feshi yoluna gidilebilir.

Madde 81. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahibi, işletme hakkının tescili tarihinden itibaren üç ay içinde Türkiye hudutları dâhilinde sarıh bir ikâmetgâh göstermeye ve bir mümessil tâyin etmeye, mümessilin bu vazifeyi kabul ettiğini, tatbik imzasını ve ikâmetgâhını gösterir noterlikten tasdikli bir beyannameyi Sanayi Bakanlığınca vermeye, inhiâl vukuunda bir ay içinde bu usul dairesinde yeni mümessil tâyin etmeye mecburdur.

Maden işlerine mütaallik hususat hakkında bu ikâmetgâhtaki mümessile yapılmış olan tebliğat, aynen maden işletme hakkı sahibine yapılmış sayılır.

Madde 78. — Bir maden işletmesinde, işletme projesi veya fen raporu (avan proje) veya işletme şartnamesi esaslarına riayet edilmediğinin tesbiti halinde, Sanayi Bakanlığınca, maden işletme hakkı sahibine verilecek münasip mehil zarfında işletme faaliyetinin bu esaslara uygun hale getirilmesi ihtar olunur ve riayetsizlik izale edilinceye kadar işletme faaliyeti için icabına göre kısmen veya tamamen durdurulabilir.

Gereğinin yerine getirilmemesi halinde teminattan 500 lirası irat kaydolunur ve işletme hakkı sahibine keyfiyet tekrar ihtar edilir. Teminatın eski haddine iblağı hakkındaki hükümler mahfuzdur.

Son ihtara rağmen de gereğinin yapılmaması takdirinde işletme hakkı fesholunur.

Madde 79. — Kanun tasarisının 79 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 81. — Kanun tasarisının 81 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 82. — İşletme ruhsatnameli veya imtiyazlı maden sahalarındaki teknik faaliyetin tanzim ve idamesi işlerinin en az bir maden mühendisinin nezareti altında yapılması şarttır.

Tuz ihtiva eden sulardan çeşitli usullerle tuzların istihsalı maksadiyle yapılan işletmelerde fennî nezaretçi vazifesi kimya mühendisi veya kimyager tarafından da deruhte edilebilir.

Ayrıca fennî nezareti deruhte eden kimse tarafından maden tekniği ve mevzuatı esasları dairesinde verilecek emir ve talimatı yürütmek maksadiyle iş başında daimî olarak asgari bir maden teknisyeni veya teknikeri veya mülga Zonguldak Maden Meslek Mektebi mezunu bir eleman veya Maden Çavuşu Okulu bitirmiş bir maden başçavuşu veya ehliyeti evvelce tasdik edilmiş maden başçavuşu bulundurulması lâzımdır.

Şu kadar ki, bu vazife, fennî nezareti deruhte eden şahıs tarafından tanzim edilecek ehliyetli bir kimseye de tevdi olunabilir.

İşletme ruhsatnamesi veya imtiyaz sahibi işletme faaliyetine başlamadan mühendis veya kimyager ile iş başında daimî olarak bulunacak kimsenin, inhilâl vukuunda yerine gelenlerin, isim ve ikametgâhlarını Sanayi Bakanlığına bildirmeye, bu şahısların mezkûr vazifeleri kabul ettiklerini gösterir noterlikten tasdikli birer beyannameyi tevdi etmeye mecburdur.

Birinci ve ikinci fıkralarda sözü geçen şahısların fennî nezaret deruhte edebilecekleri saha veya sahaların adedi ile dördüncü fıkraya göre fennî nezaretçi tarafından daimî olarak iş başında bulunmak maksadiyle tanzim edilecek kimselerde tahsil, tecrübe ve kıdem bakımlarından aranacak ehliyet, şartları Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tesbit olunur.

İşletme ruhsatnamesi veya imtiyaz sahibi yukarıdaki şartları yerine getirmeksizin sahada faaliyette bulunamaz. Hilâfına hareketin anlaşılması halinde, faaliyet durdurulur ve 121 nci madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 84. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahibi işletmede bir imalât defteri tutar ve bir imalât haritası tanzim eder. Tanzim olunan imalât haritasının bir nüshasını esbabı mucibe raporu eklemek suretiyle, her yılın Ocak ayında Sanayi Bakanlığına tevdi eder.

Madde 82. — İşletme ruhsatnameli veya imtiyazlı maden sahalarındaki teknik faaliyetin tanzim ve idamesi işlerinin en az bir maden mühendisinin fennî nezareti altında yapılması şarttır.

Tuz ihtiva eden sulardan çeşitli usullerle tuz istihsalı maksadiyle yapılan işletmelerde fennî nezaret vazifesi kimya mühendisleri tarafından da deruhte edilebilir.

Ayrıca, fennî nezareti deruhte eden kimse tarafından maden tekniği ve mevzuatı esasları dairesinde verilecek emir ve talimatı yürütmek maksadiyle iş başında daimî olarak asgari bir maden teknisyen veya teknikeri veya Maden Meslek Mektebi mezunu bir eleman veya Maden Başçavuş Okulunu bitirmiş veya ehliyeti evvelce tasdik edilmiş bir maden başçavuşu bulundurulması lâzımdır.

İşletme ruhsatnamesi veya imtiyaz sahibi işletme faaliyetine başlamadan fennî nezareti deruhte eden mühendis ile daimî olarak iş başında bulunacak teknik elemanın inhilâl vukuunda yerlerine getirilenlerin, isim ve ikametgâhlarını Sanayi Bakanlığına bildirmeye, bu kimselerin mezkûr vazifeleri kabul ettiklerini gösterir noterlikten tasdikli bir beyannameyi tevdi etmeye mecburdur.

Birinci ve ikinci fıkralarda sözü geçen mühendislerin fennî nezaret deruhte edebilecekleri saha veya sahaların adedi Sanayi Bakanlığınca bir yönetmelikle tesbit olunur.

Üçüncü fıkra hükümleri, Bakanlar Kurulunca tâyin ve Resmî Gazete ile ilân olunacak tarihten itibaren tatbik edilir.

İşletme ruhsatnamesi, imtiyaz sahibi yukarıdaki şartları yerine getirmeksizin sahada işletme faaliyetinde bulunamaz. Hilâfına hareketin anlaşılması halinde, faaliyet durdurulur ve 121 nci madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 84. — Kanun tasarısının 84 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

İmalât defteri, imalât haritası ve esbabı mu-
cibe raporunun ne suretle tanzim olunacağı ve
neler ihtiva edeceği Sanayi Bakanlığınca bir
yönetmelikle tesbit olunur.

Madde 85. — İşletme hakkı sahibi 81, 83 ve
84 ncü maddelerde yazılı mükellefiyetlerden her
hangi birini ifa etmediği veya bunlarla ilgili
vesikalarda hata ve noksanlar görüldüğü tak-
dirde münasip mehil verilerek mükellefiyetin
yerine getirilmesi veya görülen hata ve noksan-
ların tahsis ve ikmal edilmesi vaza ile ihtar olu-
nur.

Verilen mehil zarfında mükellefiyetin yerine
getirilmemesi veya hata ve noksanların tashih
ve ikmal edilmemesi halinde teminatın dörtte
biri irat kaydolunur ve ikinci bir mehil verilir.
Teminatın eski haddine iblâğı hakkındaki hü-
kümler mahfuzdur.

İkinci mehil zarfında da tebliğ edilen husus-
ların yerine getirilmemesi takdirinde, teminatın
yarısı irat kaydolunur. Ve üçüncü bir mehil ve-
rilir. Teminatın eski haddine iblâğı hakkında-
ki hükümler mahfuzdur. Bu müddet zarfında
da tebliğ edilen hususların yerine getirilmemesi
halinde işletme hakkı feshedilir.

81, 83 ve 84 ncü maddelerde yazılı vesika-
ların hususi bir maksatla hakikate aykırı şekil-
de tanzim edilmiş olmaları takdirinde, işletme
hakkı fesholunur.

Madde 86. — Maden aramalarını veya işlet-
melerini tetkik ve teftiş etmek üzere Sanayi Ba-
kanlığınca gönderilecek yetkili memurlara, lâ-
zımgelen kolaylıkların ve matlup olan defter ve
haritaların ve yeraltı veya yerüstü arama ve
işletmeleriyle bunlara müteferri tesislerin gös-
terilmesi ve işletme ile ilgili bilcümle tafsilâtin
verilmesi mecburidir.

Bu mecburiyete muhalefet veya imtina halin-
de alâkalıya Bakanlıkça ihtarda bulunulur. Mu-
halefet veya imtinanın devamı takdirinde arama
hakkı iptal, işletme hakkı fesih veya işletme
hakkı talebi reddolunabilir.

Madde 85. — İşletme hakkı sahibi 81, 83 ve
84 ncü maddelerde yazılı mükellefiyetler-
den her hangi birisini ifa etmediği veya bunlar-
la ilgili vesikalarda hata veya noksanlar görül-
düğü takdirde münasip mehil verilerek mükel-
lefiyetin yerine getirilmesi veya görülen hata
veya noksanların tashih ve ikmalî yazı ile ih-
tar olunur.

Verilen mehil içinde mükellefiyetin yerine
getirilmemesi veya hata ve noksanların tashih
ve ikmal edilmemesi halinde teminattan 500 li-
rası irat kaydolunur ve ikinci bir mehil verilir.
Teminatın eski haddine iblâğı hakkındaki hü-
kümler mahfuzdur.

İkinci mehil zarfında da tebliğ edilen husus-
ların yerine getirilmemesi takdirinde, teminat-
tan 1 000 lirası daha irat kaydolunur ve son bir
mehil daha verilir. Teminatın eski haddine ib-
lâğı hakkındaki hükümler mahfuzdur. Son meh-
le rağmen de gereğinin yapılmaması halinde iş-
letme faaliyeti durdurulur.

83 ve 84 ncü maddelerde yazılı vesikaların
husussi bir maksatla hakikate aykırı şekilde tan-
zim edilmiş olmaları takdirinde işletme hakkı
fesholunur.

Madde 86. — Maden aramalarını veya işlet-
melerini tetkik ve teftiş etmek üzere Sanayi Ba-
kanlığınca gönderilecek yetkili memurlara, lâ-
zımgelen kolaylıkların ve matlup olan defter
ve haritaların ve yeraltı veya yerüstü arama ve
işletmeleriyle bunlara müteferri tesislerin gös-
terilmesi ve işletme ile ilgili bilcümle tafsilâtin
verilmesi mecburidir.

Bu mecburiyete muhalefet veya imtina halin-
de alâkalıya Bakanlıkça ihtarda bulunulur. Mu-
halefet veya imtinanın devamı takdirinde arama ve
ya işletme faaliyeti durdurulur.

Madde 88. — Maden işletme ruhsatname-
sinden mütevellit haklar ve vecibeler miras yo-
liyle intikal eder.

Bu kanunun 7 nci maddesindeki memnuiye-

te tabi bulunan mirasçı, ölüm tarihinden itibaren altı ay zarfında durumundaki mâni zail olmadığı takdirde, hukukunu aynı müddet içinde başkasına devretmeye mecburdur. Aksi takdirde işletme ruhsatnamesi feshedilir.

Mirasçının taaddütmesi ve tamamının bu maddenin ikinci fıkrası hükmüne tabi olmaması ve aynı zamanda işletme ruhsatnamesi hukukunun tek şahıs uhdesinde toplanmasının temin olunamaması takdirinde, bu hakların bir bütün halinde mirasçılar adına istimali, vecibelerin ifası ve yapılacak tebligatın kabulü için ölüm tarihinden itibaren en geç altı ay içinde mirasçılar rızaen veya kazaen aralarından veya hariçten birisini mümessil tâyin ve keyfiyeti mümessilin muvafakat beyaniyle birlikte noter marifetiyle Sanayi Bakanlığına ihbar ederler. İnhiâl vukuunda bir ay zarfında bu esaslar dairesinde yeni mümessilin tâyin ve ihbarı lâzımdır.

Maden işletme ruhsatnamesinin mütaaddit mirasçıya intikalinde, madenin mesul müdürü mevcut ise, inhiâl edinceye kadar bu mesul müdür aynı zamanda mirasçılardan mümessil olarak kabul edilir.

İşletme ruhsatnamesi muamelâtından mütevellit hukuki mesuliyet mirasçılara, cezai mesuliyet mümessilin şahsına raci olur. Mirasçılardan umumi hükümler dairesinde mümessile rücu hakları mahfuzdur.

Maden işletme ruhsatnamesinin mümessil ile idaresi, ölüm tarihinden itibaren âzami bir buçuk yılı geçemez. Bu müddet zarfında hukukun tek şahıs uhdesinde toplanması lâzımdır.

Müddetleri zarfında mümessil tâyin edilmemesi veya hukukun tek şahsa devri temin olunmaması hallerinde işletme ruhsatnamesi feshedilir.

Maden işletme ruhsatnamesinden mütevellit haklar ve vecibeler mirasçılar arasında rızaen veya kazaen taksim edilemez. Mirasçılardan ittifakla verecekleri karar üzerine içlerinden veya hariçten birisine bütün halinde devredilir.

Mirasçılardan ittifak edememeleri halinde mahkeme bu hukuk ve vekaibin mirasçılardan en ehil olana tahsisine veya bütün olarak satıl-

masına karar verir. Mâhkeme bu hususu basit muhakeme usulüyle halleyler.

Mirasçının maden işletmesi memuru bulunması sebebiyle veya hukukun tek şahısta toplanması maksadıyla yapılacak devirler için mirasçılarını işletme ruhsatnamesinden mütevellit Devlete karşı olan hukuk, vekaif, mükellefiyet ve taahhüdâtını tamamen devrettiklerini, devralacak şahsın da bu hukuk, vekaif, mükellefiyet ve taahhüdâtı aynen ve tamamen kabul ettiğini gösterir noterlikçe tasdik edilmiş beyanname ile keyfiyeti Sanayi Bakanlığına bildirmeleri lâzımdır. Bakanlıkça kanunî mâni görülmediği takdirde durum madenin siciline, mukavele ve şartnamelerine şerhedilir. Devir muamelesi bu suretle tekemmül eder.

Madde 104. — Sicil kütüğü aşağıdaki hususları ihtiva eder:

1. Madenin cinsi, nevi ve işletme hakkının verilmesine mesnet olan vasati tenörü,
2. Bu madenle mahlût olarak zuhur eden veya birlikte işletilmesi zaruri bulunan madenler,
3. Maden sahasının sınırı, mevki, bağlı bulunduğu köy, bucak, ilçe ve il,
4. Bulunmuş maden sayılmasına karar verildiği tarih,
5. Bulunmuş maden vasfının zeval bulunduğu veya kaldırıldığı tarih,
6. Bulucunun adı, soyadı, ikametgâhı, buluculuk hakkının sona ermesi sebebi ve tarihi,
7. İşletme hakkının nevi ve müddeti,
8. İşletme hakkının verilmesine esas teşkil eden Bakanlık veya Bakanlar Kurulu kararının tarihi ve numarası,
9. İşletme hakkı sahibinin unvanı veya adı, soyadı ve ikametgâhı,
10. Devir ve intikal muameleleri,
11. Rehin edilmiş ise mürtehinin adı, soyadı, ikametgâhı, rehinin sıra ve derecesi,
12. İşletme, başka işletme ile birleştirilmiş ise hangi sicil numarasında kayıtlı madenle birleştirildiği,
13. İşletme hakkının sona ermesi hali ve sebepleri,
14. Şerh sütunu,

Madde 104. — Kanun tasarisının 104. nolu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

Madde 105. — Sicil kütüğünde kaydı açılan ve işlenen madenin bu kayda mesnet teşkil eden aşağıda yazılı vesikaları ayrı bir sicil dosyasında saklanır.

İşletme projesi veya fen raporu varsa tahlil raporu, sınır haritası veya krokisi, bulunmuş maden sayılması kararı, bulunmuş maden vasfının zevalini veya kaldırıldığını göshterir vesika, buluculuk hakkının sona ermesi sebebinin gösteren vesika, işletme hakkının verilmesine ait karar, Devlet hakkı nisbetine ait karar, işletme hakkı sahibi hakiki şahıs ise hüviyet cüzdanının, hükmi şahıs ise kuruluşuna ait statünün tasdikli sureti, ticaret sicil kaydı, devre ait tahrir zaptı, intikale mesnet teşkil eden vesikalar, terhin muamelesine ait talep ve muvafakat beyanlarıyla rehnin fekkine ait vesikalar, mahlûliyet veya birlikte geliştirilmesi zaruri olan madenlere ait vesika, işletmenin diğer bir işletme ile birleştirilmesine ait karar sureti, işletme hakkının sona ermesine ait karar.

Madde 109. — Maden işletme hakkı sahibinin maden için yapmış olduğu istikrazdan mütevellit borcunu veya ilerde bu maksatla vücut bulacak veya vücut bulması muhtemel olan borçlarını temin için maden üzerinde bir veya mütaaddit derece ve sırada ipotek tesis olunabilir.

İpotekle takyidedilmiş işletme hakkının ipotekli alacağın vâdesinin hitamından önce işletme ruhsatnamesinin tevdidi veya imtiyaza tahvil veya imtiyazın temdidi veyahut işletme haklarının birleştirilmesi halinde; mevcut ipotek, hiçbir muameleye tevessül edilmeden yeniden ita edilen işletme hakkı üzerinde de aynı şartlarla devam eder.

İşletme hakkı ile bir kül teşkil eden 113 ncü maddenin birinci fıkrasında yazılı tesis, vasıta, alât ve malzemenin heyeti umumiyesi ipoteğin şumulüne girer.

İpotek alacaklısı, maden işletme hakkı ile kül teşkil eden ve tapu siciline kayıtlı bulunan gayrimenkuller üzerinde işletme hakkı sahibinin tasarrufuna mâni olmak için umumi hükümler dairesinde tapu siciline şerh verilmesini isteyebilir.

Maden işletme hakkının sona ermesi halin-

Madde 105. — Kanun tasarisının 105 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 109. — Kanun tasarisının 109 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

de ipotegün hükmü 100 neu maddenin birinci fıkrası şümulü dışında kalan tesis, vasıta, alât ve malzemeye inhisar eder.

Maden ipotegi sicil kütüğündeki ipotek kaydının terkinini ile sâkıt olur.

Madde 110. — Maden ipotegiyle temin edilen alacaktan dolayı maden işletme hakkı sahibi şahsan da mesuldür.

İpotekle takyidedilmiş bir maden işletme hakkının âhara devri halinde, bu hakkı devreden borçluluk durumunda bir değişiklik husule gelmiyeceği gibi, alacağın teminatını teşkil eden ipotek de aynen baki kalır.

Ancak, maden işletme hakkını devralan şahıs ipotekle temin edilmiş olan borcu da şahsan kabul ve taahhüt ettiği ve alacaklı, keyfiyetin Bakanlıkça kendisine tebliğinden itibaren, bir yıl içinde hakkını evvelki borçluya karşı muhafaza eylediğini yazı ile bildirmediği takdirde işletme hakkını devreden evvelki borçlu borcundan kurtulur.

Madde 111. — İpotegün vâdesi hululünde veya alacağın muacceliyet kesbetmiş olması halinde alacaklı alacağının tahsili için ipotegün taallük ettiği maden işletme hakkını umumi hükümler dairesinde sattırabilir.

Maden işletme hakkını iktisabetmek isteyen tâlibin bu hakkın iktisabı için aranan kanuni şartları haiz olması lâzımdır. Tâlip bu şartları haiz bulunduğunu Sanayi Bakanlığında alacağı vesika ile ispat eder. İcra Dairesi bu vesikayı ibraz etmiş olan tâlipler arasında satışı yapar.

Satışın neticesi İcra Dairesi tarafından Sanayi Bakanlığına bildirilir. Keyfiyet maddenin sicil kütüğüne şerh ve ipotek kaydı terkin edilir. Devir muamelesi bu suretle tekemmül eder.

Madde 115. — Maden sahalarından çıkarılan cevherlerin imrarı Devlet hakkının ödenmesine bağlıdır.

Devlet hakkı, yabancı memleketlere imrar edilecek maden cevherlerinin ihraç iskelesindeki FOB bedellerin vasatısı, memleket içine imrar olunacak maden cevherlerinin muhtelif bölgelerdeki maden işletmelerinin satış bedellerinin vasatısı üzerinden yüzde bir ilâ yüzde üç nisbetinde alınır.

Madde 110. — Kanun tasarısının 110 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 111. — Kanun tasarısının 111 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 115. — Maden sahalarından çıkarılan cevherlerin imrarı Devlet hakkının ödenmesine bağlıdır.

Devlet hakkı, yabancı memleketlere imrar edilecek maden cevherlerinin ihraç iskelesindeki FOB bedelleri vasatısı, yurt içine imrar olunacak maden cevherlerinin muhtelif bölgelerdeki maden işletmelerinin satış bedelleri vasatısı üzerinden % 1 nisbetinde alınır.

Hü.

Maden cevherlerinden alınacak Devlet hakkının nisbetleri, madenlerin cinslerine göre, Sanayi Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla tâyin olunur.

Devlet hakkı, cevherlerin imrarı sırasında cari tarifeye göre hesaplanır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan maden imtiyazları da (Nispi resim esasına bağlanmış olanlar dâhil) yukardaki hükümlere tabidir. Şu kadar ki, alınacak Devlet hakkının nisbeti imtiyaz mukavelenamesinde gösterilen Devlet hakkı nisbetini geçemez, 149 ve 150 nci madde hükümleri mahfuzdur.

Madde 117. — Devlet hakkının alınmasına mesnet teşkil edecek olan FOB veya dahili satış bedelleri vasatısını gösteren tarife (Devlet Hakkı Tarifesi), maden cinslerine göre, her takvim yılının ilk iki ayı içerisinde, geçen yıl zarfında salâhiyetli mercilerce tescil edilen bedeller ile fiyatların geçen yılda takibettiği seyir göz önünde tutulmak ve yapılan cari yıl fiyat tahminleri nazara alınmak suretiyle, her maden nevi için tek bedel olmak üzere Sanayi Bakanlığınca hazırlanır.

Mevcudolan hallerde tenzil edilmek üzere zenginleştirme ve izabe masrafları ortalaması da hesap ve aynı tarifeye dercedilir.

Madde 119. — Maden arama veya işletme hakkına sahip bulunmadığı sahadan maden cevheri çıkaranlar 100 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Çıkarılan cevherler müsadere edilir.

Çıkarılan cevher ehemmiyetli olduğu veya madene esaslı zarar ika edildiği takdirde ağır para cezasının aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmaz.

Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış edelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli, müsadere olunacak cevher yerine geçer.

Geçici Ko.

Devlet hakkı, maden cevherlerinin imrarı sırasında cari tarifeye göre hesaplanır.

Bu kanunun yürürlüğe konulmasından önce verilmiş olan maden imtiyazları da (nispi resim esasına bağlanmış olanlar dâhil) yukardaki hükümlere tabidir. 149 ve 150 nci maddelerin Devlet hakkı ile ilgili hükümleri mahfuzdur.

Madde 117. — Kanun tasarisının 117 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 119. — Maden arama veya işletme hakkına sahip bulunmadığı sahadan maden cevheri çıkaranlar 100 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Çıkarılan cevherler müsadere edilir.

Çıkarılan cevher ehemmiyetli olduğu veya madene esaslı zarar ika edildiği takdirde ağır para cezasının aşağı haddi 1 000 liradan eksik olamaz.

Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli, müsadere olunacak cevher yerine geçer.

Müsadere imkânı mevcudolan cevherler hakkında dahi üçüncü fıkra hükümlerine göre muamele yapılabilir. Bu takdirde bedeli tahsil olunan cevherler için alâkalıya imrarat müsaadesi verilir. İşbu fıkra hükümlerinin tatbik şekli ve

Hü.

Geçici Ko.

Madde 120. — Arama veya işletme hakkını haiz olmakla beraber Devlet hakkını tediye etmeden cevher imrar edenlerden imrar olunan cevhere tekabül eden Devlet hakkı, cevherin mensubolduğu nevin Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymeti üzerinden üç katolarak alınır. Bu hususta Sanayi Bakanlığınca tanzim olunacak zabıt varakası mahalli en büyük mal memuruna tevdi edilir. Üç kat olarak alınacak Devlet hakkından doğan ihtilâfın hallinde 213 sayılı Vergi Usulü ve bu hakkın tahsilinde Amme alacaklarının tahsil usulü kanunları hükümleri tatbik olunur.

Yukardaki fıkra gereğince alınacak Devlet hakkının katileşmesinden itibaren arama safhasında bir sene, işletme safhasında beş sene içinde fiilin tekrarı halinde, mezkûr fıkra hükmü tatbik edilmekle beraber arama hakkı iptal veya işletme hakkı fesholunur.

57 nci maddeye tevfikân faaliyette bulunan maden sahalarından Devlet hakkı verilmeden cevher imrarı halinde de bu madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 121. — Kanunun veya Maden Emniyet Nizamnamesinin verdiği salâhiyete istinaden, Sanayi Bakanlığı tarafından veya bu kanun mucibince kısmen veya tamamen arama veya işletme faaliyetinden menedilmiş madenlerde, bu memnuiyete riayetsizlik halinde çıkarılan cevherler, Hazine malı sayılır, bu hususta 36 nci madde esasları dairesinde muamele ifa olunur.

Yazılı ihtarâ rağmen riayetsizliğin devamı veya beş yıl içinde tekrarı halinde arama ruhsatnamesi iptal veya işletme hakkı talebi ret veyahut işletme hakkı fesh olunur.

İstirdat imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tespiti halinde bu satış bedeli, Hazine malı sayılacak cevher yerine geçer.

şartları Sanayi Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından müştereken yapılacak yönetmelikle tesbit olunur.

Madde 120. — Kanun tasarısının 120 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 121. — Kanunun veya Maden Emniyet Nizamnamesinin verdiği salâhiyete istinaden, Sanayi Bakanlığı tarafından veya bu kanun mucibince kısmen veya tamamen arama veya işletme faaliyetinden menedilmiş madenlerde, bu memnuiyete riayetsizlik halinde çıkarılan cevherler, Hazine malı sayılır, bu hususta 36 nci madde esasları dairesinde muamele ifa olunur.

Yazılı ihtarâ rağmen riayetsizliğin devamı veya beş yıl içinde tekrarı halinde arama ruhsatnamesi iptal veya işletme hakkı talebi ret veyahut işletme hakkı fesholunur.

İstirdat imkânı ortadan kalkmış olan cevherin, Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tespiti halinde bu satış bedeli, Hazine malı sayılacak cevher yerine geçer.

Müsadereye tabi cevherler hakkında 119 ncu maddenin son fıkrası hükümleri de mahfuzdur.

Madde 122. — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahasına dâhil arazide bulunan âmme hizmetine veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde veya bu mahiyetteki tesislere ufkan 60 metre mesafe dâhilinde maden işletilmesi veya tesisleri yapılabilmesi için Sanayi Bakanlığının haberder edilmesi mecburidir.

İşletmenin bu mahallere veya tesislere zarar vermemesi için arazinin jeolojik bünyesi ve tatbik olunacak işletme usulleri göz önünde bulundurularak işletme yapılamıyacak ve tesisat kurulamıyacak ufki veya umki sınırlar ve riayeti icabeden hususlar bu mahaller veya tesislerle alâkalı makamların mütalâası da alınmak suretiyle Sanayi Bakanlığınca tesbit ve işletme nakkı sahibine tebliğ edilir.

Yukarda yazılı mahal ve mesafeler içinde, bu tebliğden evvel veya Bakanlıkça yapılacak tebliğe muhalif şekilde işletme faaliyetinde bulunanlar veya tesisat kuranlar hakkında fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur, faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin Devlet hakkı tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli müsadere olunacak mal yerine geçer.

57 nci maddeye müsteniden faaliyette bulunan madenler de bu hükümlere tabidir.

Madde 140. — İşletme hakkı mevzuu olan madenle mahlût olarak zuhur eden veya jeolojik teşekkülü bu madenle birlikte işletilmesini zaruri kılan, başkasının hakkı taallük etmiyen taşocağı maddeleri çıkarsa, işletme hakkı sahibi tarafından gerekli fennî malûmat idareye bildirilmek, keyfiyet tesbit olunmak ve kanuni mahzur bulunmamak şartıyla, mezkûr taşocağı maddeleri işletme hakkı şümulüne alınır.

Birinci fıkra hükmü, henüz işletme hakkına bağlanmamış madenler hakkında, ancak bulun-

Madde 122 — Maden işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahasına dâhil arazide bulunan âmme hizmetine veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde veya bu mahiyetteki tesislere ufkan 60 metre mesafe dâhilinde maden işletilmesi veya tesisleri yapılabilmesi için Sanayi Bakanlığının haberdar edilmesi mecburidir.

İşletmenin bu mahallere veya tesislere zarar vermemesi için arazinin jeolojik bünyesi ve tatbik olunacak işletme usulleri göz önünde bulundurularak işletme yapılamıyacak ve tesisat kurulamıyacak ufki veya umki sınırlar ve riayeti icabeden hususlar bu mahaller veya tesislerle alâkalı makamların mütalâası da alınmak suretiyle Sanayi Bakanlığınca tesbit ve işletme hakkı sahibine tebliğ edilir.

Yukarda yazılı mahal ve mesafeler içinde, bu tebliğden evvel veya bakanlıkça yapılacak tebliğ muhalif şekilde işletme faaliyetinde bulunanlar veya tesisat kuranlar hakkında fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, aşağı haddi 1 000 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası tatbik olunur, faaliyet neticesinde cevher çıkarılmış ise bu cevherler müsadere edilir. Müsadere imkânı ortadan kalkmış olan cevherin Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanarak tahsil edilecek bedeli veya satış bedelinin daha yüksek olduğunun tesbiti halinde bu satış bedeli müsadere olunacak mal yerine geçer.

57 nci maddeye müsteniden faaliyette bulunan madenler de bu hükümlere tabidir.

Müsadereye tabi cevherler hakkında 119 ncu maddenin son fıkrası hükümleri de mahfuzdur.

Madde 140. — Kanun tasarısının 140 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

muş maden kararı alındıktan sonra tatbik olunur.

Maden sahalarındaki ruhsatnameli taşocaklarının işletilmesi madene zarar verilmemesine bağlıdır.

Madene zarar ikai vârit ise Sanayi Bakanlığınca bu zararı önleyici tedbirler tesbit ve alâkalılara tebliğ olunur. Tebliğ hükümlerine riayet edilmemesi veya zararın tedbirle önlenmesine imkân bulunmaması hallerinde Sanayi Bakanlığınca taşocağı faaliyeti kısmen veya tamamen durdurulur, taşocağı ruhsatı durdurulan kısma şâmil olmak üzere hükümden sâkit olur.

Taşocakları bakımından yukarıda gösterilen kararların alınması halinde Sanayi Bakanlığınca keyfiyet alâkalı il'e de bildirilir.

Madde 141. — İşletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahasından çıkarılmış fakat henüz imrar edilmemiş cevherlerle bakıye yığını ve cüruf, işletme hakkının sona ermesinden itibaren üç yıl içinde işletme hakkı sahibi veya hukukan yerine geçen tarafından sahadan kaldırılmadığı takdirde, Maliye Bakanlığınca dört sene zarfında 2490 sayılı Kanun hükümleri dairesinde tasfiye olunur. Tasfiye müddeti Sanayi Bakanlığı tarafından bu hususta Maliye Bakanlığınca yapılacak ihbarın alınışı tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Yukarıdaki fıkrada yazılı cevherlerle bakıye yığını ve cüruf için konulmuş olan müddetler bunların kaldırılmasına veya tasfiyesine kâfi gelmediği takdirde, Sanayi Bakanlığınca uzatılır. Uzatma isteğinin müddetleri içinde yapılması şarttır.

Müddetleri içerisinde sahadan kaldırılmıyan veya tasfiye edilmeyen cevherlerle bakıye yığını ve cüruf, sahanın maden hukuku noktasından tabi olduğu ahkâmın şümulüne girer.

Cüruf ve çıkarılmış cevher tâbirleri şümulü dışında kalan ve menşe bakımından cevherle alâkalı olan ve sahada terk edilmiş bulunan mamul ve gayrimamul maddeler bu kanunun tatbikatında bakıye yığını sayılır.

Madde 144. — Maden arama veya işletme hakkı talebolunan sahalarda bu hakkın verilebilmesi için kanun gereğince yapılması lüzumlu

Madde 141. — İşletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı sahasından çıkarılmış fakat henüz imrar edilmemiş cevherlerle bakıye yığını ve cüruf, işletme hakkının sona ermesinden itibaren üç yıl içinde işletme hakkı sahibi veya hukukan yerine geçen tarafından sahadan kaldırılmadığı takdirde, Maliye Bakanlığınca dört sene zarfında Hazine emvalinin satışı hakkındaki kanun hükümleri dairesinde tasfiye olunur. Tasfiye müddeti Sanayi Bakanlığı tarafından bu hususta Maliye Bakanlığınca yapılacak ihbarın alınışı tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Yukarıdaki fıkrada yazılı cevherlerle bakıye yığını ve cüruf için konulmuş olan müddetler bunların kaldırılmasına veya tasfiyesine kâfi gelmediği takdirde, Sanayi Bakanlığınca uzatılır. Uzatma isteğinin müddetleri içinde yapılması şarttır.

Müddetleri içerisinde sahadan kaldırılmıyan veya tasfiye edilmeyen cevherle bakıye yığını ve cüruf, sahanın maden hukuku noktasından tabi olduğu ahkâmın şümulüne girer.

Cüruf ve çıkarılmış cevher tâbirleri şümulü dışında kalan ve menşe bakımından cevherle alâkalı olan ve sahada terk edilmiş bulunan mamul ve gayrimamul maddeler bu kanunun tatbikatında bakıye yığını sayılır.

Madde 144. — Maden arama ve işletme hakkı talebolunan sahalarda bu hakkın verilebilmesi için kanun gereğince yapılması lüzumlu

Hü.

keşif, tetkik ve tahkiklere ait bilcümle masraflar verilecek mehil içinde alâkalı tarafından avans olarak peşinen malsandığına yatırılır. Her hangi bir sebeple yatırılmaması halinde, yeni bir mehil tâyin ve tebliğ edilmek suretiyle masrafın tediyesi lüzumu alâkalıya ihtar edilir. İhtara rağmen bu vecibenin yerine getirilmemesi takdirinde arama ve işletme hakkı talebi reddolunur.

Maden sahalarına ait hudut ihtilâfları ve sair şikâyetler dolayısıyla mahallinde yaptırılacak tetkik ve tahkiklerin masrafı şikâyette bulunan tarafça avans olarak peşinen malsandığına yatırılır ve bu masraf yapılacak tetkik neticesinde haksız çıkacak tarafa yükletilir. Tarafların ihtilâfta kusurlu görülmeleri halinde masraf aralarında müsavi şekilde taksim olunur. Avans yatırmamış olan taraftan hissesine düşen miktardaki masrafı ödemesi istenir. Bu masrafın ödenmemesi halinde varsa teminatından mahsubedilir ve hakkında 52 nci maddenin son fıkrası hükümleri tatbik olunur. Teminatı mevcudolması takdirinde alâkalıya yazı ile bir ihtar daha yapılır. Bu hitara rağmen de masrafın ödenmemesi halinde maden üzerindeki hakkı ret veya iptal veya fesholunur.

Maden sahalarında vukuu iddia edilen her türlü yolsuzluklara ait ihbarlar dolayısıyla yaptırılacak tetkik ve tahkiklerin masrafı ihbarın mahiyetine göre ya Devlet tarafından veya ihbarı yapan tarafından ödenir. Masrafın ihbarı yapan tarafından ödenmesi icabeden hallerde bu masrafın avans olarak peşinen malsandığına yatırılması lâzımdır. Aksi takdirde ihbar nazara alınmaz.

İhbarın doğru çıkması halinde masraflar, hakkında ihbar yapılmış olana yükletilir ve ödenmemesi halinde ikinci fıkraya göre muamele yapılır.

Madde 152. — 11.3.1954 tarihinden önce çimento yapılmasında kullanılan başlıca maddeler için verilmiş olan işletme imtiyazları, işletme ve arama ruhsatnameleri ile yapılmış bulunan arama ve işletme taleplerinden mütevellit haklar mahfuz olup bu kanun hükümlerine tabidir.

Geçici Ko.

keşif, tetkik ve tahkiklere ait bilcümle masraflar verilecek iki aylık mehil içinde alâkalı tarafından avans olarak peşinen ödenir. Her hangi bir sebeple ödenmemesi halinde, yeni bir aylık mehil daha tâyin ve tebliğ edilmek suretiyle masrafın tediyesi lüzumu alâkalıya ihtar edilir. İhtara rağmen bu vecibenin yerine getirilmemesi takdirinde arama ve işletme hakkı talebi reddolunur.

Maden sahalarına ait hudut ihtilâfları ve sair şikâyetler dolayısıyla mahallinde yaptırılacak tetkik ve tahkiklerin masrafı şikâyette bulunan tarafça avans olarak peşinen ödenir ve bu masraf yapılacak tetkik neticesinde haksız çıkacak tarafa yükletilir. Tarafların ihtilâfta kusurlu görülmeleri halinde masraf aralarında müsavi şekilde taksim olunur. Avansı ödememiş olan taraftan hissesine düşen miktardaki masrafın tediyesi istenir. Bu masrafın ödenmemesi halinde varsa teminatından mahsubedilir ve hakkında 52 nci maddenin son fıkrası hükümleri tatbik olunur. Teminatı mevcudolmaması takdirinde alâkalıya yazı ile iki aylık mehil verilerek bir ihtar daha yapılır. Bu ihtara rağmen de masrafın ödenmemesi halinde maden üzerindeki hakkı ret veya iptal veya fesholunur.

Maden sahalarında vukuu iddia edilen her türlü yolsuzluklara ait ihbarlar dolayısıyla yaptırılacak tetkik ve tahkiklerin masrafı ihbarın mahiyetine göre ya devlet tarafından veya ihbarı yapan tarafından ödenir. Masrafın ihbarı yapan tarafından ödenmesi icabeden hallerde bu masrafın avans olarak peşinen tediyesi lâzımdır. Aksi takdirde ihbar nazara alınmaz.

İhbarın doğru çıkması halinde masraflar, aleyhinde ihbar yapılmış olana yükletilir ve ödenmemesi halinde ikinci fıkraya göre muamele yapılır.

Madde 152. — Kanun tasarısının 152 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

III.

MADDE 2. — Aynı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

32 nci maddeye muhalefet

EK MADDE 1. — Arayıcı arama ruhsatnamesinin ilk yılı zarfında fennî nezaretçi tâyin etmeye ve arama faaliyetine başlamaya mecburdur.

Fennî nezaretçi tâyin edilmeden arama yapıldığı takdirde, bu vecibe yerine getirilinceye kadar arama faaliyeti durdurulur ve imrariye müsaadesi verilmez. Fennî nezaretçi tâyin edilmeksizin aramaya devam edilmesi halinde ruhsatname iptal olunur.

İlk yıl zarfında fennî nezaretçi tâyin edilmiyen arama ruhsatnameleri için, ruhsatname sahibinden 500 lira ağır para cezası alınır ve 15 gün içinde bu vecibenin ifası lüzumu ruhsatname sahibine yazı ile ihtar olunur.

İhtara rağmen vecibenin yerine getirilmemesi halinde, mehlin hitamından itibaren fennî nezaretçi tâyin edilinceye kadar, geçecek her gün için 50 lira ağır para cezası alınır. Bu şekilde ağır para cezasına tâbi müddet 30 günü geçemez. Bu müddetin hitamında da fennî nezaretçi tâyin edilmiyen arama ruhsatnamesi iptal olunur.

Fennî nezaretçi tâyin edilmeksizin yapılan işletme hakkı talebi reddedilir.

İkinci veya üçüncü fıkralara göre iptal edilen arama ruhsatnameleri sahalarından çıkarılan cevherler hakkında 36 ncı madde hükümleri tatbik olunur.

Fennî nezaretin temin edilmemesi sebebiyle ağır para cezalarına tâbi arama ruhsatnamesinin veya bu gibi ruhsatnamelere müstenit işletme hakkı talebinden mütevellit hukukun devri 2 000 liralık nakdî teminatın (veya banka teminat mektubu) tevdiine bağlıdır. Şu kadar ki, para cezalarının ödendiğinin tevsiki halinde bu teminat alınmaz. Alınmışsa iade olunur.

Iptal edilmeyecek arama ruhsatnameleri

EK MADDE 2. — Bir maden arama ruhsatnamesinin yürürlüğe girmesinden sonra bu ruh-

Geçici Ko.

Eklenen maddeler

MADDE 2. — 6309 sayılı Maden Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

Iptal edilmeyecek arama ruhsatnameleri

EK MADDE 1. — Bir maden arama ruhsatnamesinin yürürlüğe girmesinden sonra bu ruh-

Hü.

satnamenin, takaddüm hakkı devresinde müracaatın reddini icabettiren sebepler dolayısıyla iptali cihetine gidilmez.

Harc tediyesi, sahanın 2 000 hektara taksir ettirilmesi, 14 ncü maddede sayılan sahalara vâkı kısmî tedahülün ref'i gibi hususlar ikmal ettirilir.

Tedahül edilen sahalardan, hukuku ret veya iptal veya feshedilmiş bulunanlar yeni ruhsatnamenin şümülüne dâhil olur, bu bakımdan taksir veya iptal bahis mevzuu olmaz.

7 ci maddeye göre memnu kimseler veya medeni haklarını kullanmaya ehil olmıyan Türk vatandaşı veya ecnebi tabiiyetini haiz hakiki veya hükmi şahıslar uhdesinde bulunan veya tamamı 14 ncü maddede sayılan sahalarda içinde kalan veya sınırları gayrimuayyen olan arama ruhsatnameleri yukardaki hükümden faydalanamaz.

Arzda yerlerinin tâyini mümkün olmak ve gayrin hakkı taallük etmemek şartlarıyla bâzı sınır noktalarının talimatnamesindeki evsafi haiz bulunmaması sebebiyle de arama ruhsatnamesi iptal edilmez, sahanın, ruhsatname hudutları dışına çıkılmamak kaydıyla, usulüne göre tahdidî temin olunur.

Reddedilmeyecek işletme hakkı talepleri

EK MADDE 3. — Bir saha için işletme hakkı talebedildikten sonra mezkûr işletme hakkı talebinin, talebe mesnet teşkil eden arama ruhsatnamesinin iptalini icabettiren sebepler dolayısıyla reddi cihetine gidilmez.

Geçici Ko.

satnamenin, takaddüm hakkı devresinde müracaatın reddini icabettiren sebepler dolayısıyla iptali cihetine gidilmez.

Harcın ödenmesi, sahanın 2 000 hektara taksir ettirilmesi, 14 ncü maddede sayılan sahalara vâkı kısmî tedahülün ref'i gibi hususlar ikmal ettirilir.

Şu kadar ki, tedahül edilen sahalardan, aramalara serbest bırakılması lâzımgelenler, tedahül nisbetinde yeni ruhsatnamenin şümülüne dâhil olur. Bu sebeple ruhsatnamenin taksir veya iptali mevzuubahsolamaz.

7 nci maddeye göre memnu kimselerle medeni haklarını kullanmaya ehil olmıyan Türk vatandaşı veya ecnebi tâbiyetini haiz hakiki veya hükmi şahıslar uhdesinde bulunan veya tamamı 14 ncü maddede sayılan sahalarda içinde kalan veya sınırları gayrimuayyen olan veya bu maddenin 2 nci fıkrası hükmü yerine getirilmeyen arama ruhsatnameleri yukardaki hükümlerden faydalanamaz.

Arz üzerindeki yerlerinin fiilen tâyini mümkün olmak ve gayrin hakkı taallük etmemek şartlarıyla sınır noktalarının talimatnamesindeki vasıfları haiz bulunmaması sebebiyle de arama ruhsatnamesi iptal edilmez, sahanın ruhsatname hudutları dışına çıkılmamak kaydıyla, usulüne göre tahdidî temin olunur.

Reddedilmeyecek işletme hakkı talepleri

EK MADDE 2. — Bir saha için işletme hakkı talebedildikten sonra bu işletme hakkı talebinin, talebe mesnet teşkil eden arama ruhsatnamesinin, ek birinci madde hükümleri mahfuz olmak kaydıyla iptalini icabettiren sebeplerle, reddi cihetine gidilmez.

Teminat karşılığı imrarat

EK MADDE 3. — Usulsüz çıkarılması dolayısıyla istirdada tabi olması veya mülkiyeti ihtilâflı bulunması sebepleriyle imrarında tereddüdedilen cevherlerin, Devlet Hakkı Tarifesindeki kıymeti üzerinden hesaplanan bedeli, Sanayi Bakanlığı emrine emanet olarak tevdi olunduğu takdirde imrarına müsaade olunabilir. Emaneten tevdi olunacak bedel banka teminat mektubu şeklinde de olabilir.

Hü.

Geçici Ko.

Bahis konusu cevherlerle ilgili takibatın intacına veya ihtilâfın halline mütedair salâhiyetli kaza merciinden alınacak karara göre, emaneten alınan bedel Hazineye veya hak sahibine ödenir veya alâkalıya iade olunur.

Bu hükümlerin tatbik şekli Sanayi Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından müştereken yapılacak yönetmelikle tesbit edilir.

Döner sermaye

EK MADDE 4. — Maden arama ve işletme hakkı sahiplerine bedeli mukabilinde yapılacak teknik hizmet ve malzeme yardımları ve çıkarılacak dergi için Sanayi Bakanlığı emrine 200 000 lira döner sermaye verilmiştir.

Döner sermaye :

I - Hizmet karşılığında tarifesine göre alınacak ücretler, kiralar ve satılan malzeme bedelleri;

II - Sanayi Bakanlığı bütçesine bu maksatla konulacak ödenekler;

III - Bağışlar;

IV - Dergi gelirleri;

V - Diğer gelirler;

den teşekkül eder. Sermayenin, bağışlar hariçinde kalan kaynaklardan, ödenmiş bulunan kısmı 200 000 lirayı doldurduktan sonra hâsıl olacak kârlar Hazineye yatırılır.

Teknik yardım işlerinde kullanılacak alet, vasıta ve malzemenin bedelleri, bakım masrafları ve her türlü giderleri ile yevmiyeli mütehasıs ve işçi ücretleri döner sermayeden ödenir.

Döner sermaye işlemleri Muhasebei Umumiye, Artırma Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir. Ancak, döner sermayenin her malî yıl sonunda düzenlenecek bilânçoları evrakı müşbiteleriyle birlikte tetkik ve vize için üç ay içinde Sayıştaya ve bir nüshası da Maliye Bakanlığına gönderilir.

Döner sermaye işlemlerinde uygulanacak esaslar Maliye ve Sanayi Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunur.

Hü.

MADDE 3. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce antrasit, taşkömürü, linyit ve turp için mevcut haklar maden kömürü için muteber sayılır ve re'sen bakanlıkça kayıtları tashih olunur.

Ancak, bu suretle muamele ifası sırasında tedahüller zuhur ettiği takdirde :

a) İşletme imtiyazı veya işletme ruhsatnamesi verilmiş veya bulunmuş maden kararı alınmış veya 57 nci maddeye göre işletme müsaadesi verilmiş veya işletme hakkı talebedilmiş bulunan sahalarda arasındaki tedahülün ref'inde işbu bentteki yazılış sırası esas alınır ve sonra olanın evvel olana tedahülü ref'ettirilir.

b) Arama ruhsatnamesi ve takaddüm hakkı sahalalarının (a) bendinde sözü geçen sahalara tedahülleri ref'ettirilir.

c) Arama ruhsatnameleri arasında veya arama ruhsatnameleriyle takaddüm hakkı sahalaları arasında veya yalnız takaddüm hakkı sahalaları arasındaki tedahüllerin ref'i için evvelâ memlekette mevcut ve müteamil esaslara göre mütedahil kısımda bulunan kömür cinsi tâyin edilir.

I - Yanlış kömür ismi kullanmak suretiyle yapılmış olan müracaatların doğru kömür adıyla yapılmış müracaatlere tedahülleri ref'ettirilir.

II - Doğru adıyla müracaat edenlerin kendi aralarında veya yanlış isim kullanmak suretiyle müracaat etmiş olanların kendi aralarındaki tedahüllerinin ref'inde takaddüm hakkı tarihleri esas alınır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun neşri tarihinden önce verilmiş olan arama ruhsatna-

Geçici Ko.

Geçici maddeler

MADDE 3. — 6309 sayılı Maden Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce antrasit, taş kömürü, linyit ve turp için mevcut haklar maden kömürü için muteber sayılır. Ve re'sen Bakanlıkça kayıtları tashih olunur.

Ancak, bu suretle muamele ifası sırasında tedahüller zuhur ettiği takdirde :

a) İşletme imtiyazı veya işletme ruhsatnamesi verilmiş veya bulunmuş maden kararı alınmış veya 57 nci maddeye göre işletme müsaadesi verilmiş veya işletme hakkı talebedilmiş bulunan sahalarda arasındaki tedahülün ref'inde işbu bentteki yazılış sırası esas alınır ve sonra olanın evvel olana tedahülü ref'ettirilir.

b) Arama ruhsatnamesi ve takaddüm hakkı sahalalarının (a) bendinde sözü geçen sahalara tedahülleri ref'ettirilir.

c) Arama ruhsatnamesi sahalarda veya arama ruhsatnamesi sahalalarıyla takaddüm hakkı alınmış sahalarda veya takaddüm hakkı alınmış sahalarda arasındaki tedahüllerin ref'i için Sanayi Bakanlığınca mahallinde yaptırılacak tetkiklerle yatağın jeolojik yaşı tesbit ettirmek suretiyle kömürün cinsi tâyin olunur.

I - Tâyin edilen kömür cinsine tevafuk eden arama ruhsatnamesi veya takaddüm hakkı sahası esas alınır. O saha için hak tanınarak muamelesi yürütülür. Diğerlerinin bunlara vâkı tedahülleri ref'ettirilir.

II - Tâyin edilen kömür cinsine tevafuk eden arama ruhsatnamesi veya takaddüm hakkı sahalarda arasındaki tedahüllerde, bunlardan tarih itibariyle önce gelen esas alınır, o saha için hak tanınarak muamelesi yürütülür. Buna göre diğerlerinin tedahülleri ref'ettirilir.

III - Tâyin edilen kömür cinsine tevafuk etmeyen arama ruhsatnamesi veya takaddüm hakkı sahalarda arasındaki tedahüllerin ref'inde ise, tarih itibariyle takaddüm eden esas tutulur.

GEÇİCİ MADDE 2. — I - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mer'i bulunan arama

Hü.

melerinin 32 ve ek 1 nci maddelere intibakı usulü aşağıda gösterilmiştir :

I - Bu kanunun neşri tarihinde meriyette bulunan arama ruhsatnamelerinden fennî nezaretçisi olanların sahipleri 32 nci madde hükümünü yerine getirmiş sayılır. Fennî nezaretin inhilâline mütaallik hükümler mahfuzdur.

II - Bu kanunun neşri tarihinde iki yıllık meriyet müddetinin 1,5 yılı geçmiş olan madden arama ruhsatnamelerinin sahipleri fennî nezaretçi tâyin etmekle 32 nci madde hükümlerini yerine getirmiş sayılır. Fennî nezaretin inhilâline mütaallik hükümler mahfuzdur.

III - Bu kanunun neşri tarihinde meriyet müddetinin bir yılını doldurmuş olan arama ruhsatnamelerinin sahiplerine bir ay zarfında fennî nezareti temin etmeleri lüzumu yazı ile ihtar edilir. Hilâfına hareket halinde Ek 1 nci maddenin 4 ncü fıkrası hükümleri tatbik olunur.

IV - Bu kanunun neşri tarihinde meriyet müddetinin ilk yılını henüz doldurmamış olan arama ruhsatnameleri Ek 1 nci madde hükümlerine tâbidir.

Şu kadar ki, bunlardan meriyet müddetinin 10 ayı geçmiş bulunan arama ruhsatnamelerinin sahipleri hakkında işbu geçici maddenin II nci bendi hükümleri tatbik edilir.

V - Bu kanunun neşri tarihinde meriyette bulunan arama ruhsatnameleri, zamanında yıllık rapor tevdi edilmemesi veya mevdu raporların talimatnamesine uygun olmaması sebepleriyle, iptal edilmez.

VI - Bu kanunun neşri tarihine kadar yapılmış olan işletme hakkı taleplerinin yürütülmesine, bu işletme taleplerine mesnet teşkil eden arama ruhsatnamelerine fennî nezaretçi tâyin edilmemiş olması veya talimatnamesine uygun yıllık rapor verilmemiş bulunması sebepleri mâni teşkil etmez.

VII - İşbu maddeye göre 32 nci madde hükümleri yerine getirilen arama ruhsatnameleri sahalardan bu kanunun neşri tarihinden önce çıkarılıp da fennî nezaretçisi tâyin edilmemesi sebebiyle 121 nci maddeye müsteniden Hazine malı sayılmasına teşebbüs edilen cevherler istirdada tâbi tutulmaz.

Geçici Ko.

ruhsatnameleri, fennî nezaretçi tâyin edilmemesi veya müddetinde yıllık rapor verilmemesi veya verilen raporların usulüne uygun bulunmaması sebepleriyle iptal olunmaz.

II - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce arama ruhsatnameleri sahalardan çıkarılıp da fennî nezaretçi tâyin edilmemesi sebebiyle 121 nci maddeye müsteniden Hazine malı sayılmasına teşebbüs edilen veya Hazine malı sayılması lâzımgelen cevherler istirdada tabi tutulmaz.

III - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılmış olan işletme hakkı taleplerinden talebe mesnet teşkil eden arama ruhsatnamesi için fennî nezaretçi tâyin edilmemesi veya müddetinde yıllık rapor verilmemesi veya verilen raporların usulüne uygun bulunmaması sebepleriyle reddi lâzımgelenler reddedilmez, muameleleri buldukları noktadan itibaren yürütülür.

Aynı sebeplerle reddedilmiş bulunan işletme hakkı taleplerinde de, talep sahiplerinin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay zarfında Sanayi Bakanlığına yazılı olarak müracaat etmeleri ve talebe mevzu sahanın aramalara açılmamış olması şartıyla muamelelerinin bırakıldığı noktadan itibaren yürütülmesi yoluna gidilir.

Hü.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe konulmasından önce 6309 sayılı Kanunun 43 ve 44 veya 45 nci maddelerine göre yapılmış ve reddedilmiş bulunan işletme hakkı taleplerinin 43, 44, 47 ve 48 nci maddelere intibakı aşağıda gösterilmiştir.

I - Arza tatbiki yapılmış olup bunun neticesinde,

a) Kemiyet ve keyfiyet bakımından bir işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarılmamış olan işletme hakkı talebi reddolunur.

b) Mevdu vesikalarının mahalline uygun olduğu tesbit edilenlerin, ayrıca bir vesika verilmesine hacet kalmaksızın, muameleleri yürütülür.

c) Mevdu vesikalarında hata veya noksanlar tesbit edilenler hakkında 43 nci madde hükümleri tatbik olunur.

II - Mevdu vesikaların tarzı tanzim itibariyle kanun ve talimatnamesine uygun görülmüş fakat arza tatbikleri yapılmamış olan işletme hakkı taleplerine ait vesikalar mahallinde tetkik ve tahkik olunur. Bunun neticesinde;

a) Kemiyet ve keyfiyet bakımından bir işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarılmamış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

b) Vesikalarının mahalline uygun olduğu tesbit edilenlerin, ayrıca bir vesika verilmesine hacet kalmaksızın muameleleri yürütülür.

c) Vesikalarında hata veya noksanlar tesbit edilenler hakkında 48 nci madde hükümleri tatbik olunur.

III - I ve II nci bentlerinin şumultü dışında kalan bilcümle işletme hakkı talepleri hakkında 43 ve mütaakıp maddeler hükümleri tatbik olunur.

Geçici Ko.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe konulmasından önce 6309 sayılı Kanunun 43 ve 44 veya 45 nci maddelerine göre yapılmış ve reddedilmemiş bulunan işletme hakkı taleplerinin 43, 44, 47 ve 48 nci maddelere intibakı aşağıda gösterilmiştir.

I - Arza tatbiki yapılmış olup bunun neticesinde,

a) Kemiyet ve keyfiyet bakımından bir işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarılmamış olduğu tesbit edilen işletme hakkı talebi reddolunur.

b) Mevdu vesikalarının mahalline uygun olduğu tesbit edilenlerin, ayrıca bir vesika verilmesine hacet kalmaksızın, muameleleri yürütülür.

c) Mevdu vesikalarında hata veya noksanlar tesbit edilenler hakkında 43 nci madde hükümleri tatbik olunur.

II - Mevdu vesikaların tarzı tanzim itibariyle kanun ve talimatnamesine uygun görülmüş fakat arza tatbikleri yapılmamış olan işletme hakkı taleplerine ait vesikalar mahallinde tetkik ve tahkik olunur. Bunun neticesinde;

a) Kemiyet ve keyfiyet bakımından bir işletme tesisine elverişli maden varlığı meydana çıkarılmamış olduğunun tesbiti halinde işletme hakkı talebi reddolunur.

b) Vesikalarının mahalline uygun olduğu tesbit edilenlerin, ayrıca bir vesika verilmesine hacet kalmaksızın muameleleri yürütülür.

c) Vesikalarında hata veya noksanlar tesbit edilenler hakkında 48 nci madde hükümleri tatbik olunur.

III - I ve II nci bentlerinin şumultü dışında kalan bilcümle işletme hakkı talepleri hakkında 43 ve mütaakıp maddeler hükümleri tatbik olunur.

Mevdu vesikalarının uygun bulunmaması sebebiyle reddedilmiş olan işletme hakkı talepleri hakkında da talep sahiplerinin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Sanayi Bakanlığına yazılı olarak müracaat etmeleri ve talebe mevzu sahanın henüz aramalara açılmamış olması şartıyla, 43 nci ve mütaakıp madde hükümleri tatbik olunur.

Hü.

Geçici Ko.

GEÇİCİ MADDE 4.— Bu kanunun neşri tarihinden, işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı itası kararlaştırılması üzerine altı ay zarfında kanuni harcın tediyesi, damga pulunun tevdi ve Bakanlığa müracaatla mukavele ve şartnamenin imza ve teati edilmesi lüzumu bildirilenlerden gerekli harcı yatırıp damga pulunu tevdi ettiği halde imza ve teati için müddetinde Bakanlığa müracaat etmemiş olmaları sebebiyle 66 ncı madde mucibince işletme kararı hükümünden sakıt olmuş duruma düşenlere Bakanlıkça imza ve teati için iki aylık bir müddet daha verilir.

Bu müddet içinde Bakanlığa müracaatla mukavele ve şartnameyi imza ve teati edenlere ait işletme hakkı muameleleri tekemmül ettirilir. Aksi takdirde işletme hakkı verilmesine ait karar iptal olunur.

GEÇİCİ MADDE 5. — Tek cins madene münhasır olan veya 148 nci maddenin (A) bendi gereğince müddetinde tek cins maden haline getirilen ihale taleplerinden 11 . 9 . 1954 tarihine kadar 6309 sayılı Kanununun 43 ve 44 veya 45 nci maddelerine uygun hale getirilmemiş olanlar hükümden sâkit olmuş sayılmaz ve bu kabil talepler hakkında geçici 3 ncü madde hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 6. —

I - Mülga maadin mevzuatı zamanında ita edilmiş olup 11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlükte bulunan işletme ruhsatnamelerinden ;

a) 6309 sayılı Maden Kanununun 149 ncu maddesinin (A) ve (B) bentleri hükümlerini (C) bendine uygun şekilde yerine getirenler,

b) Veya durumları itibariyle bahis konusu devir hükümlerine tabi olmayanlar,

149 ncu maddenin (D) ve (E) bentleri ile faaliyete mütaallik son fıkrası hükümleri yerine getirilmemiş dahi olsa aynı maddenin son fıkrası gereğince hükümleri sâkit olmuş sayılmaz.

Bu kabil işletme ruhsatnamelerine müsteniden yapılmış olan tecdit veya imtiyaza tahvil talepleri usulü dairesinde yürütülür. Şu kadar ki bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte itasından itibaren 10 yılı geçmemiş olan işletme ruhsatnamesine müstenit tecdit veya imtiyaza

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, işletme ruhsatnamesi veya işletme imtiyazı itası kararlaştırılması üzerine altı ay zarfında kanuni harcın tediyesi, damga pulunun tevdi ve Bakanlığa müracaatla mukavele ve şartnamenin imza ve teati edilmesi lüzumu bildirilenlerden gerekli harcı yatırıp damga pulunu tevdi ettiği halde imza ve teati için müddetinde Bakanlığa müracaat etmemiş olmaları sebebiyle 66 ncı madde mucibince işletme kararı hükümden sâkit olmuş duruma düşenlere Bakanlıkça imza ve teati için iki aylık bir müddet daha verilir.

Bu müddet içinde Bakanlığa müracaatla mukavele ve şartnameyi imza ve teati edenlere ait işletme hakkı muameleleri tekemmül ettirilir. Aksi takdirde işletme hakkı verilmesine ait karar iptal olunur.

GEÇİCİ MADDE 5. — Kanun tasarısının geçici 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6. — Kanun tasarısının geçici 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

tahvil talebi sahipleri en geç üç ay içinde Sanayi Bakanlığına bir dilekçe ile müracaatla vâkı talebinden vazgeçebilir Bu vazgeçme alâkalının işletme ruhsatnamesinin itasından itibaren 10 yılın son gününe kadar yeniden tecdit veya imtiyaza tahvil talebinde bulunmasına mâni teşkil etmez.

II - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, itasından itibaren 10 yıl geçmemiş olan ve yukarıdaki fıkranın (a) ve (b) bentlerinde zikredilen durumda bulunan işletme ruhsatnamelerinden;

a) 149 ncu maddenin (D) ve (E) bentleri ile faaliyete mütaallik son fıkrası hükümlerinin yerine getirilmemesi veya beş yıllık sürenin sona ermiş olması sebebiyle muameleden kaldırılanlar,

b) Veya vâkı tecdit veya imtiyaza tahvil talepleri kabul edilmeyen veya reddedilenler,

Aramalara serbest bırakılmış dahi olsalar üçüncü şahısların hakları taallük etmediği ve en geç altı ay içinde bir dilekçe ile Sanayi Bakanlığına müracaat edildiği takdirde bunlar hakkında yukarıda (I) numaralı fıkrada yazılı hükümler uygulanır.

III. — Bahis mevzuu tecdit veya imtiyaza tahvil taleplerine müsteniden maden sahasında istihsal faaliyetinde bulunulması ve istihsal edilen cevherlerin imrarı talebedildiği takdirde; bu talepler hakkında Maden Kanununun 57 nci maddesi hükümleri tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 7. — Mülga Maadin Mevzuatı zamanında ita edilmiş olup 11 . 3 . 1954 tarihinde yürürlükte bulunan ve 6309 sayılı Maden Kanununun 150 nci maddesinin yalnız muaddel (A) bendi hükmünü yerine getirmiş olsa dahi işletme imtiyazlarının Maden Kanununa intibakı temin edilmiş sayılır. Bunlar hakkında 150 nci maddenin (İ) ve (j) bentleri hükümleri tatbik olunur.

Bu kabıl imtiyazlı madenlerde 150 nci maddenin (C) (D) (E) ve (F) bentleri hükümlerinin yerine getirilmemesi sebebiyle işletme imtiyazı feshedilmez, (D) bendi hükmü tatbik olunmaz. Mümessil, fennî nezaret ve faaliyet bakımlarından 81, 82, 74 ve mütaakıp maddeler hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 7. — Mülga Maadin Mevzuatı zamanında ita edilmiş olup 13 . 3 . 1954 tarihinde yürürlükte bulunan imtiyazlı madenlerden;

a) 6309 sayılı Maden Kanununun 150 nci maddesinin muaddel (A) bendi hükmü yerine getirilmiş olanlarla,

b) Durumları itibariyle bahis konusu devir hükümlerine tabi bulunmayanlar,

Maden Kanununa intibak etmiş sayılırlar.

Bunlar hakkında 150 nci maddenin (İ ve J) bentleri hükümleri tatbik olunur.

Yukarıdaki fıkra gümülüne giren madenlerde 150 nci maddenin (C, D, E, F) bentleri hükümlerinin yerine getirilmemesi sebebiyle imtiyaz hakkı feshedilmez. (D) bendi

Hü.

Geçici Ko.

GEÇİCİ MADDE 8. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce Maliye Bakanlığınca tasfiyesine başlanmamış olan cevherlerle bakiye yığını ve curuf, 141 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı müddetler geçmek şartıyla, sahanın maden hukuku bakımından tâbi olduğu ahkâmın şümülüne girer.

GEÇİCİ MADDE 9. — Bu kanunun yürürlüğe konulduğu tarihte mevcut bulunan işletme hakkı, tecdit veya imtiyaza tahvil taleplerinden, talebin müddetinde Bakanlığa yapılmamış olması veya vesikalardaki hata veya noksanın mehlinden sonra tamamlanması sebepleriyle reddi lâzımgelen veya reddedilmiş bulunanlar hakkında aşağıdaki muameleler tatbik olunur:

a) Müracaatın kanuni müddeti zarfında Bakanlığa yapılmaması veya muameledeki hata ve noksanların ikmaline mütaallik evrakın mühletinden sonra verilmesi sebepleriyle reddi lâzımgelen talepler reddedilmez, muameleleri buldukları noktadan itibaren yürütülür.

b) Aynı sebeplerle reddedilmiş bulunan talepler sahiplerinin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay zarfında Sanayi Bakanlığına yazılı olarak müracaat etmeleri ve talebe mevzu sahanın aramalara açılmamış olması şartıyla muamelelerinin buldukları noktadan itibaren yürütülmesi yoluna gidilir.

GEÇİCİ MADDE 10. — Bu kanunun yürürlüğe konulduğu tarihte mevcut işletme hakkı, tecdit veya imtiyaza tahvil taleplerinde, yerinde yaptırılacak tetkik, tatbik ve kontroller

hükümü tatbik olunmaz. Mümessil, fennî nezaret ve faaliyet bakımlarından haklarında 31, 32, 74 ncü ve mütaakıp maddeler hükümleri uygulanır.

150 nci maddenin muaddel (A) bendi hükümlerinin yerine getirilmesi maksadiyle bu bentte gösterilen müddet içinde bir limitet veya anonim şirkete sermaye olarak konulduğu halde henüz devir beyannamesi verilmemiş olan imtiyazlı madenler için, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay zarfında devir beyannamesi tevdi olunduğu takdirde mezkûr madenlerin imtiyaz sahipleri de yukarıki hükümlerden istifade eder.

GEÇİCİ MADDE 8. — Kanun tasarısının geçici 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 9. — Kanun tasarısının geçici 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10. — Kanun tasarısının geçici 10 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

için 144 nci madde gereğince yapılan tebliğe rağmen yolluk avansının müddetinde yatırılmaması sebebiyle reddi lâzımgelen veya reddedilmiş bulunanlar hakkında aşağıdaki muameleler tatbik olunur.

a) Reddi lâzımgelen talebin sahibine iki aylık bir müddet daha verilir. Bu müddet içerisinde de yolluk avansı yatırılmadığı takdirde talep reddolunur.

b) Reddedilmiş bulunan talebin sahibine, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içerisinde Sanayi Bakanlığına yazılı olarak müracaat etmesi ve ilgili sahanın yeni aramalara açılmamış olması şartıyla, iki aylık bir müddet daha verilir. Bu müddet içerisinde yolluk avansının yatırılması halinde muamele yürütülür.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 33 ve 45 nci maddeleri kaldırılmıştır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

7 . 9 . 1962

Başbakan
İsmet İnönü

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı
Ekrem Alican

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı
Hasan Dınçer

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı
Turhan Feyzioğlu

Devlet Bakanı
Hıfzı Oğuz Bekata

Devlet Bakanı
Raif Aybar

Devlet Bakanı
Necmi Öktem

Adalet Bakanı
A. K. Yörük

Millî Savunma Bakanı
İlhami Sancar

İşleri Bakanı
S. Kurutluoğlu

Dışişleri Bakanı
Feridun Cemal Erkin

Maliye Bakanı
Ferid Melen

Millî Eğitim Bakanı
Ş. R. Hatipoğlu

Bayındırlık Bakanı
İlyas Seçkin

Kaldırılan maddeler

MADDE 4. — 6309 sayılı Maden Kanununun 32, 33 ve 45 nci maddeleri kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Hü.

Ticaret Bakanı <i>Muhlis Ete</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Yusuf Azizoglu</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>Orhan Öztrak</i>	Tarım Bakanı <i>Mehmet Izmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Rifat Öçten</i>	Çalışma Bakanı <i>Bülent Ecevit</i>
Sanayi Bakanı <i>Fethi Çelikbaş</i>	Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı <i>C. Tevfik Karasapan</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>Fehrettin Kerim Gökay</i>	